

Викинг

Синът на Один

Сага за героите на Севера

Тим Северин

 ciela

ТИМ СЕВЕРИН
СИНЪТ НА ОДИН
САГА ЗА ГЕРОИТЕ НА СЕВЕРА

Превод: Елисавета Маринкева

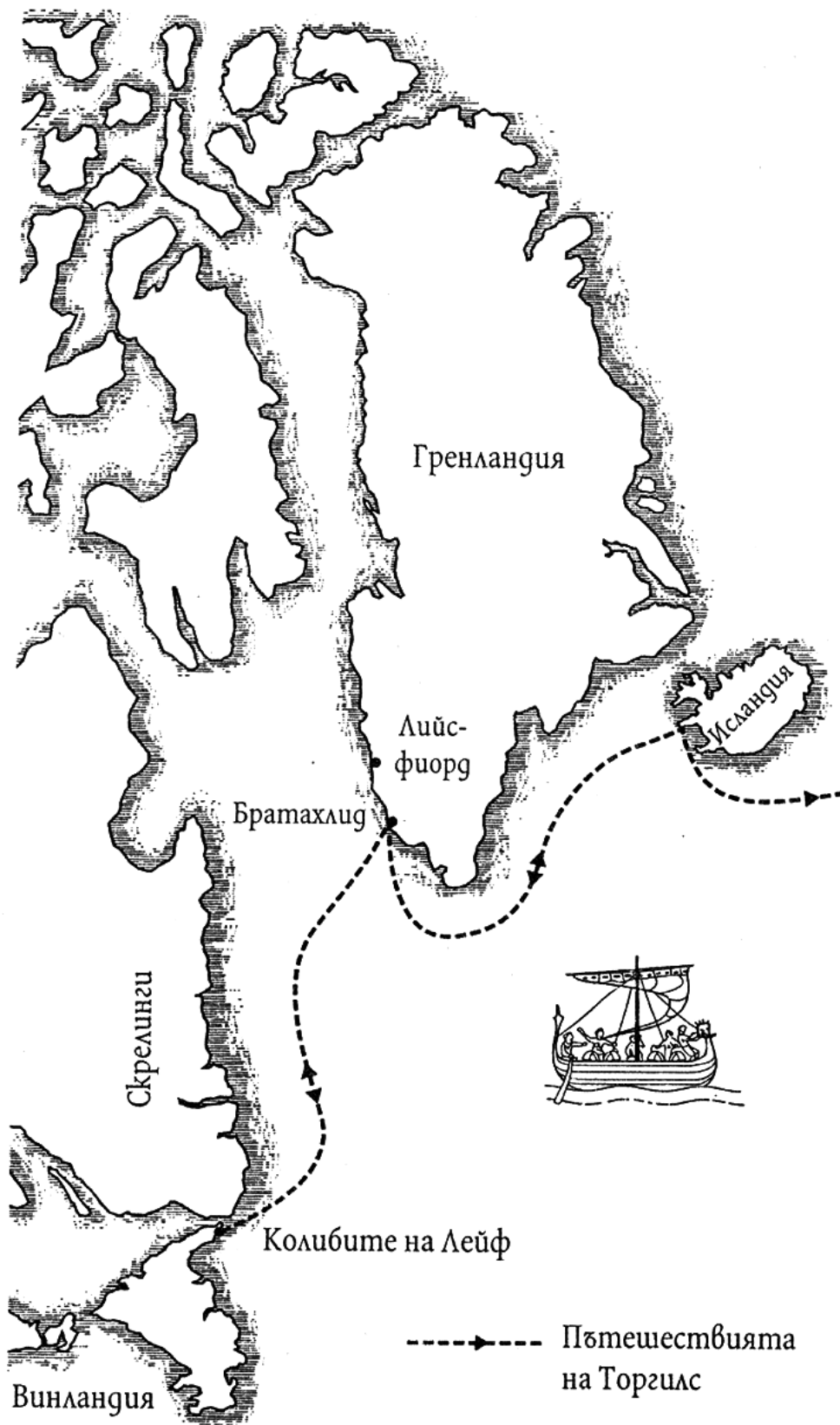
chitanka.info

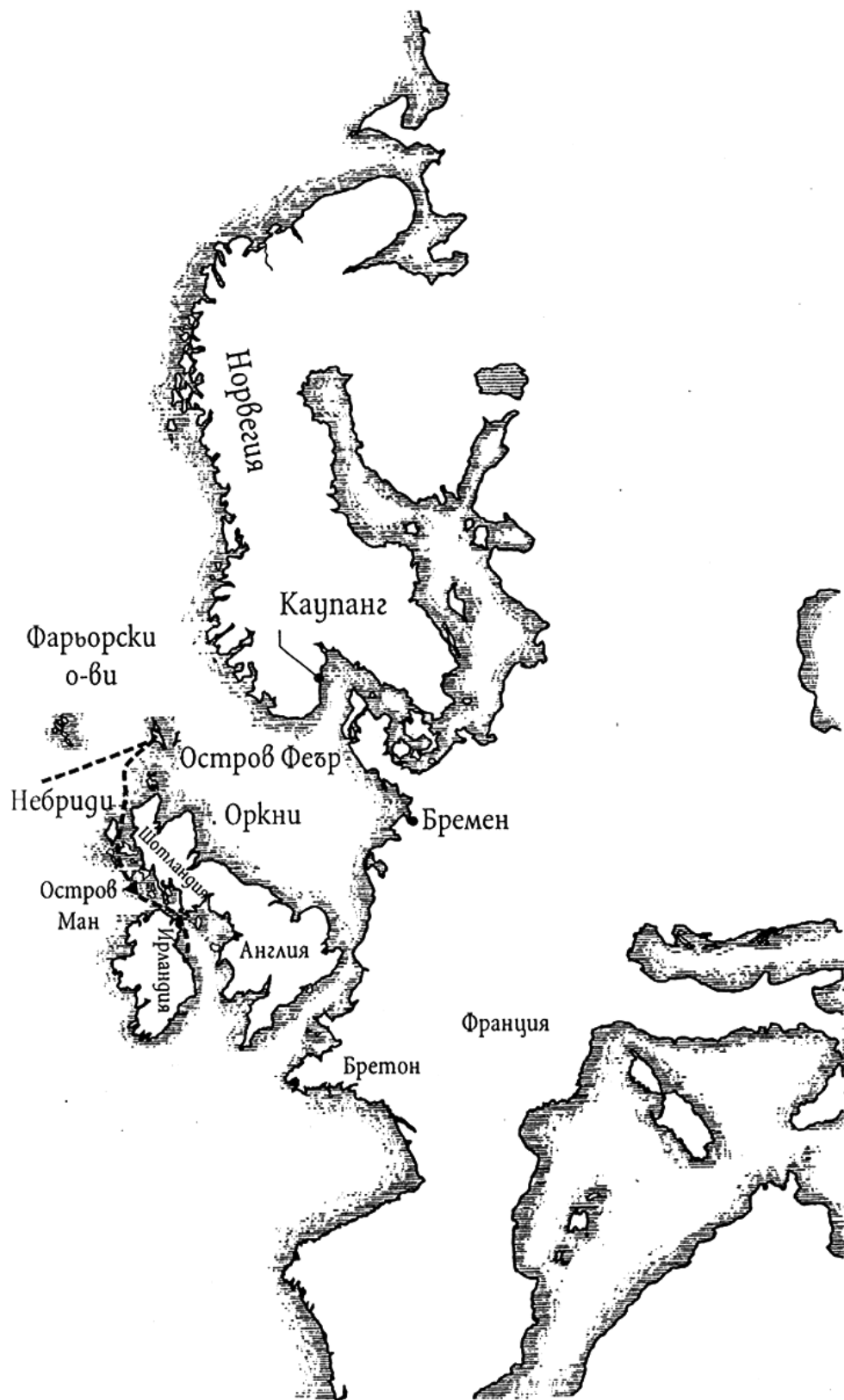
В един свят, разкъсан от най-кървавата война на религиите, незаконният внук на крал Ерик Червения започва своето пътешествие към възмъжаването...

„Буреносният първи сблъсък незабавно отстъпи на пълен хаос. Секирите глухо се стоварваха върху щитовете от дърво или опъната кравя кожа, стомната звънко дрънчеше, носеха се крясъци и клетви, викове, ридания, глухото хриптене на борещи се за живота си мъже. В далечината чух дивите, настойчиви трели на боен рог. Трябва да идеше от армията на краля...“

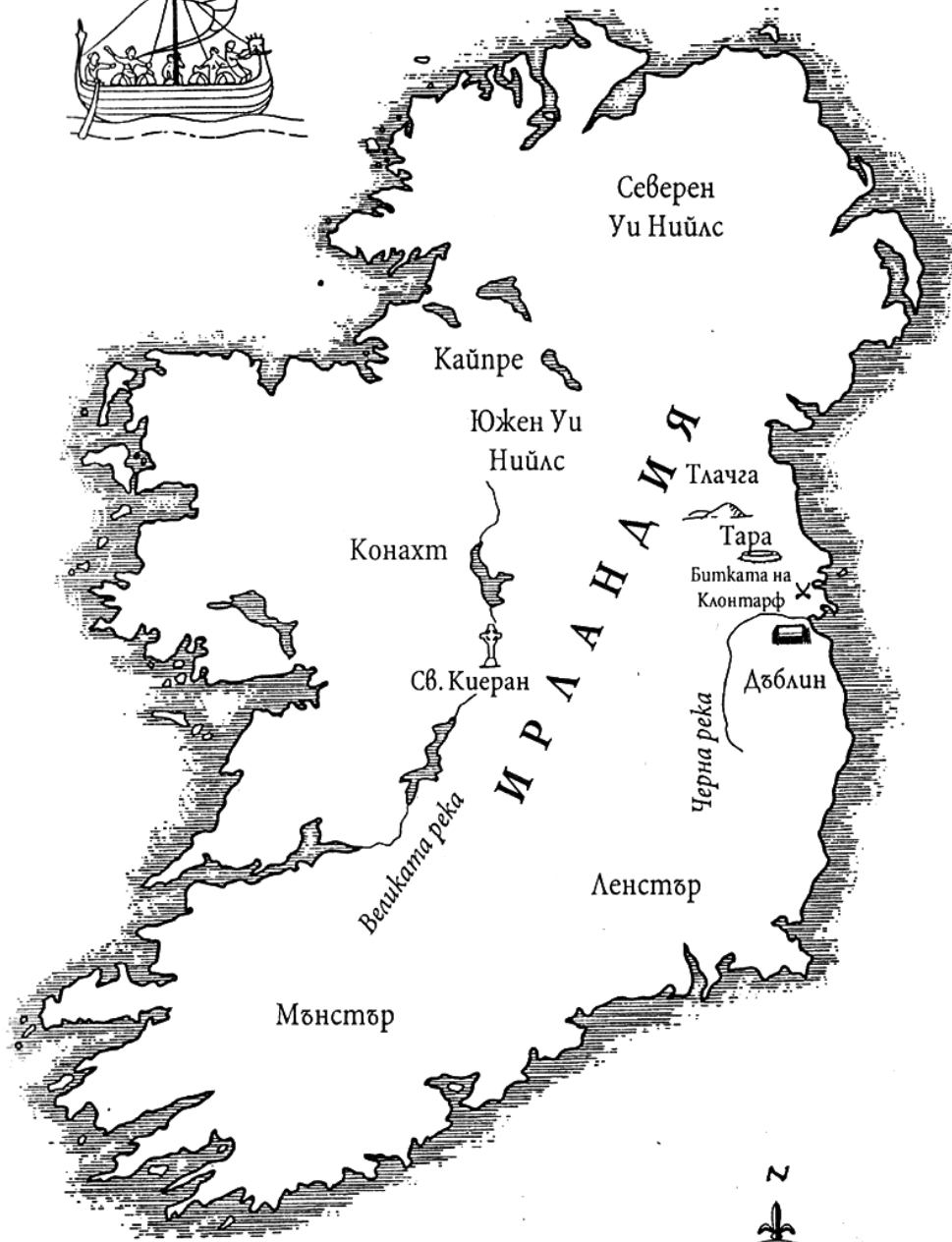
Прочутият пътешественик, кинематограф и изследовател на древни култури Тим Северин пише дебютния си роман „Синът на Один“, част първа от трилогията „Викинг“, в духа на скандинавските легенди. Историческата прецизност и колоритните батални сцени в книгата са омагьосващи.

КАРТИ

Измъчван от съмнения и въпроси, изпращам до личното внимание на нашия блажен, благословен господар, абат Гералдий това писмо, в което излагам някои обезпокоителни, досега крити подробности, за които смирено моля за съвет. Предприемайки тази стъпка, нито за миг не забравям, че Сатаната разхвърля хиляди остри бодли и клопки по пътя на непредпазливите, и че само Неговата милост ще ни спаси от грешката и многоликите капани на греха. След като прочетете документа, може би ще разберете нежеланието ми да го обсъждам с другите братя, от страх да не посея сред тях паника и съмнение. Защото изглежда сме гледали змия в пазвата си и монахът на име Табгранд е бил самозванец и извор на неподправена поквара.

Може би ще си спомните, почитаеми господарю, че поискахте от недостойния си слуга да изготви списък с всички документи и писания, пазени в абатството. Като библиотекар на манастира се захванах със задачата, прилежно следвайки желанията ви и по време на именно този инвентар открих гореспоменатия документ сред другите томове в колекцията ни от свещени писания. Нямаше заглавие, но почеркът бе школуван като на опитен преписвач, затова и — нека ми бъде простено лековерието — го зачетох, очаквайки да открия живота на някой благословен светец като Вилфред, чийто блестящ пример и име са така умело описани от нашия ерудиран предшественик, монаха Едий Стефаний.

Но така непредсказуеми са пътищата Му, че вместо това открих разказ, в който лицемерието често забулва истината, греховният разгул — разкаянието, езическият разкол — истинската вяра. Много не разбрах, една част схванах бегло и с молитва и пост се опитвам да го прогоня от съзнанието си. Но останалото — това, което ме тревожи — разказва за много и далечни страни, гдето зърното на истината ще попадне на плодородна почва, стига да бъде посято от верующите, уповаващи се само на Бога и милостта Му.

Едва ли има място за съмнение относно авторството на книгата. Няколко братя още го помнят и разпитвайки ги предпазливо успях да установя, че е постъпил при нас вече старец, болен и грохнал. Начетеността и маниерите му подвели паството да го приеме за монах. Подмамани са били от уменията на един архиизмамник, защото трудът му разкрива какъв непоправим грешник е бил той и колко черно е

сърцето му. Ах, вярно е, че човек, затънал в изкушения, ще се измъкне от блатото на греха само по милостта на нашия Господ бог.

Научих и че самозванецът е прекарвал много часове сам в скриптория в тих, усърден труд. Предоставили му пособия за писане, защото бил даровит преписвач и независимо от напредналите години и отслабналото зрение бил и изкусен художник. Самата му поза, приведен ниско над страниците, пазела труда му от очите на другите. Пръстите му обаче движел Сатаната и вместо над свещен текст, той се трудел над този тъмен, таен разказ. Естествено дадох заповед от тук нататък пособия за писане да се предоставят само срещу надлежно позволение, но дали вече написаното е богохулство, нямам нито ума, нито нужната подготовка да определя. Не знам и дали книгата следва да бъде унищожена, или да се запази заради странната, любопитна информация, която съдържа. Защото нали е казано, „Този, който е пътувал много, знае много неща, а натрупалият опит говори мъдро“.

Със съжаление долагам, че на сигурно място у мен са още два тома, които не съм чел, но предполагам са продължение на богохулния, греховен разказ. Свети отче, бъдете сигурен, че не съществуват други писания на подлеца. Претърсих основно библиотеката за следи от монаха самозванец, който така неочаквано и потайно ни напусна, но не открих нищо. Преди да открия тези томове, предполагаме, че самозванецът се е залутал и очаквахме някоя добра душа да го доведе обратно или да ни донесе за смъртта му. Това обаче не се случи и от разказа му става ясно, че това не е първият случай, при който като крадец е бягал под прикритието на нощта от доверчивите си, набожни другари. Нека греховете му бъдат простени.

От името на монасите, възлюбени господарю, се моля за вдъхновения ти съвет и нека Всемогъщия бог не оттегля от теб благословията си. Амин.

Етелред, сакристан^[1] и библиотекар, написано през месец октомври от лето господне хиляда и седемдесето.

[1] Пазител на светите одежди и утвари. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЪРВА

Тайно се надсмивам над слуховете, които се носят в скриптория. От Бремен, отвъд Северно море, пристигнал някакъв монах, изпратен от епископа на Бремен — Хамбург. Монахът се казва Адам и са му поставили задача да открие каквото може за най-далечните места и хора в света и да изготви отчет за познатите, макар и бегло, на християнската църква земи, може би с оглед те впоследствие да бъдат покръстени. Адам се среща с пътешественици и моряци, разпитва пилигрими и чужди дипломати, води си бележки и раздава списъци с въпроси, сам пътува и наблюдава. Само ако знаеше, че тук, в затънтения манастир, има човек, който знае за тези странни места и събития също толкова, колкото и свидетелите, които така съвестно разпитва.

Ако не бях чул за трудолюбивия германец, щях да се задоволя да избутам последните години от живота си в застиналия покой на манастира, където се озовах през седемдесетата си година. Щях да продължа да преписвам свещените текстове и да украсявам главните букви с деликатни рисунки, за възхвала на Господ, както смятат другите монаси, макар и истината да е, че намирам тайна наслада в мисълта, че тези сложните мотиви произлизат от езическото минало, което те наричат с презрение идолопоклонническо. Вместо това брътвежът ме подтикна да откроя място в дъното на тихия ни скрипторий и да подхвана тази история за моя живот и пътешествията си. Как ли ще реагират монасите, се чудя, ако открият, че сред тях смирено живее един от страховитите северни „варвари“, споменът за които още ги кара да изтръпват от ужас. Разберат ли, че под расото се крие викинг, мисля, ще открият нов смисъл в просбата, на която наскоро попаднах в полето на един от старите им анали — „Господи, избави ни от яростта на чужденеца“.

Спомените ще убият и времето, което иначе старецът ще прекара да следи играта на светлината и сенките по листа, докато другите преписвачи се трудят приведени по бюрата. И тъй като тайният ми

труд цели да ме спаси от скуката, ще започна по същество — както учителят ми Брайдъм преди повече от половин век наби в главата ми — и разбира се, от самото начало.

С раждането си съм изгървал за малко две велики събития. Няколко месеца не са ми стигнали, за да се родя в милениума, годината на катаклизми, предсказана от тези, които очакваха, често с наслада, края на познатия им свят и битката при Армагедон, предречени от черногледите християнски апостоли. Второ, за малко можеше да съм първият от нашата раса, роден на място далеч отвъд западния океан, което и до ден-днешен е почти непознато и обгърнато в мъгла и легенди. По онова време го наричахме Винландия. Късметът обаче отреди синът на приемната ми майка да бъде първото и може би единствено светлокожо дете, появило се на този свят по ония далечни брегове. За мен остава утешението, че малко от хората ни могат да се похвалят с повече от трите години, които аз прекарах там, и които, защото бях все още много млад, оставиха върху ми отпечатъка си. Още помня огромните, смълчани гори, потоците, през които като светкавици се стрелкаха сребристи съомги, величествено пристъпващите лопатари и странните местни люде, които наричахме скрелинги, с дръпнатите си очи и стряскаща грозота, които накрая ни прогониха оттам.

Моето родно място е далеч по-скромното Бирси, малко известен, осеян с дюни остров в бруления от ветровете архипелаг над северния бряг на Шотландия, който монасите географи наричат Оркади. Когато за първи път проплаках там, Бирси имаше не повече от двеста-триста обитатели, които живееха в половин дузина лонгхаузи и пръстени колиби, струпани около единствената голяма постройка — палат с форма на обърнат ботуш, форма, с която впоследствие щях да свикна, и с която се сблъсках по доста странни места. Това бе домът на графа на Оркни и тъкмо вдовицата на предишния граф, Джарл Хаакон, ми разказа за обстоятелствата покрай раждането ми, когато посетих острова петнадесетина години по-късно, търсейки следите на майка си, отървала се от мен като от ненужна вещ още с прохождането ми.

Майка ми била огромна жена, с едър кокал, мускулеста и страховита на вид. Имала зелено-кафяви очи, разположени под много тъмни, изписани вежди, и единственият ѝ повод за гордост бил водопадът красива, кестенява коса. Може да се каже и че е била

дебела. Била отчасти скандинавка, отчасти ирландка; сигурен съм, че келтската кръв е преобладавала, тъй като за майка ми впоследствие се говореше, че притежава странни, свръхестествени способности от вида, които притесняват, но и гъделичкат любопитството на мъжете и жените, сблъскали се с тях. Аз наследих някои черти от характера ѝ и точно те са причина за повечето от необичайните събития в живота ми.

Раждането ми не било особен повод за радост, защото съм незаконородено дете. Торгуна, майка ми, ненадейно се появила в Бирси през лятото на предишната година. Пристигнала с търговски кораб от Дъблин, с внушително количество багаж, но без родители, съпруг или каквото и да е обяснение за пътуването си. Очевидното ѝ богатство и самоувереното държане ѝ гарантирали добър прием. Скоро плъпнал слухът, че майка ми е изпаднала в немилост потомка на викингски главатар, отишъл да си пробва късмета в Ирландия, където се оженил за дъщерята на дребен ирландски крал. Клюката, според майката на графа, тръгнала най-вече от високомерните маниери на Торгуна и от факта, че Ирландия е пълна с кралства и главатари с прекомерни претенции и празни хазни, ситуация, с която щях лично да се сблъскам в годините си като роб там.

* * *

Торгуна прекарала в свитата на графа есента и зимата. С нея се отнасяли като с член на семейството, по-скоро от уважение към размерите и трудния ѝ характер, отколкото от топли чувства. И тогава, в ранната пролет на годината преди хилядната, станало видно, че чака дете. Новината предизвикала истинска сензация. Никой дори не предполагал, че Торгуна все още може да има деца. Като повечето жени тя не споменавала възрастта си, а и вдъхвала такъв респект, че не смеели да я разпитат, дори дискретно. По външността ѝ предположили, че е към средата на петдесетте и вероятно е ялова.

Майка ми била толкова едра жена, че състоянието ѝ станало видно чак през шестия месец, а това още повече раздуло клюката. Непосредствената реакция след първата вълна изумено недоверие потвърдила това, което по-острите езици повтаряли вече цяла зима:

Торгуна е магьосница. Как иначе жена на нейната възраст ще забременее и изобщо ще заслепи до такава степен бащата?

— Никога не е имало и сянка на съмнение кой е баща ти — каза ми майката на графа. — По този въпрос сред другите жени в двореца цареше немалко ревност и злоба. Той беше заслепителен, красив мъж, много по-млад от майка ти. Хората не можеха да си обяснят как е попаднал във властта ѝ. Говореше се, че била сипала в храната му любовно биле или че му направила чуждоземска магия.

А това, което още повече вбесявало пуританите било, че нито Торгуна, нито любовникът ѝ се опитвали да крият връзката си. Сядали заедно, гледали се в очите, а вечер демонстративно се оттегляли и лягали под едно наметало.

— Това, което озадачаваше хората, бе как така баща ти си загубил ума по майка ти за по-малко от седмица след пристигането си. Някой подхвърли, че приличал на красива играчка, изпратена за утеха на великанката.

Кой е този обаятелен странник, баща ми? Бил заможен чифликчия и рибар, чийто кораб пуснал котва в малкото пристанище на Бирси през есента, на път за най-далечната от северните земи, Гренландия. Падал се втори син на основателя на малката, още бореца се за съществуване колония в онова сковано от леда място. Името на баща му било Ерик Рауда или Ерик Червенокосия (ще се опитам, където е уместно да добавям и превод; покрай пътешествията си прихванах много езици, а няколко говоря почти перфектно), а неговото собствено — Лейф, въпреки че впоследствие се прочу като Лейф Щастливеца, не Лейф Ериксон. И той като повечето от това семейство бил своенравен, упорит мъж с подчертана любов към независимостта. Висок и силен, се отличавал с невероятна издръжливост, полезно качество за обитателите на погранични земи, стига да е съпроводена с трудолюбие. Лицето му било издължено (черта, която наследих и аз) с високо чело, бледи сини очи и дълъг нос, чупен и зараснал накриво. Носеше му се името на човек, с когото е трудно да се спори и аз съм склонен да се съглася. Веднъж взел решение, бе почти невъзможно да го разубедиш и макар често да те отсичаше сопнато, обичайният му маниер бе учтив и резервиран.

Лейф нямал намерение да спира в Бирси. Пътувал от Гренландия за Норвегия, по директния курс, на юг от Шийп Айлъндс, които

викингите наричат Ферос. Но спусналата се неочаквано за сезона мъгла, последвана от няколко дни източен насрещен вятър, го изтикали прекалено на юг и го принудили да спре преждевременно в Оркни. Лейф не смятал да се бави в Бирси, защото бил натоварен от баща си с важна мисия. Носел гренландски стоки за продан — обичайните тюленови и моржови кожи, кожени въжета, ръчно тъкани платове, китова мас и прочее, — но главната причина за пътуването била да представлява баща си в норвежкия двор пред крал Олаф Тригвасон, тогава в апогея на манията си да покръсти всички в религията, чиято бозава униформа нося сега.

За седемдесетте си години на този свят съм забелязал, че християнството тръби как всичко се постига със смирение и словото Божие ще достигне до всяка душа посредством личния пример и страдание. Бил съм свидетел обаче как много от нашите хора на север бяха покръстени в тази така наречена мирна религия със заплахата на меча и любимото ни оръжие, боздугана. Разбира се, имаше и истински мъченици за вярата на Белия Христос, както я наричаха в началото хората ни, и няколко инаги монаси склониха бръснатите си глави пред секирите на простите селяни от отдалечените острови. Но това стана по-скоро в пристъп на пиянско изстъпление, отколкото езически плам и жертвите бяха малко, сравнени с мъчениците на старата вяра, подлъгани, заплашени, тормозени и екзекутирани от крал Олаф. За тях словото Божие пристигна сред облак кръв, което обяснява и предсказанията за милениума ужаси.

Но аз се отклонявам от разказа си. Ерик изпратил сина си Лейф за Норвегия, за да изпревари неприятностите. Ехото на религиозните гонения на крал Олаф достигнало дори далечна Гренландия. Исландците не били норвежки поданици, но кралят вече им бил изпращал посланици с искането да приемат новата религия. Исландците се безпокоели, че следващата стъпка на крал Олаф ще е да изпрати флотилия мисионери, въоръжени с далеч по-убедителни оръжия от броеници, а оттам покоряването на наскоро създадената Гренландия щяло да бъде детска играчка. Натоварени на шепа кораби кралските наемници с лекота биха премазали малката колония, отстранили семейството на Ерик и възкачили на негово място човек на краля, след което Гренландия щеше да се превърне в норвежки феодал под претекст, че го присъединяват към църквата на Белия Христос.

Или задачата на Лейф била със съответната доза ентузиазъм да разпита за новата религия — чисто лицемерие от страна на Ерик, който до края на живота си остана верен на старата вяра — и ако е нужно, да помоли да изпратят свещеник, който да покръсти гренландските заселници. Подозирам, че ако все пак бяха открили подходящ за това монах, Ерик е инструктирал сина си при първа възможност да зареже досадника на някой остров.

Лейф трябвало да повдигне пред крал Олаф и деликатния въпрос с изгнанието на Ерик, който бе поставен извън закона в Исландия — резултат от случаите, в които бе проявявал склонност да разрешава споровете по недотам мирен път. Ерик се надявал, че кралската протекция би накарала оцетените исландци да се замислят, преди да преследват кървавите си вражди помежду си.

Изобщо задачата на Лейф била доста деликатна. За да му помогне, Ерик измислил според него нещо блестящо: подарък, който да грабне кралското око — истинска гренландска бяла мечка за кралската менажерия. Горкото създание било младо животно, което открили полумъртво от глад на един топящ се къс лед, отнесен толкова навътре в морето, че мечката не можела да доплува до брега. Животното било твърде слабо да окаже отпор и излезлите за гренландски тюлени ловци го заловили в мрежа и прибрали у дома. Ерик усетил евентуалната полза от пленника и шест месеца по-късно нещастната мечка се озовала отново в мрежа, натоварена в трюма на дипломатическия кораб на Лейф. Към времето, когато засекли Бирси на хоризонта, бялата мечка била толкова болна, че мислели, че ще умре. Животното осигурило на Лейф първокласно извинение да прекара по-голямата част от зимата в Бирси, под предлог да даде на мечката възможност да се възстанови на твърда диета — прясна херинга. За нещастие това довело до зловни подмятания, тъй като майка ми Торгуна и мечката си приличали както по характер и походка, така и по апетит.

През следващия април излязъл попътен западен вятър, който изглеждало, че ще се задържи няколко дни. Лейф и мъжете му охотно натоварили кораба си, благодарили на графа за гостоприемството и се приготвили да се отправят за Норвегия. Торгуна дръпнала Лейф на една страна и предложила да тръгне с тях. Идеята далеч не допаднала на Лейф, „забравил“ да ѝ спомене, че в Гренландия вече има съпруга,

която съвсем няма да погледне благосклонно на чужденката. „Другото може да ти се стори още по-малко приятно, казала Торгуна. Бременна съм и ще бъде момче. При първа възможност ще ти го изпратя.“ Това ми разказа Лейф, когато бях вече на единадесет и живеях с него в Гренландия. Майка ми заявила, че ще се раздели с мен със същата емоция, каквато би вложила в съобщението, че шие на Лейф нова риза и ще му я изпрати, когато я завърши. После обаче омекнала и добавила: „Ако ми се отвори възможност, възнамерявам и сама да дойда в Гренландия.“

Баща ми постъпил наистина порядъчно предвид обстоятелствата. Вечерта, преди да отплава подарил на страховитата си любовница прекрасно непромокаемо наметало от гренландски тюлен, значителна сума, тънка гривна от почти чисто злато и колан от бивните на морж, гренландската слонова кост. Жестът бил наистина красив и бил поредният камък в градината на злословниците, които твърдели, че Торгуна е прелъстена и изоставена, и така ѝ се падало. Както и да е, Лейф продължил прекъснатото си пътуване до Норвегия, което се отличавало както с попътен вятър, така и с направеното там превъзходно впечатление. Крал Олаф го приветствал в норвежкия двор, изслушал го и след като го оставил да бездейства в свитата му почти цялото лято, го пуснал да отпътува към Гренландия със западните ветрове на ранната есен. Що се отнася до нещастната бяла мечка, тя предизвикала само краткотрайна сензация. Възхищавали ѝ се и я глезели, след което я изпратили в кралските кучкарници и бързо я забравили. Малко по-късно мечката прихванала кучешка чума и умряла.

Дошъл съм на този свят приблизително по същото време, по което бялата мечка го е напуснала. По-късно един шаман от горските племена в скованата от лед Пермия ми каза, че духът на умиращата мечка се е влял в моя в мига на раждането ми. Посрещнах думите му със съмнение, разбира се, но шаманът не отстъпи и в резултат се отнасяше към мен с уважение, граничещо със страхопочитание, тъй като мечката е върховен бог на пермийците. Каквато и да е истината, аз съм роден с незначителна суетня в един летен ден през годината, която сегашните ми събратя, насядали богобоязливо покрай мен, биха нарекли лето господне 999.

ГЛАВА ВТОРА

Нарекла ме Торгилс, сравнително разпространено име, отдаващо почит на любимия северен червенокос бог. Същото важи и за поне още четиридесет момчешки имена, от простичкото Тор, до Торстайн и Торвалд, и двадесетина момичешки, включително името на майка ми, Торгуна. Може би Торгилс е било името на баща ѝ. Не знам, макар и по-късно, когато се чудех защо не е избрала някое ирландско име, с което да отдаде почит на народа на майка си, проумях, че Торгуна ме е подготвяла да живея при баща ми. Едно ирландско име би ме дамгосало като потомък на роби, защото в Исландия ирландските имена като Кормак и Нийл сочат, че собствениците им произлизат от ирландски пленници.

Торгуна ме кръстила, поръсвайки ме с вода. Някои братя тук, в скриптория, може и да останат изненадани от това, че в християнското кръщение няма нищо ново. Езичниците от Севера правят същото и ще ми е интересно да запитам монасите дали езическото кръщение, пък било то и с вода, гарантира спасението на невинната детска душа.

Годината след раждането ми бе годината, когато Алтинга, събранието на исландците, гласува християнството да бъде прието за официална религия, решение, довело до много разпри, които по-късно ще имам повод подробно да опиша. Или съм роден на прага на новото хилядолетие и наречен на един езически бог по време, когато бялото християнство подхващаше неумолимия си възход. Подобно на Кнут, краля в Англия, на когото по-късно служих като придворен поет, скоро разбрах, че не можеш да спреш вълната, но си обещах, че ще направя всичко да се задържа на повърхността ѝ.

Майка ми нямала намерения да ме задържа нито миг повече от необходимото и продължила да изпълнява плановете си с непоколебима увереност при все ревливото бебе. С парите на Лейф платила на дойка и три месеца след раждането ми започнала да се ослушва за възможност да напусне Бирси и да се прехвърли в Исландия.

Пристигнала там в началото на зимата. Търговският кораб, който я докарал, хвърлил котва в Снефелснес, издаден нос на западния бряг на Исландия. Повечето моряци били от Оркни и Ирландия, и нямали в Исландия роднини, по които да се водят при избора на пристанище. Решили да пуснат котва, докато новината за пристигането им стигне до местните чифликчии, после да се установят на най-обещаващото място. Исландия винаги е била страна с въпиеща нужда от чуждестранни луксозни стоки. По целия огромен остров няма нито един град или прилично голямо село, да не говорим за истински пазар. Хората се занимават с животновъдство и разполагат поселенията си по периферията на скалистия остров, там, където има паша за добитъка. През лятото пасат стадата по високите ливади във вътрешността, а през зимата ги прибират в обори в чифлиците. Храната за хора пък включва предимно овесена каша, мляко и извара, месо, риба или птици, когато успеят да си ги набавят. Исландците се обличат в семпли, домашнотъкани дрехи. Превъзходни занаятчии са, но им липсват суровини, и при липса на гори по острова, корабите им се доставят готови от Норвегия. Нищо чудно, че исландците с охота се присъединяват към викингските походи, за да си набавят луксозните стоки, с които не разполагат у дома. Тези набези предоставят и отдушник за хроничната войнственост, която иначе обръщат срещу съседа си, и която води до смъртоносните кавги и кръвни вражди, които, както по-късно открих, просто няма как да избегнеш.

Тук мисля, е мястото да опитам да изчистя ширещото се недоразумение какво точно значи „викинг“. Чувал съм например, че думата се отнасяла за мъжете от викиите, протоците на север и по-специално Норвегия. Това не е така. Скандинавците наричат викингур мъж, тръгнал на викингски поход, излязъл по море, за да се бие или граби, като воин или отявлен разбойник. Жертвите на подобни нападения веднага биха превели думата като „пират“ и всъщност някои скандинавци действително възприемат така викингските походи. Повечето обаче гледат на тях в по-положителна светлина. В техните очи викингът е смел мъж, тръгнал да си търси късмета по море, с надеждата да се прибере у дома със спечелени с дързост и смелост приказни богатства и слава.

Новината за пристигането на търговски кораб в малкия залив Риф в Снефелснес се разпространила бързо сред селяните и повечето

от тях вече кроели планове как ще излязат с лодки до кораба и първи ще прегледат товара в трюма му. Те бързо разнесли слуха, че на кораба пътува тайнствена и очевидно богата жена от Оркни, макар и да не споменали, че е с дете. Естествено това възбудило любопитството на съпругите на фермерите по крайбрежието. Накъде е тръгнала? По нова мода ли се облича? Има ли роднини в Исландия? Какви са намеренията ѝ? Жената, твърдо наумила си да разгадае тези загадки, се ползвала с репутация, почти толкова страховита, колкото и на майка ми. Името ѝ е Турид Баркадотир, съпруга на заможния чифликчия Тород Скаткаупанди и полусестра на един от най-влиятелните мъже в Исландия, Снори Годи, който бе толкова хитър, че успяваше едновременно да почита и Тор, и Белия Христос, и неведнъж щеше да променя посоката на моя живот. Точно Снори много години по-късно ми разказа за Турид Баркадотир и майка ми, как запознанството им започнало със сблъсък, прераснало в крехко примирие и приключило със събития, превърнали се в част от местните легенди и скандали.

Екстравагантните вкусове на Турид били известни на всички в района на Фродривър, близо до Риф. Турид била изключително суетна жена и обичала да се облича колкото се може по-пищно. Имала голям гардероб и впечатляваща колекция от бижута, които при всяка възможност показвала на съседите си. Спадала към жените, които под претекст, че са добри домакини, купуват за дома си скъпи неща — най-красивите покривки, прибори и така нататък — и канят колкото се може повече гости, на които да се похвалят. Накратко, била егоцентрична жена, която се мислела за нещо повече от съседите си. Друг повод да се надува било това, че се падала половин сестра на Снори Годи. Снори бе един от най-важните мъже в района и дори в цяла Исландия. Семейството му бе от първите заселници, самият той — годи или местен старейшина, по принцип избираема, но в неговия случай едва ли не наследствена длъжност. Имението му бе голямо, на хубаво място, и печелещо, а в земите му се намираще и важен храм на бога Тор. Според Турид при такъв изтъкнат и влиятелен роднина нямало защо да спазва общопризнатите правила. Спечелила си била печална слава с дългата си любовна връзка с един от съседите — Бьорн Брайвикингакапи, и отдавна се говорело, че Бьорн е бащата на един от синовете ѝ. Но Турид не обръщала внимание на местните клюки и в това отношение, както и в редица други, определено

приличала на жената, с която майка ми се сблъскала на палубата на търговския кораб.

Турид се изкатерила на борда от малка лодка, а това обикновено временно поставя новодошлия в неизгодна позиция. Той спира да си поеме въздух, изправя се, потърсва нещо, за което да се захване, за да не се прекатури назад или по очи на палубата и чак тогава се оглежда. Турид смутено заварила майка ми, седнала на голям сандък при носа, с подчертано безразличие да я наблюдава как несигурно балансира по перилата на кораба. Торгуна не си направила труда да стане да я поздрави или да помогне, което подразнило Турид и тя веднага след като се съвзела „хванала бика за рогата“, правейки грешката да подходи към майка ми като към пътуваща търговка.

— Искам да видя стоката ти — заявила. — Може и да ти платя добра цена, ако открия нещо свястно.

Спокойното изражение на майка ми почти не се променило. Тя се изправила в целия си ръст, давайки на Турид предостатъчно време да огледа скъпата материя на добре скроеното ѝ алено наметало и изящната ирландска изработка на брошката.

— Не се занимавам с покупки и продажби — отговорила студено, — но ако това представлява интерес тук, в Исландия, си добре дошла да разгледаш част от гардероба ми. — Презрението ѝ подсказвало, че исландките не се обличат по последна мода.

След което майка ми отстъпила встрани, отворила сандъка, на който седяла, и извадила няколко висококачествени корсажа и бродирани фусти, изящни вълнени наметала, топове коприна и няколко чифта елегантни кожени пантофки — макар че трябва да признаем, че последните не били изящни, тъй като краката на майка ми били невероятно големи. Цветовете и качеството на дрехите — майка ми особено обичала тъмносиньото и кармина, който се получава от едно скъпо багрило — напълно засенчили по-безличното облекло на Турид.

Очите на Турид светнали. Тя не толкова ревнувала, колкото копнеела да притежава гардероба на майка ми. С удоволствие би взела някои неща за себе си и не би дала на никой друг в Исландия, особено пък във Фродривър, възможността да закупи нещо.

— Имаш ли къде да отседнеш? — попитала, колкото се може помедено.

— Не — отговорила майка ми, вече схванала накъде бие Турид.
— Ще ми се да прекарам известно време на брега и да имам възможността да облека нещо по-елегантно от тези дрехи за път. Може би ще изглеждам прекалено натруфена за живота в провинцията, събрах дрехи за банкети и тържества, не да ги нося на кораб или на визити по брега.

Турид вече била взела решение. Щом майка ми не желаела да ѝ продаде дрехите, значи най-малкото можела да ги носи в дома ѝ, така че всички да я видят. А след време надменната непозната можела и да склони да продаде някои от труфилата на домакинята си.

— Защо не дойдеш в чифлика ми във Фродривър? Има много място и определено ще си добре дошла.

Майка ми обаче била прекалено умна, за да задлъжнее на Турид, като приеме и хитро избегнала капана.

— С радост ще приема поканата ти, но само при условие че ще ти се отплатя за гостоприемството. Нямам нищо против да помагам с работа в чифлика в замяна на свестни храна и легло.

Предполагам, че в този момент съм проплакал. Майка ми невъзмутимо метнала поглед към одеялото, в което съм бил увит и продължила:

— Смятам да изпратя детето да живее при баща си, така че то няма дълго да притеснява дома ти.

Сандъкът с дрехите на Торгуна набързо бил затворен и заключен, и с мъка натоварен в лодката до втората, още по-голяма ракла. Гребците внимателно върнали двете жени — и мен — на брега, където чакали слугите и впряга на Турид. Тук трябва да поясня, че конете в Исландия са от особена порода, яки малки добичета, доста проскубани и често инати, но способни да пренасят значителни товари със забележителна скорост и да откриват пътя си през тресавищата и коварните блата между чифлиците. А чифлиците в Исландия понякога са огромни. Прилежащите им пасища отстоят на един ден на кон към вътрешността; богат фермер като Тород, съпруга — рогоносец на Турид, наема към тридесет-четиридесет мъже и жени, роби и свободни.

Така майка ми пристигнала във Фродривър при своите условия — като работеща гостенка, нещо съвсем не необичайно, тъй като от всеки в исландските чифлици се очаква да помага, с каквото може.

Дори Турид сваляла хубавите си дрехи и хващала вилата наравно с останалите работниците или дояла добитъка, въпреки че тази работа била за робините и съпругите на по-бедните фермери — надничари. От майка ми обаче не се очаквало да спи в основното помещение, където повечето ратаи се настаняват направо между балите сено, денем използвани за сядане. Поискала и ѝ заделили място във вътрешната стая, на една стена със спалнята на Турид и съпруга ѝ. На следващия ден Торгуна отворила големия си сандък и Турид, която мислела, че майка ми иска да се усамоти, за да е с бебето си, разбрала истинската причина. Майка ми извадила от калъфите им превъзходен комплект английски ленени чаршафи на ситни сини цветчета и калъфки за възглавници, както и великолепна покривка за легло и красива завивка. После попитала Турид дали дърводелецът на стопанството ще може да ѝ сглоби специално легло с висока табла. Когато молбата ѝ била изпълнена, Торгуна обградила леглото с комплект бродирани драперии и дори — чудо на чудесата — издигнала над него балдахин. Турид никога не била виждала такова легло. Не могла да се сдържи и попитала майка ми дали няма да размисли и да ѝ продаде тези великолепни неща. Майка ми отново отказала, този път дори по-троснато, с думите, че няма намерение да спи в сламата. Това бил и последният път, когато Турид помолила Торгуна да ѝ продаде нещо; оттук нататък трябвало да се задоволи да води гостите си да надзъртат към чудните неща, докато Торгуна е на полето.

Майка ми, както вече намекнах, се отличавала с хищнически апетит към другия пол. Повторила се — почти — историята от Бирси. Във Фродривър тя бързо развила влечение към много по-млад мъж, почти момче. Казвал се Кяртан, син на един от по-бедните чифликчии на служба при Турид. Четиринадесетгодишен, той бил добре развит физически, особено между краката. Момчето толкова се сконфузило от честите задявки на Торгуна, че побягвало само като я зърне. Съседите с удоволствие гадаели дали майка ми е успяла да го прелъсти и се забавлявали да сравняват Турид и любовника ѝ Бьорн, с Торгуна, преследваща младия Кяртан.

Може би заради охотата им за сексуални авантюри, Турид и Торгуна се погаждали добре. Турид определено нямала повод да се оплаче от заработеното от майка ми. За почти двете години в чифлика Скаткаупанди, тя редовно поемала стана в дъното на къщата, на който

жените неуморно тъчели дълги платна вадмал, тесния вълнен плат, който служи на исландците за всичко, от дрехите до чулове за конете и корабните платна.

Торгуна впрегнала значителната си сила в работата на открито и особено за събирането на сеното, важен момент в исландския календар. Тревата трябва да се окоси, изсуши и да се складира за зоб на животните през зимата, които всеки момент ще бъдат прибрани от летните пасища. Майка ми дори накарала дърводелеца да й направи специално гребло. То било по-дълго, по-тежко и по-широко от обикновените, и тя не позволява на никой друг да се докосва до него.

И тогава дошъл денят, който хората във Фродривър никога няма да забравят. Било късно през хейянир, сенокоса, към края на август през втората година от престоя на Торгуна. Денят бил идеален за сушене — топъл, с лек бриз. Тород вдигнал на крак цялото домакинство, с изключение на няколко овчари, които пазели овцете и кравите на пасището. Хората излезли да обръщат сеното на ливадата до къщата. Били се разпръснали във всички посоки, когато, малко преди обяд, по небето към тях бързо запълзял голям облак. Изглеждал зловещо — тъмен, застрашителен и натежал от дъжд. Облакът настъпвал от североизток и хората започнали нервно да надигат глави, с надеждата, че дъждът ще се размине и няма да провали сенокоса. Когато притъмняло и станало ясно, че ще има проливен дъжд, Тород наредил на работниците си да струпат на купи сеното, за да го предпазят и се озадачил, когато изпадналата сякаш в транс Торгуна не изпълнила заповедта му.

Заваляло и Тород извикал работниците да се приберат да хапнат в къщата. Торгуна отново пренебрегнала заповедта на Тород — както и не обърнала никакво внимание на хората, които уморено подминавали на път за чифлика. Продължила да работи, обръщайки, сеното с мощни, бавни движения със специалното си гребло. Тород пак я повикал, но Торгуна все едно била оглушала. Продължила да работи дори когато излязла бурята и всички хукнали да се скрият.

Била странна буря. Валяло само и единствено над Фродривър. Всички останали чифлици се разминали с проливния дъжд и сеното им оцеляло, но чифликът Скаткаупанди бил наводнен. Това не е толкова необичайно. На всеки фермер се е случвало летен облак да изпусне товара си вертикално и да поразии само един малък район. После

дъждът изведнъж спира, слънцето се завръща и от жегата от земята започва да се издига пара. Шокиращото в бурята във Фродривър било, че от облака валяло не дъжд, а кръв.

Знам, че звучи налудничаво. Но и не е по-фантастично от твърдението на очевидно мъдри и учени мъже, че в деня на Апокалипсиса от небето ще се сипе огън и жулел. Поне хората във Фродривър и района се кълнат, че капките не били дъждовни, а тъмна кръв. Тя обагрила в червено окосената трева и измокрила до кости Торгуна. Когато се върнала в чифлика, все още като на сън и без да продума, дрехите ѝ били подгизнали, а когато ги изстискали, от тях потекла кръв.

Тород я попитал как да тълкуват бурята. Дали е предзнаменование? И ако е така, за какво? Торгуна още се възстановявала от замайването си и не отговорила. На Тород се сторило, че тя е далеч от физическото си тяло и че си има работа с нещо свръхестествено. Подозрението му се потвърдило, когато работниците се върнали на полето. Слънцето отново печало и окосената трева димяла на горещите лъчи. Навсякъде, с изключение на един участък. Там сеното лежало подгизнало, като тъмно петно на хълма и въпреки че Торгуна се върнала на полето и упорито заобръщала сеното, другите забелязали, че то така и не изсъхва. Лепнело влажно към пръстта и миришело на лошо. Влажна останала и тежката дръжка на греблото на Торгуна.

Вечерта Тород повторил въпроса си.

— Предзнаменование ли беше тази странна буря, Торгуна?

— Да — отговорила майка ми. — Беше знак за един от нас.

— За кого? — попитал Тород.

— За мен — гласял спокойният ѝ отговор. — Скоро ще ви напусна.

Тръгнала към разкошното си легло, движейки се сковано, сякаш мускулите я болели. Сутринта не се появила на закуска. Другите работници тръгнали отново към полето, а Тород отишъл да я навести. Покашлял се дискретно пред спуснатите драперии на леглото и Торгуна му извикала да влезе. Той веднага забелязал, че тя се поти обилно и че възглавниците ѝ са мокри. Неловко понечил да я пита как е, но Торгуна по обичайния си остър начин го прекъснала.

— Моля те да изслушаш внимателно думите ми. Няма да съм дълго на този свят, а ти си единственият тук с достатъчно мозък да изпълни последните ми желания. Не го ли направиш, и ти, и семейството ти ще пострадате. — Гласът ѝ излизал гърлен и очевидно се затруднявала да говори. — Когато умра, което ще е скоро, искам да уредиш да ме погребат в Скалхот, не тук, в този затънтен чифлик. Един ден Скалхот ще се прослави. И искам да изгориш цялата ми постеля, повтарям, цялата.

Тород трябва да е изглеждал озадачен, защото Торгуна продължила:

— Знам, че съпругата ти с удоволствие ще я докопа. Опява за чаршафите и възглавниците от деня, в който пристигнах. Но повтарям: изгори всичко. Турид може да вземе аленото ми наметало — за него също си точи зъбите от самото начало, трябва да остане доволна. Що се отнася до останалите ми вещи, можеш да продадеш дрехите ми на желаещите, да приспаднеш разходите по погребението и да дадеш остатъка от парите на църквата. Плюс този златен пръстен — и тя махнала златния пръстен, който не била сваляла от пристигането си и го подала на Тород.

Умряла след няколко дни. Една прислужничка отметнала завесата и я открила седнала в леглото, с увиснала челюст. Трябвало да извикат трима силни мъже да вдигнат трупа ѝ и да го изнесат в бараката, където го обвили в ленен саван; същият дърводелец, който направил леглото ѝ, сковал ковчег, достатъчно голям да побере тялото.

Тород направил всичко възможно да изпълни последните желания на Торгуна. Наредил да разковат леглото и да изнесат дъските, дюшека и всички завивки на двора. Дърводелецът насякъл рамката и направил подпалки. Тук обаче се намесила Турид. Казала на съпруга си, че е неоправдано разхищението да се унищожават толкова красиви неща и че няма да имат друга възможност да се сдобият с подобни екзотични стоки. Тород ѝ напомнил за изричните последни желания на Торгуна, но Турид се намусила, после го прегърнала и той се размекнал. В крайна сметка нещастникът отстъпил. Хвърлили в огъня само пухената завивка и възглавниците. Турид, без да се бави, грабнала чаршафите, драпериите и бродирания балдахин и се втурнала към къщата. Когато се върнала, Тород вече бил поел към нивите, така

че Турид се хвърлила към огъня и успяла да спаси от пламъците завивката, но минало доста време, преди да я покаже на съпруга си.

До тук като че ли има обяснение за събитията, довели до внезапната смърт на майка ми, в това число и за червения дъжд. Торгуна останала на дъжда и настинала и не облякла сухи дрехи, а настинката прераснала в смъртоносна треска. Настояването леглото ѝ да бъде изгорено може да се е дължало на страх, че е болна от чума, при която — стига майка ми да е разполагала с медицинските познания, които впоследствие открих у свещениците и брайдъмейните (лечител) в Ирландия — е нормална практиката да се изгарят завивките на починалия. Що се отнася до червения дъжд, докато бях в земите на византийския император, забелязах, че в определени дни дъждовните капки са с розов оттенък и съдържат толкова много пясък, че имат вкус на чакъл и не утоляват жаждата. Докато бях в двора на Кнут в Лондон, южен вятър веднъж ни донесе червен дъжд, след който по земята останаха червени локви, като храчки на човек с разранени венци. Чувал съм и как в страни, където земята изригва огън и дим, от небето може да падне червен дъжд — а Адам от Бремен следва да запише, че в земята на Исландия има дупки и пукнатини, които бълват огън, дим и пара и дори изпускат яркочервена тиня. И все пак хората във Фродривър биха се заклели, в християнските или езическите си богове, че онзи ден от небето се сипела истинска кръв, а не оцветена вода. Те твърдят и че има някаква тайнствена връзка между Торгуна и червения дъжд. Майка ми е от Оркадите, а според исландците всяка жена от там — особено толкова мистериозна и несговорчива като майка ми — е волва. Какво е волва ли? Вещица.

Може би вещица не е точната дума. Нито саксонският английски, нито латинският или норманският френски, трите най-използвани езика в скриптория, предават точното значение на думата. Латинският се приближава най-много със сибилите, които виждат в бъдещето (гадателка на английски). Но и двата термина не описват напълно волвата. Това е жена, която владее сейдур, магии. Веща е в заклинанията и гадателството, мистиката и транса — и още много други неща, които изграждат моста към свръхестественото. Има и мъже, които практикуват сейдура, сейдурмана, но те са много по-малко от жените, а и мъжете бихме нарекли по-скоро магьосници. Смъртта на волва или сейдурман се предшества от знаци и поличби, и

червеният дъжд във Фродривър доказва свръхестествените сили на майка ми много по-явно от глупавите слухове за любовния еликсир, който уж сипала на баща ми.

А това, което се случило после, го потвърждава.

Рано на другата сутрин ковчегът на майка ми бил привързан за товарното седло на най-големия кон в конюшните на Тород, и към Скалхот, където пожелала да бъде погребана Торгуна, се отправила малка процесия. Самият Тород останал в чифлика, тъй като трябвало да надзирава сенокоса, но натоварил със задачата четирима от ратаите си. Те поели по обичайния маршрут на юг, през блатата. Напредвали бързо, тъй като в края на лятото блатото било пресъхнало и обикновено блатистите участъци издържали тежестта на конете. Бавел ги единствено ковчегът на майка ми, който непрекъснато се плъзгал встрани и заплашвал да се стовари на земята. Трудно е да закрепещ ковчег към товарно седло. Ако го провесещ от едната страна като огромен дървен панер, ти трябва баланс от другата страна на коня. Мъжете нямали достатъчно тежък противовес за ковчега, а още през първия половин час самото седло се смъкнало встрани и трябвало да затегнат под пръча така, че горкият товарен кон едва дишал. В отчаянието си мъжете само дето не извадили тялото на майка ми и не го привързали с все савана странично през седлото, както може би поначало трябвало да направят. Вече си мърморели тихо, че Торгуна е волва и духът ѝ ще ги преследва, ако я обезпокоят. Затова как да е продължиш, често спирайки да затягат въжетата, а по обяд прехвърлили ковчега на един от резервните товарни коне, тъй като първото животно било на края на силите си.

Когато импровизираният кортеж се изкачил на високото, времето се влошило. Изсипала се градушка и фордът при река Нордур заварили почти непроходим от придошлата вода. Внимателно го прекосили и късно следобед стигнали малък чифлик в Нетер Нес. На този етап отговорникът, солиден ратай на име Хролф, решил, че ще е най-мъдро да спрат за през нощта. Чакал ги фордът на река Хвит, а на Хролф съвсем не му се нравела мисълта да го прекосяват по тъмно, особено при тия води. Попитал чифликчията дали ще ги подслони през нощта. Фермерът казал, че могат да спят в къщата, но е късно и тъй като не е предупреден за пристигането им, няма да може да ги нахрани. Отговорът бил троснат, но мъжете от Фродривър били благодарни да

получат дори само подслон. Свалили от коня ковчега на майка ми и го прибрали в една барака, после нахранили и напоили конете и внесли самарите си в къщата.

Домакинството се оттеглило за през нощта, а пътниците се мъчели да се установят колкото се може по-удобно по балите сено, разположени по цялата дължина на къщата, когато от кухненския килер се чул странен звук. Една от жените отишла да провери какво става и видяла майка ми, чисто гола, да готви вътре. Клетата прислужница толкова се стреснала, че дори не изкрещяла. Втурнала се към спалнята, където чифликчията и жена му тъкмо си лягали, и на един дъх избъбрила, че е видяла в килера огромна гола жена с мъртвешки бледа кожа, да се пресята за хляб, а до нея на масата вече имало пълно ведро мляко. Съпругата на чифликчията отишла да провери и що да види — Торгуна спокойно режела на тънки филийки и редяла на дървена дъска един сушен агнешки бут. Съпругата на чифликчията не знаела как да постъпи. Не била виждала майка ми, така че не я разпознала и странното привидение я сварило съвсем неподготвена. В този момент се появили разбудените от глъчката мъже от Фродривър. Те, естествено, веднага познали Торгуна или поне така казвали по-късно. Хролф прошепнал на жената на чифликчията, че привидението е или призрак, или духът на Торгуна и че ще е опасно да ѝ се бъркат. Той предложил на стопанката да разчисти голямата маса, за да може Торгуна да сервира храната. Самият чифликчия поканил мъжете да се нахранят. Щом се настанили около масата, Торгуна ги обслужила с обичайния си троснат начин, без да промълви, поставила храната пред всеки, тежко излязла от стаята и сякаш се изпарила.

Мъжете от Фродривър внимателно направили знака на кръста над храната и изяли закъснялата си вечеря. В това време стопанинът изнамерил светена вода и поръсил с нея всяко ъгълче на къщата. Жена му сега се разтапяла от любезности. Дала на пътниците сухи дрехи и проснала мокрите да съхнат, изнесла одеяла и възглавници, за да спят по-удобно и непрекъснато се суетяла около тях.

Дали привидението на Торгуна не е бил добре скроен номер? Възможно ли е прегладнелите мъже от Фродривър да са накарали някой да изиграе ролята на Торгуна? В къщата било тъмно, а свещите запалили чак след като Торгуна се оттеглила, значи всичко може да е било просто театър. Хитро са измислили това с голотата, тъй като

повечето хора от свенливост не биха се взирали внимателно в чисто гол човек. От друга страна кого са можели да убедят да поеме ролята на Торгуна? Местна жена би била веднага разобличена, а придружителите били все мъже. И все пак има нещо гнило, защото привидението много помогнало на мъжете през остатъка от пътя им до Скалхот, където предали на християнския свещеник в чисто новата черква ковчега и парите от завещанието на Торгуна. При всяка възможност мъжете разказвали странните събития от нощта в Нетер Нес и във всеки чифлик с готовност им предлагали вечеря, бира или при нужда, подслон.

Вярвам ли, че духът на майка ми се е явил в Нетер Нес? Ако разкажа същата история тук, в скриптория, като сменя подробностите и заявя, че от нея се е излъчвало странно сияние и е държала библия, монасите без колебание ще приемат моята версия на събитията. Така че защо работниците от Снафелс да не са също толкова убедени в появата на привидението? Фермерите могат да бъдат също толкова лековерни, колкото и свещениците. Едва ли някой в онези затънтени села се съмнява, че духът на Торгуна се е върнал да накаже стиснатия чифликчия от Нетер Нес и въпреки че за случилото се там може би има съвсем нормално обяснение, докато не получи такова, ще продължа да приемам свръхестественото. През прекарания си в пътешествия живот съм видял много странни неща, неподдаващи се на обяснение. Няколко години след смъртта на майка ми аз също щях да се сблъскам с привидение, а в навечерието на велика битка имах странно, силно предчувствие, което впоследствие се сбъдна. Често съм ставал свидетел на събития, за които някак съм сигурен, че съм виждал преди, а в сънищата си виждам случки от миналото, но понякога се пренасям и в бъдещето. Сейдурът се усъвършенства с чиракуване при магьосник, но на първо място трябва да имаш дарбата, а тя почти винаги се предава по наследство. Волвите и сейдурманите от поколения произлизат от едни и същи семейства, затова и отделих толкова място на странните обстоятелства около начина, по който Торгуна е напуснала този свят и завръщането на духа ѝ: майка ми не ме дари нито с любов, нито с грижи, но все пак ми завеща странен дар — ясновидството, което понякога взима превес и над което нямам никакъв контрол.

ГЛАВА ТРЕТА

На смъртния си одър Торгуна не споменала сина си, защото вече ме била изпратила при баща ми. Бил съм само на две години. Не питая лоши чувства към майка си за това. Да отпратиш така двегодишно дете, може да изглежда безчовечно, но в постъпката ѝ няма нищо необичайно. На север е обичайна практиката малките деца да бъдат изпращани в съседни семейства, които да ме отглеждат и възпитават. Това свързва двата рода и може да се окаже наистина полезно в местната политика и вечните интриги между исландците. Почти всяко семейство има осиновени деца, братя и сестри и връзката между тях понякога е също толкова силна, колкото между биологичните. А и всички във Фродривър знаеха, че баща ми е Лейф Ериксон. Затова и не бях даден за отглеждане, а направо изпратен в Гренландия. На практика това се оказа и най-големият подарък, който майка ми ми е правила, защото при второто ми пътешествие по море за мен се грижеше жената, която щеше да се превърне в повече от моя родна майка.

Гудрид Торбьорндотир бе мила, предвидлива, умна, работлива, красива и с богата душевност. Тогава пътувала с мъжа си, търговеца Торир, известен като Източния. Тъкмо по това време майка ми, вече във Фродривър, търсела някой, който да отведе детето ѝ в Гренландия, както била обещала на баща ми. А и може вече да е знаела за смъртта си. Торир бил прокарал редовен търговски курс между Исландия и Гренландия, и когато корабът му хвърлил котва в Снефелснес, Торгуна отправила молбата си към Гудрид и тя се съгласила да ме отведе при баща ми.

Търговският кораб на Торир не бил от бойните викингски кораби, навлезли в зловещия фолклор на монасите. Плоскодънните кораби струват много, не са особено издръжливи и са напълно неподходящи за търговия. На около двадесет стъпки дължина се падат четири-пет стъпки напречна корабна греда и тъй като в средата приличат на плоска чиния, на тях почти няма място за допълнителен

товар. Най-лошото от търговска гледна точка е, че за такъв кораб е необходим голям екипаж за греблата и дори пуснат на платна — както предвижда всеки разумен мореплавател — и ти трябва опитни моряци, защото тези кораби имат подлия навик изведнъж да се наклоняват или направо да се преобръщат под тежестта на платното. Корабът на Торир не спадал и към шишкавите крайбрежни корабчета, с които фермерите при хубаво време пъплят край бреговете на Исландия или обикалят островите, на които пасат овцете и кравите им. Корабът на Торир бил голям, стабилен кнор, най-съвършеният от презокеанските търговски кораби. Кошарите на трюма му побирали десетина крави, имал единична мачта с широко правоъгълно платно и можел да прекоси разстоянието от Исландия до Гренландия за шест догура^[1]. Товарът при това конкретно пътуване не бил добитък, а норвежка дървесина. И точно този товар спасил живота ни.

Всеки разумен човек, отправил се от Исландия към Гренландия, има едно наум за съдбата, сполетяла втората вълна заселници. Тръгнали със седемнадесет кораба, почти всичките кнори. Крайната цел достигнали по-малко от половината. Останалите или случили на силен насрещен вятър и едва успели да се върнат в Исландия, или просто се изгубили в морето и никой повече не чул за тях. Откритото водно пространство между Исландия и Гренландия става истински ад при лошо време и силен южен вятър, когато вълните са високи колкото планини и напълно замиват попътните течения. При тези условия и най-солидният плавателен съд може да стане неуправляем и макар и кнорът да е устойчив кораб, си остава просто играчка за стихииите. При лошо време има сравнително добър шанс да оцелее, но екипажът трябва да се прости с мисълта да поддържа някакъв курс и докато кормчията се мъчи да държи кораба под възможно най-безопасен ъгъл спрямо прииждащите вълни, моряците се посвещават почти изцяло на изстребването на водата, нахлула през борда, евентуално в запушване на пробойните и следене да не би товарът да се развърже и подмятан от вятъра, да натроши дървения корпус. Ако бурята продължи три или четири дни, корабът се отклонява дотолкова от курса, че никой няма представа къде се намира, и единственият изход е да доплуваш на сляпо до най-близката земя и да се опиташ да отгатнеш мястото.

Торир бил говорил с мъже, вече прекосили морето между Исландия и Гренландия, и знаел най-безопасния и кратък маршрут.

Посъветвали го възможно най-дълго да плава по права линия от високите заснежен Снефелсъокул. С малко късмет щял да види пред себе си високите планини на Гренландия преди върхът да се скрие зад хоризонта. В най-лошия случай между двата ориентира имало само два-три дни открит океан. Видел ли огромната заледена Гренландия, трябвало да обърне бакборда така, че да заобиколи южния нос на неприветливата земя. Оттам Торир планирал да се отправи на север по крайбрежието, към Братахлид, центъра на най-заможното селище в Гренландия и дом на Ерик Червения.

Екипажът на Торир бил опитен, кнорът прекосил проливите и когато мярнали южния нос на Гренландия, решили, че пътуването е минало безупречно. Корабът вече плавал към южния нос и фиорда на Братахлид, когато късметът ни изневерил и изпратил гъста, лепкава мъгла. Обикновената мъгла се спуска над спокойно море, може би с леко вълнение, тъй като вятърът я разнася. Но гренландската мъгла е друга. Край бреговете на Гренландия може да има едновременно непрогледна мъгла и силен вятър, който отнася кораба от курса му. Точно това се случило с кнора на Торир. При добро време щели да видят Братахлид, но при лошата видимост тежко натовареният кнор налетял на подводна скала. Корабът се плъзнал по скалите на малък риф, който раздрал дъното. Ако товарът не бил дърво, кнорът просто щял да се напълни с вода и да потъне, но гъсто подредените една до друга талпи и дънери го превърнали в нещо като спасителен сал. Екипажът и пътниците, шестнадесет с мен, за щастие спасили живота си, и когато вълните стихнали, изпъзели през пръските на скалата. Останките на кнора се поклащали и стържели по камъните зад тях, докато настъпил отливът и корабът полегнал на една страна. Корабкрушенците внимателно прегазили обратно за дъските и платното за импровизирана палатка. Събрали малко съдове и храна, и издигнали лагер на брулената от вятъра, покрита с торф скала. Спасили били от кораба прясна вода за няколко дни, а впоследствие било съвсем възможно да съберат още дъждовна. Знаели, че няма да умрат от жажда или глад, но и не хранили особени надежди. Намирали се в една от най-пустите части на познатия свят (дори се чудя дали Адам от Бремен изобщо я е чувал) и шансът да бъдат спасени не бил особено голям.

Спасило ги феноменално острото зрение на един мъж.

Пишейки това дори сега, изпитвам гордост, защото мъжът със забележителното зрение бил баща ми Лейф. Като дете се хвалех, че съм наследил острото си зрение от него — за разлика от ясновидството, което съм наследил от майка си и за което почти не говоря. Но за да обясня как точно станало забележителното ни спасяване, трябва да се върна към едно пътешествие четиринадесет години по-рано и друга типично гренландска мъглива буря.

Тогава навигаторът Бярни Херьолфсон подминал крайната си цел, Братахлид, и след няколко дни лоша видимост и силни ветрове, се намирал в онова тревожно състояние, което северните мореплаватели наричат хафвила — изгубен в морето. Когато мъглата се раздигнала, Бярни видял пред себе си широк, скалист бряг. Бил гъсто залесен, но безлюден и напълно непознат. Бярни, който бил следил движението на кнора си по време на бурята, мъдро отгатнал накъде точно се намира Гренландия, обърнал кораба и след като преплувал няколко догури покрай непознатия бряг, в крайна сметка се прибрал в Братахлид, с новини за примамливата гориста местност. Към времето, когато майка ми замисляла да ме изпрати при баща ми, Лейф бил решил да разучи непознатата земя. Вярвайки в моряшкото поверие, че кораб, веднъж прибрал благополучно екипажа си у дома, ще го направи отново, той закупил за пътуването кнора на Бярни.

По едно невероятно съвпадение, Лейф се връщал у дома точно когато кнорът на Торир се разбил на скалите. Бил на румпела и се борел с насрещния вятър, когато изведнъж един моряк извикал, че вижда напред скали.

— Знам — отговорил Лейф. — От известно време ги наблюдавам и ми се струва, че на един от островите има нещо.

Моряците, свили се по ъглите на палубата от вятъра, се изправили някак на крака. Виждали черните гърбици на островите, но не и малкото тъмно петно, което баща ми вече бил засякъл. Това бил покривът на нашето импровизирано убежище. Баща ми, както вече споменах, бил много упорит, и екипажът знаел, че няма смисъл да го разубеждават да промени курса. Така че корабът продължил напред към скалите и половин час по-късно всички на борда видели малката групичка корабкрушенци, изправени и размахващи привързани към пръчки парцали. Сторило им се цяло чудо и ако през детството ми в Братахлид не ми бяха разказвали историята стотици пъти, едва ли щях

да повярвам в съвпадението — да претърпим корабкрушение на кораб, командван от мъж със забележително зрение и плаващ по маршрут, неизползван от четиринадесет години. Този късмет спечели на Лейф прякора му „Хепни“, „Щастливеца“, макар че късмет изкараха по-скоро шестнадесетте корабкрушенци.

Лейф опитно вкарал кнора откъм подветрената страна на скалите, пуснал котва и свалил малката лодка от палубата. Тиркир Германеца, който скочил да помага на греблата, впоследствие щеше да изиграе важна роля в живота ми. Според мен тъкмо защото ме бе спасил, ме наблюдаваше толкова зорко, докато растях. Той бе моят пръв, а в някои отношения и най-важен учител в старата вяра, и именно под неговите напътствия направих първите стъпки по пътя, която щеше да ме отведе към почитането на Один, Всемирния баща. Но за това по-късно.

— Кои сте вие и откъде сте? — извикал Лейф, когато застаналият на греблата Тиркир приближил лодката до окаяната група корабкрушенци на ръба на скалите. Не ги приближили. Последното, което баща ми искал било да качи на борда си шепа отчаяни мошеници, които, изгубили своя кораб, можело да си присвоят неговия.

— От Норвегия сме, идваме от Исландия и плавахме към Братахлид, когато налетяхме на този риф — извикал Торир. — Казвам се Торир и съм капитан и собственик на кораба. Мирен търговец съм.

Тиркир и Лейф се успокоили. Името на Торир било известно и му се носела слава на честен човек.

— Тогава ви каня на кораба си — извикал Лейф, — и в дома си, където за вас ще се погрижат добре.

Двамата с Тиркир обърнали малката гребна лодка с кърмата към скалите. Първа се качила Гудрид, а затъкнато под мишницата ѝ било двегодишното момче, което била обещала да предаде на баща му. Или се случило така, че Лейф Щастливеца без да знае спасил собственото си незаконно дете.

[1] Адам от Бремен може и да се затрудни да прехвърли тази стандартна единица, равняваща се на един ден плаване, на картата. — Б.авт. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Съпругата на Лейф, Гида, не посрещнала с радост новината, че спасеният невръстен Торгилс е плодът на краткотрайната връзка между съпруга ѝ и застаряваща оркадка и отказала да ме прибере под покрива си. Пред очите ѝ бил примерът с незаконното дете на свекъра ѝ. Леля ми Фрейдис, по онова време приближаваща двадесетте, се падала незаконна дъщеря на Ерик и живеела при семейството му. Зла кавгаджийка, която впоследствие ще изиграе зловеща роля в живота ми, макар и на времето да изглежда само сприхава, отмъстителна млада жена, вечно била в пререкание с роднините си. Гида не искала още едно „кукувиче яйце“ в къщата си и уредила да ме осиновят, този път наистина. Ето как стана така, че прекарах детството си не с баща си, а при Гудрид, която живееше наблизко. Гудрид, предполагам, се е чувствала отговорна за мен, след като точно тя ме доведе в Гренландия. А и мисля, че трябва да е била малко самотна, защото скоро след пристигането ни в Гренландия изгуби съпруга си, Торир. Торир прекарал в Ериксфиорд само няколко седмици, след което прихванал силна треска. Болестта трябва да е била пренесена с кораба, защото Торир и част от екипажа му първи започнали да кашлят, да храчат кръв и да изпитват световъртеж. Болестта покоси осемнадесет души. Последната жертва била старата бойна машина дядо ми, Ерик Червения.

Според клюките Гудрид ме приела като заместник на детето, което тялото ѝ отказало като съпруга на Торир. Предполагам, че става въпрос за ревност и злите езици просто са търсили недостатък на Гудрид, чиято красота бе от типа, който се запазва за цял живот. Помня, че имаше бяла, прозрачна кожа, дълга руса коса и сиви очи, и лице, отличаващо се с миловидна симетрия, с добре оформен нос, прелестна уста и брадичка с лек намек за трапчинка точно по средата. Във всеки случай съм сигурен, че младата вдовица Гудрид щеше да ме прибере дори и да имаше свои деца. Беше невероятно добра жена, винаги готова да помогне, като занесе храна на някой болен съсед, да

услужи със съдове за голямо пиршество и в крайна сметка сама да сготви половината ястия, да сгълчи невръстните грубияни и да утеша жертвите им. Всички в Братахлид имаха много добро мнение за нея и я обожаваха. Не помнех истинската си майка и с лекота приех Гудрид, а и съм сигурен, че тя се представи в тази толкова важна роля много по-добре, отколкото би го направила троснатата Торгуна. Гудрид проявяваше едва ли не безкрайно търпение с децата. Аз и другите десетина хлапета горе-долу на моя възраст превърнахме дома ѝ в център на вселената си. Когато играехме по поляните, обикаляхме брега да търсим риба или пък мятахме камъни в студената вода на фиорда, обикновено приключвахме с гоненица до къщата на Гудрид. Хвърчахме по ниската трева като зайци, и с гръм и трясък нахлувахме в кухнята. Гудрид изчакваше и последния и ни наливаше незаквасено мляко от едно голямо ведро.

Братахлид бе едва ли не идеалното място за едно дете. Селището се намира в началото на дълъг, навлизащ дълбоко във вътрешността на острова фиорд. Ерик избрал мястото при първото си посещение и изборът му бе наистина мъдър. Дългият фиорд предоставя защита от студеното мъгливо време на острова и е най-заслоненото и плодородно място в района, ако не и в цяла Гренландия. Пристанището е добро, а брегът преминава в ниски, вълнисти ливади, осяяни с миниатюрни брезови и върбови гори. Тук Ерик и хората му построили къщите си с торфени покриви по по-сухите могили, опънали преграждения за конете и на практика издигнали точно копие на фермите си в Исландия. В Гренландия не живеят повече от триста-четирисотин души, така че има предостатъчно земя за всички смелчаци, дръзнали да се заселят тук. Животът е още по-прост от исландския. В началото на зимата прибирахме добитъка и го запазвахме с прибраното през лятото сено. Ние се хранехме с мляко, сушена риба, осолено или пушено месо и каквото бяхме успели да консервираме през летните месеци. Всичко, особено парчетата месо от кит и акула, които съхранявахме в дупки в земята и после изравяхме, полуразложени, миришеше на гранясало. Дългите, лениви, тъмни зимни дни минаваха в дребни поправки, разказване на истории, табла и други игри. В Гренландия още се играе стария вариант на шаха — с един цар в центъра на дъската и с войски, подредени срещу тълпа противници по

краищата. Видях новия вид, с два царя, чак когато се завърнах като юноша в Исландия, и трябваше да уча наново правилата.

Всяко хлапе почти от прохождането си помагаше, с каквото може и това ни караше да се чувстваме полезни. На земята се занимавахме от разнасянето на съобщения и почитването на оборите, до уроци по колене, дране и осоляване на месо. В морето започвахме с изгребването на водата от малките гребни лодки, след което ни позволяваха да поставяме стръвта на въдиците и да помагаме с мрежите, и чак накрая ни оставяха да застанем на платната и да поемем греблата на връщане към брега. Почти не получавахме образование, въпреки че вдовицата на Ерик, Тодхилд, се опита да ни научи на азбуката и малко на писмо. Не бяхме особено ентузиазирани ученици. Тодхилд бе вече възрастна жена, озлобила се покрай вечните препирни със съпруга си. Спадеше към първите и най-ентузиазирани новопокръстени във вярата на Белия Христос и бе от типа свадливи християни, които държат да наложат вярата си и на околните. Дразнеше се, че Ерик отказва да приеме християнството; беше закоравял езичник и колкото повече го притискаха, толкова по-упорит ставаше. Не съм напуснал Исландия, казваше, за да довлека и тук тази пръкнала се кой знае откъде религия. Преди да отплува от Исландия, бе принесъл жертва на Тор и в замяна Тор се грижеше добре за колонията. Ерик казал съвсем недвусмислено на жена си, че не възнамерява да се откаже от старата си вяра и обичаи. Накрая отношенията им дотолкова се обтегнаха, че Тодхилд обявила, че повече няма да му говори. Все пак трябвало да живеят под един покрив, но тя накарала да й построят християнска черква, на показ на един хълм близо до чифлика, където се набиваше на очи на Ерик при всяко прекрачване на прага. Той от своя страна отказал да задели дървен материал за строежа, затова и черквата останала миниатюрна, широка по няколко лакътя във всяка посока. Беше първата християнска черква в Гренландия, и толкова малка, че събираше най-много осем души. Ние децата я наричахме дупката на Белия заек.

Към средата на петото си лято разбрах, че приемната ми майка ще се омъжва повторно. След сенокоса щяхме да празнуваме сватбата на младата вдовица Гудрид Торбьорндотир и друг от синовете на Ерик, Торстайн. Посрещнах новината с въодушевление. Торстайн се падаше по-малкия брат на баща ми, което значеше, че обожаваната от мен

Гудрид вече ми е истинска роднина. Вярвах, че бракът ѝ ще ни свърже още повече и се притеснявах единствено, че след сватбата ще трябва да се преместя да живея при Ериксон, в обсега на омразната ми леля Фрейдис. Тя вече беше снажна млада жена, с широки рамене, изпъстрена с лунички кожа и чип нос, които ѝ придаваха малко вулгарен чар. На всичкото отгоре си беше злобна. Вечно кроеше с приятелките си планове как да вкара околните в беля, и обикновено успяваше да ги изпълни. Няколкото пъти, когато изобщо стъпих в къщата на баща ми, гледах да стоя по-далеч от нея. Шестнадесет години по-голяма от мен, тя смяташе, че съм досаден и изобщо не се колебаеше да ме завлече и да ме заключи в килера, където ме оставяше с часове, без да каже на никого. За щастие старият Торнбьорн, бащата на Гудрид, все още жив въпреки многото си болезки, бе толкова доволен от изгодния брак, че се съгласи да дели с младоженците къщата си, разположена близо до дома на Ериксон.

Сватбата премина с невероятен успех. За киснатата стара Тодхилд имаше кратка християнска церемония в дупката на Белия заек, но основен момент си оставаха размяната на церемониалните подаръци, тежкия запой с бира, шумната музика и дивите танци, неделима част от сватби в миналото.

Следващият ми ясен спомен от Гренландия е от една ясна лятна утрин. Ледът все още се носеше тихо по фиорда. Взирах се в малкия, бавно приближаващ се кораб и очите ме боляха от искрящите бели късове, ослепителни на фона на сиво-синята вода. Корабът беше кнор, очукан и с посивели от годините греди. Част от мъжете гребяха, други на въжетата се мъчеха да извъртят правоъгълното платно така, че да улови хладния полъх на излезлия от север лек ветрец, за да заобиколят огромния ледник зад нас, сърцето на Гренландия. Още помня как от време на време моряците се изправяха и с греблата си отблъскваха ледените късове и колко бавно ми се стори, че приближи корабът. На брега се събра тълпа. Брояхме мъжете на борда и оглеждахме лицата им, за да видим кой се завръща и дали са се променили от това, което пазехме в спомените си от деня, в който заминаха да проучват мистериозната земя на запад, видяна за първи път от Бярни и посетена за последно от баща ми Лейф. После килът застърга по пясъка, един след друг мъжете скочиха и затънали до глезените във вода, прегазиха

до брега. Тълпата ги посрещна почти мълчаливо. Забелязали бяхме, че капитан не е шкиперът, когото очаквахме.

— Къде е Торвалд? — извика някой.

— Мъртъв — изръмжа един от моряците. — Убиха го скрелингите.

— Кой са скрелингите? — прошепнах на един от приятелите ми, Айвинд. Дватама се бяхме промушили най-отпред и стояхме до самата вода; вълничките мокреха обувките ни. Айвинд беше две години по-голям от мен и аз приемах, че знае всичко.

— Не съм много сигурен — прошепна ми той. — Май са слаби и са чужденци, и не ги обичаме много.

Торвалд Ериксон, вторият ми чичо, помня само бегло като често лъхашц на алкохол сърдечен, едър мъж с месести ръце и гръмогласен смях. Торвалд и екипажът му се бяха отправили на запад преди осемнадесет месеца, за да продължат започнатото от баща ми Лейф. Лейф ми бе описал ниските, изсечени сиви скали, дългите брегове, покрити с бял пясък, преминаващи в блатисти тресавища и блата, и огромните, застинали тъмни борове, уханието на които се подушва от един ден път в морето. Целта на Торвалд бе да провери дали някой живее там, и ако е така, дали имат нещо ценно за продан или плячкосване. Ако мястото излезеше действително безлюдно, щеше да се настани в лагера, който Лейф бе издигнал на брега на Винланд и да го използва за база за изследването на околността.

Торвалд водеше със себе си двадесет и петима здрави мъже. Беше заел бащиния ми кнор, същия кораб, с който ме прибраха от онези скали. Беше добър навигатор, а няколко от мъжете бяха плавали с баща ми и бяха доказано опитни моряци. Курсът го отвел право на мястото, където Лейф изкарал зимата преди четири години. Там се настанили в колибите от дърво и торф, построени от баща ми, и се устроили за зимата. На следващата пролет Торвалд изпратил малката лодка на кораба на опознавателна експедиция още по на запад по брега. Пътуването било изтощително. Брегът представлявал огромна мрежа от острови, заливи и плитчини. Често се губели, но колкото по-надалеч отивали, толкова по-добра ставала земята. Дивата трева била по-висока, имало странни дървета, от които изтичал сладък сок, или били с ядливи ядки с маслен вкус, какъвто никой не бил опитвал преди. Независимо от плодородната земя не открили нито хора, нито

следи от тях. После, в самия край на експедицията на един бряг попаднали на опърпана постройка от дълги, тънки дървени пръти, и усукани корени, които изглеждали привързани от човешка ръка. Нашите мъже предположили, че строителите на колибата са номади като нашите ловци в Гренландия, когато през лятото се отправят на север на лов за карибу. Не открили сечива, вещи, нищо, и това ги притеснило. Чудели се дали присъствието им е било забелязано от невидени съгледвачи и се страхували от засада.

Междувременно Торвалд прекарал лятото да стяга Лейфсбодир, „колибите на Лейф“, както ги наричаха всички. Мъжете му сечели дървен материал за Гренландия и ловели и сушили риба за храна за бъдещите експедиции. Рибата била в изобилие. Брегът пред колибите бил с много лек наклон и отливът разкривал обширни пясъчни плитчини, нашарени с малки канали. След отлив рибата — основно треска — оставала да се мята там безпомощно и за рибарите оставало само да приберат улова с ръка.

След втората зима на топло в колибите Торвалд решил да проучи обратната посока — на изток и север, където земята приличала повече на гренландския бряг, със скалисти носове и дълги, на места удобни за акостиране пясъчни заливи. Но приливите тук били по-силни и при едно надбягване с теченията кнорът с все сила налетял на подводни скали. Силният удар откъртил тридесетина сантиметра от фалшкила и разхлабил няколко от долните въжета. За щастие наблизко имало подходящ бряг, на който изтеглили кораба и при толкова дървен материал било детска игра да подменят повредения кил с цял чамов къс. Торвалд намерил приложение и на счупената част — накарал да я отнесат на най-високата точка на носа и да я побият в една грамада камъни, така че да се вижда от морето, знак за всички бъдещи мореплаватели, че Ериксон са били там първи.

Това бе историята на експедицията на Торвалд, така, както я разказаха вечерта завърналите се мъже. Всички в Братахлид се натъпкахме в голямата къща на Ериксон, за да чуем подробностите. Слушахме жадно. Баща ми стоеше на челното място, от дясната страна в средата на залата. До него бе чичо ми Торстайн.

— Ами Торвалд? Кажете какво точно му се случи — попита баща ми гребца от лодката — Тиркир, който спаси мен и Гудрид от скалите, и който бе заминал с Торвалд като водач.

* * *

Тук трябва да кажа няколко думи за Тиркир. Като млад бил заловен на германския бряг и бил отведен за продан на робското тържище в Каупанг, Норвегия. Там го купил дядо ми, Ерик Червения и при едно от пътуванията си на изток покупката се оказала изключително изгодна. Тиркир бил работлив и издръжлив, и с времето станал заклето верен на дядо ми. Научил се да говори нордически, малко подобен на майчиния му немски, но така и не се отървал от силния си акцент; говорел гърлено и когато се възбудел или ядосал, често преминавал на езика на дедите си.

Ерик започнал да му се доверява до такава степен, че докато баща ми Лейф растял, сръчният Тиркир имал задачата да го пази и обучава на всякакви полезни умения. Германецът знаел как да връзва сложни възли за различни цели, да отсече дърво така, че то да падне в желаната посока, как да направи въдица от права клонка. Преди всичко притежавал умение, толкова важно и удивително, че се свързва със самите богове — можел да обработва всякакви видове метал, да извлича желязо от парче руда, да прикрепи стоманения накрайник на топор или да украси плоската страна на острието със сребърна нишка.

Ние, момчетата, се плашихме от Германеца. Струваше ни се невъзможно стар, въпреки че сигурно е бил към края на петдесетте. Беше дребен и хилав, почти като трол, с черна коса и вечно намусена физиономия, подчертана от изпъкнало, голямо чело, а очите му гледаха определено лукаво. И все пак беше много смел и по време на предишното пътешествие на Лейф до непознатите земи точно Тиркир сам се бе кандидатира за съгледваческите походи. Произлизал от горско племе и с лекота си проправял път през гъсто залесени местности, газел блата и преживявал с диви ягоди и шепа суха храна. Когато не можел да намери прясна вода, пиел от локвите, спял на земята и сякаш бил неподатлив на студ, жега или влага. Пак Тиркир открил дивите лози, от които според някои произлиза името Винланд. Един ден се върнал в лагера на Лейф с шепа плодове толкова възбуден, че въртял очи и мърморел нещо на немски. Лейф решил, че е пиян или халюцинира, но Тиркир просто бил в екстаз от откритието си. Не бил виждал грозде от детството си в Германия и ако не бил той да

разпознае дивия плод, е много съмнително дали баща ми и придружителите му щели да разберат какво точно представлява. Баща ми осъзнал колко важно откритие е направил в мига, в който Тиркир обяснил какво е грозде. Пред него било доказателството, че новооткритата земя е с толкова мек климат, че гроздето — екзотична култура за Севера — расте в диво състояние. Затова и кръстил земята Винландия. Естествено се намерили скептици, които го обявили за голям лъжец. Да наречеш една пустош с име, което навява мисли за светлина и опияняващи питиета, е също толкова подвеждащо, колкото да наречеш земя от ледници и скали Гренландия. С привичната си находчивост баща ми имал готов отговор и за това. Отговаряше, че Винландия не значи земя с грозде, а земя с пасища — от „вин“, ливада на нордически.

* * *

— Десет дни, след като поправихме повредения кил — отговори Тиркир на въпроса на баща ми, — се натъкнахме на голям тесен проток. Изглеждаше обещаващ и решихме да го проучим. Открихме залив с големи дървета. Мястото изглеждаше идеално за село и Торвалд се пошегува, че е готов да живее тук до края на живота си. — Тиркир замълча за миг. — Не трябваше да го казва. Изкуши боговете. Изпратихме отряд на брега — продължи Тиркир, — и когато съгледвачите се върнаха, донесоха, че от другата страна на малкия полуостров има бряг, подходящ за акостиране и на него има нещо като три черни гърбици. В началото ги взехме за моржове или трупове на малки китове, изхвърлени на сушата. После някой видя, че са лодки от кожа. — Преди много години ходил да плячкосва Ирландия и по западния бряг бил виждал подобни лодки, достатъчно леки да бъдат пренасяни по земя и преобръщани с дъното нагоре.

Тук следва да обясня, че не е изключено тези лодки да са принадлежали на диви ирландци. Когато викингите пристигнали в Исландия, заварили шепя ирландски моряци — аскети, които живеели в пещери и малки, старателно изградени каменни колиби. Щом тези монаси били успели да дойдат от Шотландия и Ирландия с паянтовите си лодки от кожа, значи спокойно са можели да стигнат и по-далеч.

Торвалд обаче се съмнявал в това. Изпратил Тиркир с десетина въоръжени мъже да се промъкне до странните лодки откъм сушата, докато самият той и останалите тихо заобиколили брега по вода. Успели напълно да изненадат деветимата мъже, задрямали под обърнатите лодки. Трябва да са били тръгнали на лов или риболов, защото носели лъкове и стрели, ловни ножове и леки копия. Когато чули проскърцването на греблата, скочили на крака и грабнали оръжията си. Някои направили заплашителни жестове, опънали лъковете и се прицелили в настъпващите викинги, други се опитали да избутат леките си лодки във водата и да избягат. Но било прекалено късно. Отрядът на Тиркир изскочил от дърветата и в последвалата кратка схватка странниците били надвити, всички с изключение на един, който успял да избяга с най-малкото от кожените канута.

— Не съм виждал толкова бърза лодка — каза Тиркир. — Сякаш се плъзгаше по водата. Нямахме никакви шансове да го настигнем с корабната лодка, затова го оставихме да избяга.

Осмината заловени определено не били ирландци. Според Тиркир приличали повече на хората със ските от Северна Норвегия. Били ниски, със сплеснати лица, жълтеникава кожа и дръпнати очи. Косата им била черна, дълга и мазна, и говорели на насечен, писклив език, който приличал на писъците на сойка. Облечени били изцяло в кожа: кожени легинси^[1], кожени ризи с пешове, кожени ботуши. Откритите части на тялото им били наплескани с мас или сажди. Били толкова набити и черни, че приличали на излезли изпод земята. Извивали се и се съпротивлявали на заловилите ги викинги, и се опитвали да ги ухапят и одерат.

Тук разказът на Тиркир започна да става мрачен. Един скрелинг някак се освободил, извадил костен харпун, който бил скрил в предницата на широката си риза и забил острието му дълбоко в бедрото на заловилия го гренландец. Нещастникът изкрещял от болка и гняв, запратил главата на мъжа към един камък и го зашеметил, след което, вбесен, забил късия си меч в тялото на жертвата. Последвало истинско клане. Мъжете на Торвалд се нахвърлили на скрелингите, сечели и мушкали, сякаш колели животни и не се спрели, докато и последният не паднал мъртъв. После разглобили останалите две лодки, накълцали корпусите им на парчета и се изкатерили през гората до върха на полуострова, а корабната лодка се върнала при кнора.

— Седнахме да починем на върха — спомни си Тиркир. — Планът на Торвалд беше да ни даде само няколко минути. Хвърлихме се на земята и не знам защо, но заспахме отведнъж, като омагьосани. Два часа по-късно ме събуди мощен глас, който крещеше: „Върнете се на кораба! Върнете се на кораба, ако ви е мил животът.“

Тук няколко от слушателите се спогледаха невярващо. Всички знаехме за другата чудатост на Тиркир. Съзнанието му често се залутваше във въображаем свят, където чуваше гласове и срещаше непознати. В такива случаи на лицето на Тиркир се изписваше отнесено изражение и той подхващаше дълги разговори със самия себе си, винаги на немски. Беше безобиден навик и хората, които го познаваха, се споглеждаха и повдигаха вежди, сякаш да кажат: „Тиркир пак се отплесна нанякъде. Какво друго да очакваш от един див германец?“

Но онази вечер в Братахлид Тиркир настояваше, че от съня му след смъртта на скрелингите го събудил мощен, кънтящ глас със странен, отекващ ритъм. На моменти сякаш идвал отдалеч, после отнякъде наблизко, било невъзможно да се каже от каква посока. Сякаш падал от небето или прииждаше от всички страни едновременно.

Самият Торвалд не чул тайнствения глас, но трябва да си е дал сметка, че са постъпили много глупаво. Изпратил човек на една висока скала, откъдето се виждало отвъд фиорда и часовоят извикал, че към тях се приближава цяла флотилия кожени лодки. Очевидно скрелингите се връщали за отмъщение. Всички се смъкнали по скалистия хълм и вкопчвайки се в храстите и дърветата, за да запазят равновесие, хукнали към кораба. Без да се бавят, вдигнали котва и загребали към залива, с надеждата, че вятърът ще е на тяхна страна. Дори най-несхватливите знаели, че няма как с гребане да избягат от кожените канута.

Имало поне тридесетина лодки, всяка с по трима скрелинги. Щом навлезли в обсег, двама от мъжете пуснали веслата, вдигнали леките си лъкове и започнали да запращат стрели по гренландците. Третият гребял успоредно с кнора, така че да осигури на другарите си възможно най-добър ъгъл за стрелба. Торвалд и двама от моряците скочили от местата си при греблата и размахвайки мечове и секири, предизвикали скрелингите да се приближат и да се бият, но местните запазили дистанцията. Гренландците трябва да са им се сторили цели

гиганти. Стрелците им продължили да обстрелват кнора, докато той бавно изгазил към устието на пролива. Вече можели да вдигнат платното, но местните не изоставали. Стрелите им свистели високо и от време на време глухо тупвали в дървенията на кораба. Скрелингите стреляли седнали и повечето стрели отлитали нагоре и безобидно прелитали над главите на моряците. Няколко уцелили платното и останали забити там, като бодли на таралеж.

След половин час местните прекратили атаката. Стрелите им привършвали, а и виждали, че гренландците са почти избягали. Кожените лодки една по една се обърнали и кнорът бил оставен да отплава към морето.

— Чак тогава — каза на баща ми Тиркир, — видяхме, че брат ти Торвалд е ранен. Стрелата на скрелинга бе минала през пролуката между горната греда и щита му и се бе забила в лявата му мишница. Беше съвсем малка, но толкова надълбоко, че се виждаха само четирипет сантиметра. Торвалд понечи да я измъкне, но стрелата беше за лов на тюлени, с три кукички. Трябваше да я извие и да дръпне силно, а когато тя най-после изскочи, шурна тъмночервена кръв и по кукичките имаше месо. Торвалд се разсмя, както той си знаеше. „Това ще е тлъстината покрай сърцето ми, пошегува се. Казах, че искам да изкарам остатъка от дните си на това място и така и ще стане. Ако умра, искам да ме погребете тук, горе на носа, за да знае всеки минаващ оттук моряк къде е гробът ми.“

— Ще ми се да бяхме изпълнили желанието му — завърши със силния си акцент Тиркир. — Нямахме много време. Набързо погребяхме Торвалд на носа. Страх ни беше, че скрелингите ще се завърнат, затова набързо изкопахме плитък гроб и натрупахме купчина камъни над тялото. После поехме към Лейфсбодир, където изкарахме зимата. Щом се оправи времето, поставихме постове за скрелинги.

Чичо ми Торстайн се обади пръв. Изглеждаше потресен.

— Лейф — каза, — не можем да оставим тялото на Торвалд там. Напълно е възможно скрелингите да открият, изкопаят и поругаят трупа му. Той заслужава нещо повече. До мястото са само три седмици по море. Ще набера екипаж доброволци и ще прибера тялото, за да го погребем както подобава в Гренландия. Твоят кораб току-що се върна и не би издържал ново пътуване. Трябва да го извлечем на брега и да сменим кълчищата, но тъстът ми Торбьорн още държи кнора, с който

на времето пристигнал от Исландия. Сигурен съм, че ще се съгласи да ми го заеме за мисията.

Естествено и баща ми, и старият Торбьорн, дошъл да чуе завърналите се, трябваше да се съгласят. Ставаше дума за семейната чест, а ако има нещо, което викингите пазят фанатично, това е честта им. Един викинг ще я пази и ще се стреми да си спечели нова с всички подръчни средства, ще граби, ще търси отмъщение за нанесените му обиди или ще лъже и мами, ако това му е от полза.

[1] Препаска, на която се окачват военни трофеи. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ПЕТА

Независимо от първоначалните планове, цял месец измина, преди чичо ми Торстайн да опъне платна към Винланд. Беше истинско разхищение да се измине цялото това разстояние и да не се донесе дървен материал или риба, затова плановете само да се прибере тялото на Торвалд бяха променени. Трябваше да се събере екипировка, да се привикат мъже от пасищата, където се бяха качили с добитъка, да се натоварят запасите. После някой предложи, че е по-добре една малка група да остане през зимата в колибите на Лейф и този план допълнително забави нещата. Когато най-после потеглиха, старият кнор приличаше повече на имигрантски кораб. В трюма имаше шест крави и няколко овце, бали сено за тях, купища земеделски сечива, а на борда пътуваха и няколко жени, в това число и Гудрид, която бе помолила да придружи съпруга си. Аз останах у дома с баща й.

И докато подготовката приключи, вече бе прекалено късно. Торстайн Ериксон може да имаше изострено чувство за семейна чест, но му липсваха както далновидност, така и най-важното качество на всеки добър морски капитан — късмет с времето. Той и екипажът му поеха от Братахлид, но се сблъскали с толкова силен насрещен вятър, че прекарали по-голямата част от лятото в безцелно лутане в океана. В един момент виждали Исландия, в следващия засичали птици, които според тях идвали от ирландския бряг. Върнали се в Гренландия към края на мореплавателния сезон, без дори да стъпят във Винландия. Простите хорица твърдят, че корабът мисли и чувства самостоятелно. Вярват, че може да „открие“ като изгубена котка, куче или кон пътя, и никога не забравя маршрутите, по които е минал. Това са глупости, измишльотини на сухоземни плъхове. Кораби, правили по няколко последователни пътувания, обикновено успяват, защото се управляват от все същите опитни моряци или корабът се отличава с нещо — гази ниско, лесно хваща посоката на вятъра и така нататък, — което го прави най-подходящ за конкретната задача. За успешно второ или трето пътуване по даден маршрут допринасят опитните екипажи и

късметът с времето, не придобитите „знания“ на кораба. Неуспехът на Торстайн да върне костите на брат си само доказва това.

Те в крайна сметка акостирали не в Братахлид, а в Лийсфиорд, на около три дни с кораб на северозапад, където малка група викинги били основали няколко крайбрежни чифлика. Торстайн завързал приятелство с един свой съименник, който го поканил да остане и му помогне за обработката на не малкото му земя. Може би чичо ми се срамувал да се върне след провала и без тялото на Торвалд, затова и приел поканата. Тази есен от Лийсфиорд пристигна малък крайбрежен кораб. В донесеното от него съобщение чичо ми молеше да изпратим в Лийсфиорд неговия дял от стадата на семейството и други неща, а в бележката — добавена от Гудрид, която явно все още ме обичаше — имаше покана да изпратят и мен.

Новият съдружник на чичо ми беше забележително мургав за викинг, оттам е и прякорът му, Торстайн Черния. Прякорът, който го отличаваше от всички други Торстайн, в това число и от чичо ми, е местен обичай. Повечето викинги просто носят името на родителите си. Аз например съм Торгилс Лейфсон, син на Лейф Ериксон, син на Ерик. Но при толкова много Лейф, Ерик, Грим, Од и прочее, често помага да разполагаш с още едно описателно прилагателно. Най-лесно — не и в моя случай обаче — е да кажеш откъде е съответният човек или да опишеш някоя негова особеност. На младини косата на дядо ми Ерик Червения била с цвят на морков, а както видяхме, Лейф Щастливеца на времето си е извадил изключителен късмет, като винаги попадал на подходящото място по точното време. При престоя ми в Исландия щях да срещна Торксл Плешивия, Гизур Белия и Халфдан Черния, и да слушам разкази за Торгрима Вещерското лице, женена за Тород Кривокракия, и как Олаф бил наречен Пауна заради суетата си, а Гунлаг Змиеустия имал отровен език.

Да се върна към Торстайн Черния. За петте или шестте години от пристигането си в Лийсфиорд бил разчистил обширна територия, издигнал голяма къща и няколко обора, заградил пасище и наел половин дузина ратаи. Част от успеха му се дължал на енергичната му и практична жена Гримхилд. Тя въртяла много вещо домакинството, което позволявало на Торстайн Черния да се посвети на чифлика и местния рибарник. Къщата им била достатъчно голяма да приюти и чичо ми, и Гудрид, така че вместо да губят време да строят свой дом,

те се нанесли при тях. Когато пристигнах, заварих двете семейства сговорчиво да си поделят къщата.

И ето че стигам до случая, който ме кара да вярвам, че появата на тайнствения дух след смъртта на майка ми не е толкова невероятна, колкото изглежда. Онази зима чумата се завърна в Гренландия за втори път за по-малко от пет години. Откъде идеше, не знаехме. Знаехме само, че избухва внезапно, причинява големи страдания и също толкова внезапно си отива. Може и да е от значение това, че и двата пъти чумата ни навести през есента и началото на зимата, когато живеехме натясно в хамбарите, в мрак и задух. Първият, който този път се разболя в Лийсфиорд, беше надзирателят на чифлика, Гарди. Честно казано, той не липсваше на никого. Гарди беше груб, безотговорен и злобен. Трезвен можеше да се държи и учтиво, но пиян ставаше отвратителен и истински дявол на следващата сутрин. Когато се разболя, решихме, че страда от поредния зверски махмурлук. После се появиха признаците на чумата — белезникава кожа, хлътнали очи, затруднено дишане и сух език. По цялото му тяло избиха пурпурночервени петна. Когато след много кратко боледуване умря, нямаше кой знае колко опечалени. Живеещите край Лийсфиорд вече гадаеха коя ще бъде следващата жертва. Болестта винаги избираше жертвите си произволно. Може да повали мъжа, но да остави непокътната жена му, или да отнесе две деца от пет, без останалите три дори да кихнат. Чичо ми Торстайн се зарази, на Гудрид ѝ се размина. Торстайн Черния оцеля, но жена му, Гримхилд, бе заразена. Болестта протича също толкова непредсказуемо, колкото произволни са и жертвите ѝ. Понякога болният линее със седмици, други умират двадесет и четири часа след избиването на първите петна.

Гримхилд бе една от жертвите. Един ден се оплака от главоболие и замаяност, на следващия вече едва ходеше. Движеше се толкова несигурно, че до вечерта не можеше да стигне до нужника няколко крачки от къщата. Гудрид предложи да я придружи, и когато се намирах наблизко, ми махна да ѝ помогна. Тримата вече прекосявахме двора, когато Гримхилд се закова на място. Беше мъртвешки бледа и се клатеше толкова силно, че двамата с Гудрид трябваше да я прегърнем, за да не падне. Беше ужасно студено и Гудрид искаше да преведе Гримхилд до нужника, колкото се може по-бързо и да я прибере пак на

топло. Но Гримхилд сякаш се бе вкочанила. Ръката ѝ, вкопчена в рамото ми, трепереше.

Усетих как целия настръхвам.

— Хайде — подкани я Гудрид. — Не можем да останем навън в тоя студ, няма да е добре за треската ти.

Но Гримхилд не помръдваше.

— Виждам Гарди — прошепна ужасена. — Там е, до вратата, държи камшик. — Гудрид се опита да прилъже Гримхилд да направи крачка напред, но Гримхилд сякаш се бе вкаменила. — Гарди е там, на не повече от пет стъпки — изломоти тя ужасено. — С камшика удря една група ратаи, а до него виждам и съпруга ти. Виждам и себе си. Как може да съм едновременно там и тук? Ами Торстайн? Всички изглеждаме сивкави и странни.

— Нека те отведе на топло — каза Гудрид и само дето не вдигна на ръце блънуващата жена. Тримата някак се прибрахме в къщата, където сложихме Гримхилд да легне в спалното помещение, сега превърнато в лазарет. Чичо ми Торстайн също лежеше там. Трескав от една седмица, трепереше и често изпадеше в делириум.

Гримхилд почина същата нощ, а призори дърводелецът на чифлика вече рендосваше дъските за ковчега ѝ. Погребалните ни обичаи са много прости. При нормални обстоятелства за богат чифликчия или жена му, особено ако почитат старата вяра, се дава погребален гуляй, след което ги погребват под малка погребална могила на някое видно място като хълм или често посещаван бряг. Но по време на чума никой не се главоболи с подобни неща. Поверието е, че колкото по-скоро трупове напуснат къщата и бъдат заровени, толкова по-бързо лутащите се духове ще освободят дома. Не се церемоняха дори с християните. Погребваха ги в набързо изкопан гроб, над сърцето на трупа забиваха в земята кол и при следващото посещение на свещеник в селото, той казваше няколко молитви, изтегляше кола и през дупката изливаше светена вода. Понякога, но не често, полагаха и малък надгробен камък.

Онази сутрин съпругът на Гримхилд се зае със задълженията си в чифлика така, сякаш нищо не се е случило. Това бе неговият начин да преодолее шока от внезапната смърт на жена си. Каза на четирима ратаи да отидат на брега, където държахме малките лодки, и да се приготвят за риболов. Опитвайки се да бъда полезен — а и не исках да

остана под един покрив с трупа на Гримхилд, — тръгнах с рибарите. Вече бяхме приготвили и натоварили мрежите и въдиците в две малки скифи, когато от чифлика тичешком пристигна запотен пратеник и ужасен каза на Торстайн Черния да се върне бързо, защото нещо много странно става в болничната стая.

Торстайн захвърли веслата, които тъкмо товареше в лодката и хукна по тясната пътека към чифлика.

— Какво става? — попита някой пратеника, който съвсем не бързаше да се върне в чифлика.

— Трупът на Гримхилд се размърда — отговори той. — Седна в леглото, пусна крака на пода и се опита да стане. Аз самият не я видях, но една от жените изтича, пицейки от спалното.

— По-добре засега да стоим настрана — каза един от ратаите. — Ако историята е вярна, нека съпругът на Гримхилд се оправя. Чувал съм за оживели трупове, нищо добро не носят. Хайде, дайте да отблъснем лодките и да ходим за риба. Без друго скоро ще разберем какво се е случило.

Само че онзи ден умът ни бе далеч от риболова. Непрекъснато се обръщаме към чифлика, който се виждаше в далечината. Мъжете бяха много мълчаливи. Когато не закачах стръвта — ръцете ми бяха сръчни, — аз помагах да изгребват водата с дървен черпак. Всеки път, когато засичах някой от мъжете да надзърта назад към чифлика, настръхвах от мрачно предчувствие.

Към средата на следобеда се върнахме на брега, почистихме и нарязаме няколкото уловени риби и ги увесихме в бараката за сушене. Поех много бавно към къщата, в самия край на проточилата се по пътеката група. Стигнахме до вратата, но никой не влезе. Ратаите се отдръпнаха назад, пристъпяха от крак на крак и ме гледаха многозначително. Бях само момче, но ме възприемаха като член на семейството на господаря им и следователно аз трябваше да вляза първи.

Побутнах тежката дървена врата. Вътре бе непривично пусто. По пейките в ъгъла се бяха сгушили три-четири от съпругите на ратаите. Изглеждаха много притеснени, а едната тихо ридаше. На пръсти приближих вратата на спалното и надникнах вътре. Торстайн Черния седеше на пръстения под с присвити към гърдите крака, сведена глава и боднат в земята поглед. На леглото пред него лежеше тялото на жена

му. В гърдите ѝ бе забита секира. Вляво от мен Гудрид седеше на крайчеца на леглото на мъжа ѝ. Торстайн Ериксон лежеше подпрян на една възглавница, но изглеждаше много странно.

Изтичах при Гудрид и я прегърнах през кръста. Беше мъртвешки спокойна.

— Какво се случи? — изхриптях.

— Гримхилд стана на крака. Духът ѝ трябва да се е върнал обратно в тялото ѝ — отвърна Гудрид. — Бавно залиташе из стаята. Блъскаше се в стените като сляпа. Тогава изпратих да повикат съпруга ѝ. Страхувах се да не напаости на някого. Торстайн влезе, взе една секира и я заби в гърдите ѝ, за да я приспи завинаги. Оттогава не е помръдвала.

Гудрид ме прегърна още по-силно.

— Чичо ти Торстайн също е мъртъв — каза тихо тя. — Спря да диша следобед и реших, че е починал. Но после се възстанови за малко. Повика ме и каза, че знае, че ще умре и че не иска да го погребваме тук, а в Братахлид. Обещах му, че така ще бъде. После ми каза да не забравям предсказанието на волвата за бъдещето ми и че не той е бил обещаният ми мъж. Това бяха последните му думи. Отпусна глава и повече не помръдна.

Бях полуколеничил до Гудрид, с глава в скута ѝ.

— Не се тревожи — ѝ казах, опитвайки се да я утеша. — Сега всичко ще бъде наред. Ти няма да умреш от чумата. Нито Торстайн Черния. Само старият Амунди ще умре, и Свертинг, който беше с мен в лодката днес. Само те бяха с Гарди на двора снощи.

Тя подхвана с длан брадичката ми и нежно повдигна главата ми, за да ме погледне в очите.

— Откъде знаеш — попита меко.

— Защото и аз ги видях, точно както ги описа Гримхилд снощи, на двора, всички бяха там с Гарди.

— Разбирам — каза Гудрид и бавно се обърна.

Бях твърде объркан и изплашен, за да разбера какво изобщо става. Нямах намерение да споделям с когото и да било, че и аз съм видял привиденията в тъмния двор. Това бе нещо, което не разбирах. Какво значеше това за мен, че ги виждам и връзката ми със света на духовете? Чувал бях слухове за майка ми Торгуна и зловещите

обстоятелства около смъртта ѝ. Дали няма да видя и нейния призрак? Самата мисъл ме ужасяваше.

Стига да бях надигнал глава и да бях видял изражението на Гудрид, докато правех признанието си, щях да си отдъхна. И щях да осъзная, че Гудрид също може да вижда полуживите и че нейната дарба сейдура е много по-силна от моята.

ГЛАВА ШЕСТА

Седемгодишните се приспособяват забележително бързо. Ратаите в Лийсфиорд съвсем разбираемо отказаха да прекарат зимата на място, където са се случили такива злокобни събития. Ние се върнахме в Братахлид и няколко дни по-късно аз се върнах към обичайното си всекидневие и игри. Тук децата бяха повече, отколкото в Лийсфиорд, затова и игрите ни бяха по-сложни и шумни. Бях по-дребен от повечето си връстници, но компенсирах ръста си с живо въображение и бърза мисъл, а открих и че притежавам талант на имитатор. Затова и в бандата обикновено аз измислях нови игри или варианти на старите. Когато дойде пролетта и денят нарасна, ние децата се прехвърлихме навън за по-буйните игри, забранени ни от възрастните през зимните месеци вкъщи. Пресъздавахме разни случки, с крясъци, дървени щитове и тъпи дървени мечове. То се знае, централно място в драматизациите ни заемаше героичната смърт на Торвалд. Главната роля играеше най-голямото и силно момче — доколкото си спомням, се казваше Храфн. Залиташе из двора, драматично стиснал мишницата си и се преструваше, че вади от там стрела.

— Скрелингите ме уцелиха — викаше с пълно гърло. — Умирам. Никога няма да видя отново родния си дом, но ще умра с чест.

После се извърташе на пети, размахваше ръце и „умираше“ в пръстта, а ние се преструвахме, че трупаме камъни покрай тялото му. Моят час дойде, когато се качихме на въображаемия си кораб и отплавахме от непознатия бряг. Изобретих гигантски водовъртеж, който едва не ни засмука, и лигаво морско чудовище, което се опитваше да ни издърпа през борда с пипалата си. Приятелите ми се преструваха, че оглеждат бреговете и с викове съобщаваха какво са видели — прегладнели вълци, огромни мечки, дракони и прочее. Един ден им измислих чудовищен мъж, който уж гримасничеше насреща ни от брега. Беше трол само с един крак, при това голям колкото голяма чиния. За да покаже как точно подтичва по залива успоредно с нас, се

отделих от другарите си и събрал крака, заподскачах покрай тях, докато се уморих и се отказах от представлението.

Беше съвсем невинна игра, която най-неочаквано ме направи център на вниманието.

На следващия ден ме чакаше голяма изненада. Минавах край отворената врата на големия обор, когато една ръка се пресегна от тъмнината и ме сграбчи за рамото. Грубо ме издърпаха вътре и в полумрака се озовах втрещен в злоещото лице на Тиркир. Сигурен бях, че ще ме наплеска за някоя беля и се вкочаних от страх, но той, без да се церемони ме вдигна на една от дървените прегради и ме извъртя с лице към себе си.

— Кой ти разказа за еднокракия? — попита строго със силния си акцент. — С някой от екипажа ли си говорил?

— Обърни момчето, за да го погледна в очите — обади се боботещ глас и видях втори мъж, седнал на сеното в дъното на обора. Не го бях забелязал, но сега дори без да поглеждам лицето му, го познах и страхът ми се усили. Беше Торвал, на когото викахме „Ловеца“.

От всички мъже в Братахлид ние момчетата най-много уважавахме и се страхувахме от Торвал. Той просто биеше на очи сред останалите фермери и рибари. Огромен, обрулен от вятъра вече към края на петдесетте, но все още стегнат и жилав като двадесетгодишен, Торвал бе обезобразен от белег, който минаваше през крайчеца на лявото му око към ухото. Клепачът висеше, а ухото беше отчасти откъснато и недобре зараснало по краищата, от което Торвал приличаше на котарак, участвал в безброй битки. Белегът беше резултат от злобна злополука, при която Торвал бил обезобразен от млада бяла мечка. Застанал пред него в обора, се мъчех да не гледам към ужасния белег, и в същото време си мислех, че е имал късмет, че не е ослепял напълно.

Торвал беше облечен в обичайните си ловни дрехи, тежки легинси, привързани с каиши, солидни ботуши и късо кожено палто с качулка. Не го бях виждал облечен в друго и дрехите наистина намирисваха дори при силната воня в обора. Никой не переше Торвал. Беше ерген и живееше в малка къща в края на селото, и идваше и си отиваше, когато си поиска. Единственият му накит беше огърлица от зъбите на убитите от него бели мечки.

Гледаше ме упорито и за миг ми се стори, че ме разглежда някаква хищна птица.

— Може жената да му е казала. Тя има дарбата и познава много от ритуалите — каза той.

Тиркир още стискаше рамото ми, в случай че реша да избягам през отворената врата.

— Тя му е само приемна майка, а и не беше там. Мисля, че момчето наистина е видяло еднокракия. Казват, че оная оркадка на Лейф притежавала дарбата. По-вероятно е момчето да я е наследило от нея. — Разтърси ме леко, сякаш проверяваше дали, дарбата няма да подрънка.

— Не го друсай така, ще го изплашиш още повече. Остави го да обясни сам.

Тиркир леко отпусна хватката, но не пусна рамото ми.

— Говорил ли си с Гудрид за унипеда?

Изгледах го озадачено. Нямах представа какво е унипед.

— Онова създание, което подскачаше само на един крак.

Сега схванах за какво е разпитът, но не разбирах как така Тиркир и Торвал се интересуват от детинските ми лудории. Определено не бях направил нищо лошо.

— Какво друго виждаш? Присънват ли ти се странни неща? — Тиркир бе толкова развълнуван, че едва разбирах какво говори заради немския му акцент. Не знаех какво да кажа. Разбира се, че сънувам, си помислих. Имах кошмари, че се давя или че ме преследват чудовища, или че стаята се свива и ме смачква, обичайните страхотии. В действителност се срамувах от кошмарите си и не ги бях споделил с никого. Нямах представа откъде се появи така нареченият унипед. Не го бях сънувал. Той просто се появи в главата ми, докато играех с другите деца.

Още бях твърде изплашен, за да говоря.

— Има ли нещо друго необичайно в главата ти? Странни видения? — зададе по друг начин въпроса си Тиркир, опитвайки се да говори с по-успокояващ тон.

Сякаш някой бе изтрил съзнанието ми. Отчаяно исках да отговоря, само за да се отърва, но не можех да си спомня нито един сън. В същото време започвах да проумявам, че двамата навъсени мъже не ми мислят злото. Изострената детска интуиция ми

нашепваше, че по някакъв тайнствен начин те се нуждаят от мен. Усещах нотка на уважение и нещо друго — страхопочитание — в отношението им. Впримчен в грубата лапа на Тиркир и вторачен в белязаното лице на Торвал, осъзнах, че двамата мъже очакват от мен нещо, което те самите не могат да постигнат и че то е свързано с начина, по който виждам нещата.

— Не мога да си спомня нито един сън — заекнах. Имах достатъчно мозък да гледам Торвал право в очите. Това много помага да убедиш човека насреща, че казваш истината, дори и да не е така.

Торвал изръмжа.

— Говорил ли си за унипеда или за друг сън с майка си?

Отново поклатих глава, като се опитах да разбера защо двамата мъже толкова се интересуват от Гудрид.

— Знаеш ли какво е това? — Тиркир изведнъж тикна свободната си ръка в лицето ми. Върху набитата му със сажди и мръсотия длан лежеше тумбест метален медальон с формата на буквата Т.

— Мьолнир — пробвах.

— Знаеш ли за какво го използва Тор?

— Донякъде — измърморих.

— С този чук разцепва главите на непокорните и поразява враговете си. Ще застигне и теб, ако разкажеш на някого за малкия ни разговор.

— Остави момчето — каза Торвал и без да сваля поглед от мен, попита спокойно: — Искаш ли да научиш повече за Тор и другите богове? Интересно ли ще ти е?

Предложението му кой знае защо ми допадна. Вече бях овладял страха си и кимнах в знак на съгласие.

— Добре тогава — каза Тиркир. — С Торвал ще те обучаваме, когато имаме време. Само че не трябва да казваш на никого. И ще ни описваш всичките си сънища. А сега бягай.

Връщайки се към този толкова отдавнашен епизод и двамата големи мъже, разпитващи мен, изплашеното момче в обора, разбирам целта на Тиркир и Торвал и защо се държаха толкова странно. Страхували са се, че старата вяра изчезва от Гренландия и са решили да действат, когато са открили в мен човек, евентуално притежаващ дарбата. Може дори да са чули за християнските мисионери, които събираха закуп децата и жените и им проповядваха, и да решили да

постъпят по същия начин, но тайно, като избераат дете притежаващо по-специални дарби и следователно вече белязано от боговете. Ако намеренията им са били наистина такива, то поне част от живота ми впоследствие оправдава избора им, но биха ме изгледали с презрение, ако ме видеха сега — да се спотайвам в християнски манастир и да се преструвам на вярващ.

Еднокракия, разказа ми на един от първите ни уроци Тиркир, бил създание, което видял по време на пътешествието на Торвалд Ериксон във Винланд. Унипедът се спотайвал в крайбрежна гора. Изглеждал точно така, както го описах на другите деца — причудливо, прегърбено мъжко тяло с един-единствен дебел крак, завършващ с огромно стъпало. Създанието подкачало успоредно с кораба съвсем като мен в детската ни игра. Само че когато обърнали кнора към брега, с намерение да слязат на сушата и да заловят Еднокракия — така и не разбрали дали е звяр или човек, — нещото рязко се извърнало, на подскоци се шумугнало в храсталака и сякаш изчезнало вдън земя.

Унипедът бил нещо любопитно и необяснимо. Може би Тиркир просто разказваше някое от „виденията“ си, но няколко души от екипажа също твърдяха, че са видели странното създание, макар и не така ясно като Тиркир, и не можеха да го опишат в такива подробности. Никой не спомена унипеда от страх, че разказът им ще бъде посрещнат с насмешка. Затова и имитацията ми — дори начина, по който създанието подкачало успоредно с кнора — накарало и Тиркир, и Торвал да решат, че някак си духът ми е бил на кораба край бреговете на Винланд и в същото време у дома в Братахлид. А — както е известно на всеки староверец — способността да си на две места едновременно, е сигурен признак, че притежаваш дарба за сейдура. Родиш ли се с нея, духът ти кръжи невидим във въздуха и е способен да прелети със свръхестествена скорост до далечни места и пак да се върне в смъртното тяло. Съдейки по това, което впоследствие ми се случи във Винландия, Торвал и Тиркир съвсем правилно бяха открили духовна връзка между мен и непознатата земя на запад. От друга страна трябва да призная, че това че имитирах подскоците на Еднокракия може и да е било чиста случайност, тъй като никой повече не видя унипед.

Това не означава, че унипеди не съществуват. Наскоро попаднах на един тук, в библиотеката на манастира. Изстъргвах старото мастило,

преди да промия страницата на лист велен (пергамент). Веленът е толкова ценен, че използваме повторно страниците, когато писаното по тях избледнее и се замаже, или текстът е остарял или маловажен. Тази страница някак се бе откъснала от оригиналната книга; беше от Йезекиил, относно демоните Гог и Магог. Докато отстранявах старите букви, забелязах малка, проста рисунка в полето. Беше унипед, точно както Тиркир ми го описа в онзи обор преди шестдесет години, само дето този на листа, освен огромен крак имаше и гигантски уши, и вместо да подскача, лежеше по гръб на земята, вирнал единствения си голям крак във въздуха. Едва успях да разчета бледото, „... пед пазец се от...“, останалото беше замацано и не ми стана ясно от какво точно се пази. Ако беше винландски унипед, може да е било от снега и дъжда. Нищо в текста на страницата не обясняваше загадката.

През следващите месеци Торвал и Тиркир често ме викаха, уж за да им помагам, а всъщност за да ми разказват тайно за вярата си. И двамата не бяха учени мъже, а Тиркир бе почти наивен, но на тяхна страна бе огромното предимство, че в убежденията им нямаше и капка лицемерие, а това ми направи по-силно впечатление от всякаква софистика. А и само наистина тъп ученик не би откликнал на старанието им, толкова лесно бе да си представиш езическия свят на старата вяра, толкова логичен и завладяващ, и така пригоден за живота ни по далечните брегове на Гренландия, с огромните, тайнствени ледове и планини.

Тиркир ми разказа за аезирите, народът от герои, които преди много години пристигнали на изток и под предводителството на Один установили столицата си в Азгард. С двата гарвана Хугин и Мунин — Мисъл и Памет — кацнали на раменете му, Один бил — и все още е, настояваше Тиркир — хитър и безмилостен, истински крал. Отдаден на преследването на знание, дори пожертвал едното си око за правото да отпие от извора на мъдростта. Один броди по света под всевъзможни форми, вечно търсец нови и нови знаци. Но и е обречен, защото чрез мъдростта си знае, че води останалите аезири на безнадеждната мисия да защитават света от силите на мрака, ледените и планински гиганти и другите зловещи чудовища, които накрая ще победят под отвратителния лай на чудовищната хрътка Горм. В двореца си във Валхала Один посреща мъртвите герои от човешката раса, доказани воители, които пируват там ядат и пият в компанията на

прелестни жени, докато не ги призоват отново за последната, решителна битка при Рагнарок, на която те и всички богове ще бъдат разгромени.

Не изпитвам никакво съмнение, че странните истории на Тиркир за Один и подвизите му първи разпалиха у мен преклонението пред Всемирния баща, както го наричаше Тиркир. За едно седемгодишно момче е съвсем нормално да прояви нездрав интерес към това, как Один разпитва мъртвите, стои до умиращите на бесилките, за да научи последните им тайни или разговаря със сакатите. Не по-малко примамлива бе способността му да се въплъщава във всевъзможни форми. С лекота си представях как Бащата на боговете се превръща според случая в сокол, червей, змия, ритуална жертва. Тъй като бях още малък, тъмната му страна — това, че мами и лъже, и че името му значи „ярост“ — не ме привличаше особено.

Любимецът на Торвал, естествено носещ неговото име, бе червенокосият Тор, синът на Один, който язди по небето в теглената си от кози колесница. Пътят му бележат светкавици и гръмотевици, и има власт над морето, по което бие с Мьолнир, прочутия си чук. Торвал беше страстен последовател на култа към Тор и истински се разгорещаваше, подхванеше ли някоя от любимите си истории. Помня деня, в който ми разказа как Тор отишъл да залови змията Мидгард, като използвал за стръв волска глава. Когато змията лапнала въдицата, Тор задърпал толкова силно, че кракът му пропаднал през дъските на кораба. Тук Торвал се изправи и — намирахме се в обора — вдигна крак на една от дървените прегради и задърпа назад, за да покаже как точно го е направил богът. Само че преградата беше зле скована и се сгромоляса в облак прах и трески. Още чувам гръмовния смях на Торвал и триумфалното му „Точно така е станало!“

Въпреки ентузиазма на Торвал — и момчешкото ми преклонение пред закаления ловец — аз все пак предпочитях Один. Харесваше ми идеята да се промъквам дегизиран, да събирам тайно сведения, да наблюдавам и да манипулирам. Като всички деца обичах да подслушвам възрастните и да научавам тайните им, и за да го постигна, се скриех зад някоя врата или колона, затварях очи също като едноокия герой-бог. Стига приемната ми майка да бе преровила под дюшека ми, щеше да открие квадратното парцалче, което бях скрил там. Представях си, че е Скидбладнир, вълшебният кораб на

Один, който винаги се радва на попътен вятър и побира всички аезири, в пълно бойно снаряжение, а когато не му е нужен, Один го сгъва и го слага в джоба си.

Няколко години по-късно малко по-малко осъзнах, че аз самият може би съм част от великия план на Один. Вече ми се струваше, че пътят на живота ми все повече се води от прищевките на Всемирния баща и при възможност му отдавах дължимото, не само с молитва и тайни приношения, но и като му подражавах. Това е единствената причина и като зелен още младеж да се опитам да стана поет, защото Один, превъплътен в орел, бе откраднал медовината на поезията от пазителя й Сутунг. А и което е по-важно, растящата ми почит към Один подхранваше естествената ми любов към пътешествията. Започвах всяко от тях с ясното съзнание, че над мен бди Всемирния баща, най-великият от всички пътешественици. И той не ме предаде, след като оживях там, където много от спътниците ми изгубиха живота си.

* * *

Тиркир ми разтълкува и подробностите на мистериозното предсказание, което Гудрид спомена пред одъра на мъртвия Торстайн. Гудрид ме бе изпратила да занеса вечерята на дребния германец, окъснял в работилницата, където правеше и поправяше металните ни сечива.

— Добра жена е приемната ти майка — каза Тиркир, когато отмести празната купа и облиза пръстите си. — Твърде добра, за да изпадне под влиянието на онези луди поклонници на Белия Христос. Никой друг не пее магическите песни по-добре от нея.

— Какви са тези песни?

Тиркир ме изгледа изпод издаденото си чело и в очите му за миг проблесна подозрение.

— Искаш да ми кажеш, че майка ти не ти е разказвала за Малката сибила?

— Не. Коя е тя?

— Старата Торбьорг. Беше малка сибила, волва. Умря преди четири години, така че няма откъде да я познаваш. Но много хора още

я помнят, помнят и нощта, когато Гудрид Торбьорндотир разкри дарбата си.

Тиркир седна на ниското столче до наковалнята и ми махна да се настаня на купчината чували от въглищата, с които захранваше простата си пещ. Очевидно беше, че историята ще е дълга, но той сметна, че трябва да науча истината за приемната си майка. За мен бе важно всичко за обожаваната от мен Гудрид, затова слушах толкова внимателно, че още помня всяка подробност от разказа на Тиркир.

* * *

Малката сибила, започна Тиркир, дошла в Гренландия в първите дни на основаването на колонията, за да избегне ревностните последователи на Белия Христос, предизвикали такъв раздор в Исландия с настояването си всички да приемат техния Господ. Била най-малката от деветте сестри; всички притежаваш силата, но като девета при нея дарбата била по-силна от дарбата на всички, взети заедно. Предсказвала времето на чифликчиите, а съпругите им се допитвали до нея, когато кръщавали децата си. Младите жени тайно искали съвет за любовните си трепети, а моряците насрочвали плаванията си за посочените от нея благоприятни дни. Торбьорг знаела молитвите и ритуалите на старата вяра и какви точно дарове се принасят на боговете.

През есента на годината, в която мама Гудрид пристигнала в Гренландия, се случило така, че в колонията настъпил страшен глад. След оскъдния сенокос ловците, навлезли във вътрешността или по крайбрежието да търсят тюлени и дивеч, се завърнали с почти празни ръце, а двама изобщо не се върнали. Дошли мрачните зимни месеци и хората ни започнали да измират от глад. Положението станало толкова тежко, че един от най-крупните чифликчии, Херолф, решил да се допита до Малката сибила. Херолф устроил пир в нейна и на света на духовете чест; посегнал на последните запаси от храна, един вид сигнал за боговете, че хората поставят съдбата си в техните ръце.

За пира Херолф извадил последната сушена риба и тюленова мас, заклал последните животни и извадил скътаните сирене и хляб. Естествено поканил всички, и не само за да напълнят изгладнелите си

стомаси, но и да чуят какво ще каже сибилата. Съпругата на Херолф подредила дълга маса, простираща се по цялата дължина на банкетната зала. В началото на масата, леко издигнато, за да я виждат всички, било почетното място за Малката сибилата — резбован дървен стол и възглавница, пълна с кокоши пера.

Гостите започнали да пристигат и изпратили мъж да придружи Торбьорг от дома ѝ. Повикат ли я за магии, тя обикновено се явявала във всекидневните си ръчно тъкани дрехи, със сейдурския жезъл, дълга около метър дървена пръчка, по която били резбовани руини и увесени избелели парчета плат. Когато я въвели в залата онази вечер обаче, Торбьорг била облечена в невиджани досега дрехи: дълго тъмносиньо, почти черно наметало, което се спускало почти до земята и било препасано през гърдите ѝ със сложно изтъкани от червени и сребърни нишки ширити. Цялото наметало било обсипано с малки камъчета, не скъпоценни, а речни, на разноцветни жилки изгладени от водата, под която са лежали. Блестели, сякаш са още мокри — вълшебни „водни камъни“, в които се смятало, че живеят речните духове. На врата си волвата носела огърлица от цветни стъклени мъниста, повечето червени и сини. Коланът ѝ бил изплетен от сушени гъбени пънчета и от него висяла голяма платнена кесия със сушени билки, амулети и други неща, които използвала при заклинанията си. Краката ѝ били стегнати в тежки обувки от телешка кожа, с козината навън, овървени с дебели каиши с калаени топчета в края. Главата си била скрила под тъмна качулка от агнешка кожа, обточена с козината на бяла котка. На ръцете си носела ръкавици също от котка, но с козината навътре.

Гостите трудно биха разпознали Торнбьорг без жезъла ѝ от светло дърво с цвят на мед, износен и лъскав от пръстите ѝ, а по месинговата топка в края били инкрустирани още „речни камъни“. По жезъла имало, поне така се сторило на събралите се, повече панделки от обикновено.

Когато пристигнала, Херолф, който очаквал да я приветства на вратата, с изненада установил, че гледа обратната страна на черната ѝ качулка. Торнбьорг вървяла заднешком. Всички събрали се се смълчали, когато домакинята я превел, все още обърната с лице към вратата, през цялата зала. Изравнели ли се с някой от гостите, Херолф го назовавал по име. Сибилата надничала изпод черната си качулка, но

почти не продумвала, само от време на време поемала въздух, сякаш подушвала присъствието им.

Настанили волвата на издигнатото място и поднесли храната. Всички ѝ се нахвърлили жадно, макар и много крадешком да поглеждали към Торбьорг. Тя не ядяла с обикновените прибори, а извадила от кесията си пиринчена лъжица и стар нож с дръжка от моржова кост, прикрепена с два медни пръстена. Острието на ножа било много изтрито и вдлъбнато, сякаш дълго време било лежало заровено в земята и присъстващите забелязали, че върхът му е счупен. Волвата не яла от храната на другите. Поискала козе мляко и да ѝ сготвят сърцата на всички животни, заклани за пиршеството.

Когато масите били раздигнати, Херолф се изправил.

— Сибила, дано всичко тази вечер е било по вкуса ти — обявил с глас, който се разнесъл ясно из цялата зала. — Събрали сме се тук с надежда, че мъдростта ти ще ни каже колко дълго още ще трае гладът и дали може да направим нещо, за да сложим край на страданието.

— Трябва да прекарам още малко време в тази къща — отговорила тя. Гласът ѝ бил тънък и свистящ, сякаш дишала трудно. — Тепърва трябва да се слея с духа му, да науча поличбите, да почувствам душата му. Твърде рано е за отговор. Ще остана на мястото си през цялата нощ, а утре след обяд мисля, че ще мога да отговоря на въпроса ти.

Хората въздъхнали обезкуражени. Живеещите достатъчно близо да се приберат в тъмното, напуснали сградата. Останалите се настанили за през нощта и нетърпеливо зачакали дългата, бавна зора, която през този сезон идва толкова късно, че светлината започва да избледнява почти в мига, в който докосне земята.

На следващия следобед хората отново се събрали. И тогава се появила засечка. Сибилата изведнъж обявила, че докато духът ѝ се отделя от тялото, някой трябва да пее магическите напеви, които да помогнат на духа ѝ да се освободи и да поеме към отвъдното. Настъпил смут. Сибилата никога не била искала помощник. Херолф се обърнал към хората с призив някой ако може да помогне, да пристъпи крачка напред. Призивът му бил посрещнат с мълчание.

Сибилата стояла на издигнатото си място и нетърпеливо се взираше надолу. Херолф повторил молбата си и за всеобща изненада Гудрид тихо пристъпила напред.

— Знаеш магии? — изумен попитал Херолф, зяпнал от изненада.

— Да — тихо отговорила Гудрид. — Израснах в Исландия, в дома на бащините ни приятели Орм и Халдис, и Халдис ме научи на магическите песни. Ако беше тук днес, тя щеше да ги изпее по-добре, но мисля, че още помня думите.

Малката сибилла невярващо изсумтяла и махнала на Гудрид да се приближи. Навела се и накарала младата жена да изрецитира свещен стих, сигурно за да я изпита, защото Гудрид го изпяла толкова тихо, че никой не хванал повече от няколко думи, повечето от които на някакъв странен език.

Сибилата кимнала отсечено, после се отпуснала назад на възглавницата си.

В този момент се намесил бащата на Гудрид, Торбьорн, обикновено много сговорчив мъж.

— Няма да позволя дъщеря ми да се набърква в магии — обявил той високо. — Започнеш ли веднъж, не знаеш кога ще спреш.

— Не съм нито вещица, нито магьосница, но ако с това ще помогна, съм готова да участвам — твърдо му казала Гудрид.

Торнбьорн приел неподчинението ѝ присърце, завъртял се на пети и разблъсквайки тълпата, напуснал, мърморейки, че поне не е длъжен да присъства на срама на дъщеря си.

— Духовете се колебаят дали да се явят — казала сибилата след кратко мълчание, когато хората отново заели местата си. — Трябва да ги успокоим, за да ги повикаме при нас. — Махнала на Гудрид, която разменила поглед с няколко от събраните жени, които под погледа на сконфузените си или любопитни съпрузи, разбутали тълпата и следвайки напътствията на Гудрид, оформили малък кръг. Гудрид застанала в средата и когато тълпата утихнала, запяла магическа песен. Имала висок, ясен глас и пеела без следа от срам. Жените около нея започнали тихо да се поклащат в такт, после се хванали за ръце и кръгът им започнал бавно да се извива встрани, в посока обратна на слънцето. Съпрузите и синовете им гледали, изпълнени с полустрах, полуизумление. Гудрид пеела, куплет след куплет, и по-възрастните жени, в началото тихо, после все по-високо, започнали да повтарят припева. За някои от събралите се напевите на места звучали като приспивните песни, които били слушали като деца, макар и само

Гудрид да знаела всички думи и кога да смени ритъма. Гласът ѝ не трепнал до самия край на песента.

Жените се шмугнали обратно в тълпата, а волвата погледнала надолу към Гудрид.

— Поздравявам те. Който и да те е учил, те е научил добре. Духовете откликнаха. Усещам ги, събират се около нас и са готови да отнесат духа ми при боговете.

Махнала на Гудрид да се приближи и изтананикала нещо. Гудрид сигурно разпознала напева, защото му откликнала, хванала припева, повтаряла куплетите, променяла или добавяла думи после запели заедно и волвата започнала да се полюшва напред-назад в стола си. Песента сякаш обгърнала двете в невидим кръг. Имало повторения и дълги паузи. Хората започнали да пристъпват от крак на крак и да се споглеждат, после пак се обръщали към високия стол и фигурата в синьото наметало. Най-после, след малко повече от половин час, гласът на сибилата притихнал. Гудрид, още до нея, като че ли усетила, че ролята ѝ наближава своя край. Главата на волвата клюмнала на гърдите ѝ и отстрани изглеждало, че е едновременно будна и че спи. В продължение на един дълъг миг нищо не се случило, после волвата много бавно надигнала глава и погледнала право надолу, към претъпканата стая. Кимнала на Гудрид и Гудрид се върнала на мястото си, обърнала се и застанала с лице към Малката сибилата.

Херолф нервно попитал:

— Научи ли отговора на въпроса ни?

— Да — отговорила спокойно волвата. — Сънят ми беше ясен. Духът ми се извиси в небето и видях ледът на фиорда да се топи. Видях първите стръкчета трева, макар и птиците още да не са се върнали, за да построят гнездата си. Денят бе още къс, но беше топло. Тази година пролетта ще подрани. Изпитанието ви ще свърши до няколко дни. Гладът няма да отнесе повече жертви. Уповавайте се на боговете и ще бъдете възнаградени.

Неочаквано волвата се обърнала към Гудрид и ѝ заговорила:

— Имам предсказание и за теб. Вестоносците от света на духовете останаха толкова очаровани от знанията ти и песните, които изпя, че ми донесоха новини за съдбата ти. Сега мога да те възнаградя за помощта ти. Орисана си да склучиш брак с високопоставен мъж тук, в Гренландия, но той няма да трае дълго. Виждам как всичко те

води към Исландия и народа ѝ. В тази страна ще поставиш началото на славен род и името ти ще се предава от поколение на поколение.

* * *

Това бе краят на разказа на Тиркир.

— Разбра ли сега — каза той, — защо Торвал реши, че имитираш подскачането на Еднокракия. Мислеше, че си наследил дарбата от приемната си майка. Гудрид може да стане много могъща волва, стига да не се сдушва толкова с последователите на Белия Христос.

Знаех за какво говори. Откакто Гудрид се върна от Лийсфиорд, прекарваше много време със съпругата на Лейф Гида, фанатична християнка. Двете жени често посещаваха заедно дупката на Белия заек. За Тиркир и Торвал бе обезпокояващо да изгубят толкова надарен човек за новоизлюпената християнска вяра. Интересът на Гудрид към християнството разклащаше собствената им вяра в старите богове, а това ги притесняваше. За разлика от мен сега, те не осъзнаваха истината, че от добрите езичници излизат добри християни и обратното. Изборът на религия не е толкова важен, колкото достойнствата на човека, който я проповядва.

При пътуванията си забелязах, че същото важи и за генералите и политиците. Бях свидетел как няма никакво значение дали някой изключителен военен е облечен в кожа или носи позлатен шлем и красива копринена униформа, и двамата може да са еднакво гениални при воденето на битките и да взимат брилянтни, експресни решения. При политиците е същото. Слушах речи на възливи племенни събрания около лагерния огън на гола горска поляна, които, разкрасени с няколко красиви фрази, биха повторили дума по дума речите на напарфюмираните съветници на василевса, предполагаемия наместник на Христос на земята, който седнал на позлатения си трон в обточена с порфир стая си дава вид, че олицетворява хилядолетието наука и цивилизация.

Като се замисля сега, най-тъжното в покръстването на Гудрид бе невероятното похабяване на дарбата ѝ. Ако бе предпочела да се обучи при Малката сибила, от приемната ми майка би излязла изключителна жрица на старата вяра. Защото това е една от най-любопитните страни

на старите поверия — която би ужасила монасите около мен (повечето свещенослужители бяха жени). В нашия език има петнадесет различни думи за жените, вещи в сейдура; за мъжете думите са наполовина по-малко. Дори Один, царят на превъплъщението, има силно изразена женска страна, която те кара да се замислиш върху готовността, с която се дегизира като жена. Обратното, жреците на Белия Христос са мъже, а жените са изключени от кръга на избраниците. С други думи, Гудрид смали откритите пред нея хоризонти в деня, в който официално прие вярата на Белия Христос. Ако бе последвала старата вяра, щеше да се радва на почит и влияние, и щеше да помага на хората. Като набожна, милозлива християнка тя в крайна сметка бе принудена да се установи на едно място и се отдаде на самота. Но аз избързвам с разказа си...

Торвал и Тиркир искрено се постараха да ми обяснят, че ако хората престанат да следват ритуалите на старата вяра, тя скоро ще се претопи от настъпващото християнство. Скоростта, с която вярата на Белия Христос бе превзела Исландия, тревожеше учителите ми, които се страхуваха, че същото ще се случи и в Гренландия.

— Не знам как хората на Белия Христос имат очи да твърдят, че са мирни, добри души — кисело заяви Торвал. — Първият им мисионер в Исландия беше един нехранимайко на име Тангбранд. Кръстосваше нахално селата и изнудваше фермерите да приемат вярата му, а когато го подиграваха за налудничавите идеи, си изтърва нервите и в последвалата свада уби двама исландци. За да изобличат безхаберието му, хората го изправиха срещу една мъдра волва и тя го направи за смях. Беше толкова унижен, че се качи на първия кораб за Норвегия. Волвата доказа на какво е способна и призова Тор да изпрати буря, която за малко да потопи кораба му.

— Исландците са твърде отстъпчиви — вметна Тиркир. — Когато след няколко години мисионерите се върнали в Исландия и започнали пак да проповядват, на фермерите така им писнало от безкрайните спорове и свади, че изпратили представители на Алтинга, да помолят Говорителя на закона да излезе с решение. Той се усамотил и мислил почти цял един ден. После се изкачил на Скалата на закона и обявил, че ще е най-лесно всички да приемат формално новата религия, а който иска, да запази старата вяра.

— Бяхме слепи и не видяхме, че хората на Белия Христос няма да се откажат, преди да са се докопали до всички. Нищо против

нямахме тяхната вяра; никога не сме твърдели, че нашата е единствената вярна сред тях. Направихме грешката да приемем, че Белия Христос е поредният бог, на когото другите богове ще направят място и който ще съществува в мирно съжителство с тях.

Обучението ми в старата вяра очевидно бе повърхностно. Торвал и Тиркир често бъркаха фолклора с религията, но дори и това не бе фатално. Тиркир ми показа и първите руни. Издяла ги на малки плоски дъсчици и ме накара да научи фударка, азбуката, наизуст. Научи ме и да ги чета със затворени очи, като прокарвам пръсти по резките и мислено си ги превеждам. „Това е умение, което ще ти влезе в работа, казваше, когато искаш да обмениш тайно информация или надписът е прекалено стар и изтърган, за да го разчетеш с око.“ Наистина исках да се отплатя на учителите си, като сънувам важни неща, които те да разтълкуват, но скоро открих, че тези сънища не идват насила. Първо трябва да изучиш сложните пътеки на старата вяра, после да знаеш как да стъпиш на тях, понякога с помощта на опии или самобичуване. Бях твърде млад за това и се обърнах към майка Гудрид и я разпитах за магическите ѝ познания.

Направих го неохотно — тя с всеки ден ставаше все по-ревностна християнка и не бях сигурен дали ще одобри растящия ми интерес към старата вяра.

А и през следващата зима Гудрид бе заета с далеч по-прозаични неща. Баща ѝ, старият Торбьорн, почина малко след завръщането ѝ, от Лийсфиорд и Гудрид, единственото му живо дете, наследи всичко. Торстайн Черния обяви, че няма да се върне в чифлика си. Решил бе, че мястото не му носи късмет и не иска да започва там отначало и да търси нов съдружник. До януари намери купувач и изплати на Гудрид дела на мъртвия ѝ съпруг. Или сега Гудрид, все още без свое собствено дете, млада и красива, беше и богата. Никой не се изненада особено, когато една година след овдовяването си моята ослепителна майка се сдоби с нов поклонник и прие предложението му за брак. Това, което изненада всички бе, че съпругът ѝ скоро след това обяви, че подготвя нов кораб за Винландия, където ще основе ново и постоянно селище на същото място, на което двамата братя Ериксон, Лейф и Торвалд, бяха възложили надеждите си.

ГЛАВА СЕДМА

Защо новият съпруг на Гудрид, Торфин Карлсефни, реши да си пробва късмета в далечна Винландия? Мисля, че донякъде честта го задължаваше пред баща ми, Лейф. По наш обичай, когато един мъж реши да се ожени, той първо иска официално разрешение от най-възрастния родственик на избраницата си. В случая с Гудрид това бе Лейф, който с готовност се съгласи за брака. Когато скоро след това Лейф предложи на Торфин експедиция до Винландия, мисля, че Торфин, който се отличаваше със старомодно чувство за семейна чест, реши, че е негов дълг да приеме задачата. Лейф още вярваше, че Винландия може да се превърне в процъфтяваща колония за гренландците и макар и като глава на семейството в Братахлид да бе прекалено зает да отиде там сам, той направи всичко възможно, за да подкрепи новото начинание. Предложи на Торфин да му даде под наем къщите, които все още се водеха негова собственост, както и да му предостави помощта на няколко важни членове на собственото си домакинство. Сред тях бяха двамата ми учители — Торвал Ловеца и Тиркир Ковача — и двама роби, с които Лейф се бе сдобил на същото съдбоносно пътуване, което го отведе в леглото на майка ми в Оркни.

Хаки и Хекия открай време ми бяха любопитни, защото гледах на тях като на брънка към собственото си тайнствено минало. Бяха съпруг и съпруга или поне всички ги приемаха за такива. От друга страна може просто да нямаха друг избор. Били пленени при един викингски набег по бреговете на Шотландия и били превозени в Норвегия, където подобно на Тиркир, ги извели за продан на робското тържище в Каупанг. Купил ги един васал на крал Олаф Тригвасон, който предположил, че пленниците са християни и че може да спечели точка пред краля, ако му ги подари, а крал Тригвасон съответно спечелил обществено признание и репутация, като върнал на двамата роби свободата. За ужас на собственика им се оказало, че Хаки и Хекия изобщо не са християни, а последователи на езическа вяра толкова рядка, че никой нямал представа какво значат мънкането и ритуалите

им. Олаф ги задържал в двора си само няколко месеца, но двамата шотландци се оказали съвсем непригодни за каквато и да било домакинска работа и се чувствали доволни само когато ги пуснели на някое високо било или открито поле, което им напомняло за родината. Затова норвежкият крал се отървал от тях, като ги подарил на Лейф с думите, че се надява някой ден да намери работа на „дивите скоти“, чието единствено умение изглежда било да бягат бързо. Лейф намерил идеалната работа за Хаки и Хека. От двойката излезли превъзходни овчари. Прекарваха всяко лято по отдалечените пасища. Живееха във временните си убежища — просто дупки, покрита с клони и слама — удобно като за зайци. Приликата се усилваше от невероятната им бързина. С лекота догонваха овцете и бяха особено полезни, когато трябваше да се преследват отлъчили се животни при есенното прибиране на добитъка. През остатъка от годината изпълняваха дребни задачи из чифлика. Тайно ги следях, чудейки се дали майка ми, ирландка, е имала същата бяла кожа и тъмна коса и се мъчех, без особен успех, да разбера думите, които си разменяха двамата на гърления си, насечен език.

Експедицията на Карлсефни беше най-мощното и добре екипирано пътуване до Винландия досега. Щяха да участват четиридесетина души, включително пет жени. Гудрид настоя да придружи новия си съпруг и взе със себе си две прислужнички, заминаваха и две жени, чиито съпрузи щяха да участват при разчистването на терена за селището, срещу което впоследствие щяха да получат земя. Тези две двойки бяха прекалено млади да имат деца, а Торнбьорн, петгодишният син на Карлсефни от предишен брак, бе оставен в Братахлид при приемни родители. Така че единственото дете на борда на кнора бях аз, тогава осемгодишен. Бях примолил баща си Лейф да ми позволи да тръгна с експедицията и той с готовност се съгласи, за радост на проклетата му съпруга Гида, която все още изпитваше към мен дълбока омраза.

Кнорът, който щеше да ни отведе на запад, принадлежеше на Торфин. Корабът беше стабилен, служил му бе за търговия в продължение на няколко години. Торфин купи и втори, по-малък кораб за съгледваческа лодка и с присъщата си компетентност внимателно състави списък с необходимите ни неща. Говори с Лейф и други мъже, ходили във Винландия и взе внушителен запас земеделски сечива —

мотики, лопати брадви, триони и други ковашки инструменти, добър запас от въжета, няколко чувала корабни пирони и три дузини топове вадмал, в случай че се наложи да поправяме кораба. Вадмалът, изключително важен за нас материал, представлява изтъкана от скубана на ръка овча вълна, която после се накисва в урина, за да се отстрани лепкавата овча мас. От изпredenите конци жените тъкат дълги платна на прости станове, спуснати от тавана на голямата стая. От най-качествения вадмал се правят корабните платна, от по-грубия — дрехи, одеяла, чували и изобщо всичко, за което е необходимо плат. Вадмалът е със същия бозав кафеникав цвят, както когато вълната е била на гърба на овцата, но понякога тъканта се боядисва със сок от плодове или къна, и се получават по-пъстри червени, зелени и жълти платове. Специалният вадмал, който се кисне в овча и тюленова мас, е почти непромокаем. Него използвахме за моряшките наметала — дрехата, която на времето баща ми връчил на майка ми за прощален подарък.

При отплаването приличахме на движещ се чифлик. По-голяма част от централния трюм заемаха един малък бик и три млечни крави, и миризмата на животните и стиските сено от балите им се сипеха по водата зад нас. През първите няколко часа имаше и „мили“ родни звуци, тъй като кравите непрекъснато мучаха, ниско и нещастно.

Детското ми въображение бе очаквало приключения от мига, в който напуснахме Гренландия, но също като кравите, и аз скоро открих, че животът на кораба малко се отличава от този у дома. И тук имах задачи — да сменям водата на животните, да гледам сеното им да не се разпръсква и да почиствам тора.

Кнорът ни напредваше с внушителна скорост, влачещ съгледваческата лодка на дебело въже след себе си. Морето бе спокойно и нямаше нищо за гледане, с изключение на морските птици над нас и някое ято черно-бели водни птици с масивни, дебели човки, които плуваха покрай нас и от време на време се стрелкаха с подскок под водата. Когато попитах Торвал защо просто не отлетят, той се засмя.

— Не знаят как. Крилата, дадени им от боговете, повече приличат на рибни плавници. Искат ли да отидат някъде, дори от една страна в друга, от Исландия в Гренландия или от Гренландия във Винландия, плуват. По това и нашите моряци предположили, че на

запад трябва да има земя, видели плуващите птици да се отправят в тази посока.

Това бе третото от многото пътувания в живота ми и вярвам, че сам Один ме изпрати, за да събуди у мен любовта към пътешествията и да ме превърне в странник като самия него. Бил съм бебе, когато майка ми отплавала от Бирси към Исландия, и още твърде малък, за да помня много от онова корабокрушение с Гудрид. Но преходът от Братахлид към Винландия ми направи силно и трайно впечатление. Изпитах какво е да пътуваш към новото и непознатото, и усещането бе като наркотик, не можех да го забравя и исках още и още. То щеше да ме превърне в пътешественик за цял живот и точно такъв бе и замисълът на Всемирния баща.

Първият ми спомен е бавното, ритмично движение на натоварения кнор. Корабът се поклащаше по дългите, ниски вълни, като че ли повтаряйки безкрайно едно и също движение, издигаше се и падаше, и леко залиташе с всяка малка вълничка под кила. Поглеждах към върха на мачтата и виждах същото движение непрестанно да се повтаря в елипсите, които ветропоказателят описваше в небето. Едни и същи бяха и звуците — постоянното проскърцване на щагите на мачтата, които поемаха напрежението при всяко издигане на кораба, тихият тъп удар, когато мачтата се връщаше в гнездото си, пляскането на вълните в кила и после в корпуса, и мекото издумтяване, когато корабът забавяше ход и някой непривързан товар се удареше в стените на трюма. Хипнотичен и успокояващ бе и начинът, по който животът на кораба навлезе в свой собствен ритъм, отмерван от времето и реда на храненията. Призори бе *ризмала*, на който нощната вахта изяждаше студената си закуска от сухари и овесена каша. Към средата на сутринта следваше *дагмала*, за който целият екипаж, без кормчията и вахтата, се събирахме край малкия огън, напален с въглища върху каменна плоча на завет на дъските над кърмата за единственото топло ядене, обикновено супа, макар понякога, ако успеехме да хванем нещо, имаше и прясна риба или варена чайка. И накрая, при залез-слънце, изяждахме *натмала*, отново студена извара, мляко и овесена каша.

Още първата нощ Торвал едва изчака да се здрачи, дръпна ме в един усамотен край на палубата и ме накара да погледна нагоре, към тъмното очертание на платното ни. Беше началото на лятото и небето бе толкова тъмно, че звездите се виждаха ясно.

— Небесният свод — каза Торвал — е вътрешната страна на черепа на Имир, прастария леден гигант. В четирите му края седят четири джуджета — Остри, Вестри, Нодри и Судри. Джуджетата взели разтопени частици и искри, и направили от тях звезди, подвижни и закрепени, които да осветяват земята. Така Господ ни дал ориентир за през нощта. — Посочи ми Лейдарстярн, Полярната звезда, и как винаги е на една и съща височина, от дясната ни страна. В морето Торвал бе в стихията си; по обяд всеки ден вадеше малък дървен диск с малки резки по края и издялани по повърхността линии. Вдигаше го към слънцето така, че сянката от иглата в центъра на диска да падне върху разграфеното лице, после изсумтяваше заповеди на кормчията.

— Уповавай се на боговете. Стига вълците да преследват Сол, тя ще бяга през небето, а ние ще я следваме.

— Ами ако е облачно и не виждаме слънцето? — попитах плахо.

— Търпение — изръмжа той.

Не облак, а мъгла закри слънцето два дни по-късно. Беше толкова гъста, че сякаш се плъзгахме през купа с рядко мляко. Капки вода кондензираха по изработените от тюленова кожа въжета на такелажа, палубата почерня от влагата и не виждахме нищо на повече от петдесет крачки. Спокойно можехме да плаваме и в кръг; кормчията бе сприхав и нервен. Тогава Торвал извади от джоба си някакъв плосък, матов камък, вдигна го срещу светлината и надникна през него, като въртеше камъка в протегнатата си ръка в различни посоки. Накрая посочи направо.

— Натам — нареди той и без да задава въпроси, кормчията му се подчини.

С изключение на двата дни, в които се лутахме в мъглата и разчитахме на това, което Торвал наричаше слънчев камък, случихме на забележително добро време и лесен преход. Торвал хранеше непрекословна вяра във властта на Тор над времето и морето, и хванеше ли с постоянно заметнатата си зад борда въдица риба, демонстративно хвърляше в жертва едно малко парче обратно в морето. Никой не смееше открито да го укори, макар и да забелязах някои моряци от покръстените да си разменят развеселени погледи и да се подхилкват.

Даровете на Торвал определено свършиха добра работа. Никой не се разболя от морска болест, освен Гудрид, за която се грижеха

прислужничките й. Сутринта на деветия ден след тръгването ни от Братахлид Торвал подуши въздуха и убедено каза: „Земя“. До вечерта и ние надушихме миризма на дървета, носеща се по вятъра от запад. Сутринта на десетия ден видяхме на хоризонта най-крайната точка на Винландия, а двадесет и четири часа по-късно приближихме достатъчно, та Тиркир, Торвал и другите ветерани да установят точното ни местоположение. По тяхна преценка и след като се допитаха до дървения диск на Торвал, бяхме само на един ден по море от колибите на Лейф.

Земята беше огромна. Брегът се бе ширнал пред нас, сякаш продължаваше до безкрайност във всяка посока. Различих тъмнозелен масив — безбрежна гора; докдето стигаше погледът, земята се диплеше в редица ниски хълмове. Самият бряг представляваше ниски, сивкави носове, разделени от дълбоки заливи. На места имаше пясъчни плажове, но по-голямата част бяха безредно нахвърляни брулени от вълните скали, над които боботеха и се плискаха вълните. Скалите бяха почти безцветни, освен на местата, където водораслите и лишеите добавяха зелено и кафяво. На човек от юга Винландия сигурно би се сторила мрачно, сурово място. Но ние идехме от голите Гренландия и Исландия, които се отличаваха със също толкова неприветлива природа. Чифликчиите изпаднаха във възторг. Отбелязаха ранно покаралата на туфи дива трева и наболите ниски върбови и елшови храсти. Бикът и трите крави също подушиха паша и се забутаха да слязат бързо на твърда земя. Внимателно следяхме за скрелинги, а Тиркир сигурно е хвърлял по едно око и за тайнствените унипеди. Нищо обаче не помръдваше. Мястото изглеждаше безлюдно.

Карлсефни все пак не забравяше участта на Торстайн и бе предпазлив. Повика „дивите“ Хаки и Хекия и им каза, че ще ги пусне на брега, за да обходят района в широк полукръг. Попаднат ли на скрелинги, да се скрият и да се опитат да преценят броя им и след три дни да се върнат на брега; тогава щяхме да пуснем котва. Хаки и Хекия взеха само една кожена кесия със суха храна. И двамата носеха обичайните си дрехи — грубо одеяло с отвор за главата. Имаше качулка, в случай че завали, но иначе дрехата бе толкова проста, че отстрани се ветрееше и имаше само един клуп, през който парчетата се връзваха между коленете. Отдолу ходеха голи.

Торвал и няколко мъже откараха двамата съгледвачи до брега. Там скотите тихо слязоха, прегазиха плиткото и изчезнаха в храстите. С изключение на ножовете си, не носеха друго оръжие или инструменти, дори стомана и кремък за разпалване на огън. „Ако скрелингите ги хванат, ще решат, че сме от племе, по-окаяно и от тях“, каза някой, когато хванахме греблата и изведохме кнора на безопасно разстояние, извън обсега на стрелите.

Три дни могат да бъдат цяла вечност за едно осемгодишно момче. Карлсефни твърдо отказа да пусне когото и да било на брега. Трябваше да чакаме на кнора, нетърпеливо да наблюдаваме прилива, да се опитваме — без особен успех — да ловим риба и да оглеждаме за признаци на живот на брега, без да виждаме нищо, докато неочаквано не се появиха стройните фигури на двамата бегачи. Двамата скоти носеха окуражителни новини. Не видели нито скрелинги, нито следи от тях.

Пристигнахме в колибите на Лейф по обяд два дни по-късно. Торвал и четирима от мъжете, въоръжени и нащрек, провериха за чуждо присъствие в изоставените колиби, но не откриха признаци някой да ги е обитавал след злощастната експедиция две години по-рано. Едва тогава съгледвачите ни махнаха да вкараме кнора в залива и да пуснем котва. До залез-слънце всички бяхме благополучно свалени на брега и вече разпъвахме платнените палатки, които щяха да ни служат за дом, докато стегнем полусрутените колиби.

След трите зими дъжд, вятър и сняг изградените от торф камък стени на колибите на Лейф се бяха килнали на една страна и се бяха изренили. Гредите по покривите бяха рухнали, по пода растяха плевели и трева. Първите колиби били предвидени за краткотрайно обитаване и съответно покривът им бе само от вадмал. Сега идвахме за по-дълго и ни трябваше нещо по-солидно и трайно. Ремонтирахме и разширихме колибите, построихме голям нов лонгхауз, разчистихме място за добитъка и изкопахме нужници Кнорът, който на заминаване ни се струваше така добре запасен сега изглеждаше оскъден източник на провизии. Животните бяха заели повечето от наличното място за багаж, а Карлсефни бе взел сечива за бъдещето, не храна за настоящето. През първия месец едва не умряхме от глад. И дума не можеше да става да изядем кравите — те щяха да поставят началото на ново стадо, или поне такива бяха плановете ни. Нямахме време за

риболов и лов, от сутрин до вечер се блъскахме да сечем, пренасяме и складираме стотици торфени блокчета за стените на новия лонгхауз. Скоро хората започнаха да се оплакват от глада и да мърморят, че за да работиш, ти е нужна солидна храна, не рядка водниста каша. Християните се молеха на своя Господ да облекчи страданието ни и издигнаха в единия край на селището своя кръстовиден символ. Едва не се стигна до бой, когато Торвал — нарочно, според мен — построи малък заслонен амвон точно насреща му и под него натрупа камъни за олтар на Тор. Християните го обвиниха, че е заклет езичник. Торвал пък ги предупреди, че ще пребие всеки, който посегне на олтара на Тор.

Карлсефни бе наредил на Торвал да помага при строежа на къщите, а не да ловува. Стените растяха и физическата му сила много помагаше, когато се стигна до вдигането на торфените чимове. Но всички виждахме, че Торвал копнее да проучи терена. В крайна сметка, когато гладът започна истински да се обажда, Карлсефни разреши на Торвал да иде на лов, макар и много от нас да се чудеха как един мъж ще открие и убие достатъчно дивеч за четиридесет гладни гърла. Торвал не каза нищо, само неговорчиво изсумтя, взе копието си и се приготви за път. На излизане от лагера мина първо през малкия си олтар, свали един от мечите зъби от огърлицата си, остави го в дар на горния камък и чак тогава пое към гъстите храсти, които за миг го погълнаха.

Торвал отсъства три дни и накрая Карлсефни и другите по-старши мъже започнаха да се безпокоят. Пак се подхванаха приказките за скрелингите, гадаехме дали не са заловили и убили нашия ловец. В крайна сметка Карлсефни свика доброволци за малък отряд, който да потърси Торвал и обяви, че сам ще го оглави. Щяха да са въоръжени и да се оглеждат както за Торвал, така и за скрелинги. Не може да се каже, че мъжете изгаряха от желание да се включат в отряда, тъй като Торвал не се радваше на особена популярност, особено сред християните. Някои казаха, че ако скрелингите са пипнали намръщения проклетник, то така му се пада. Тиркир естествено бе готов да потърси приятеля си, същото важеше за двамата скоти, а аз успях да се прикрепя към малкия отряд, защото без друго не вършех особена работа по строежа.

При тия приготовления лесно открихме Торвал. Хаки и Хека се спуснаха напред, обхождаха храстите като хрътки и за всеобща изненада се върнаха след три дни с новината, че са открили Торвал на един близък нос, но че той отказал да се върне с тях. Някак се провряхме през храстите и когато най-последно, изтощени и надрани, го открихме, го заварихме изтегнат на земята на един малък нос с изглед към морето. За ярост на християните и облекчение на приятелите си, Торвал не бе ранен, дори изглеждаше забележително добре, така както лежеше по гръб, втрещен в небето. Говореше си сам и от време на време грубо се почесваше. За миг ми се стори, че ловецът е полудял или е изнамерил отнякъде алкохол и е пиан. Един от отряда ни, християнин на име Бярни, започна да му крещи гневно, искаше да знае на какво, по дяволите, си играе Торвал.

Торвал намръщен се надигна на крака.

— Тук няма дивеч поне не достатъчно, за да нахраня спешно четиридесет души. Има само малки животни и птици. Може би покъсно, когато имам повече време да обходя наоколо, ще откроя къде да заложа капани за по-големи животни. Затова съчиних ода, посветена на Тор и тъкмо му я рецитирах и го молах да ни изпрати храна.

— Тор! Езичник такъв! — изписка Бярни. — Защо си мислиш, че твоят прост бог ще ни помогне? Със същия успех можеш да се помолиш за храна на морето.

— Може и точно така да направя — отговори троснато Торвал. Върнахме се в лагера. Мнозина посрещнаха Торвал хладно, някои дори му обърнаха гръб. Чух коментари, че бил свадлив и opak, суеверен до немай-къде и твърде мързелив да се захване както му е редът с лова и че лентяйства, докато останалите се мъчат по строежа.

На следващата сутрин един от мъжете излезе до брега за изхвърлени дървета за огъня и дотича развълнуван.

— Донесете ножове и топори. На брега има умрял кит. Вълните трябва да са го изхвърлили през нощта. Месото ще ни стигне за две седмици!

Торвал, който седеше до огъня, надигна рошава глава и триумфално изръмжа:

— Ето ви го, поклонници на Белия Христос. Стария Червенобрад хареса одата и ни изпрати храна от морето. Сега вървете и натъпчете завистливите си търбуси.

Всички забързахме към брега и бързо разфасовахме кита. Беше дълъг около четири метра и половина и от вид, непознат дори на Карлсефни, който беше виждал какви ли не китове при търговските си плавания. Месото се режеше като на другите китове и имаше над пет сантиметра лой, която отстранихме на ивици, за да стигнем до хубавото тъмночервено месо. Китът беше великолепна находка. Маства щяхме да използваме за готвене или да я изядем осолена; червеното месо изпекохме и изядохме веднага — имаше вкус на пушено телешко. Торвал се възползва от възможността да се присмее на християните и да ги подразни, че Тор излязъл по-щедър от техния Христос. Накрая те толкова се вбесиха, че заявиха, че месото било прокълнато и им причинило колики и че трябвало да изхвърлим скверната плът. Само че забелязах, че си хапнаха добре, преди демонстративно да хвърлят малко от вътрешностите в океана.

Китът сложи край на глада ни, а през следващите няколко седмици земята започна да ни дарява с изобилието си. Лейф бе разположил колибите си на плиткото устие на две малки реки, и двете пълни с риба. Една от първите ми задачи беше при отлив да прокопавам канали в пясъчните плитчини. При прилив в езерцата редовно доплуваха да търсят храна ята камбали и други плоски риби, и когато водата отстъпеше, оставаха заклещени в изкопите ми. За разнообразие събирах миди по широката извивка на брега или помагах на големите да хвърлят мрежи за превъзходната съомга и морска пъстърва в реките. Природата бе невероятно по-богата от гренландската. Поляните край устието на реката бяха покрити с високи диви треви и осигуряваха добра паша за добитъка ни, който измести сърните, чиито следи ясно личаха по бреговете на реката. И най-много пътувалите сред заселниците не бяха виждали подобни дървета; повечето бяха с мека дървесина, но някои ни бяха напълно непознати. Едно жълто дърво, много подобно на нашата бреза, бе здраво като дъб, друго с тривърхи листа имаше прекрасна, зърнеста дървесина. Тиркир изпадна направо в захлас и я издяла и полира, докато тя заблестя в тъмномеден цвят. Като хора, несвикнали с толкова много дървен материал, направо не знаехме откъде да започнем; дали да отсечем помалките дървета за къщите си, или да отсечем по-големите и да ги оставим да отлежат, за да отнесем ценен товар обратно в Гренландия.

До края на лятото гората почти не спря да дава плодове. Първи бяха дивите череша, последва ги изобилие от лешници и всевъзможни диви ягоди, които обагряха тревата и храстите в червено и пурпурно, тъмносиньо, алено и златно. Много растения познавахме — малини, къпини и боровинки, но имаше и такива, които виждахме за първи път, някои толкова ярки, че в началото заподозряхме, че са отровни. Мен натовариха със задачата да се крия в храстите и да следя дали ги ядат птиците. Направеха ли го, ние обирахме плодовете и сушихме за зимата това, което не успеехме да изядем.

Само почвата малко ни разочарова; беше трошлива, плитко намятана над пясъка и чакъла по устието, и не толкова плодородна, колкото се надявахме, че е. Все пак не бе по-лоша от голяма част от почвата в Гренландия и Исландия и фермерите не се оплакваха, доволни от невероятно богатия улов на дивеч. През дългите летни дни в покрайнините на поляните ловяхме с капани сърни и диви гъски, които се събираха на големи ята в блатата. По-малко от месец след пристигането ни малко стадо китове се претраши да влезе в залива с прилива. Обкръжихме ги с лодките си и ги изтикахме към плитчините тъкмо в мига, в който настъпи отливът. Животните нямаше как да се върнат и останаха да се мятат в плитчините. Последва истинско клане. Всички до един нагазихме в морето с нож или топор в ръка и водата се обагри в криволичещи червени петна кръв. В кървавото си изстъпление трябва да сме убили поне двадесетина. Извлякохме труповете на брега, одрахме ги, нарязяхме ги на парчета и се запасихме с месо за три месеца.

Тиркир си направи до реката ковачница. Разкопа блатото зад селото и извади късове твърд камък с формата на самуни, които каза, че ще стопи до меко желязо, ако се наложи да подменяме сечивата си. Заяви, че за това ще му трябва помощник и уреди аз да му стана чирак. В малката си работилница ми показа как се прави глинена пещ, която после пълнеше с ред въглища, ред желязна руда, запалваше сместа, после изчакваше невъзможно силната топлина да си свърши работата, счупваше пещта и изгребваше буците желязо от жаравата. Аз носех въглища и стоях на меховете, а той обработваше метала, без да спира ентузиазирано да ми разказва за старите богове. Гледах го как нагрива и кове метала, и го потопява във вода, запленил от почти магическия произход на металните ни сечива, затова и с готовност приех

многократно повтаряното твърдение на Тиркир, че обработването на метала и магията са неразделно свързани. Обгърнат в дим и пара, Тиркир мотолевеше прости магии и ръмжеше молитви към боговете. Винаги спазваше всяко табу на занаята си — никога не оставяше две острия легнали едно връз друго. Когато започваше работа сутрин, хвърляше в огъня щипка сол, а в края на деня винаги оставяше чука си на малкия олтар, който беше издигнал на Тор. Завършеше ли нещо, независимо дали е градинарска секира или накрайник на копие, измънкваше кратка молитва, събираше листа и ги стриваше на зелена паста, която намазваше върху горещия метал.

— Сокът придава сила на метала — ми казваше, когато подхванех с увита около ръката ми кърпа студения край на някой накрайник или сърп и сред съскане и пара го топвах във ведрото с водата.

Тиркир в опушената си малка ковачница си даваше почивка, за да ми разкаже каквото знаеше за талисманите и магиите, залегнали в сейдура.

— Има ги стотици. Всяка дава различен резултат, подходящ за различни случаи. Силата им зависи от опита и дарбата на човека.

Знам само няколко, може би двадесетина, най-вече свързани с металите. Никога не завършвам боен меч, моряшки нож или накрайник на ловно копие, без да изрецитирам заклинание за случая. Има и мощни, най-вече тези за битки. Има една, която укротява беса в сърцето на воина, друга се пее иззад щита преди бой и гарантира, че другарите ти ще оцелеят невредими, трета дава на изреклия я ловкостта да хване летяща във въздуха стрела. С четвърта, ако я кажеш над бокал с вода, която после излееш над воина, гарантираш, че той ще оцелее в предстоящата битка, може да се върне ранен, но жив.

Тиркир така и не забеляза, че воинското изкуство, физическите подвизи и кръвопролитията не ме влекат. Ако трябва да съм честен, изпитвах известен страх от приличащия ми на джудже учител и калената острота, която понякога се прокрадваше в гласа му, когато ми разказваше по-кървавите истории. Обичаше да разказва как Волунд, майсторът — ковач и принц на елфите, примамил младите синове на крал Нидуд в работилницата и докато те надничали в ковчезето му със скъпоценности, отсякъл главите им.

— И знаеш ли защо го направил? — ме питаше, докато, за да укрепи сърпа, заваряваше ивица закалена стомана към мекото желязо на острието. — Направил го, за да си отмъсти на Нидуд. Волунд бил толкова сръчен, че злият Нидуд го отвлякъл, осакатил го, за да не може да избяга и го принудил да му работи като кралски ковач. Волунд се подчинил и само чакал мига, в който ще успее да примами алчните, глупави синове на Нидуд в работилницата си. Убил ги и направил прекрасни бижута от очите, брошки от зъбите и обковани със сребро бокали от черепите им. На майка им поднесъл бижутата, на сестра им — брошките, а на баща им — бокалите. — Тиркир доволно пусна мрачната си усмивка. — А накрая прелъстил принцеса Бодвилд и я оставил с дете, преди хитро да си изкове железни криле и да избяга от плен с тях.

Гудрид беше бременна. Сега разбирахме защо се разболя от морска болест по време на пътуването и защо бе настояла да вземе две прислужнички от Братахлид. Повечето приеха бременността ѝ за добро предзнаменование. Значеше, че малката ни колония ще процъфтява и расте. Исках да се радвам за Гудрид като останалите, но се чувствах объркан и несигурен. През по-голямата част от краткия си живот се чувствах като син на Гудрид, а ето изглеждаше, че скоро ще имам съперник за любовта ѝ.

В края на есента на тази първа година във Винландия Гудрид роди здраво, гласовито момченце. Кръстиха го Снори, „непослушен“ или „кавгаджия“ първият от нашата раса, роден в далечната скандинавска земя. Може и да е единственият. Не знам, защото от много години не съм получавал новини от Винландия, а същото предполагам важи и за всички останали. Помня само голямата радост и възбуда в деня, в който Снори се появи на бял свят и как Торфин гордият татко, даде пир по случай раждането му в прекрасния ни нов лонгхауз. Не знам дали е било първото бодване на ревността или шесто чувство, но ме обхвана лошо предчувствие. Онази вечер, докато всички бяхме насядали по пейките в залата и вдигахме тостове за първото винландско дете, изпитах неприятно усещане, че блажените първи дни на колонията ни са преброени.

ГЛАВА ОСМА

Предвестниците на печалния край на начинанието ни се появиха само три дни по-късно. Денят беше топъл и слънчев, приближаваше обяд. Бяхме се пръснали по обичайните си всекидневни задачи, някои за риба, други — в гората, ловуваха или сечаха дървета, повечето работеха около къщите или разчистваха място за градини. Жените трябва да са приготвяли обяда, защото помня миризмата на печена на скара сърна. Един от строителите, качил се да провери дали се припокриват торфените блокчета по покрива, се протегнал, за да даде почивка на изтръпналия си гръб и случайно погледнал към брега. Викът му ни изправи на крака. Откъм най-далечния нисък нос приближаваше рояк малки лодки. От това разстояние приличаха на черни иглички, но бе очевидно какво са: скрелинги. Всички спряха работата си и през тълпата премина тръпка мрачно предчувствие. Не забравяйте, че бяхме фермери и рибари, не изпитани воители, и от пристигането на странниците в този изолиран район ни побиха тръпки.

— Дръжте се възможно най-дружелюбно и нормално — предупреди Торфин. — Не правете резки движения, но не им позволявайте да се приближат твърде много. Нека просто изчакаме и видим какво искат.

Малката флотилия на скрелингите — девет лодки от кожа — бавно приближаваше. Хората в лодките изглеждаха също толкова изненадани и предпазливи, колкото и ние. Намалиха скоростта и внимателно преминаха плитчините; движеха се на около петдесет крачки от брега, без да откъсват любопитен поглед от нас. Настана напрегната тишина. После един скрелинг се изправи в лодката си — беше недодялан, тесен съд с форма на корито — и започна да маха ръка в кръг над главата си. Стискаше нещо, което издаваше ниско жужене, между тихо ръмжене и мърморене.

— Какво мислиш значи това? — попита Торфин заместника Торбранд Снорисон.

— Може да е мирен знак — отговори той. — Не изглеждат враждебно настроени.

— Тогава най-добре ще е да им отвърнем по същия начин — каза Торфин. — Вземи един бял щит, влез във водата и когато стигне до коленете ти, го вдигни.

Белият щит е знак за мир, който разпознават и използват дори дивите ирландци и далечните германски племена. Вдигнат ли червен щит значи война. Както и да е, скрелингите като че ли схванаха посланието внимателно обърнаха лодките си към нас и догребаха до брега.

Гледахме неподвижни как мъжете изскачат от лодките и колебливо тръгват към нас.

Бяха точно като хората, нападнати и убити от хората на чичо ми Торвалд. Мъжете — нямаше жени — бяха с тъмна кожа и малко пониски от нас. Всички бяха слаби, с леко дръпнати очи и много черни спусната коси. Скулите им бяха високи и издадени, и това придаваше на лицето им заплашителен вид. Забелязах, че очите им без изключение са тъмнокафяви, почти черни. Трябва да бяха ловен отряд, защото в лодките си носеха само ловни копия и безформени вързопи, увита в необработени кожи.

Торфин предположи, че срещата ги е стреснала също колкото и нас. Във всеки случай последва дълга пауза, през която двете страни се оглеждаха една друга, след което водачът на скрелингите извика нещо на неразбираем език и целият отряд демонстративно се върна в лодките, изтласка ги в дълбокото и отплува, като от време на време мъжете се обръщаха да ни изгледат през рамо.

Изчакахме лодките на скрелингите да се скрият зад брега и се върнахме към задачите си. Можете да си представите брътвежа и догадките дали скрелингите ще се върнат отново и какви точно са намеренията им. Никой не се съмняваше, че това е била само първата от многото ни срещи.

При следващото си посещение скрелингите ни хванаха още по-неподготвени, появявайки се по суша. Трябва да е било половин година по-късно и фактът, че приближиха селото ни, без да ги усетим, беше обезпокоителен. В един миг бяхме заети с обичайните си занимания, в следващия две дузини скрелинги наизлязоха от гората и тръгнаха към нас. Сякаш изскочиха от нищото. Хванаха ни напълно

неподготвени и беше истински късмет, че идваха с мир. Двоумяхме се дали да хукнем за оръжията, да се скупчим в центъра на селото или да излезем и да посрещнем скрелингите с някой мирен знак, когато късметът ни отново проработи. Бикът ни замуча. Той и кравите бяха на една близка ливада и може би миризмата на скрелингите — а те наистина миришеха силничко — обезпокои бика. Гръмовитият шум ужаси посетителите ни. Хвърляйки погледи през рамо, те вкупом хукнаха към прикритието на къщите, сякаш по петите ги гонеше чудовищен звяр. Няколко от нашите по-плахи мъже за по-сигурно вече бяха заели позиции в къщите и бяха заключили вратите. В следващия миг ужасените скрелинги думкаха по дъските по дървените врати, викаха нещо на странния си език и умоляваха да бъдат пуснати вътре. Нашите, мислейки, че нападението е започнало, отчаяно затискаха вратите от вътрешната страна. За нас, останалите извън непосредствения развой на събитията, ситуацията, допреди малко изпълнена с такова напрежение, сега изглеждаха напълно комична. Ясно бе, че скрелингите не ни мислят злото и че пъзльовците в къщите са в паника от невидимата за тях атака. Всички, които виждахме какво точно става, избухнахме в гръмогласен смях. Това окуражи скрелингите, които се успокоиха и плахо се заоглеждаха. След няколко секунди изплашените бранители на къщите започнаха да надзъртат, за да видят какво става и ни дадоха нов повод да им се присмеем. Комичната ситуация се оказа идеалното запознанство — няма по-добро средство за установяване на взаимно разбирателство от това и двете страни публично да излязат глупаци и да си го признаят.

Със знаци и усмивки скрелингите започнаха да отварят вързопите си. Вътре имаше превъзходни кожи — лисичи, вълчи, от бялка и видра, и дори две лъскави от черна мечка. Качеството им бе несравнимо и веднага разбрахме, че ще им вземем висока цена, на който и да е пазар в Норвегия или Дания.

Оставаше въпросът за какво да ги изтъргуваме. Очевидният отговор беше метал — бяхме забелязали, че скрелингите разполагат само с каменовърхи оръжия. Но Торфин рязко нареди никой да не продава оръжия или метални сечива на скрелингите. По-добрите оръжия бяха единственото ни предимство пред численото им превъзходство. Стояхме и се чудехме какво да правим, а скрелингите се оглеждаха любопитно. И точно тогава една от жените в жест на

гостоприемство изнесе ведро мляко и дървен черпак, и го предложи на вожда на скрелингите. Той озадачен се втренчи в течността, подозрително я подуши, после внимателно отпи. Остана очарован от вкуса на млякото, а трябва и да е решил, че е скъпо, рядко нещо, защото разрови вързопа си и подаде на жената една кожа от бялка. Тя излезе достатъчно хитра и я прие. Втори скрелинг пристъпи напред и с жестове поиска да опита от млякото. Не след дълго всички те се пресягаха към черпака и в замяна предаваха ценните си кожи. На осем години вече бях виждал как пияниците в Братахлид се разделяха с последните си пари за чаша вино или силна медовина, но за първи и единствен път през дългия си, изпълнен с приключения живот, видях някой да плаща така богато за просто краве мляко. Не стига това, а и скрелингите изглеждаха напълно доволни от сделката. След като се разделиха с целия си запас кожи — а някои дори оставиха празните си вързопи, — те доволно се върнаха в гората, носейки печалбата от размяната в коремите си, докато ние блажено прибирахме едно малко състояние от винландски кожи.

Но колкото и кротки да излязоха скрелингите, пристигането им имаше и по-мрачни последици. На следващия ден Торфин ни накара да започнем строежа на жив плет около селото. Нямаше нужда да повтаря. Всички изпитвахме неприятното чувство, че мирните, изгодни за нас отношения със скрелингите няма да траят дълго. Помнехме как бяха убили Торвалд Ериксон със стреличките си. Смъртта му — смъртта на един човек — бе предшествана от клането на осемте ловци скрелинги. Ако местните приличаха на нас, то те може още да диреха отмъщение, за да изравнят сметките. Като морските анемонии, които прибират пипала, когато подушат опасност, и ние се скупчихме в безопасния периметър. Външните къщи бяха изоставени и цялото село се премести зад стените на живия плет, за всеки случай, ако скрелингите се завърнат с не толкова мирни намерения. Единствената сграда, която остана извън укреплението бе малката ковачница на Тиркир до реката, където имаше достъп до желязна руда и течаща вода.

* * *

Скрелингите се върнаха чак в началото на следващата зима, когато малкият Снори бе на почти годинка. Вече като че ли бяхме овладели новата земя. Бяхме разчистили допълнителни пасища от околните храсталаци и бяхме заградили две малки поляни за добитъка, вече включващ и три здрави телета, бяхме стегнали и укрепили стените и покривите на първоначално набързо строените колиби, а хората започваха да кроят планове как ще изпратят кнора обратно в Гренландия с товар дърво и кожи и ще привлекат още заселници. Живели бяхме тук през всички сезони и макар и зимата да беше студена и мрачна, бе не по-лоша от зимата в Гренландия. Поселението ни започваше да пуска корени, но — както скоро се убедихме — тези корени бяха твърде крехки.

Този път скрелингите бяха много повече и дойдоха откъм суша и вода. Група ловци изникна от гората, а другите доплуваха право в залива на лъскави, обработени с мас кожени лодки. Посещението им изглежда бе планирано отдавна, защото и двата отряда видимо не носеха оръжия, само вързопи кожи. Този път един от рибарите ни забеляза скрелингите отдалеч и дойде да ни предупреди. Торфин, обезпокоен от численото им превъзходство, вече бе наредил цялото село да влезе в ограждението и да се затвори портата. Така че когато скрелингите приближиха, никой не излезе да ги посрещне. Полята и брега пустееха. Скрелингите приближиха и спряха колебливо пред живия плет. Торфин високо попита какво искат, но те естествено не разбираха и дума от езика ни, а ние нямаше как да разберем отговора им. После един от скрелингите, висок, добре сложен мъж, сигурно вождът им, метна вързопа си през живия плет. Той меко тупна на земята, а вътре открихме пет сиви вълчи кожи, очевидно резултатът от летния лов. Скрелингите бяха дошли да търгуват.

— Да видим дали ще успеем пак да им продадем само мляко предупреди ни Торфин. — Помнете: за нищо на света не ги допускате до оръжията ни.

Внимателно спуснахме портата на ограждението и започнахме да търгуваме.

Не вървеше толкова лесно, колкото предния път. Странните смугли мъже все така с готовност разменяха кожата си за мляко, но когато изпиха млякото и все още имаха кожи за продан, посочиха червения вадмал, с който бе закрепил панталоните си един заселник. В

началото предлагаме по лакът плат за кожа. Те приемаха моментално увиваха с плата главите си и се фукаха с пъстрото си украшение. Когато запасите ни от червен плат започнаха да привършват, можехме да им предложим само по една червена панделка, не по-широка от един пръст, за кожа. За наша най-голяма изненада, скрелингите пак бяха доволни от замяната и сделките продължиха до привършване на запасите им от кожи.

Но те пак не бързаха да си отидат. Разхождаха се между мъжете, внимателно подхващаха разни инструменти, проверяваха тежестта им и се чудеха за какво служат. Очевидно никога не бяха виждали гребло или сърп, макар и да подозирам, че ни бяха наблюдавали как ги използваме, скрити в покрайнините на гората. Не ни мислеха злото, сигурен съм, просто бяха любопитни. Един от тях, бърз като светкавица, се наведе и измъкна секирата от колана на Хафгрим. Хафгрим извика от изненада и се опита да хване виновника и да си върне ножа, но скрелингът бе бърз и с лекота се измъкна от хватката му. Цялата група скрелинги се разпръсна като пилци и хукна обратно към гората. Няколко още стискаха нашите сечива в ръцете си. Един пък бе толкова ужасен, че побягна в обратна посока, покрай ковачницата. Тиркир, който се бе върнал на работа, се появи на вратата тъкмо навреме — протегна крак и го препъна. После небрежно, сякаш стоеше край пълен със съомга поток, Тиркир напипа тежкото рибарско копие, което поправяше и уби скрелинга. Никога няма да забравя гледката на първия в живота ми труп, отведнъж станалата жалка, хилава, смазана фигура на полуголия, проснат наполовина в потока скрелинг и изпръсканото с кал яркочервено парче плат, увито около главата му.

Торфин незабавно свика съвещание. Наблъскахме се на площадчето пред лонгхауза и предвид изнервеното ни състояние след трагичната схватка, не след дълго хората вече раздражено крещяха един на друг и спореха как най-успешно да разгромим скрелингите, защото никой не се съмняваше, че те ще се върнат за мъст.

Не знам дали следващото, последно посещение на местните бе случайно или нарочно, и дали дойдоха да търсят отплата за мъжа, убит пред ковачницата на Тиркир. В продължение на повече от година караулахме над селото. Ден и нощ на носа имаше човек, който следеше за лодки, друг държеше под око гората пред живия плет. После дойде

съдбоносният ден, в който вахтата на брега дотича задъхан и обяви, че зад носа се задава голяма флотилия скрелинги. Преброил поне тридесетина остри лодки и дузина по-големи канута, всяко с дузина гребци. Тогава никой като че ли не забеляза, че новата заплаха се появи от юг, а мъжете, които отблъснахме, побягнаха в обратна посока, на север.

Торфин бе планирал всичко. Когато флотилията приближи, няколко от нашите мъже, водени от същия Торбранд Снорисон, който бе стоял до Торфин при първата ни среща със скрелингите, заеха позиция на брега, вдигнаха червените си щитове и нададоха боен вик. За известно време скрелингите не реагираха, гребците бяха или изпълнени с подозрение, или озадачени от войнственото поведение на белите мъже. Нашите челни редици продължаваха да крещят и да размахват оръжия, и скрелингите в крайна сметка решиха да приемат предизвикателството. Мъжете се изправиха в кожените си лодки и заразмахваха над главите си същите оръжия с тънки остриета, които бяхме видели при първото им посещение, крехки сечива, малко подобни на плоската дървена летва, известна като тъкачески меч. Само че този път звукът беше съвсем различен. Вместо ниско и приглушено, жуженето бе високо и гневно, като от разбунен кошер пчели. Шумът постепенно изпълни въздуха до степен, в която ни се стори, че бучат ушите ни. После отново се промени, скрелингите започнаха да координират движенията на кречеталата и звукът заприижда към нас на талази, вълна след вълна, която се усилваше и отново се снижаваше, миг преди да се впие в сетивата ни.

Целта на този странен резонанс сигурно бе да изплаши или впечатли малката група мъже на брега. И успя — слисани от вибриращата какофония, те стояха като вкопани в пясъка. Това и бе грешката им. Докато лодките на скрелингите все още бяха отдалечени от брега, водопад стрели изведнъж се издигна над флотилията и се изля като смъртоносен дъжд над мъжете ни. Използваха някакви странни оръжия за стреличките си, дълга около аршин плоска дъска, която удължаваше размаха на ръцете им и придаваше невероятен обseg на стрелбата. Стреличките поразиха трима от нашите. Двама загинаха на място; пострадаха почти всички в челния ни отряд.

Скрелингите приближиха и започнаха да ни обстрелват с ново странно оръжие — копия, прикрепени с късо въже към нещо като

кръгла плувка. Странните плувки, разлетели се из въздуха, бяха също толкова страховити, колкото бойния вик на кречеталата. Плъзгаха се във въздуха над главите и отскачаха от земята, а нашите мъже се изплашиха, че скрелингите си служат с магически оръжия.

Скрелингите вече изскачаха от лодките си и бягаха нагоре по брега. Размахваха копия и каменни ножове и се мъчеха да се доберат до авангарда ни. Нашите се обърнаха и побягнаха, съвсем според плана на Торфин, тъй като те всъщност служеха само за примамка. Когато скрелингите се изравниха с труповете на двамата убити, видяхме как вождът им се пресегна и вдигна секирата на мъртвия Торбранд Снорисон. Изглежда никога не беше виждал метален топор, защото я претегли в ръка и пробно замахна към една близка скала. Дръжката на секирата се счупи и приемайки го за безполезен, след като не разреже скалата, вождът на скрелингите отвратно го метна в морето. Няколко секунди по-късно разбра на какво е способно металното острие. Скрелингите бяха по петите на нашите, които бяха стигнали до началото на гората, където Торфин бе скрил в засада повечето заселници. Основната ни група мъже изскочи от храстите и се втурна напред, размахвайки оръжия и крещейки бойни викове. Скрелингите нямаха никакъв шанс. Бяха леко облечени, не носеха щитове, а копията им ставаха на трески с един замах на металните мечове. Вълната викинги се изсипа над скрелингите и преди те да успеят да побегнат, четирима бяха убити, двама — от тежките секири на фермерите.

Сблъсъкът приключи след секунда. Скрелингите панически си плюха на петите към гората или обратно към лодките си, които избутаха в морето и подкараха толкова бързо, колкото им позволяваха греблата.

Докато помагах да погребем трупа на Торбранд Снорисон, забелязах, че поразилата го малка стреличка прилича повече на ловно оръжие. Що се отнася до тайнствените копия и прикрепените към тях плувки, те се оказаха харпуни за тюлени с надут рибешки мехур, който показваше къде точно се е гмурнал раненият тюлен. Не го споменах пред триумфиращите заселници — биха решили, че се самозабравям, — но за себе си заключих, че скрелингите не бяха войнствено настроени и че всъщност не заслужавахме победата си. Бяхме се

сблъскали с голям ловен отряд, който щеше да ни подмине с мир, ако не ги бяхме предизвикали с червените си щитове и бойните викове.

И все пак не мисля, че в крайна сметка би имало голяма разлика. Дори и да бяхме усетили, че в този случай скрелингите не идват със зли намерения, те най-вероятно щяха да се завърнат и да ни изтикат от земите си. Разбира се, приемахме, че скрелингите реагират като нас — когато един викинг се почувства застрашен, нормалната му реакция е да се бие, за да защити територията си. Рядко се замисляме за дългосрочните последици от постъпката си и рядко отстъпваме. През онзи ден мъжете ни бяха твърде изплашени и отчаяни да реагират по друг начин, освен с насилие.

Изгубихме Винландия заради усещането за непрекъснатата заплаха. Останахме през зимата — бе твърде късно за път, — но през зимните месеци не спряхме да се страхуваме и да гадаем дали скрелингите ще се върнат. „Това е богата, плодородна земя, бяха думите, с които Торфин се обърна към нас в деня, в който се събрахме да решим дали да изоставим колонията. Разбира се, може да прескачаме от време на време и да подновяваме запасите си от дървен материал. Но ще е глупаво да смятаме, че ще можем да се установим тук при превъзхождащите ни по брой, враждебно настроени скрелинги. Те в края на краищата ще ни смажат.“ Никой не се възпротиви. Знаехме, че сме изолирани и уязвими. През пролетта натоварихме на кнора плодовете на труда си — обработено дърво, сухи плодове, богат запас от кожи, сувенири с дърворезба от разкошното дърво с цвят на мед, перата на някои от по-пъстрите птици — и се отправихме към Гренландия.

Когато старият ни кнор легна на вятъра и започна да набира скорост, аз погледнах към колибите на Лейф. През последната сутрин от престоя ни, бос в пясъка, бях изкопал последния си тунел с надеждата, също като при пристигането ни, да хвана камбала. На стъпващият прилив вече бе изличил всяка следа от усилията ми. Останали бяха само няколко купчини празни мидени черупки. На стотина крачки нагоре по брега, отвъд първите дюни, виждах покривите на изоставените от нас торфени къщи. Очертанията им вече се размиваха в далечината и скоро щяха съвсем да изчезнат на фона на гората. Всички на кнора, дори кормчията, през рамо гледахме натам. Чувствахме се изпълнени със съжаление, но не и победени, а

неизказана в главите ни се въртеше мисълта, че на тази огромна земя все още има викинги, които сме изоставили на съдбата им.

Аз мислех за един човек — моя герой и учител, Торвал Ловеца. Беше изчезнал някъде към средата на престоя ни, когато кавгите между страстните християни и староверците достигна невероятни размери. Торвал обяви, че не възнамерява да остане повече с групата и че ако някой иска да го придружи, е добре дошъл. Четирима от мъжете ни предпочетоха да тръгнат с него, а Торфин, може би под влиянието на Гудрид, която няколко пъти повтори, че не иска Снори да расте в компанията на езичници като Торвал, им даде малката ни съгледваческа лодка. Ходех като попарен с дни след отплуването им на север. Когато не чухме нищо повече за тях, като всички останали предположих, че Торвал и спътниците му са били заловени и убити от скрелингите. Поне така бихме постъпили ние, викингите, с малък отряд натрапници.

ГЛАВА ДЕВЕТА

В Братахлид ни посрещнаха хладно. Всеобщото мнение бе, че експедицията ни е била загуба на време и със същия успех е можело да си останем у дома. След обезкуражаващия прием Торфин обяви, че ще прекара в Гренландия само няколко седмици, след което ще продължи с кораба си за Исландия и ще се установи при семейството си в Скагафиорд с Гудрид и двегодишния им син. Този път не ме поканиха да ги придружа.

Изоставен — поне така се чувствах — от Гудрид — и само с остарелия Тиркир за учител, станах затворен и навъсен. Меланхолията ми се задълбочи, когато разбрах, че за тригодишния ми престой във Винландия съм се отчуждил от тайфата в Братахлид. Докато ме нямаше, Айвинд, Храфн и другите бяха станали добри приятели. В началото проявиха любопитство към живота във Винландия, но скоро изгубиха интерес към това, какво съм видял и правил там. Момчетата поначало смятаха, че съм малко странен, а сега решиха, че самотният живот на единствено дете във Винландия ме е направил още по-дръпнат. Вече почти нямахме нищо общо.

В резултат започнах тайно да изпитвам носталгия по Винландия. Преживяното в тази странна страна ме бе оформило като човек и сега копнеех да се върна там.

Възможността да се върна във Винландия ми дойде като пълна изненада, защото ми я подсказа последният човек, от когото очаквах: леля ми Фрейдис. Докато бях във Винландия, тя бе израснала от сплетническо деветнадесетгодишно момиче в обичаща да командва, властна и физически мощна жена. Беше наддала и сега бе едра и напета, с огромни гърди, яки ръце и по-подходящо за мъж, месесто лице. Имаше си даже светлоруси мустачки. Независимо от отблъскващата ѝ външност бе успяла да си намери съпруг, слабохарактерен самохвалко на име Торвалд, който имаше малка ферма Гардар. Като повечето обитатели на района, и той се страхуваше

от Фрейдис, от резките промени в настроението ѝ и изблиците необясним гняв.

Фрейдис, която не изтърваше възможност да напомни, че е дъщеря на първия заселник в Гренландия, си втълпи, че Торфин и Гудрид са били некомпетентни и че тя, Фрейдис, ще се справи по-добре. Говореше толкова убедено, че хората ѝ повярваха. Колибите на Лейф, изтъкваше Фрейдис, все още са собственост на брат ѝ. Родът Ериксон трябва да си възвърне собствеността и да я накара да процъфти, и точно тя е тази, която ще го постигне. Първата ѝ крачка бе да помоли баща ми за разрешение да се настани в колибите. Лейф ѝ отговори уклончиво. След провалилата се инвестиция бе решил да не губи повече хора и средства във Винландия. Отпрати Фрейдис с обещанието, че ще ѝ предостави сградите и дори ще ѝ заеме семейния кнор, ако тя успее да събере екипаж.

Вложеше ли обаче Фрейдис енергията си в дадено начинание, нищо и никой не можеше да застане на пътя ѝ. За всеобщо изумление, набра не един, а три екипажа, и изнамери втори кораб. Това се случи така: през пролетта след завръщането ни от Винландия в Братахлид се отби кораб, собственост на двама братя от Исландия, Хелги и Финбоги. Беше най-големият кнор, който бяхме виждали, толкова голям, че побираше на борда си шестдесет човека. Хелги и Финбоги бяха решили да мигрират в Гренландия и пътуваха със семействата си, покъщнината и добитъка си. Лейф далеч не приветства радушно новодошлите, за които бе ясно, че не са цвете за мирисане. Също като Ерик Червения бяха напуснали Исландия, бягайки от яростна, кръвопролитна вражда, съпроводена с вече няколко смъртни случая, а срещу трима от мъжете имаше повдигнати обвинения за убийство. Лейф си представяше споровете и вълната от насилие, които биха последвали, ако новодошлите не се заселят в крайните земи и се придвижат към по-добрите места до водата. Затова докато привидно ги приветства гостоприемно, баща ми държеше престоят им да е възможно най-кратък. Посъветва ги да продължат на север по брега — колкото по-далеч от Братахлид, толкова по-добре, бе намеркът.

На този критичен етап, когато Лейф се надяваше да се отърве от натрапниците, а самите исландци започваше да не ги свърта на едно място, Фрейдис, родената интригантка, надуши своя шанс. Пристигна от дома си в Гардар и посети Хелги и Финбоги.

— Сформирам експедиция, която ще отплава за Винландия и ще се настани в колибите на Лейф. Защо не обединим сили? Там има много добра земя, която ще разпределим веднага, щом се установим.

— Ами скрелингите? — попитал Финбоги. — Чухме, че според Торфин Карлсефни Винландия не може да бъде удържана заради тяхната враждебност.

Фрейдис отхвърлила с лека ръка въпроса.

— Карлсефни е страхливец. Всички приказки за опасността от скрелинги и колко многобройни били е само извинение, с което да прикрие факта, че той и заселниците му бяха некадърни. Ако се присъедините към мен, групата ни ще стане толкова голяма, че скрелингите няма да посмеят да ни нападнат.

Фрейдис предложи Хелги и Финбоги да подсигурят тридесет заселници. Тя ще набере същия брой хора и заедно би следвало да обезкуражат скрелингите. Вече имаше списък с доброволци от Братахлид и Гардар. Повечето бяха нейни дружки, един-двама недоволни и няколко провалили се фермери, които не губеха нищо от съюза с Фрейдис. Моето име също беше в списъка, въпреки че продължавах да не я обичам, да не говорим да й имам доверие. Бях се кандидатирали противно на всякакъв разум, в изблик на недоволство и копнеж по Винландия. Като баща си Лейф не вярвах, че Фрейдис ще успее да сформира експедиция, а когато това стана, се страхувах да не изляза страхливец, ако се отметна. Роля изигра и липсата ми на опит. На дванадесет бях непостоянен и упорит, и експедицията на Фрейдис изглеждаше единствения начин да избягам от неприятностите си. Гудрид и Торфин вече бяха заминали за Исландия и се чувствах депресиран при перспективата да прекарам живота си в малкия Братахлид. Отново се обаждаше любовта към пътуванията, вдъхната ми от Один; или древния кнор на Лейф — същият, който десет години по-рано ме бе спасил от онзи риф — отплава за Винландия за трети път. Съдбата ми като че ли бе неразривно свързана с този кораб, който вече изглеждаше определено неугледен и очукан. Мачтата му, прекършила се в една буря, бе кърпена с тежки щифтове. Корпусът хлътваше в средата, там където го бяха претоварвали. Много от дъските бяха изгнили или повредени, и поради местния недостиг на добър дървен материал, бяха заменени с по-къси, неподходящи летви. Дори с новите кълчища и такелаж беше почти непригоден за вода и

докато плавахме на запад, не само чистех тора на животните, но и наравно с всички мъже на борда, за да не потънем, на всеки четири часа изгребвах водата от трюма. От големия исландски кораб не ни помогнаха с нищо. От самото начало на експедицията липсваше каквото и да било взаимодействие. Докато, залитайки, изтребвахме с ведра водата, по-големият кораб се приближаваше и непрокопсаният му екипаж шумно ни се подиграваше.

Тиркир не дойде с нас. Най-после официално го бяха освободили от робство. Верен на традициите, Тиркир отпразнува свободата си с малка церемония. Изнамери зърно и малц, свари голям котел бира и покани всички Ериксон и децата им в дома си, някогашната стара колиба на Торвал Ловеца. Когато се събрахме, предложи на баща ми Лейф първия рог от бирата, малко парче хляб и сол от изгорени водорасли. После раздаде подред бира, хляб и сол и на другите по-старши в семейството, и те го обявиха официално за свободен мъж, който от тук нататък ще се подчинява само и единствено на себе си. Тиркир ми се стори много развълнуван и щастлив предвид това, че все още бе далеч от родината си. Когато церемонията приключи, окачи рога — символ на новопридобитата си свобода — с кожена каишка на гвоздей до вратата на колибата.

Съвсем различна атмосфера цареше при пристигането на двата кнора в колибите на Лейф. Исландците и гренландците можеха спокойно да принадлежат на две различни експедиции, а веднъж на брега двете групи се караха постоянно. Всичко започна със спора кой да заеме построения от Карлсефни лонгхауз. Хелги и Финбоги го искаха за себе си, Фрейдис твърдеше, че всички постройки, включително и оборите, принадлежат на семейството ѝ и че тя ще упражни правото си да ги вземе, всичките. Изтъкна, че никога не е предлагала на исландците безплатен подслон, а само възможност да се заселят във Винландия. Хората на Хелги и Финбоги бяха така вбесени, че едва не ни се нахвърлиха. Отказа ги само численото ни превъзходство. Фрейдис не бе играла съвсем честно и вместо да събере тридесетте договорени мъже, бе качила тайно на кораба си още петима заселници, от най-лудите глави в Братахлид. Исландците трябваше да построят два лонгхауза за себе си, жените и децата си, и гренландците, разбира се, не им помогнаха с нищо. Едната група работеше по

строежа, другата ходеше на лов и за риба, и се грижеха за добитъка. Този път гренландците се присмиваха на потящите се исландци.

Започналото като прост егоизъм се изроди в открита ненавист. Хората на Фрейдис отказаха не само да помогнат на исландците, но и не им услужиха със сечива за строежите. Не стига това, ами и настояваха да им се плаща за дела от уловената риба и дивеча, настоявайки, че исландците са заложили бъдещите печалби от колонията. Много скоро двете групи вече не си говореха и гренландците нарочно дразнеха исландците, като заглеждаха жените им и им подхвърляха неприлични забележки. Съпругът на Фрейдис, Торвалд, бе твърде слаб и несигурен в себе си, за да спре това безразсъдство, а самата Фрейдис като че ли определено го одобряваше.

Аз гледах да не се набърквам, но започвах да разбирам как се е чувствал Торвалд при вечните крамоли между християните и староверците. Тази кръвожадност е характерна за викингите, които не забравят обидите, било то истински или въображаеми. Ако не им се извинят незабавно, подхранват нараненото си честолюбие, докато то погълне изцяло всекидневието им. Планират отмъщението, търсят поддръжници за каузата си и в крайна сметка отмъщават.

За да избягам от отровената атмосфера в селото, започнах да предприемам дълги набези дълбоко в гората. Твърдях, че ходя на лов, но обикновено се връщах само с диви плодове и корени. Във всеки случай понякога ме нямаше два-три дни, като отсъствието ми рядко биваше забелязано, дотолкова погълнати бяха всички от егоистичните си грижи. На една от експедициите поех в нова посока. Вървах по прокарана от сърните пътека през гъст храсталак, когато чух звук, тих, монотонен, което ме озадачи. Тръгнах към него; изпитвах по-скоро любопитство, отколкото страх. Скоро надуших дим и когато излязох на една малка поляна, видях, че се издига от нещо като голяма купчина клони, струпани срещу високо дърво от другата страна на поляната. Едва сега видях, че купчината клони всъщност представляват проста колиба и че звукът идва отвътре. Попаднал бях на скрелинги.

Връщайки се към случката, си мисля, че повечето хора щяха да се шмугнат в храстите и да се отдалечат възможно най-бързо от колибата. Това би било логично и разумно, и все пак подобна идея изобщо не мина през главата ми. Напротив, знаех, че трябва да продължа напред и че няма да пострадам, ако го направя. По-късно

осъзнах, че това чувство за неуязвимост, примесено с любопитство ми е вродено. Не изпитвах нито страх, нито паника. Вместо това краката ми странно омекнаха, като изтръпнали, и имах чувството, че губя контрол над крайниците си. Просто излязох на поляната прекосих я до колибата, приведох глава и се вмъкнах вътре.

Когато се изправих в изпълнената с дим малка колиба, се озовах лице в лице с дребен, слаб мъж, който монотонно размахваше някаква хлопка. Мъжът трябва да беше около шестдесетгодишен, макар и да ми бе трудно да преценя, тъй като изглеждаше различен от хората, които бях срещал досега. Бе не по-висок от мен и дългото му лице беше много черно и сбръчкано, обкръжено от рядка, черна коса, която стигаше до раменете му. Облечен бе целият в кожа и беше много, много слаб. Ръцете му, китките, показващи се от ръкавите на грубо скроения елек и глезените бяха като клечки. Надигна очи и се втренчи право в мен. Изражението на лицето му не се промени, сякаш ме бе очаквал или знаеше кой съм. Този негов поглед продължи дълго, после пак сведе очи към друг скрелинг, проснат върху ложе от клонки. Той също бе облечен в кожи и покрит със завивка от еленова кожа. Мъжът беше почти в безсъзнание; дишаше накъсано и бе очевидно тежко болен.

Нямам спомен колко дълго съм останал там. Хипнотизиращият ритъм на дрънкалката прогони представата ми за време. Чувствах се напълно отпуснат. След това погледнах болния и докато се вирах в проснатото на земята тяло, със сетивата ми се случи нещо странно. Сякаш гледах през тънки воали. Съсредоточавах се, премествах воала и минавах напред, все по-дълбоко и по-дълбоко, през външната обвивка и в самото тяло на мъжа, до мига, в който не можех да премина по-нататък. Виждах толкова дълбоко в болния скрелинг, че вече различавах очертанията на духа му. И тази форма, душата му, пулсираше колебливо и немощно. В този миг разбрах, че скрелингът ще умре, че е прекалено болен и никой не може да му помогне.

За първи път изпитвах подобно прозрение и предчувствието пречупи вътрешния ми мир. Като човек, който се опитва да се пробуди от дълбок сън, се огледах и се опитах да осъзная къде съм. Изведнъж се озовах втренчен в очите на скрелинга с дрънкалката. Не знаех нито дума от езика му, но знаех защо е там. Лекуваше болния си другар и

също бе видял душата му. Видял бе това, което видях и аз. Поклатих глава. Скрелингът мълчаливо ме изгледа и съм сигурен, че разбра.

Без да бързам се измъкнах от колибата, отново прекосих поляната и се върнах в храстите. Сигурен бях, че никой няма да ме последва, че скрелингът няма да ме издаде и че двамата с него имаме нещо общо, нещо също толкова силно като племенната или расовата принадлежност.

Нито пък казах на Фрейдис, или на съпруга ѝ Торвалд, или на когото и да било в лагера за двамата скрелинги. Нямах смисъл да им обяснявам. Щяха да решат, че халюцинирам или предвид случилото се месец по-късно, да ме обявят за предател, задето не съм предупредил, че скрелингите настъпват.

Когато дойдоха, листата на дърветата бяха обагрени в яркочервените ръждиви и жълти цветове, които предшестват зимата по тези земи. По-късно се досетих, че преди вкупом да се опитат да ни прогонят, скрелингите са чакали мъжете отново да се съберат след лова и събирането на храна за зимата. Флотилията канута, която пристигна през онази късна есенна утрин двойно надхвърляше очакванията ни, макар и много от по-войнствено настроените заселници с нетърпение да очакваха сблъсъка. От седмици неуморно обсъждаха тактиката си и се хвалеха как ще смажат скрелингите. Затова и когато канутата приближиха брега, основният ни отряд се втурна към тях и мъжете предизвикателно размахаха червените си щитове. Скрелингите се изправиха в канутата си и също като първия път вдигнаха странните си жужащи пръчки. Чак сега забелязах, че не ги въртят към слънцето като преди, а в обратна посока. Въртяха все по-бързо и въздухът отново се изпълни с ужасяващ монотонен звук, който като че ли се забиваше право в главите ни.

Първият залп завари нашите, още нагазили до колене в прибоя, да крещят обиди и предизвикателства. Обсегът на стрелите отново свари мъжете ни неподготвени. Двама изръмжаха изненадано и се свлякоха толкова внезапно, че другарите им се обърнаха към тях озадачени.

Подплашени, мъжете ни започнаха да се изтеглят назад. Отстъпиха по брега нестройно, изоставяйки двете тела при водата. Проследихме как скрелингите необезпокоявани догребяха до сушата и воините им слязоха от лодките си и започнаха да настъпват по брега.

Трябва да бяха почти осемдесет, не спазваха никаква дисциплина, но същото важеше и за нашите мъже, които офейкаха обратно към селото. Последва хаотична, смъртоносна свада, която проследих от убежището на една гъста върбова горичка. Там ме бе изпратил съпругът на Фрейдис, Торвалд. Разказал ми бях как при първото ми посещение във Винландия скрелингите се ужасиха от мученето на нашия бик и Торвалд ми нареди да доведе някое от животните като един вид тайно оръжие. Но докато докарам бика в горичката, откъдето при нужда щях да го изкарам на открито, нашите сили бяха на път да спечелят още по-зрелищна победа.

Мъжете ни бягаха по брега на една от малките рекички. По-късно твърдяха, че втора банда скрелинги изникнали от гората и блокирали отстъплението им към селото, но това беше лъжа. Истинският проблем бе, че на мъжете ни липсваше командир. Исландците и гренландците все едно бяха абсолютно непознати и никоя страна не даваше признаци да помогне на другата. В паническия си бяг мъжете ни се спъваха и отново се изправяха, хукваха напред и тъй като следяха през рамо за нови стрелички и за скрелинги, се блъскаха един в друг.

И в този момент, когато вече изглеждаше, че силите ни са разгромени, бяхме спасени от берсерк.

Тази дума сега се използва от народи, живеещи далеч от Севера и описва човек, до такава степен умопомрачен от кръвожадност, че на бойното поле извършва невероятни геройства, без оглед на собствената си безопасност. Някои казват, че в беса си берсеркът вие като вълк, други — че се пени около устата и хапе ръба на щита си, и преди да нападне, мята огнени погледи към врага си, ръмжи и трепери. Истинският берсерк презира самата идея за самозащита, и носи само символична риза от мечешка кожа, а понякога сваля и нея и се бие полугол. Бяха ми разказвали много такива случки, но не бях чувал за нещото, което се появи онзи ден — жена-берсерк.

Положението ни беше отчайващо. Недисциплинираните ни редици се бяха изродили в безредна сган. Неколцина мъже се извърщаха да пресрещнат отделни скрелинги, но повечето позорно залитаха по брега на реката. Един или двама викаха за помощ, или стояха зяпнали, очевидно шокирани от реалността на ръкопашния бой. Бяха направо жалки.

Точно в този момент портата на живия плет с трясък се отвори и навън се втурна страховита фигура. Беше Фрейдис, наблюдавала отстъплението и отвратена от страхливостта на мъжете. Сякаш я бяха обхванали бесове. Спусна се на бегом по хълма, виейки от гняв и наричайки мъжете ни пъзльовци и баби. Всяваше ужас с масивното си тяло, биещите пръстта дебели като дънери крака, червендалестото потно лице и облака червена коса. Свалила бе сукмана си, за да бяга по-свободно и бе само по дълга, широка женска риза, която плющеше около тялото ѝ. Стовари се по хълма като жадна за мъст валкирия, тежка категория. Докато подминаваше един безцелно стоящ викинг, го цапардоса здравата с месестата си ръка; той изгуби равновесие и изтърва късия си меч.

Дивият гняв на Фрейдис бе насочен повече към собствените ѝ мъже, отколкото към скрелингите, много от които застинаха на място и гледаха с изумление огромната, светла жена, която бълваше псувни. Очите на запенената Фрейдис щяха да изхвъркнат. „Бийте се като мъже, копелета, крещеше с цяло гърло на засрамените заселници. Вземете се в ръце и ги смачкайте!“ За да наблегне на думите си, засрами мъжете и се докара до още по-силен бяс, отметна ризата си, оголи една от огромните си гърди и силно я зашлеви с опакото на меча си.

— Хайде! — изкрещя на хората си. — Една жена ще се справи по-добре от вас.

След това се метна към най-близкия скрелинг и го посече. Нещастникът, наполовина на нейните размери и сила, се опита да отбие удара с фунийката си за стрели, но мечът на Фрейдис с лекота накълца дървото и нанесе на скрелинга такъв силен удар по врата, че той моментално се свлече на земята. Фрейдис се извъртя и със замайваща скорост се насочи към следващия скрелинг. След секунди редиците на нападателите ни се огънаха и те затичаха обратно към канутата си. Не бяха виждали подобно нещо, а същото важеше и за мъжете ни. Пуфтяща и задъхана, Фрейдис се въртеше по брега и замахваше диво към гърбовете на оттеглящите се скрелинги, които дори не се опитаха да се обърнат и да изстрелят по нея стреличките си и я зарязаха задъхана да стърчи в плитчините с подгизнала риза, избили под мишниците огромни петна пот и пръски кръв по гърдите ѝ.

Повече не видяхме скрелингите. Оставиха седмина от своите мъртви на брега. Впоследствие видях, че не приличат на лечителя от колибата в гората. Скрелингите, които ни нападнаха, бяха по-ниски, по-набити и с по-plosки и кръгли лица от онзи мъж. Миришеха на риба и носеха дрехи, по-пригодени за морето, отколкото за суша — дълги кожуси от тюленова кожа и тежки легинси. Свалихме от телата им всичко, което би ни свършило работа, включително добре изработени костени върхове за копия, след което отнесохме телата на една близка скала и ги хвърлихме в морето. Нашите три жертви погребяхме с кратка церемония в плитки гробове.

Победата, ако позорният сблъсък можеше да се нарече така, само внесе допълнително озлобление в лагера. Исландците и гренландците се наричаха един друг страхливци, обвиняваха се, че не са се притекли на помощ и са побягнали, вместо да отстоят позициите си и да се бият. Никой не смееше да погледне Фрейдис в очите и хората се прокрадваха из селото със сконфузени физиономии. Като капак зимата ни връхлетя след няколко дни така неочаквано, че ни хвана неподготвени. На сутринта времето бе хладно и ясно, следобед започна да вали, дъждът се обърна на лапавица, а на другата сутрин се събудихме, затънали в сняг. Успяхме да приберем добитъка в оборите, но ако зимата излезеше дълга и тежка, сеното нямаше да стигне до пролетта. А и нямаше да пострадат само животните. Исландците бяха прекарвали повечето време по строежа на лонгхаузите и не бяха успели да уловят и осолят достатъчно риба, нито да заделят мляко и сирене. Зимните им дажби бяха много оскъдни, а когато ни заявиха, че следва да поделим запасите си, бяха отпратени набързо с думите, че няма достатъчно за всички и че трябва да се оправят сами.

Зимата наистина излезе извънредно дълга и студена, и дълбокият сняг, ледът и хапещият студ почти не ни позволяваха да излизаме. Това бе и най-нещастният епизод от престоя ни във Винландия. В гренландския лонгхауз, където бях и аз, едва преживяхме. Дневната дажба скоро бе сведена до малко овесена каша с шепа сушени ядки и няколко люспи сушена риба. Стояхме свити около огъня в центъра, край жаравата от малкия ни запас дърва. Животните ни залиняха към средата на зимата. Хранехме ги толкова зле, че без друго бяха спрели да дават мляко. Заклахме ги, когато сеното им свърши до шушка; бяха толкова измършавели, че по костите им почти нямаше месо.

Липсваха ми двамата ми учители, Тиркир и Торвал. Те някак запълваха дългите, тъмни часове с митове за старите богове и старата вяра. Сега бях принуден да уплътнявам времето си с безцелно фантазиране, да „преживям“ вече наученото и да се опитвам да го приложа към бедственото ни състояние в ненормално студената винландска зима. Започнах да се моля на Один. Отправях молитвите си наум, отчасти за мое успокоение, отчасти с надежда, че той ще ни помогне и ще прогони зимата и болезнения глад. Принасях му и жертви. Отделях от малката си дажба няколко ядки или резен месо, и когато никой не гледаше, ги криех в една ниша в стената на лонгхауза. Това бяха даровете ми за Один и ако те биваха изяддени от мишки и плъхове, то — поне така си казвах — животните са или Один, или поне гарваните му Хугин и Мунир, които ще му доложат, че съм доказал смирението си.

В лонгхауза на гренландците здравата затягахме коланите, но в двете къщи на исландците положението бе много, много по-лошо. Двама от мъжете им бяха сериозно ранени при нападението на скрелингите; при достатъчно храна и топлина през лятото биха се възстановили, но не преживяха зловонния полумрак в лонгхаузите. Лежах полугладни в пълните си с бълхи дрехи, докато накрая умрях бавно от раните си и от недояждане. И не бяха единствените жертви сред исландците. В лонгхаузите се появи някаква кашлица, която отнесе трима от заселниците, после едно дете, докарано до отчаяние от глада, се залутало в непрогледната зимна нощ и бе намерено замръзнало на другата сутрин, на няколко крачки от портата. Над трите лонгхауза (сега просто три дълги възвишения в снега), се спусна злокобна тишина. Понякога нищо не помръдваше с дни.

Нашият лонгхауз се падаше най-западният от трите и само от време на време дръзвахме да излезем и да изгазим дебелия сняг до най-близките съседи. В продължение на два месеца никой от нашия лонгхауз не стигна до втората от исландските къщи, а когато един гренландец — Торвалд, съпругът на Фрейдис — се престраши, откри, че вратата е затрупана със сняг и явно никой не е излизал оттам с дни. Когато натиснал вратата и влязъл, заварил там същинска морга. Една трета от хората били мъртви от студ и глад, а оцелелите приличали на парцаливи вързопи, и едва се надигали от ложетата си по страничните пейки.

Чакаха ни още лоши новини от брега, където бяхме оставили двата кнора за през зимата. При първия неочакван сняг бяхме издърпали корабите над линията на прилива, бяхме ги закрепил на дървени греди, струпахме покрай тях пясък и ги бяхме завили с вадмал. Само че зимният вятър бе смъкнал покривалото от стария кораб, зает ни от Лейф и го бе напълнил със сняг. В един измамно топъл ден снегът явно се е стопил и водата изпълнила трюма. Същата вечер изглежда внезапно спадане на температурата е превърнало водата в лед, който се е разширил и е сцепил външната греда по дължината на кила. Когато дърводелецът ни опита да поправи дългата, опасна пукнатина, откри, че цялото дъно на кораба е изгнило. При всеки опит да подмени част от гредите другите дъски се разпадаха. Дърводелецът ни, поначало сприхав мърморко, доложи на Торвалд, че отказва да си губи времето с изгнилия стар кораб.

Според мен на този етап Фрейдис вече бе приела, че колонията е провал и че за пореден път ще трябва да изоставим колибите на Лейф. Само че не го сподели с никого и в типично неин подъл стил се подготви за евакуация. Най-големият ѝ проблем бе повреденият кнор. Имахме нужда от кораб, който да ни откара от Винландия, а старият, паянтов кнор вече не можеше да бъде пуснат на вода. Едното решение бе заселниците, исландци и гренландци, да се евакуираме в големия и сравнително по-нов кораб на исландците, но предвид лошите отношения между двете групи не бе особено вероятно исландците да се съгласят с подобен план. Или пък исландците можеха да ни заемат кораба срещу обещанието, че ще им го изпратим веднага, щом пристигнем в Гренландия. Защо да ни се доверяват обаче, си беше открит въпрос. И дори да се покажеха толкова сговорчиви, Фрейдис знаеше, че ще бъде изправена пред по-сериозен проблем: ако исландците останеха във Винландия и някак успеяха да доведат начинанието до успешен край, то по закона за влизане във и право на владение цялото село преминаваше от Ериксон към Хелги и Финбоги и наследниците им. Колибите вече нямаше да са на Лейф, а на Хелги и Финбоги, унижение, което Фрейдис, дъщерята на Ерик Червения, не би преглътнала.

Решението ѝ бе колкото находчиво, толкова и сатанинско, и базирано изцяло на фаталното викингско разбиране за чест.

Много скоро след вече истинското пролетно затопляне, Фрейдис прескочи до най-близкия лонгхауз. Беше рано сутринта, призори, и я видях само защото се бях измъкнал от лонгхауза за малко крайно наложителен свеж въздух след зловонната нощ сред похъркващите гренландци. Поначало гледах да не се мяркам много пред Фрейдис, затова и когато я видях, се шмугнах зад една празна барака.

Фрейдис бутна вратата на лонгхауза на исландците и след малко отново се появи навън в компанията на загърнатия с тежко палто Финбоги. Двата като че ли се канеха да се отправят в моята посока и аз отново се скрих от погледа им.

Спряха се на десетина крачки от мен и чух Фрейдис да казва:

— Наситих се на Винландия. Реших да напуснем колонията и да се завърнем у дома. За да го направя, трябва да купя кнора ви, защото нашият вече не може да ни отведе обратно в Гренландия. Ще отплуваме, а ако ти, Хелги и хората ви искате да останете, селото е ваше.

Финбоги трябва да е бил изненадан, защото последва дълга пауза. После отговори, че няма забележки по плана ѝ, но иска първо да го сподели с брат си. Чух мекото хрущене на стъпките му, докато газеше през размекнатия сняг обратно към къщата на исландците. Изчаках Фрейдис да се върне в нашия лонгхауз, след което като стрела се шмугнах вътре. Инстинктивно знаех, че става нещо много, много нередно. И не ме предупреди ясновидството, а дългият ми опит с Фрейдис. Докато говореше с Финбоги, в гласа ѝ се прокрадваше същата нотка, предшестваха неприятните номера, които ми спрягаше в дома на баща ми в Братахлид. Лукавият ѝ тон ме убеди, че планира нещо. А колко точно непочтен бе планът ѝ, разбрахме много скоро.

Влязох в лонгхауза тъкмо навреме да чуя как Фрейдис нарочно предизвиква слабохарактерния си съпруг Торвалд да си изтърве нервите, друга позната нейна тактика. Фрейдис трябва да бе заварила Торвалд в леглото, защото той неколккратно я попита:

— Къде си била? Краката ти са студени и мокри, подгъвът на ризата ти също, значи си била навън.

В началото Фрейдис отказваше да отговори и чак накрая, когато Торвалд наистина се ядоса от мълчанието ѝ, каза, че е ходила да говори с Финбоги и брат му за продажбата или заема на кнора им.

— Отказаха, без да ме оставят да довърша. Изсмяха ми се в лицето и ме обидиха. Казаха, че всеки ден ставам все по-голяма мъжкарана и че ти, не аз, е трябвало да обсъдиш нещата с тях. Финбоги дори ме удари и ме събори на земята.

Торвалд започна да пелтечи как ще излезе и ще даде на братята да се разберат. Фрейдис нанесе нов удар по мъжеството му.

— Ако беше истински мъж — отвърна му тя хапливо, — нямаше да лежиш в леглото и да обвиняваш двамата негодници, които ме унижиха. Един истински мъж би излязъл да отмъсти за честта ми. Но ти, дребен червей, си такъв страхливец, че няма да направиш нищо. Познавам и теб и заешкия ти нрав, и същото важи за половината хора в Братахлид. Когато се приберем, ще се разведе с теб заради страхливостта ти и всички ще застанат на моя страна.

Както обикновено леля ми знаеше как да извърти нещата. Страхливостта е най-лошото и най-позорно основание за развод по бързата процедура и отстъпва само на хомосексуализма. Торвалд отказа да преглъща повече обидите. Скочи от леглото, навлече дрехите си и грабна секира и меч. Миг по-късно, с Фрейдис по петите, приканяща другите гренландци да последват водача си, Торвалд вече залиташе и се хлъзгаше по калната пътека към лонгхауза на исландците. Рязко отвори вратата, на бегом стигна до Хелги, сънливо обмислящ предложението на Фрейдис за кнора и замахвайки широко секирата, я заби в гърдите му.

След миг вътре вече се вихреше истинско клане. Прииждаха все нови и нови гренландци, всеки размахваше оръжие и сечеше клетите изненадани исландци. Носеха се клетви и викове, исландците се изхлузваха от пейките, които им служеха за легла и търсеха оръжията си. Само че бяха в твърде неизгодно положение. Повечето бяха убити още сънени или невъоръжени.

Бях твърде млад, за да ме извикат за нападението. Чух виковете и шума и изтичах до страничния вход на лонгхауза. Пристигнах тъкмо навреме да видя как Фрейдис извади меча на Хелги изпод леглото му и уби брат му Финбоги, за да не разкрие истината. Прониза го с такава сила, че острието на меча се показа цяла педя откъм гърба. Фрейдис просто избърса стоманата и се впусна в кървавата баня.

Думата отново си казаха пагубните викингски обичаи. Всеки знае суровата истина, че започне ли се клане, връщане назад няма. В

мига, в който бе нанесен първият смъртоносен удар, всички бяха наясно, че ще е най-добре всички исландци да бъдат изклани. Всеки оцелял беше потенциален свидетел и ако разказът му за убийствата достигнеше семействата на жертвите в Исландия, щеше да доведе до вълна от отмъщения. А към прастарата истина допринасяше и кръвожадната лудост, обхванала гренландците. Убиваха и убиваха, и убиваха, докато се измориха.

Клането спря едва когато всички исландци, мъже и жени, бяха мъртви. Останали живи бяха само петима, три момчета и две момичета, свити в ъгъла, с широко отворени от ужас очи и онемели от шока. Дори най-кръвожадният гренландец не би убил дете. Но не и Фрейдис. Тя заповяда на мъжете да довършат започнатото. Те я изгледаха, все още задъхани от изтощение, с окървавени секири и мечове, и опръскани с кръв дрехи. Падналата пред очите им пелена бавно се раздигаше. Изглеждаха изцедени и изморени, и не помръднаха. Фрейдис вдигна взетия отнякъде меч и им изкрещя:

— Убийте копелетата! Убийте ги! Правете каквото ви казвам!

Вече бях в лонгхауза. Ужасен от гледката на телата, които приличаха на скупчени на пода, подгизнали в кръв вързопи дрехи промъкнах по стената и се свих в един ъгъл. Щеше ми се изобщо да не бях влизал. Седях с гръб към стената и в опит да се престоря на невидим, обхванах с ръце коленете си и сведох надолу глава. Когато чух канския писък на Фрейдис, надигнах очи и видях, че сега е мрачна и спокойна. Влиянието ѝ над мъжете бе направо сатанинско и сякаш сама се извисяваше над тях, като ужасяващо създание от Ада. Накара да ѝ доведат децата и толкова голяма бе властта ѝ, че мъжете се подчиниха и подредиха децата пред нея.

После, стиснала зъби, Фрейдис ги обезглави, едно по едно.

Повърнах блудкава, горчива жлъч.

* * *

Фрейдис заповяда всичко, което гори, да се събере и да се струпа около основите на дебелите дървени диреци, държащи торфените покриви на лонгхаузите. Довлякохме дървени пейки, трески, стари парцали. Фрейдис лично подпали кладата. Последна излизаше от всяка

сграда и тряскаше вратата. Към обяд забелязахме, че димът, който излиза от отвора на покрива, започва да се просмуква и от стените. Изградените от торф и кирпич вътрешни стени също пламнаха и лонгхаузът заприлича на кадяща пещ. Ставаше все по-горещо, жегата вече се усещаше от четиридесет крачки. Снегът край огньовете се разтопи на киша. Накрая дългите, извити покриви просто глухо се срутиха и към небето литнаха искри. Руините на лонгхаузите, които исландците строиха три месеца, се превърнаха в надгробни клади. Очевидно бе, че след няколко зими няма да остане и следа от тях.

Късно същата вечер Фрейдис ни свика на съвещание в нашия лонгхауз. Събрахме се мрачно притихнали. Много от нас изпитваха вина и само малцина се опитваха да се окуражат с думите, че исландците са си го просили.

Фрейдис бе трезва и хладнокръвна.

— Единствената следа за съществуването на исландците сега е в главите ни — ни каза, без да го увърта. — Никой няма да разбере какво се е случило, ако си държим устите затворени. Ние, виновниците, сме и единствените свидетели. Тук, на самия край на света, няма кой да ни види и да ни предаде. — Фрейдис ни убеди, че сме имали право да унищожим исландците. Пак повтори лъжата как по-молила Финбоги да ѝ вземе кнора и как той грубо я отпратил. — Исландците отказаха да ни дадат кнора си. Ако не бяхме предприели нещо, щяха да отплават и да ни оставят на произвола на съдбата. Ние ударихме първи, в самозащита, и спасихме живота си.

Не знам колко от нас ѝ повярваха. Може да имаше и такива. Останалите бяха или прекалено засрамени, или твърде шокирани и изплашени от случилото се, за да се опитат да ѝ противоречат. Затова и замълчахме и последвахме заповедите на Фрейдис, която ни нареди да натоварим кнора с вещите си и с ценен дървен материал за Гренландия, защото дори на този късен етап Фрейдис бе решена да извлече печалба от начинанието.

Толкова искахме да се махнем от това зловещо място, че за една седмица натоварихме и стегнахме кораба. После Фрейдис нареди и нашият лонгхауз да бъде подпален. В Гренландия трябваше да кажем, че сме решили да изоставим колонията, а исландците са предпочели да останат. Фрейдис и Торвалд купили кнора и когато се разделили, на исландците не липсвало нищо. Ако някой впоследствие посетеше

мястото, щеше да открие само изгорелите руини на лонгхаузите, и естествено щеше да предположи, че скрелингите са превзели селото и са избили всички заселници.

ГЛАВА ДЕСЕТА

Няма как подобно чудовищно деяние да остане в тайна. Хора в Братахлид се зарадваха да видят, че се завръщаме благополучно, макар и да бяха разочаровани от поредното изоставяне на плановете за основаване на постоянно селище във Винландия. Фрейдис веднага се върна в чифлика си в Гардар, като взе със себе си и верните си хора. Някои подкупи да мълчат за клането, други заплаши със смърт, ако разкрият подробности и предвид репутацията ѝ, заплашите подействаха. И все пак слухове изтекоха, също като дима от тлеещия лонгхауз. Някои изпяха потресаващи подробности в пияно състояние, други викаха насън. Хората започнаха да забелязват несъответствията в разказите ни и в крайна сметка ширещите се клюки и съмнения добиха такъв размах, че самият Лейф сметна за свой дълг да се добере до истината за съдбата на собствеността си във Винландия. Извика сестра си в Братахлид и когато тя отказа да говори, нареди да арестуват трима от хората и да ги измъчват, докато разкрият какво точно се е случило. Те бързо изпяха ужасните събития от Винландия. Лейф бе отвлечен. На кръвната им връзка не подобаваше да накаже сестра си лично. Вместо това прокле нея и потомството ѝ и се закле да не ѝ проговори до края на живота си.

Освен това Лейф отказа да дели един покрив с хора, участвали в позорните събития. В резултат на това аз, невинен страничен наблюдател на клането, бях прогонен от дома му.

И дума не можеше да става да живея в Гардар с Фрейдис. Изпитвахме взаимна антипатия, а и присъствието ми щеше да ѝ напомня за кървавия епизод, който я дамгоса до края на живота ѝ. В продължение на няколко седмици, докато баща ми уреди нещо за мен, извънбрачното му дете, живях при Тиркир, сега полусляп старец, в колибата му в покрайнините на Братахлид. Лейф уреди да ме качат на следващия търговски кораб и ясно показа, че за него няма особено значение къде точно отивам. Сбогувах се с Тиркир, вероятно единственият искрено натъжен от заминаването ми и едва

тринадесетгодишен се отправих на поредното си морско пътешествие, този път на изток.

Дълбоко в себе си се надявах, че може отново да открия Гудрид и да възвърна обичта ѝ. Не бях чувал за нея нищо, откакто тя, Торфин и малкият Снори се бяха върнали при роднините на Торфин в Исландия. Гудрид продължаваше да е човекът, проявил най-много доброта към мен в детството ми. Нямах други планове, освен мъглявата идея да ме приеме в новия си дом. Така че когато корабът акостира в Исландия, казах на капитана, че няма да продължа с тях. Решението да сляза в страна, хора от която са станали жертви във Винландия, може и да изглежда прибързано, но новините за клането още не се бяха разпространили, а и след няколко дни открих, че клането във Винландия съвсем не е единичен случай на жестокост. Всички в Исландия говореха за кулминацията на една местна вражда, която представляваше зловещо повторение на кървавата баня от Винландия.

Враждата течала от години, подхранвана от омразата на Халгерд, злонравната съпруга на чифликчията Гунар Хамундарсон, към съседката ѝ Бергтора, жена на Нал Торгерсон. Започнало се със спор за една зестра, който постепенно обхванал дузини роднини и външни лица и прераснал в серия убийства и ответни кръвопролития. Есента преди пристигането ми група мъже от страната на Халгерд обградили чифлика на Нал, препречили вратите и го подпалили, изгаряйки почти всички вътре, в това число тримата синове на Нал.

За мен историята бе мрачно повторение от Винландия, но за потния чифликчия, от когото я чух след слизането си на брега, бе най-пикантната последна клюка. Помагах му за прибирането на сеното срещу подслон през нощта.

— Това ще бъде превратният момент на следващия Алтинг, може да си сигурен — каза той, докато изтриваше с опакото на ръката си лъсналото си чело. — Такъв случай не сме имали от години. Хората на Нал са завели дело срещу Подпалвачите и търсят компенсация за смъртта му. Подпалвачите със сигурност ще доведат колкото сподвижници успеят да съберат, за да се защитят. И ако се появи и онзи маниак Кари Солмундарсон, само боговете знаят какво ще се случи. Не бих го изтървал за всичкото крадено злато на света.

Кари Солмундарсон беше името, което се споменаваше най-често, когато хората обсъждаха възможните последствия за

Подпалвачите. Кари, зет на Нал, избягал от горящата сграда по една паднала напреки на стената на конюшната греда. Импровизираната стълба се срутила зад гърба му, но той все пак успял да изскочи през дима и пламъците. Подпалвачите били обградили къщата в очакване да избият спасилите се, но в спускащия се мрак не видели Кари, който се шмугнал през кордона, нищо че дрехите и косата му били така овъглени от пламъците, че трябвало да скочи в едно езерце, за да ги изгаси. Сега обхождал Исландия, събирал приятели на Нал за каузата и се кълнял, че ще има кървава мъст. Всеобщото мнение бе, че Кари е противник, който Подпалвачите трябва да приемат сериозно. Бил опитен воин, викинг с много задморски походи, а преди да се установи в Исландия и да се ожени за дъщерята на Нал, бил служил в Оркни при граф Сигурд и се отличил в няколко люти битки, включително в един прочут сблъсък с банда пирати, от лапите на които спасил двама от синовете на Нал.

В мига, в който чух за Кари, мъглявият ми план да потърся Гудрид беше заменен от нова, по-привлекателна идея. Събрах годините и изчислих, че Кари Солмундарсон е бил в Оркни горе-долу по времето, когато майка ми Торгуна за изумление на целия двор бе прельстила Лейф Щастливеца и се бе сдобила със син. Ако успееш да открия Кари и да го разпитам за престоя му в Бирси, можеше и да успея да науча повече за майка си и кой всъщност съм аз.

А мястото, където можех да открия Кари, ако чифликчията не грешеше, бе на следващия Алтинг.

Този документ има за цел да поправи някои от грешките, които Адам от Бремен вероятно ще допусне в историята и географията на познатия свят, и може би следва да кажа нещо за Алтинга, тъй като се съмнявам монахът от Бремен изобщо да е чувал за тази забележителна и уникална по рода си институция. Алтинга е инструментът за самоуправление на исландците. Най-богатите чифликчии във всяка четвъртина на острова ежегодно се събират, обсъждат въпроси от общ интерес и разрешават споровете помежду си. По-важните проблеми и неразрешените искове се отнасят към Алтинга, общото събрание, което се свиква винаги през юли, след десетата седмица на лятото. В реалното правораздаване и съдилищата роля играят само по-богатите чифликчии и годарите, или старейшините, но Алтинга представлява такава комбинация между панаир, конгрес и клюкарница, че всички

исландци, които могат да си го позволят, се стичат в Тингвेलир. Разглеждането на съдебните искове е цяло зрелище. Ищецът и подсъдимият или техни представители се явяват и пред положили клетва съдебни заседатели призовават за справедливост на базата на законите на страната. Важна роля тук играе Говорителя на закона. Той е нещо като рефер и решава дали обичаите се цитират и прилагат правилно. Оттам аргументите често приемат формата на вербален дуел и исландците, които обожават изказаните в съда откровения, се скупчват да слушат реториката и да преценят кой е най-добър в извъртането на закона или в надхитряването на противниковата страна.

Някои биха казали, че Алтинга е недообмислен начин да разрешаваш проблемите на една страна, които би следвало да се поверят на един-единствен мъдър владетел, крал или кралица, император, лорд или регент. Ако не се намери такъв владетел, то и съвет от петима до шестима души е напълно достатъчен. Починът делата на Исландия да се разрешават от преобладаващата част от населението ѝ, събрало се веднъж годишно на едно тревисто било, действително изглежда малко странен. Но исландците са поставили така нещата още от заселението на страната, преди почти двеста години, и на практика управлението не се различава чак толкова от съветите в кралствата, където противниковите клики на благородниците се борят за надмощие помежду си. Единствената разлика е, че Исландия няма един върховен владетел, или изчерпят ли се правните аргументи, групировките са свободни да разрешат тъжбата лице в лице, а думите отстъпват място на оръжията.

Тингвелир, където се провежда ежегодният Алтинг, е впечатляващо място. Намира се в югозападната част на страната, на около пет дни с кон към вътрешността от Фродривър, където майка ми бе прекарала последните си дни, и е тревиста местност в основата на дълга, насечена стръмнина с разхвърлените групи скали, на която предоставят завет за шатрите и набързо издигнатите специално за случая колиби. Говорителя на закона открива заседанието от Залата на закона, като рецитира по памет традиционните закони и обичаи на страната. Има толкова много закони, че процедурата отнема два-три дни, и когато аз бях там, свещениците на Белия Христос вече намекваха колко време ще се спести, ако законите бъдат записани. Свещениците естествено прекрасно знаеха, че те, учените глави, в

крайна сметка ще съхраняват и ще тълкуват законите. Но тогава преходът от устното към писаното слово още не бе направен и за раздразнение на кликата на Белия Христос, през първия ден на Алтинга Говорителя на закона както винаги отиде до близката река Оксар и хвърли във водите ѝ метална секира, дар за старите богове.

* * *

Групата на Подпалвачите пристигна с гръм и трясък, около четиридесет мъже, на дребни, набити исландски коне. Бяха въоръжени до зъби, защото се страхуваха от засада от страна на Кари. Предвождаше ги местен големец, Флоси Тордарсон. Той бе планирал и организираше палежа, макар и да не го изтъкваше толкова, колкото няколко други Подпалвачи, които злорадстващи пристигнаха в Тингвेलир с хвалби, че ще си разчистят сметката и с Кари, стига той да посмее да се появи. Напротив, Флоси предпочиташе да си служи с главата, а не с мускулите. Знаеше, че Подпалвачите ще изгубят делото и прибягна до класическата стратегия: реши да подкупи най-добрия адвокат в Исландия и заложи на юридически трикове.

Избраният адвокат бе Ейолф Болверксон, всеобщо признат за най-лукавия юридически мозък в страната. Ейолф вече бе разпънал шатрата си в Тингвेलир. Флоси обаче трябваше да внимава да не го видят с Ейолф, защото според исландските закони юридическите съветници не следва да действат за лична облага или да продават услугите си и едно дело може да бъде водено само от пряко засегнатата страна или неин представител, свързан с нея кръвно или по дълга на честта. Ейолф нямаше никаква връзка с Подпалвачите и е малко вероятно да е бил убеден в невинността им. Но му се носеше славата на алчен човек и като много други адвокати бе напълно готов да продаде услугите си, стига заплащането да си струва. Затова и в началото отблъсна Флоси с думите, че няма да говори от негово име. Най-много би приел в съда да се яви като страничен наблюдател и да даде безпристрастен съвет. Но когато Флоси тихо го дръпна встрани и му предложи масивна златна гривна, Ейолф прие подкупа и се съгласи да говори от негово име, уверявайки Флоси, че никой не познава

толкова издъно уловките и вратичките на исландския закон и че ще намери начин Подпалвачите да избягат от наказанието си.

Знам всичко това, защото тогава вече бях прикрепен да следя Флоси.

Кари Солмундарсон се промъкна в Тингвелир четири дни преди Подпалвачите. По външния му вид не бих предположил, че е страховитият воин, за когото бях слушал. Беше среден на ръст и по-скоро слаб, и изглеждаше така, сякаш едва ли го бива много с бойната секира. Имаше дълго лице с дълъг нос над малка уста, и склучени кафяви очи. Нетипично за воин, поддържаше брадата си сресана и подрязана, и привързваше косата си над челото с тъмносива лента. Сваляше я само когато се готвеше за битка и тогава разкошната му коса се превръщаше в истинска грива. Издаваха го движенията му. Беше гъвкав като атлет, бърз и непредсказуем, и винаги нащрек, като излязло на лов диво животно. Случаен зяпач ми го посочи тъкмо когато Кари се готвеше да влезе в шатрата на един от потенциалните си съюзници. Тръгнах след него, извън границите на периферното му зрение, но той все пак ме усети, изведнъж се извърна към мен и отпусна ръка на дръжката на късия меч, затъкнат в колана му.

Когато видя, че съм само едно невъоръжено момче, се отпусна.

— Ти ли си Кари Солмундарсон? — попитах аз.

— Аз съм. А ти кой си момко? Май не съм те виждал преди.

— Аз съм Торгилс Лейфсон, макар и може да е по-точно да се казвам Торгилс Торгунасон.

Той ме изгледа изумен.

— Торгуна ве... усети се. — Торгуна, която пристигна в двора на граф Сигурд от Ирландия?

— Да. Израснах в Гренландия и на запад, и пристигнах тук скоро. Надявах се да ми разкажеш нещо за майка ми.

— Ами, все пак си й син. Наистина познавах майка ти по лице, макар и да сме си разменили най-много няколко думи — отговори Кари, — но точно в момента нямам време да си бърбря за онези дни. Имам много работа, но ако дойдеш с мен, може и да намеря време да ти разкажа част от това, което искаш да знаеш.

През остатъка от този ден, и на следващия, следвах Кари от шатра на шатра, където той разговаря с годарите, познавали мъртвия му тъст. Понякога успяваше да си издейства подкрепата им срещу

Подпалвачите, но също толкова често му заявяваха, че трябва да се грижат за собствените си интереси и Подпалвачите са твърде силни и ще преследват всеки, помогнал на Кари. В една палатка заварихме на легло висок, изпосталял мъж. Десният му крак бе увит в бинтове. Инвалидът беше Торхол Асгримсон, приемния син на Нал.

— Благодаря се на боговете, че успя да дойдеш — каза Кари, очевидно зарадван.

— Пътуването беше болезнено, но често спирах да почивам — отговори Торхол.

Свали бинтовете и показа десния си глезен, надут три пъти над нормалното. В центъра на отока имаше огромен изпълнен с гной цирей, който като че ли пулсираше от възпалението. Вътре видях и центъра на инфекцията: черно петно, приличащо на пагубна гъба, обградена с грозен, червен кант.

— Делото срещу Подпалвачите вероятно ще се гледа вдругиден. Мислиш ли, че ще успееш да дойдеш? — попита Кари.

— Съмнявам се, освен ако циреят не се пръсне дотогава — каза Торхол. — Но и да не дойда лично, ще следя делото от тук и ще ти давам съвети, ако ме държиш в течение.

— Наистина съм ти благодарен и признателен, че дойде.

— Това е най-малкото, което мога да направя — каза Торхол. — Нал ме научи на почти всичко, което знам от закона и искам убийците му да получат заслуженото. — Замълча и се замисли за момент. — Всъщност раната ми може и да ни бъде от полза. Много малко хора знаят, че съм тук и си мисля, че е по-добре нещата да останат така. Може да им сервираме изненада. — Изглежда ме. — Кой е младокът?

— Току-що пристига от Гренландия, раснал там и на място, наречено Винландия.

Торхол изсумтя.

— Знаеш ли на какво ще построят Флоси и Подпалвачите защитата си?

— Говори се, че опитват да наемат Ейолф Болверксон.

— Официално не би следвало да поеме случаят — каза Торхол, — но като знам колко е алчен за пари, сигурно ще го купят. Струва си да научим дали ще ги подкрепи. — Погледът му падна върху мен. — Може пък този момък да ни бъде от полза. Съмнявам се някой да го познава, а и не би се набивал на очи в тълпата.

После, говорейки вече на мен, попита:

— Ще направиш ли нещо за нас? Ако ти посочим Флоси и главните Подпалвачи, мислиш ли, че можеш да ги следиш отблизо и да ни докладваш как върви кампанията им по набиране на съюзници?

За първи път ми се гласуваше такова доверие и се почувствах поласкан. А което бе също толкова важно, предложението на Торхол допадна на изградената ми вече идентичност. Любимият ми бог Один, както вече споменах, е бог на превъплъщенията, подслушващия зад вратата и крадеца на тайни. И ето ме сега, сам в нова страна, да ме молят да шпионирам, и то при наистина важни обстоятелства. Приемайки поканата, щях да отдам дан на Один и в същото време да спечеля доверието на човека, който можеше да ми разкаже за майка ми.

Затова и три дни по-късно, затаил дъх, клечах зад една скала. На по-малко от десет крачки от мен бе Флоси Тордарсон, предводителят на Подпалвачите, с двама от главните си сподвижници, за които впоследствие разбрах, че се казват Бярни Брод-Хелгасон и Холбьорн Силния. С тях бе изтъкнатият правен експерт Ейолф. Лесно го разпознах, защото си падаше конте и обикаляше важно Алтинга с яркоалено наметало, златна превръзка на челото и секира със сребърен обков в ръка. Намирахме се недалеч от края на Алмана Гордж, скрити от сборния площад долу. Четиримата мъже очевидно бяха дошли на това усамотено място, за да разговарят насаме и мислеха позицията си за идеална, а и бяха пръснали постови наоколо. Аз видях групата да напуска шатрите и бавно да се отправя по пътеката към върха, отгатнах къде отиват, шмугнах се пред тях и залегнах в тревата. След като си поех въздух и изчаках думкането в ушите ми да заглъхне, предпазливо надигнах глава и се огледах. След миг пълзешком се изтеглих назад и се опитах да се снижа по-ниско и от земята. Четиримата мъже бяха избрали да седнат обезпокоително близо до мен. За щастие Тингвелир е цялата от камъка, който исландците наричат храун. Разгневят ли се боговете, той изтича от земята, а когато се охлади и се втвърди, образува пукнатини и цепки. Пъхнах се в една от тях. Бях твърде далеч и чувах само откъслечни думи, когато някой надигнеше глас, но бе ясно, че текаат преговори. Трябва и да се договориха, защото когато предпазливо надзърнах от скривалището си, Флоси свали от ръката си тежка златна гривна и я надяна на Ейолф. От начина, по който

гривната за миг проблесна на сивкавото слънце, разбрах, че е ценна. Ейолф нежно прокара пръст по нея, после внимателно я плъзна под ръкава на палтото си.

Все още нямах представа колко важна е сделката. Когато четиримата се изправиха и поеха надолу по пътеката към хората си, изчаках тихо, все още прилепил корем о земята, докато реших, че са си отишли, после се промъкнах към шатрата, където Кари разговаряше с Торхол и му доложих какво съм видял. Кари се намръщи и измърмори нещо, че щял да се погрижи Ейолф да не доживее да се радва на подкупа. Торхол, легнал на нара си, не бе толкова войнствено настроен.

— Ейолф е хитър, но може да се окаже, че като адвокат не е чак толкова непобедим, за колкото се мисли.

Нашумялото дело бе открито на следващата сутрин пред голяма, изпълнена с очакване публика. Един след друг хората на Кари заставаха в подножието на Скалата на закона и предявяваха обвиненията си. Бяха подбрани най-слаждодумните, а приспивните правни формули се сипеха една след друга. Ораторите обвиняваха Флоси Тордарсон и съюзниците му, че са причинили смъртта на рода Налсон посредством „вътрешни, мозъчни и костни рани“ и настояваха на виновните да „бъде отказвана храна, помощ и пристан“ и да бъдат поставени извън закона. Искаха и цялата собственост и имотите на обвиняемите да бъдат конфискувани и изплатени като компенсация на близките на убитото семейство и съседите им. Тогава видях, че събралата се за делото тълпа се е разделила на две отделни групи. Ако не бях нов по тези места, щях по-рано да забележа, че мъжете, подкрепящи Подпалвачите, стоят подчертано встрани от тези, застанали зад Кари и Налсон. Между тях, служейки за буфер, стърчете голяма тълпа очевидно безпристрастни наблюдатели и добре че бяха те, защото и хората на Кари, и тези на Подпалвачите бяха дошли при Скалата на закона въоръжени до зъби и с окачени по дрехите си знаци, сочещи пристрастията им и бойната им готовност.

Засега обаче и двете страни оставяха делото да тече по реда си. През първия ден говориха само хората на Кари. Вторият и третият ден бяха заети от правните аргументи, на базата на които съдът можеше да разгледа случаите и изборът на съдебни заседатели. Тук Ейолф защити репутацията си. Прибягна до всеки подмолен юридически момент, за

да забави или отклони обвиненията и дори излезе с няколко съвсем нови тълкувания. Хвана се за дребни процедурни нередности, които според него правят обвинението несъстоятелно. Отхвърляше показанията на свидетелите на базата на технически детайли и отхвърли толкова много съдебни заседатели по мистериозни причини, че Кари бе принуден да изнамери и запише почти дузина нови. Ейолф извърташе закона, както си иска и Говорителя Скапти непрекъснато бе призоваван да се намесва. При всички случаи той отсъждаше правото да е на страната на хитрия Ейолф.

В края на всеки ден тълпата, посрещаща всяка нова правна тънкост с тихо одобрение, отсъди, че Подпалвачите са почти спечелили. На следващата сутрин обаче зрителите трябваше да променят това си мнение. Не бяха взели предвид останалия зад кулисите съветник на Кари, Торхол. Времето ми бе погълнато изцяло в това да търча при Торхол в шатрата и да му докладвам за развоя на юридическата схватка. Торхол, намръщен от болката, зачервен и със стичащи се по страните сълзи, ме изслушваше, макар и през повечето време юридическите постановки да бяха толкова сложни, че изобщо не разбирах какво докладвам. После ми махаше да се върна в съда и да изчакам следващия курс, докато той размисли над последните новини. Същата вечер двамата с Кари решиха Кари или негов представител да се яви пред Говорителя на следващата сутрин с контрааргумента на Торхол, който ще даде по-друг ход на обвинението. Говорителя на закона на няколко пъти бе отбелязвал, че не знае има ли друг, който да познава така цялостно законите. В една от юридическите схватки помня ставаше дума за това дали притежанието на млечна крава те прави имотен човек и ти позволява да бъдеш съдебен заседател. Очевидно бе така.

След четири заплетени дни съдът най-после излезе с решение. Независимо от всичките си номера и увъртания Ейолф не бе успял да прекрати делото и четиридесетте и двамата съдебни заседатели намериха Подпалвачите за виновни. И тогава Ейолф нанесе решаващия си удар: „Присъдата не е валидна, изтъкна той, защото заседателите са твърде много. Заседателите трябва да са тридесет и шест, а не четиридесет и двама.“ Кари и хората му бяха паднали в капана, заложен от Ейолф от самото начало. Стратегията му бе да оспори състава на журито, докато примами хората на Кари да се

съгласят с прекомерния брой заседатели. И по тази техническа причина обвинението срещу Подпалвачите рухна. Ейолф не закъсня да извърти делото на сто и осемдесет градуса, като оповести, че обвинението е било злонамерено и че обвинява Кари и хората му във фалшиви обвинения и настоява те, а не Подпалвачите, да бъдат обявени извън закона.

Този път Кари дойде с мен, за да съобщим за провала на Торхол. Минаваше обяд, когато оставихме зяпачите да се тълпят покрай Ейолф и Подпалвачите и възбудено да ги поздравяват с успеха. Кари отметна платницето на шатрата и с няколко думи обобщи ситуацията. Изтегнатият на нара Торхол изведнъж се изправи и стовари болния си крак на земята. Не бях виждал по-разгневен мъж. Бръкна под нара и измъкна късо копие. Помня, че беше изключително фино изработено, с остро като бръснач острие със сребърни инкрустации. Торхол го вдигна с две ръце и с все сила го заби в огромния цирей на глезена си. Мехурът се пукна с отвратително бълбукане и ми се стори, че чух как отвътре изригват гной и кръв. На земята цопна топка гной, тъмната кръв се плисна по пръстения под. Торхол изстена тихо от болка, но след миг вече бе на крака, с копието в ръка, и без дори да накуцва се насочи с широки крачки към вратата. Вървеше толкова бързо, че едва го следвах. Забелязах, че Кари, който вървеше в крак с него, бе свалил превръзката от главата си, и беше нахлузил шлем.

Торхол се вряза в тълпата, вярна на Подпалвачите. Първият, с когото се сблъска, бе един роднина на Флоси, Грим Червения. След само един поглед към побеснялото изражение на Торхол и копието в ръката му, Грим вдигна щита, за да се защита. Без да се поколебае, Торхол заби копието в щита с такава сила, че щитът, който беше стар и неподдържан, се сцепи на две. Острието мина право през тялото на Грим и върхът излезе между лопатките откъм гърба му. Докато той се свличаше на земята, някой от по-отдалечената групичка на Кари извика:

— Това е Торхол! Няма само той да мъсти на Подпалвачите! — след което настана бясно меле. И двете страни наизвадиха оръжия и аз видях кой, в крайна сметка, е решаващият фактор в исландското правораздаване.

Разбрах и как Кари е извоювал бойната си слава. Стоеше лице в лице с двама от Подпалвачите — Холбьорн Силния и Арни Колсон.

Холбьорн беше голям като бик, набит и с едър кокал. Въръжен бе с меч, който размахна ниско към краката на Кари с надеждата да го осакати. Само че едрият мъж бе твърде тромав. Кари предугади удара, подскочи високо във въздуха, вдигна колене към гърдите си и мечът профуча безобидно под тях. В мига, в който се приземи на земята, Кари замахна с двуострата си бойна секира към Арни Колсон, удар толкова хитро насочен, че порази жертвата в уязвимата точка между рамото и врата, строши ключицата му и разцепи гръдния му кош. Арни падна, смъртоносно ранен. Кари сега се обърна към готвещия се за втори удар Холбьорн, пристъпи встрани и замахна странично със секирата си. Острието се плъзна по долния край на щита и отсече големият пръст на левия крак на Холбьорн. Холбьорн изви от болка и отскочи крачка назад. Един от хората на Кари се намеси и така силно замахна с копието си, че великанът се свлече безпомощен назад, после изправяйки се с мъка на крака, изкуцука в мелето, колкото бързо му позволяваше раната, като на всяка крачка оставяше малка локвичка кръв.

После станах свидетел на нещо, което при все че съм участвал в доста битки, съм виждал само четири-пет пъти в живота си. Стоях зад Кари. Видях как един от Подпалвачите запрата към него копие. Кари, който не носеше щит, отстъпи встрани и с лявата си ръка улови оръжието във въздуха. В този момент разбрах, че си служи еднакво добре и с двете ръце. Както казах, хвана копието с лявата си ръка, обърна го и го метна обратно право в скупчилите се Подпалвачи. Не се прицели, направи го инстинктивно, но копието се вклини в тълпата и порази един от мъжете.

На този етап хора и от двете групировки си разменяха удари с мечове, секири и ками, блъскаха се с щитове или водеха ръкопашен бой. Не беше битка между дисциплинирани войници, обучени как да използват оръжията си, а грозна саморазправа между побеснели селяни.

Подпалвачите и поддръжниците им започнаха безредно да се изтеглят назад, като отстъплението им позволи на ветерана Кари да подбере жертвите си. Избираше мъжете, които му бях посочил, тези, които подкупиха Ейолф. Единият — Холбьорн Силния — вече отстъпваше заради раната в крака, другият беше Бярни Брод-Хелгасон. Кари откри Бярни и започна да настъпва към него. Нямахше място да

развърти секирата си и вместо това, отново служейки си с лявата ръка, грабна едно побито в земята копие и го плъзна през пролуката между двама мъже. Жертвата му вдигна щита си тъкмо навреме да избегне удара, който иначе щеше да го поразии на място. Кари се бе открил и Бярни съзря в това шанса си. Когато се отвори място, метна меча си към крака на Кари. Кари отново бе спасен от забележителната си подвижност. Изтегли назад крак, изправен на другия като танцър; след миг възстанови равновесие и хвърляйки се напред, метна второ копие. Животът на Бярни бе спасен от това, че един от хората му се хвърли напред с щита си. Копието на Кари мина през щита и прониза бедрото на мъжа, дълбока рана, която щеше да го остави куц за цял живот.

Кари се извъртя назад и се приготви за трети удар. Пусна секирата си и хванал копието с две ръце, се метна право към Бярни. Подпалвачът отскочи встрани и се претърколи на земята; копието прелетя над него, а той скочи на крака и побягна.

Боят вече ставаше опасен за зяпачите. Изтеглящите се Подпалвачи трябваше да минат между шатрите на няколко годари, приятели на Нал, които нарочно препречиха пътя и бутяха и се подиграваха на клетите Подпалвачи. Подигравките скоро преминаха в удари и като че ли целият Алтинг бе на път да се изроди в една всеобща свада. Мъж на име Солви, който не принадлежеше към никоя от двете групировки, готвеше край палатката си и бе подарял на огъня огромно гърне вода. Неразумно направи някаква забележка колко страхливи са Подпалвачите, тъкмо когато покрай него минаваше Холбьорн Силния. Холбьорн чу обидата, вдигна Солви и го тикна с главата надолу в гърнето.

Кари и поддръжниците му погнаха Подпалвачите през шатрите към брега на река Оксар. И двете страни вече даваха жертви. Флоси метна копие, което уби един от хората на Кари, друг изтръгна същото това копие от трупа и го метна обратно към Флоси, ранявайки го, макар и не фатално, в крака. И пак най-много поражения нанасяше Кари, професионалният воин. Начело в списъка с хората, които го бяха унижили в съда, стоеше адвокатът Ейолф. Сега Кари бе излязъл за мъст. Търсейки безопасност, Подпалвачите прегазваха белезникавите плитчини на реката. Торгар Скора-Гер, който се би рамо до рамо с Кари през цялото време, засече аленото наметало на адвоката.

— Ето го, дай му да се разбере за онази гривна! — извика Торгар и посочи Ейолф.

Кари грабна копието от мъжа до него и замахна. Копието описа ниска дъга, порази Ейолф в кръста и го уби.

След смъртта на Ейолф боят започна да утихва. И двете страни бяха изтощени, а и хората на Кари не изгаряха от желание да прекосят реката и да настъпват към установилите се на хълма Подпалвачи. Хвърлено бе едно последно копие — никой не видя от чия ръка, — което порази още един Подпалвач. После пристигнаха няколко от старшите годари, включително Скапти Говорителя на закона, с многобройна тълпа сподвижници, застанаха между двете групировки и настояха боят да бъде преустановен. „Достатъчно кръв се проля, казаха те. Време е да се установи временно примирие и спорът да бъде разрешен с преговори.“

За мое изумление, сега научих, че на пререканията и убийствата в Исландия може да бъде прикачена цена. Половин дузина годари се събраха пред Скалата на закона и сформираха импровизиран съд, който изчисли кой кого е убил, колко струва жертвата и кой следва да заплати компенсацията. Все едно гледах да се пазарят търговци на животни.

Изтощените бойци, които до преди миг се млатеха един друг сега с готовност се облегнаха на щитовете или сядаха да починат и да изслушат сметките на годарите. Убийството се компенсираше от убийство на човек от другата страна, стойността на дадена рана се таксуваше със съответните мерки сребро, но пък сумата се приравняваше към поражение от отсрещната страна и така нататък. В крайна сметка годарите решиха, че загубите, понесени от Подпалвачите при Алтинг компенсират жертвите, нанесени върху групировката на Кари при предишните пререкания, и че двете страни следва да сключат примирие и оттеглят исканията си за компенсация. Реши се и изходното дело — изгарянето на Нал и семейството му. За смъртта на Нал и съпругата му следваше да се изплати компенсация, а Подпалвачите бяха обявени извън закона. Флоси беше изпратен в изгнание за три години, а четирима от най-войнствените Подпалвачи — Гунар Ламбасон, Грани Гунарсон, Глум Хилдисон и Кол Торстайнсон — до живот. Присъдата, в името на компромиса, щеше да

влезе в сила едва през следващата пролет, така че осъдените да използват зимата за уреждане на делата си.

Единственият, за когото нито се потърси, нито се плати компенсация, бе Ейолф. Всички се съгласиха, че подмолните му ходове са опозорили закона. Един по един чифликчиите си стиснаха ръцете и така приключи най-ожесточената битка, някога разиграла се пред Логберг, Скалата на закона.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

— Три години извън закона не са болка за умирање, но това не е живот за един младок — обясни по-късно същата вечер Кари. Не ме бе забравил въпреки пролятата през деня кръв и ме извика в шатрата си. Там ми каза каквото помнеше за майка ми Торгуна от Оркни — включително подробностите, които разказах по-рано — и сега се опитваше да ме накара да проумея, че трябва да се погрижа за себе си. Когато годарите обявиха решението си при Скалата на закона, само Кари оспори присъдата и отказа да приеме, че убийствата и раните от сблъсъка могат да бъдат поставени на една везна с предишните убийства на Подпалвачите.

— Пред най-влиятелните годари в страната обявих, че ще продължа да преследвам Подпалвачите — продължи той. — Това значи, че рано или късно ще ме обявят извън закона и ще ме принудят да напусна Исландия. В най-добрия случай ще е за три години. Ако се върна преди изтичането им, тогава присъдата ще бъде увеличена на пълно обявяване извън закона и ще ме осъдят на доживотно изгнание. Човек, обявен извън закона и открит в Исландия, се третира като престъпник. Всеки може да вдигне ръка насреща му, освен ако няма приятел, готови да поемат риска и да го защитят. Могат да го убият без предупреждение, а езекуторът прибира имуществото му. Това не е живот за теб.

Аз все пак попитах Кари дали мога да продължа да му служа. Но той отказа. Не искал нито свита, нито последовател. Щял да продължи сам да търси мъст и едно тринадесетгодишно момче само би го спъвало. По-добре да отпътувам за Оркни и сам да открива повече подробности за майка си.

— Човекът, който може да ти даде повече сведения, е майката на графа, ако още е жива. Казва се Ейтне и двете с Торгуна се спогаждаха що-годе добре. И двете бяха ирландки и понякога с часове седяха и си говореха тихо на ирландски.

След което обеща, че ако тръгне към Оркни, ще ме вземе със себе си. Това бе наградата ми, задето шпионирах Подпалвачите.

Разкритието, че в лицето на майката на графа в Оркни бих могъл да открия източник на директна информация за майка ми, напълно измести полуоформения ми план да търся Гудрид и Торфин. Оставаха броени дни до закриването на Алтинга и хората започваха да се разотиват. Прекарах тези шест дни в обикаляне от шатра на шатра, за да търся работа при по-крупните земевладелци. Нямах нищо против да прекарам есента и зимата в някой чифлик, зает с все същата монотонна работа, която вършех и в Гренландия. В замяна исках легло и храна, и скромно заплащане напролет. Знаех, че заплащането най-вероятно ще е в натура, не пари в брой, но все пак трябваше да стигне да платя пътя си до Оркни. Тъй като изглеждах малко хилав, чифликчиите не посрещаха въодушевено предложението ми. Зимата не е сезон, когато трябва допълнителна работна ръка още едно гърло, което да изхранват със зимните запаси. Никой не знаеше кой съм, а това е огромен недостатък в изграденото на основата на близки роднински връзки общество в Исландия. Хората, с които говорех, знаеха само, че съм отраснал в Гренландия и съм живял във Винландия, място, за което малцина бяха чували. Оставаха озадачени защо не говоря като обикновените ратаи — за което трябваше да благодаря на Гудрид. Определено не бях и роден в робство, макар и на няколко пъти хората да коментираха, че пъстрите ми очи ми придават чуждоземски вид. Предполагам, че бях наследил цвета от Торгуна, но нямаше как да им кажа, че съм неин син, последиците биха били катастрофални. Бях разпитал дискретно за майка си и реакциите бяха силно отрицателни. Човекът насреща обикновено измърморваше нещо за „чуждоземски вещици“ и „привидения“. Не исках да изглеждам твърде любопитен и не настоях, и с изключение на Кари, не разкрих на никого произхода си.

Анонимността, която помогна, когато Кари ме изпрати да шпионирам Подпалвачите, сега бе спънка. Започнах да се притеснявам, че няма да намеря къде да прекарам есента и зимата. И все пак един човек бе предположил много правилно кой съм и ме държеше под око.

Това бе Снори Годи, същият влиятелен старейшина, чиято полусестра Турид Баркадотир на времето бе откраднала постелята на

майчиното ми легло във Фродривър. Когато пристигнах в Исландия с името Торгилс и на възраст да бъда сина на Торгуна, Снори Годи веднага отгатнал истинската ми самоличност, но типично за него не споделил откритието си с никого. Беше мъж, който винаги внимателно премисля действията си, претегля всички за и против, и избира точния момент за действие. Изчака да го навестя в шатрата му на предпоследния ден на Алтинга. С нищо не издаде, че знае кой съм, просто ми каза да отида в чифлика му в местността Тунг на пет или шест дни разстояние на северозапад, в една долина на име Селингсдейл.

На Снори трудно биха дали прякор, като се има предвид физиката му. Безличният му външен вид не издаваше с нищо репутацията му на мъж, ползващ се с добро име и влияние. Вече на средна възраст, беше ненакрайливо красив мъж, светъл и с правилни черти. Косата му, някога пясъчноруса, по времето когато го срещнах сивееше, а същото важеше и за брадата, която някога трябва да е била червеникава. Всичко у Снори бе сиво, дори очите му. Но когато човек погледнеше в тях, осъзнаваше, че тази сивота не е безлична, а камуфлаж. Когато спокойните сиви очи те погледнеха от каменното му лице, бе невъзможно да отгатнеш за какво точно мисли Снори, но хората казваха, че каквото и да е, ще е най-добре да си на негова страна. Съветите му бяха разумни и враговете му се страхуваха от него.

В деня на пристигането си заварих Снори на пейка в най-отдалечения сенчест ъгъл в къщата.

— Ти трябва да си синът на Торгуна — ми каза тихо той. Усетих как стомахът ми се стяга. Кимнах. — Притежаваш ли дарбата? Тя ли те изпраща?

Не знаех за какво говори, затова не отговорих.

— Искам да ти кажа — продължи Снори, — че майка ти ни напусна много неохотно. С месеци след смъртта ѝ във Фродривър бродеха духове. Всички знаят, че когато отнасяли да погребат тялото ѝ, призракът на майка ти се явил чисто гол. Но това не е всичко. Много хора умряха във Фродривър. Скоро след това при тайнствени обстоятелства умря един овчар и неговият дрогар, неумрелият му дух, се върна в чифлика и ужаси всички там. Дрогарът дори преби един от ратаите. Срещнал го в мрака на двора пред конюшната и го ударил

толкова силно, че го сложиха на легло. Човекът така и не оправя, умря няколко дни по-късно, според някои, от уплахата. Дрогарът му се присъедини към дрогара на овчаря и също започна да тормози хората. Скоро половин дузина от помощниците в чифлика повечето жени, се разболяха и умряха в леглата си. После Тород, мъжът, подслонил майка ти, потъна с целия екипаж на лодката си и неговият призрак и призраците на шестимата му моряци също започнаха да витаят в къщата. Влизаха и сядаха пред огъня с подгизналите си дрехи и оставаха там до сутринта, после се изпаряваха. А дълго време след това нощем се чуваше тайнствено шумолене и скърцане.

Запазих мълчание, чудейки се накъде бие Снори. Той замълча за миг и ме огледа преценяващо.

— Познаваш ли племенника ми Кяртан?

— Май не.

— Той бе единственият, който като че ли успя да прогони привиденията — продължи Снори. — Затова съм сигурен, че духът на майка ти стои зад това. Приживе силно желаше този младеж. Мисля, че е изгаряла по него и като привидение, докато накрая не е осъзнала, че той не иска и да я знае. Върнала се за последен път, в образа на тюлен, и провряла глава през пода на къщата във Фродривър. Гледала го умолително и Кяртан трябвало да вдигне тежкия чук и да смаже главата ѝ с няколко силни удара, за да го оставят най-после на мира.

Все още не знаех какво да кажа. Наистина ли майка ми е била толкова заслепена по младеж, само три години по-голям от мен сега? Мисълта бе обезпокоителна, но и бях твърде наивен, за да знам, че и жените могат безнадеждно да загубят ума си по мъж.

Снори ме изгледа проницателно.

— Почиташ ли Белия Христос?

— Не знам — заеквайки, казах аз. — Баба ми му построи черква в Братахлид, но не я използвахме много, не и докато Гудрид, която ме гледаше, започна да ходи там. Във Винландия нямахме черква, но пък нямахме и храм на старите богове, само малкия олтар, който построи Торвал.

— Разкажи ми за Торвал — подкани ме Снори и аз усетих, че описвам спривавия стар ловец как се бе оставил на милостта на Тор, За тайнственото му изчезване и как вярвахме, че скрелингите са го убили. Снори мълчеше, само от време на време вмяташе по някой въпрос, с

който ме окуражаваше да продължа. Когато разказах на Снори за Тиркир и как му помагах в ковачницата и покрай него усвоих нещо от старата вяра, Снори ме подложи на кръстосан разпит за миналото на Тиркир, какво точно ми е разказал сбръчканият германец за различните богове, за свързаните с тях легенди и за сътворението на света. На места ме караше да повтарям. Трудно ми бе да отгатна замисъла на Снори, докато той най-после не се изправи и нареди да го последвам. Безмълвно ме изведе от къщата и пое към един от оборите. Беше малко по-голям от барака и отвън приличаше на обикновен обор, само дето беше кръгъл, не правоъгълен, и покривът бе по-висок и заострен от обичайното. Снори бутна дървената врата и я затвори зад гърба ни.

Когато очите ми свикнаха с мрака, видях, че липсват преграждения за животните. Постройката беше празна, само с гол пръстен под с кръг от дървени колове, които крепяха конусовидния покрив, с отвор за светлината на върха. После осъзнах, че постройката не би рухнала и без пръчките.

— Построих го преди четири години, когато се прехвърлих тук от дома на баща ми — каза Снори. — Малко по-малък е от оригинала, но няма значение. Важното е това. — Отиде в центъра на пръстения под и сега видях, че там има нисък, кръгъл камък, много стар и почти черен, поставен точно под дупката в тавана. Камъкът изглеждаше естествен, без да е оформян или гравирен допълнително. Беше леко безформен, с неправилни издатини и грапавини. Отгоре имаше плитка вдлъбнатина, подобна на легенче.

Снори бавно се приближи и вдигна някакъв предмет от легенчето. Беше гривна, очевидно желязна, без знаци по нея. Снори погали гладката ѝ повърхност — беше силно износена, — след което я надяна на дясната си ръка, затъкна я над лакътя си и се обърна към мен:

— Това е пръстен на жрец, пръстенът на Тор. Беше на баща ми и за мен е също толкова скъп, колкото е кръстът за последователите на Белия Христос. Продължавам да го използвам, защото знам, че идват времена, когато Тор и другите богове ще ни помогнат тук, в Тунг, така както са помагали на баща ми и на дядо ми преди него.

Стоеше в снопа светлина, нахлуващ през отвора на покрива, за да виждам изражението му. Тонът му бе напълно безразличен, лишен

от всякаква тайнственост или благоговение.

— Когато Кяртан и другите дойдоха да търсят съвета ми за привиденията, дойдох в храма и надянах пръстена. Както мислех за случилото се, ми хрумна, че морът може да има нещо общо с постелята на майка ти. Тя е пожелала да я изгорят, но Тород, подстрекаван от жена си Турид, не изпълни молбата ѝ. Запази част от чаршафите и това по някакъв начин доведе смъртта и болестите. Затова наредих всяко парцалче, драпериите, балдахина, всичко, да бъде изнесено и хвърлено в огъня. Направиха го и болестите и смъртта секнаха. Ето как Тор ми прати прозрение.

— А успяхте ли да прогоните привиденията? — попитах аз.

— Никой повече не видя призрака на майка ти. Другите духове избягаха, когато свещениците на Белия Христос дойдоха и отслужиха в къщата служба за прогонване на дрогари и привидения, или пъклени демони, както ги наричат те. Излязоха достатъчно умни да изпълнят ритуалите съгласно старата вяра. Призоваха духовете да се явят на съд, след което им заповядаха да напуснат къщата. Един по един призраците идваха и всеки обеща да се върне в страната на мъртвите. Християните вярват, че самият Бял Христос се е явил като дрогар след смъртта си и не им е никак трудно да повярват и в привидения, които излизат от пода, приели формата на морж.

Снори изхлузи пръстена на Тор от ръката си и го върна върху олтара.

— Какво накара Торвал и Тиркир да се захванат с неблагоприятната задача да те обучат в старата вяра?

— Стана заради унипеда — казах аз и обясних как детската ни игра ги бе накарала да повярват, че духът ми може да се отдели от тялото.

— Значи излиза, че и ти като майка си имаш дарбата. Обикновено е така, предава се по наследство.

— Да, но Тиркир каза, че моят дух би трябвало да може да накара тялото, да пътува в пространството и да вижда какво се случило на други места. А това никога не се е случвало. Само от време на време виждам хора или места по начин, недостъпен за другите.

— Кога беше последния път? — тихо попита Снори.

Поколебах се, защото беше много наскоро. По пътя към Тунг пренощувах в един голям чифлик, наречен Карстад. Когато потропах

на вратата чифликчията отсъстваше и отвори жена му. Обясних, че съм тръгнал към Тунг и помолих да ме пуснат за през нощта в някое ъгълче. Жената беше старомодна; според нея на един странник винаги трябва да се предостави подслон, затова и ме настани при прислужниците, които ми дадоха дървена купа суроватка и къшей хляб. Малко преди здрач се върна стопанинът. Когато свали наметалото си, с изненада видях, че лявата страна на ризата му е подгизнала от прясна кръв. Но вместо да разпита какво се е случило, жена му се държеше така, сякаш нищо не се е случило, сложи вечерята и мъжът ѝ яде и пи съвсем невъзмутимо. След вечерята се присламчи по-близо до огъня и се захвана да оправя някакви конски юзди. Докато прекосяваше стаята, мина точно край мен и аз просто не можах да откъсна очи от окървавената му риза. Петното още искреше.

— И ти ли я виждаш? — попита тих, малко налудничав глас, толкова близо, че подскочих от страх. Обърнах се и видях старица, която седеше до мен и ме гледаше със съзливите си очи. Кожата ѝ бе на петна от старост. — Аз съм му майка — каза и кимна към чифликчията, — но не иска да ме послуша.

— Странник съм по тия места — извиних се. — За какво не иска да те послуша?

Очаквах да чуя обичайното опяване за отдавна порасналия ѝ син и се подготвих да изнамеря някакво извинение — че трябва да прескоча до нужника например, — за да се отърва от досадната старица, но тя продължи:

— Предупредих го, че ще пострада и раната ще бъде тежка.

Изведнъж усетих, че ми се завива свят. Дали пък не искаше да ми каже, че и тя вижда шуртящата кръв? И защо говори в бъдеще време? Раната ми изглеждаше съвсем истинска.

Погледнах към чифликчията. Продължаваше невъзмутимо прокарва шилото през скъсаната юзда. Ризата лепнеше за тялото му, толкова бе подгизнала от кръв.

— Защо не свали ризата, за да прегледат раната и спрат кръвенето? — попитах тихо.

Жената положи изтънялата си ръка на китката ми и здраво я стисна.

— Знаех си, че ще видиш — каза пламенно. — Гледах лицето ти така, както гледам това петно на ризата му вече почти три години, а

той все така отказва да се вслуша в предупреждението ми. Казах му да убие онова създание, но той не го направи.

Нищо не разбирах и започнах да се връщам към първото си предположение, че старицата е побъркана.

— Не чу ли? — попита тя. Все още ме държеше в изкривената си като птичи нокти ръка и проточи врат напред, така че лицето ѝ се озова само на сантиметри от моето.

Сега вече съвсем се разколебах; чувствах се неловко и се въртях на мястото си. Седналият до огъня чифликчия сигурно го забеляза, защото извика:

— Майко! Пак ли започна с Глезир. Остави младока на мира, за Бога. Казах ти, не вярвам животното да е опасно, а и така да е, мога да се справя с него.

Старицата изсумтя отвратено, бавно се изправи на крака и се премести в дъното на помещението.

— Не ѝ обръщай внимание, млади момко — каза чифликчията. — Желая ти благополучно да стигнеш там, за където си тръгнал.

— Чифликчията Тород ли се казваше? — попита Снори, който до този момент мълчаливо бе слушал разказът ми.

— Май да — отговорих.

— Чифликът му наистина е в Карстад и в стадото му има млад бик на име Глезир. Няма как да не го забележиш, петнист, истински красавец, но своенравен. Според някои животното е обладано от духа на един друг Тород, Тород Куция. На няколко пъти се карах с него, най-сериозно за правото да сечем дърва в една малка горичка, негова собственост. Така се разпали, че когато се прибрал у тях, получил пристъп. На другия ден го намерили мъртъв в стола му.

Погребваха го два пъти. Първия път духът му започна да тормози собствения му чифлик. Изкопаха трупа му, прехвърлиха го на върха на един хълм и го погребваха под голяма каменна могила. Когато това не помогна и духът му пак се появи, пак го изровиха. Тялото не се било разложило, само било почерняло и миришело. Тогава изгориха трупа му на клада. Според някои пепелта му отлетяла към близкия бряг и била изблизана от изведена на паша крава. Кравата после родила две телета, женско и мъжко. Мъжкото кръстили Глезир. Онзи Тород, който си срещнал, има майка ясновидка или поне така се говори, и откакто бикът е в чифлика им, тя настоява да го убият, защото в противен

случай ще се случи нещо ужасно. Видя ли телето? Вече е млад бик. С доста странни шарки.

— Не, тръгнах си призори на следващата сутрин. Искях да потегля рано и повече не видях майката на Тород. Сигурно още е спяла. А и нямаше никой друг, само няколко ратая. За първи път чувам за Глезир. Просто знам, че чифликчията имаше сериозна рана.

Снори се опитваше да осмисли думите ми.

— Може и наистина да си ясновидец — каза, — но дарбата ти е по-различна от обичайното. Не знам. Като че ли се проявява само когато си с други, които я притежават. Като огледало. Млад си и това сигурно ще се промени. Или ще стане по-силна, или напълно ще я изгубиш.

Сви рамене.

— Нямам дарбата, макар и някои да мислят обратното — каза той. — Разумът ми подсказва какво ще се случи и в резултат мнозина вярват, че мога да виждам бъдещето и да чета мислите на хората.

Не знам дали Снори повярва, че притежавам дарбата, но от този момент нататък се отнасяше с мен не като с обикновен пътуващ ратай. Привечер ме слагаха да седна не при наемните работници в дъното, а при голямото, шумно семейство на Снори. А когато имаше свободно време — което не беше често, защото той бе зает човек, — подхващаше наново образованието ми в легендите за старите богове. Беше по-сведущ от Тиркир и Торвал Ловеца, и далеч по-стегнато обясняваше тънкостите на старата вяра. А, и очакваше да го придружавам в храма на Тор.

Тези посещения бяха учудващо чести. Местните фермери идваха да отдадат уважение на Снори като на местен старейшина и да го помолят за съвет. Вечер с часове говореха за политика, уговаряха поземлени права, обсъждаха времето и предстоящия риболовен сезон или разсъждаваха какво ще ни навлекат пътешествениците и търговците. Но свършеха ли разговорите и особено ако гостите бяха довели семействата си, Снори ми даваше знак и двамата прескачахме до храма, където той изпълняваше кратка церемония в чест на Тор. Слагаше желязната гривна, казваше молитви над каменния олтар и оставяше на Тор малките дарове, донесени от чифликчиите. Полагаше на олтара или провесваше на пироните по дървените колони сирене, кокошки, сушени агнешки бутове. Колоните бяха овързани с панделки,

донесени от жените на фермерите, ведно с парцалчета от дрехите на децата им, увити във вързопчета млечни зъби бродирани колани и други лични вещи. Жените често молеха Снори да им гадае бъдещето, да предскаже за кого ще се оженят децата им и прочее. При тези случаи Снори улавяше погледа ми и като че ли леко се сконфузваше. Както ме бе предупредил, предсказанията му се базираха основно на трезвата му преценка. Забелязах например, че ако някоя майка питаше за кого ще се ожени младият ѝ син, Снори често посочваше — макар и не по име — дъщерята на съсед, наминал през храма предната седмица със същия въпрос за младата си дъщеря. Така и не открих дали брачните предсказания на Снори се сбъдват, но самият факт, че от там нататък родителите са обмисляли възможността за съответното сватосване, трябва да е дало тласък на връзката между чадата им.

И все пак имаше един случай, който винаги ще помня. Малка група от около осмина чифликчии дойдоха да говорят със Снори за сенокоса. Онази година се случи мрачна и сеното растеше изключително бавно, но в крайна сметка дългата трева по ливадите бе готова за жънене и сушене и всички с нетърпение очакваха сухо време. Само че дните продължаваха да се точат облачни и влажни, за все по-голямо притеснение на чифликчиите. Ако не приберяха сеното, липсата на зоб за зимата щеше да ги принуди да заколят голяма част от добитъка си. Лошата реколта сено или — още по-лошо — провалената, беше истинска катастрофа. Затова и дойдоха да молят Снори да се застъпи за тях, защото както всички знаят, Тор е бог на времето. Снори заведе чифликчиите в храма, принесе жертви, доста по-едри от обикновеното и повика Тор с красивите, звучни фрази и архаични скандинавски думи, отличителен знак на уважението към боговете. Този път обаче не спря дотук. Накара фермерите да застанат в кръг около каменния олтар и да се хванат за ръце и ги призова да танцуват. Беше съвсем прост танц, две стъпки вляво, пауза, стъпка назад, пауза, после още две стъпки вляво. Мъжете се привеждаха напред, после в края на всяка двойна стъпка отново изпъваха гърбове. Сключените им ръце се поклащаха в такт с простия ритъм.

Когато се хванах в кръга, изпитах странното чувства, че всичко това ми е вече познато. Бях чувал този ритъм и преди. В началото не можах да си спомня кога и къде, после се сетих за гората във Винландия и странният звук, който ме отведе в колибата от клони на

болния скрелинг и стареца, който пееше над тялото и потракваше с дрънкалката си. Тактът беше същият, само думите бяха различни. Снори подхвана припева, като повтаряше отново и отново едни и същи фрази, вече не на архаичен нордически. Използваше език, който не разбирах, но в който отново като че ли имаше нещо познато. Няколко от чифликчиите трябва да го знаеха, защото започнаха да припяват. Накрая, след като обиколихме девет пъти олтара, извърнати с лявата си страна към слънцето, танцът свърши. Снори се обърна на северозапад, вдигна ръце, повтори нова фраза на същия странен език и с това магическият сеанс приключи.

Случи се така, че следващите четири дни бяха ясни и слънчеви. Излезе изключително подходящ за сушене вятър и всички тръгнахме на сенокос. Нямам представа дали това стана заради онова заклинание, но фермерите в Западните фиорди до един успяха да приберат сено за зимата, и съм сигурен, че вярата на всеки от тях в Тор укрепна. По-късно вече насаме се осмелих да попитам Снори дали според него хубавото време е било резултат от напевите ни. Той бе уклончив.

— Имах предчувствие, че най-после се задава сухо време — ми каза. — Въздухът се промени, луната навлизаше в нова фаза, птиците летяха по-нависоко. Може би сухото време е било вече на път и с молбата си към Тор само сме му показали, че не сме разочаровани от него.

— На какъв език говореше, докато танцувахме около олтара? — го попитах.

Той ме изгледа замислено.

— При други обстоятелства не би ме питал — каза. — На този език са много магии и заклинания, но аз знам само няколко думи. Това е родният език на майка ти, езикът на ирландците.

Четири дни по-късно от Карстад пристигна пратеник с молба Снори да извърши едно погребение. Фермерът Тород бе мъртъв. Затворили за сенокоса младият бик Глезир в обора, като го пуснали на окосената ливада веднага, щом прибрали сеното на купи. Взели предпазни мерки и привързали за рогата му тежко дървено блокче, за да го озаптят и изтощят. Доволно, че е отново на свобода, животното загалопирало из ливадата и след секунди вече отърсило дървения блок и макар и никога преди да не го било правило, започнало да „напада“ внимателно подредените купи сено. Бикът забивал рога в купите,

разтърсвал глава и разпилявал сеното във всички посоки. Ратаите се ядосали, че работата им отива на вятъра, но от страх не се намесили, а проводили човек при Тород. Той пристигнал, светкавично преценил ситуацията, грабнал един тежък дървен кол, прескочил ниското заграждение към ливадата и тръгнал към Глезир.

Глезир досега бил проявявал непривичен респект към Тород, който единствен в чифлика можел да се справи с него. Но този път Глезир свел глава и нападнал чифликчията. Тород не отстъпил и когато бикът се приближил, с все сили стоварил дървения прът, поразявайки Глезир право между рогата. Животното спряло и замаяно разтърсило глава. Прътът се счупил на две, затова Тород — сигурен, че ще овладее бика — пристъпил напред и хванал Глезир, с идеята да извърти рогата му и да накара животното да коленичи. Стълкновението продължила няколко секунди. После кракът на Тород се плъзнал по късо окосената трева, а Глезир се отскубнал назад и разтърсил глава така, че почти се измъкнал от хватката му. Тород съумял да задържи левия рог и пристъпвайки зад бика, смело се метнал на гърба му и се навел напред, възнамерявайки с тежестта си — Тород беше едър мъж — в крайна сметка да укроти животното. Глезир се стрелнал през ливадата, лавирал и се извивал от страна на страна, в опити да отхвърли тежкия товар от гърба си. Чифликчията бил подценил бързината, гъвкавостта и силата на бика. При един злощастен подскок и последвалото го извъртане във въздуха Тород изгубил равновесие и започнал да се хлъзга встрани. Глезир сигурно усетил промяната, защото извърнал глава, подпъхнал с единия си рог Тород и като с лост изхвърлил фермера във въздуха. Докато Тород падал надолу, Глезир вдигнал глава и чифликчията се приземил право върху един от роговете, който пробол дълбоко корема му ниско вляво. Тород се свлякъл на земята и останал да лежи неподвижно, а Глезир, изведнъж укротен, се отдалечил в тръс и започнал да пасе.

Ратаите изтичали на ливадата, вдигнали господаря си и на носилка го отнесли в чифлика. Когато приближили вратата, Тород настоял да слезе и сам да влезе в дома си. Залитнал вътре с подгизнала в кръв риза и починал същата нощ.

Когато пратеникът довърши разказа си, Снори му махна да си върви и отпрати малката тълпа, събрала се да чуе мрачния разказ.

После ми направи знак да го последвам в малкото спално помещение, единственото място в къщата, където можехме да останем насаме.

— Торгилс — ми каза, — на колко хора си разказвал, че си видял Тород с окървавена риза?

— Само на теб. Сигурен съм, че майката на Тород също виждаше кръвта, но я видяхме само ние двамата.

— Искам да ти дам един съвет — продължи Снори. — Не разказвай на никого, че си видял окървавената риза на Тород преди злополуката. Всъщност те съветвам да не разказваш видяното, особено ако има смърт. Хората се плашат и изнервят, а понякога мислят, че един ясновидец може да направи така, че дадено събитие да се случи, а веднъж получил видение, може да промени бъдещето така, че то да се сбъдне и че използва това, за да утвърди репутацията си на пророк. Започнат ли да мислят така обикновените хора и случи ли се някоя трагедия, нещата наистина могат да загубеят. Страхът води до насилие. Хората си отмъщават или се опитват да отстранят източника на страха си, като посегнат на ясновидеца.

— Но нали ясновидците, волвите и сейдурмените са уважавани? Мислех, че е забранено да се пролива кръвта им.

— Така беше, докато местните хора не се обърнаха срещу Магьосника Колмек. И той беше полуирландец като теб, дребен чифликчия, който виждаше знамения и правеше предсказания. Няколко негови съседи го причакаха една вечер, метнаха чувал на главата му и го овързаха толкова здраво, че го задушиха. Не проляха кръвта му, нито неговата, нито на жена му. Нея обвиниха, че прави черни магии, отведоха я до едно блато, привързаха тежък камък за краката ѝ и я бльснаха във водата.

Бездруго не особено словоохотлив за сънищата си, мислено си обещах, че само при изключителни обстоятелства ще разкривам виденията си, само пред себе си, не и пред другите. Започнах да подозирам, че внезапните ми видения са изпратени лично от Один и че като всички негови дарове могат както да помагат, така и да вредят.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

Халбера беше четвъртата дъщеря на Снори. Имаше светла, гладка кожа с лунички, закръглени ръце с лек мъх златисти косъмчета, сиво-сини очи, руса дълга коса и абсолютно симетрично лице, накратко, беше олицетворение на нормалната, здрава, красива скандинавска девица. Обожаваше братята си, общо осем на брой, и се погаждаше добре със сестрите си, също осем. Ако изобщо имаше нужда от доказателство, че Снори Годи е повече езичник, отколкото християнин, то това бе фактът, че има две жени, една официална и втора, с която нямаше брак, но бе ясно, че тя е втората му съпруга. Отнасяше се еднакво към децата на двете. Халбера, израснала в такова голямо и заможено семейство, нямаше как да е по-различна от мен, бедния пришълец, живеещ незабележимо в дома на баща й. Многократно се бях възхищавал на енергията и самочувствието на клановете Снорисон и Снорадотир, но този път направо си изгубих ума. Правех всичко по силите си да запазя благоволенieto на баща й, за да съм близо до това златокосо момиче. За първи път в живота си бях влюбен.

Защо точно Халбера приемаше сляпото ми увлечение, е въпрос, на който така и не си отговорих. Всъщност нямаше причина тя да погледне сериозно на скромна партия като мен. Единственото ми обяснение е, че се отегчаваше или бе любопитна да провери властта си над силния пол, а аз просто й бях под ръка. Връзката ни бе напълно порядъчна. Започнахме тайно да се срещаме, разменяхме си целувки и се отдавахме на нежни ласки, половин час след които се чувствах като отмаял, макар и Халбера като че ли не изпитваше подобни бурни чувства и си оставаше все така трезва, свежа и енергична. Неведнъж се отскубваше от прегръдката ми и обявяваше, че има да помага на някой от братята си, след което си тръгваше с атлетична походка и развята руса коса, оставяйки ме омаломощен от емоции и напълно объркан. Сигурен съм, че Снори се догади за връзката ми с дъщеря му, а нямаше съмнение, че тя бе известна и на майката на Халбера. Но вниманието и

на двамата бе погълнато другите деца и по-важни дела, и предпочетоха да не ни се месят.

Изпаднал в агонията на първата любов, понякога с часове се спотаявах в някой усамотен ъгъл и изпадах в транс, бленувайки как ще прекарам остатъка от живота си до това разкошно, млечнобяло момиче. Сега осъзнавам, че съм искал не само Халбера. Копнеех да се изгубя в лоното на голямо семейство, в което всичко като че ли се намираше във вечна слънчева неразбория и суетня, а появише ли се проблем, той биваше разрешаван за секунди, с помощта и подкрепата на останалите. Накратко, чувствах се самотен и несигурен и семейството на Снори се явяваше фантазия, заслепяваща ме за истината — че любимата ми Халбера е една нормална млада жена в разцвета на моминството си.

Всички разговори тази есен се въртяха покрай един местен разбойник на име Оспак и как точно следва да се постъпи с него. Оспак явно тормозеше района от години. Грубиян и животно, по нрав и външен вид, тероризираше околните младежи, а вече на средна възраст, бе събрал и банда подобни нему непрокопсаници. Знаех за един добил печална слава случай за изхвърлен на брега кит. Според исландското право, делбата на всички плавеи се подчинява на строг контрол и всяко парче скала принадлежи на фермерите, притежаващи права над нея. Мъртвите китове, довлечените дървета и останките от кораби се считат за ценна находка. Толкова ценни са, че първите заселници дори разработили остроумна система на подбор къде точно да издигат къщите си. Докато плавали покрай новооткрития бряг, капитанът изхвърлял през борда резбованите дървени табли, които по традиция стоят от двете страни на издигнатия стол в скандинавската къща. Вече на брега, новопрстигналите се пръскали по брега и там, където ги откриели, построявали домовете си и заявявали права над брега, уверени, че морските течения ще са безкраен източник на изобилие.

В деня, в който вълните изхвърлили онзи кит, фермерите с права над брега излезли рано сутринта, за да проверят какво им е донесло морето. Предишната нощ имало силен вятър от посоката, която обикновено донасяла най-добрата „плячка“, и ето ти, открили трупа на кита в плитчините. Фермерите се върнали у дома за мотики секири, и започнали да разфасоват мъртвия кит. Вече били свалили мастния слой

и се захващали да нарежат месото на големи парчета готови за подялба, когато се появил Оспак. Няма прав над този бряг, което не му пречело да познава вятъра и вълните, затова и пристигнал с лодка от другата страна на залива с петнадесет от хората си, всички въоръжени до зъби. Слезли на брега и поискали дял от местото. Един от фермерите, Торир, им казал, че ако и другите са съгласни, ще им продадат месо. Оспак троснато отвърнал, че няма намерение да плаща и заповядал на хората си да започват да товарят лодката. Когато Торир се възпротивил, Оспак го цапнал по ухото с опакото на секирата си и го зашеметил. Останалите фермери, по-малко на брой, не били в добра позиция, за да окажат отпор. Можели само да гледат как Оспак и мъжете му натоварили лодката си с колкото месо успяла да побере, и отплавали, подигравайки се с нещастните си жертви.

На следващата година Оспак станал още по-нетърпим. Той и мъжете му започнали да нападат и ограбват отдалечени чифлици. Често завързвали стопанина и семейството му и отнасяли всичко ценно и запасите с храна, кравите и конете. Разминавало им се, защото фермерите били зле организирани, а и Оспак се постарал да укрепи собствения си чифлик така, че било опасно да го контраатакуваш. Хората му вече наброявали поне двадесет мъже, всички главорези, привлечени от обещанието за лесна печалба. Появил се обаче друг проблем — колкото повече мъже набирал Оспак, толкова по-широко трябвало да разгърне набезите си, за да събере припаси. Малко преди да се присъединя към домакинството на Снори, Оспак бе разграбил чифлика на Торир, когото извлякъл извън дома му и го убил. От там разбойниците се отправили към друг чифлик, пак собственост на мъж, участвал в случката с мъртвия кит и Оспак пак се разплатил за старите търкания. За щастие, когато разбойниците пристигнали Алф, известен като Алф Ниския, независимо от късния час бил още буден и облечен. Когато разбойниците разбили предната врата, Алф успял да се измъкне отзад и побягнал през пасищата, потърсвайки убежище при Снори, един от малкото мъже в района, на когото Оспак не би посмял да посегне.

Снори изслуша разказа на Алф и молбата му за помощ, но макар и да му предостави подслон, изчака няколко месеца, преди предприеме нещо срещу Оспак. Много хора го критикуваха за това, но ходът бе напълно в стила му. Снори никога не действаше прибързано и

разкриваше козовете си само след щателна подготовка. Искаше информация за Оспак и ме помоли да посетя укрепения чифлик. Привидно щях да търся работа, на практика щях да съм отново шпионин. Приех, без да се колебая. Снори ме помоли точно когато страстта ми към Халбера се разгаряше и пламенно исках да я впечатля.

Два дни ми трябваша да прекося полята до крепостта на Оспак. Когато приближих чифлика, видях, че е построил висок жив плет и е затворил входа към укреплението с масивни двойни врати, а зад живия плет се виеше издигнат вал. Гарнизонът беше още по-внушителен. Видях най-малко двадесетина въоръжени до зъби мъже, включително един грозник, възродил старомодния почин дългата брада да се сплита на плитки, които бе разстлал като килимче по гърдите си. Снори ми бе разказал за фукльото, известен като Храфн Викинга, простоват глупак, който пропиваше плячката си и вече бе обявен извън закона за убийство.

В чифлика на Оспак срещнах за първи път и друг, много по-интересен престъпник. Когато влязох през масивните дървени порти, видях седнал на пейка в двора млад мъж, който намусено дялаше парче дърво с ножа си. Помня, че носеше кафява туника и сини легинси, и че като че ли едва сдържаше спотаения си бяс. Белите стърготини се виеха изпод острието на ножа му и подскачаха във въздуха като нервни насекоми. Само широките рамене и дългите и силни ръце подсказваха откъде идва името му, Гретир Силния. Беше ми интересно да го видя, защото бе само две години по-голям от мен, а се бе прочул из цяла Исландия. Не спадаше към бандата, а бе наминал да се види със сестра си, годеница на сина на Оспак. За Гретир Силния се носеха какви ли не легенди. Бил неконтролируем още като момче. Умишлено не се подчинявал на родителите си, отказвал да помага в чифлика и през повечето време мързелувал из къщата. Когато го принудели да свърши нещо, гледал да го направи така, че да не го карат да повтори. Изпратели ли го да заключи кокошките, оставял вратата на кокошарника откритата. Накарали ли го да се погрижи за ценен жребец, той нарочно надирал гърба му с остър нож и осакатявал горкото животно. Бил невъзможен, коварен и извратен. Държал се зле и с връстниците си, вечно се забърквал в кавги и побоища и съответно имал малко другари. За първи път чух името му през зимата, когато с няколко от по-малките деца на Снори играхме на един замръзнал

фиорд. Бяхме се разделили на два отбора и с извити пръчки удрахме една мажа топка. Един от моя отбор се вбеси и се втурна към противника, заплашвайки да смаже главата му със стика. Викаха му „удара на Гретир“. Разбрах, че по време на една игра Гретир нападнал противника си и едва не го убил с удар толкова силен, че счупил черепа на момчето. Три месеца по-късно Гретир убил мъж при кавга не за друго, а за кожен мях скир, заквасено мляко. След това го осъдиха на изгнание; когато го видях, течеше втората му отсрочена година и той се готвеше да напусне Исландия и да постъпи на служба при краля на Норвегия. По онова време дори не предполагах, че един ден Гретир ще бъде може би моят най-близък другар.

Оспак грубо ме отпрати с думите, че няма работа за мен, но за няколко часа, прекарани зад живия плет, успях да събера достатъчно информация за Снори.

Прибрах се в Селингсдейл и разказах на Снори какво съм видял. Както обикновено, той не каза почти нищо. Уговаряше с местните старейшини обединена атака срещу разбойниците и бе готов да чака, от една страна, всички съюзници да се освободят и присъединят към него, от друга — повод да ги свика, без да възбуди подозрението на Оспак. Единственият, когото повика в Селингсдейл за съвет бе един бивш член на домакинството му, отделил се и основал свой собствен чифлик — Транд Стиганди.

Транд беше от хората, които с вида си те карат да шепнеш. Една глава по-висок от другите мъже, имаше увереното държане на ветеран, а и се знаеше, че умее добре да използва меч и секирата. Изглеждаше страховито, с прорязано от белези лице, огромен закривен нос и рунтави вежди, които сключваше в свирепа гримаса. Всеки, започнал кавга с Транд, би се замислил, преди да прибегне физическо пререкание. Но в мига след като Транд прекрачи прага разбрах, че Снори го е извикал и по друга причина. Стоях вляво от входа. Когато той влезе в стаята, се огледа, улови погледа ми и застина в очакване на място. Всичко продължи не повече от миг, но аз вече разпознах хладния, спокоен поглед от осемнадесет месеца по рано във Винландия, когато случайно попаднах на двамата скрелинги в гората. Така гледаха очите на шамана. Веднага предположих, че Транд е сейдурман и интуитивното ми предположение се потвърди, когато

същата вечер Снори и Транд се оттеглиха за часове в храма на Тор. Транд, сигурен бях, говори с боговете.

Пристигането му ми повлия по същия начин, както когато видях окървавената риза в компанията на майката на Тород или призрака на мъртвия ми чичо с Гудрид. Присъствието на човек, който също виждаше света на духовете, събуди скритата в мен спиритическа енергия и на втората нощ след пристигането му получих първия си пророчески сън.

Сънувах обсаден чифлик. Полубуден, полузаспал, намирах се в нещо като здрача между нощта и деня. Нападателите бяха обградили къщата и яростно я атакуваха. Чувах виковете на воините и писъците на жените вътре. Няколко пъти почти се разбудих от глухия тътен на ударите, нищо че звуците отекваха само в съня ми. При първото събуждане си казах, че кошмарът е спомен от всички ужаси покрай клането на Нал и семейството му. Но когато кошмарът отново ме погълна, видях, че в този чифлик няма пламъци и дим, само силуетите на бягащи мъже, които се лутат из двора и се мятат към крепостния насип. После видях, че е чифликът на Оспак, а сред нападателите бе и Транд. Нямахме как да объркам високата му фигура, но в съня ми като че ли беше с глава на сова, а в сблъсъка имаше нещо, което ми напомни начина, по който се биеха скрелингите във Винландия.

Събудих се плувнал в пот. На сутринта си спомних за предупреждението на Снори да не споделям виденията си, особено ако са свързани със смърт или нещастие, затова и не разказах съня на никого.

Снори настъпи срещу Оспак след около три седмици, при това с числено надмощие. В похода се включиха всички здрави мъже от чифлика, в това число и аз. Докато прекосяхме пасищата, ни пресрещна колона от петдесет фермери, водени от един съседен старейшина, Стурла. Броят ни общо трябваше да бъде поне осемдесет души, макар и както обикновено, малко от тях да бяха опитни воини. Всички носехме меч или секира, плюс кама, но се набиваше на очи липсата на брони. Малцина имаха кожени жилетки с пришити малки метални плочки; повечето фермери разчитаха на дървените щитове и дебели кожени елечи, че ще ги предпазят от копията и стрелите, които Оспак и пасмината му решат да хвърлят по нас. В цялата ни колона преброих само дузина метални шлема, единият от които бе цяла

антика. Вместо модерния коничен шлем с предпазител за носа, този беше кръгъл като купа за пудинг и лицето на собственика се прикриваше от две кръгли пластини. Изобщо не се изненадах, когато видях, че го носи Гранд.

Съгледвачите на Оспак трябва да ни бяха следили, защото когато се появихме пред чифлика, вратите вече бяха залостени, а мъжете — заели позиции по издигнатия вал. Снори и Стурла проведеха кратко съвещание и решиха да се възползват от превъзходството в броя и да атакуват едновременно от четири страни. Снори се озова срещу Храфн Викинга, а Стурла и мъжете му атакуваха частта, където защитата водеше Оспак.

Обсадата започна с канонада малки и големи камъни от двете страни. На този етап на битката защитниците на крепостта се ползваха със значително преимущество, тъй като можеха да обстрелват с камъни твърде приближилите нападатели. Слабото им място бе ограниченият запас от камъни, затова и през първия час на битката хората на Снори и Стурла излизаха в бързи, фалшиви засади до живия плет, крещяха обиди и ги замеряха с камъни, след което на бегом се връщаха, лавирайки сред летящите камъни. Когато запасите на защитниците се поизчерпваха, атакуващите започнаха да притичват съвсем до живия плет, основно към укрепената врата, която опитваха да разбият безуспешно, тъй като вратите бяха твърде солидни. Атакуващите почти не мятаха копия, тъй като те най-често само отскачаха от защитните стени, а и да прелетяха над стената, защитниците ги мятаха обратно по нас, с далеч по-сериозен ефект. Само шепа мъже от двете страни имаха лъкове и стрели, по простата причина че те рядко се използват от исландците, които предпочитат ръкопашните боеве.

Около два часа след началото на нестройната ни атака ми се стори, че ентузиазмът от наша страна започва да намалява. И точно в този момент Гранд показва на какво е способен. Надянал древния си шлем, той се стрелна напред, притича до живия плет и възползвайки се от ръста си, подскочи, закачи острието на секирата си на върха на живия плет и хванал дръжката с две ръце, се издърпа нагоре и прехвърли вала. Озова се право срещу Храфн Викинга, който се втурна насреща му, виейки от гняв. Гранд избегна неловко хвърленото копие на Викинга, изкара брадатия воин от равновесие и замахна към ръката

му със секирата. Ударът на секирата му бе идеално премерен. Тя се стовари на дясното рамо на Храфн и отсече ръката от тялото. Храфн се олюля, подхлъзна се по вала и се сгромоляса в двора долу. Докато хората на Оспак невярващо гледаха тялото на предводителя си, Гранд прескочи отново вала, и се върна при нас. Намесата му деморализира врага. Хората на Оспак сега се биеха с по-малко хъс и Снори ме изпрати от другата страна на чифлика със съобщение за Стурла — да предприеме челна атака, преди защитата да е прегрупирала силите си.

Затичах, препъвайки се по ниските чимови стени, които маркираха ливадите, и пристигнах при Стурла тъкмо навреме, за да го видя как пристъпва напред, стиснал оръжие, което ми се стори странно познато. Беше тънка, плоска дъска, дълга колкото ръка на мъж. Копиет, за първи път го видях при нападението на скрелингите във Винландия, а се бе появил и в кошмара ми. Откъде го бе изнамерил Стурла, не разбрах, но очевидно знаеше как да го използва. Затича напред, докато не стигна достатъчно близо да нанесе точен удар. Оспак сигурно не познаваше оръжието, защото когато видя Стурла да приближава, скочи на ръба на вала, направи неприличен жест, с две ръце вдигна над главата си камък и се приготви да го метне по главата на Стурла. Оспак носеше броня, каквато малко исландци можеха да си позволят — тънка риза от метални брънки, която предпазваше почти цялото му тяло. При вдигането на камъка обаче полите на бронята също се надигнаха и оголиха бедрото му. Стурла засече мишената и стреля. Въжето се разви и копието полетя напред. Железният край бе дълъг и тънък, с два малки фланеца за криле. Мина през бедрото на Оспак и когато той залитна, Стурла стисна въжето с две ръце и рязко го дръпна с все сили. Като улучена с харпун риба, Оспак се озова буквално отскубнат от стената. Стурла махна на хората си да се изтеглят, изтича напред и с камата СИ прониза Оспак в сърцето.

Смъртта на предводителя им преустанови всяка съпротива. Мъжете му свалиха оръжията и започнаха да викат, че ще опразнят сградата, ако ги пуснем да си тръгнат безпрепятствено. Миг по-късно двойните врати на живия плет бавно се отвориха. Заварихме разбойниците струпани на двора, изплашени и изтощени. Загинали бяха само Храфн, Оспак и още един мъж, но много от защитниците бяха получили леки рани и синини. Снори удържа на думата си и им наложи забележително леко наказание. Свика кратък съд на място и в

качеството си на местен годи осъди най-сериозно провинилите се на изгнание. Нямаше властта да ги прогони от Исландия, но можеше да им забрани да се върнат в Западните фиорди със заплахата, че на следващия Алтинг ще бъдат съдени като престъпници. Мъжете трябваше да се разделят с оръжията си и незабавно да напуснат завинаги чифлика. Снори се отнесе великодушно с вдовицата и сина на Оспак. Вдовицата каза, че е трябвало да се съобразява със съпруга си, а макар и синът да бе участвал при защитата на чифлика, го бе направил само заради семейната чест. Той не бе участвал в грабежите на баща си и Снори съответно постанови, че вдовицата и синът могат да задържат чифлика и прилежащите му земи.

Транд Стиганди прекара в чифлика на Снори няколко седмици след разгрома на Оспак в битката при Битра, както я кръстиха впоследствие. Много хора идваха да го поздравят за храбростта му, а някои, по-дискретно, и да му благодарят, заедно се е застъпил пред Тор за порядъчните жители на Западните фиорди. Снори трябва да бе разказал на Транд за мен и останах поласкан, когато една вечер Транд ме дръпна да поговорим насаме. Седна върху един сандък в ъгъла и с дълбокия си, дрезгав глас каза:

— Снори ми каза, че понякога виждаш неща, невидими за околните.

— Да, от време на време — отговорих, — но не разбирам какво виждам и никога не знам кога точно ще се случи.

— Можеш ли да ми дадеш пример?

Сетих се за предупреждението на Снори, но събитията вече бяха отминали, а и Снори бе потвърдил подозрението ми, че Транд притежава дарбата. Затова му разказах съня си за битката при чифлика на Оспак, за мъжа с глава на сова и всичко останало.

Транд ме изслуша мълчаливо, а когато свърших разказа си каза:

— И колко дни преди битката ти се присъни това?

— Скоро след като ти пристигна, в нощта, когато със Снори бяхте в храма на Тор.

— Чудя се дали при подходящи условия нямаше да сънуваш този сън по-рано, в самия храм — каза Транд, говорейки по-скоро на себе си. — Някои ясновидци са родени с късмет. Сънищата идват при тях толкова лесно, че само трябва да се оттеглят на тихо място, да затворят очи и да се самовглъбят, и виденията нахлуват в съзнанието им. Други

трябва да се напият или да дъвчат треви, да вдишват дима на свещения огън или неколkokратно да чуят свещените заклинания, преди духът им да отлети от тялото.

Транд се изправи и отиде при увесените си на стената меч и шлем. Донесе ги и ми показа тъпата страна на острието на меча.

— Какво значи това?

Руните бяха лесни.

— Направен от Улфберт — отговорих.

— Ами това? — Вдигна древния шлем със странните предпазители за очи. Държеше го наопаки, за да виждам в металната полусфера. От центъра във всички посоки излизаше гравирани стилизиран, тънък кръст, чиито краища завършваха с върхове на стрели, насочени обратно към точката на пресичане.

— Това е егисхалмур. Страховития шлем.

— Да — каза Транд, — но какво ще ми кажеш за знаците по ръба?

Погледнах по-внимателно. По вътрешния ръб на шлема имаше малки резки. Бяха износени от времето, но определено поставени с някаква цел. В няколко веднага разпознах руните на фударка, но другите бяха по-трудни за разчитане. Прокарах пръст по тях, както ме беше учил Тиркир. Оказаха се букви, които според Тиркир вече рядко се използвали. В крайна сметка все пак успях да разгада мистерията.

— Не знам какво точно значи, но звучи като... *a g mod den yutu nt dut...*

Транд ме изгледа замислено.

— Само шепа мъже в Исландия могат да разчитат старите руни — каза. — Това е галдрастафир — магия с руни. Изписали са я малко след изковаването на шлема. Руните го превръщат в талисман за собственика и го пазят физически. За нищо на света не бих сменил този шлем с нов. Кой те научи на старите руни?

— Един стар германец, ковач на име Тиркир, ме обучи да чета и да изписвам руни, докато живеех в Гренландия.

— Посланието, което изписваш в руните, е по-важно от това просто да знаеш какво значи всяка от тях — каза сериозно Транд. — Доста хора знаят как да издялат името си, но само посветените владеят магиите, заклинанията и клетвите. Один е дал руните на човечеството и познанието трябва да бъде предадено от човек на човек.

Като че ли взе някакво решение, обърна се към мен и ми заговори така, сякаш бях голям мъж, а не четиринадесетгодишно хлапе:

— Великите и значими видения искат болка и саможертва. Один е дал едното си око, за да отпие от извора на Мимир и да научи тайната на мъдростта, даряваща боговете с безсмъртие. Пробол се с копие и висял в продължение на девет дни от Игдрасил, дървото на живота, за да научи тайната на руните. Саможертвата и болката открили съзнанието и духа му за мъдростта. Това е една от разликите ни с християните. Те вярват, че душата е в сърцето, ние — че живее в съзнанието и че освободиш ли съзнанието, освобождаваш и духа.

Неволно бях позволил на уменията си да разчитам руни да впечатли Гранд по начин, който щеше да има болезнени за мен последици. На тръгване към чифлика си той предложи на Снори да ме вземе и обучи на сейдур. Снори ме извика и гледайки ме със спокойните си сиви очи, каза:

— Гранд предложи да те направи свой ученик. Вярвам, че това е твоят шанс да усъвършенстваш дарбата, с която си се родил и която в бъдеще може да компенсира негодите, с които вече си се сблъскал. По тази причина аз те отправям от дома си и затварям вратата му за теб.

Така започнах да разбирам как трупането на знания винаги съпровожда с болка и саможертва. Бях съсипан от раздялата с обожаваната от мен Халбера. Години по-късно, много време след като напуснах дома на Снори, разбрах, че се е омъжила изгодно за сина на съседен земевладелец, от чиято помощ Снори се нуждаел за поредния Алтинг. Младият ѝ съпруг бил идеален — уважаван, с добри връзки, надежден. И определено скучен. Сигурен съм, че Халбера е живяла много щастливо с него. Последните новини за нея бяха, че има седем или осем деца, живее в богат чифлик в Западните фиорди и също търси подходящи партии за многобройното си поколение. Няколкото пъти, когато съм си се представял като младежа, за когото можеше да се омъжи Халбера, се чудя дали да се омъжи за достойния си съпруг я подтикна желанието ѝ за по-голяма сигурност и дали Один накара семейството ѝ да ме приеме само като приятно временно развлечение за четвъртата си дъщеря.

* * *

Лятото, което прекарах с Транд в чифлика му в планините зад Лаксадейл бе може би най-решаващият период в живота ми. Транд живееше сам в малко стопанство, състоящо се само от къща и обор. Домът му бе обзаведен само с два стола, два дървени нара, железен котел за готвене и тиган — Транд си готвеше сам — и няколко големи ракли, които винаги стояха затворени. Стените бяха голи, само с няколко чуждоземни на вид платна със странни надписи, които не можех да разтълкувам, и редица гвоздеи, на които Транд окачваше оръжията и кожените и платнени кесии, в които държеше магическите си съставки. Домът, също като собственика си, бе спретнат до неудобност. Моят учител в сейдура бе сдържан до суровост и човек много трудно можеше да го опознае. Сигурен съм, че не е искал да бъде недружелюбен, но съберях ли достатъчно смелост да му задам някой въпрос, отговорът понякога се бавеше толкова, че започвах да се чудя дали не е решил, че въпросът ми е глупав, или изобщо не го е чул. Когато все пак отговореше — както неизменно ставаше, макар понякога да се налагаше да чакам цял ден, — отговорът бе стегнат, точен и категоричен. Доста време мина, преди да се привържа към Транд, но от самото начало го уважавах.

Беше методичен учител. Търпеливо надгради знания над основата на Тиркир и Торвал, които понякога смяташе за необходимо да поправя. Първите ми учители на места бяха поомешали ролите на аезирите и боговете, в други случаи пък бях разбрал погрешно думите им. Затова и първата работа на Транд бе да въведе ред в хаотичните ми знания, след което започна да ги задълбочава и да нализа в подробности. Разширих познанията си за по-важните богове и богини от рода на аезирите и ванирите. Постепенно се сблъсках с цял пантеон. И това плюс норните и елфите на светлината и мрака, и джуджетата, и ледените гиганти и другите създания, и мястото им в древната космология. „Всичко е свързано, обичаше да казва Транд. Като преплетените корени на Дървото на живота — всеки корен се увива около съседа си, прехвърля се на трети, после се връща обратно и се закрепя към самия себе си. Същото е и с клоните. И все пак всички корени и клони имат своето значение. Те крепят Игдрасил и сами са

Игдрасил. Така е и при старите богове. Разполагаш ли с основата, можеш да проследиш пътя на даден корен или вейка, или да отстъпиш назад и видиш дървото като цяло.“

Наизустяването на всичко това ми се удаде с удивителна лекота. Като че ли всеки подвиг, всяко божество и подробност бяха въплътени в език, който се лееше и примамливо шумеше, или маршируваше под строг ритъм. Дори сега, половин век по-късно, мога да изброя всичките четиридесет и осем имена на Один — от Балейгур, Харбардур и Херблинди, до Хериан, Хиалмбери, Текур, Тригри, Тундур, Унур, Виундур, Урунгур и прочее. Тези, от които сърцето ми все още затуптява по-силно, когато ги привикам в мислите си са: Алдафадур, Всемирния баща, Дрогадротин, Господар на мъртвите; Гримнир, Маскирания; Фармогнудур, Пътешественика и Ганглери, Скитника.

Тиркир и Торвал ми бяха разказвали простите истории, илюстриращи делата на боговете — че земетресения стават, когато Локи се гърчи в оковите си, или че ветровете се раждат от размаха на крилете на гигантския орел Хресвелг, или че светкавицата е искра от Мьолнир, чука на Тор. Сега Транд постави тези истории в широкия им контекст. Обясни ми връзката между миналите деяния и бъдещите събития и как на пресечната им точка лежи настоящето и винаги наблягаше, че всичко е взаимосвързано, затова и ясновидците могат да виждат бъдещето, и че сме почти безсилни пред Предопределеното ни от норните. Тези три свръхестествени жени разполагат с върховна власт, защото те решават съдбата на всяко живо същество и дори на самите богове.

— Не можеш да измениш предназначението — наблягаше Транд. — Дори самите богове знаят, че в края на краищата ги чака Рагнарок и унищожението на света. При все силата си, могат само да отложат този ден, не да го избегнат. Какво остава за нас смъртните, да променим паяжината, изтъкана от норните или знаците, издълбани в тъканта на живота ни.

Транд твърдо вярваше в предсказването на бъдещето. Щом съдбата е предопределена, значи ако знаеш как, ще можеш да я разчетеш. Притежаваше комплект блокчета с руни, изрязани от китова кост и вече пожълтели от времето. Хвърляше ги върху бяло платно като зарчета, после се мъчеше да разгадае как точно са паднали и

посланието зад произволните фигури. Често то бе неясно или противоречиво. „Но това, обясни ми Транд, е замисълът на руните. Всяка има най-малко по две противоположни значения и правилното тълкувание зависи от това, дали се явяват в светла или тъмна конфигурация.“ Намирах всичко това за много объркващо, макар и да съумях да схвана повечето от основните правила.

Галдрастафир, магиите с руни, бяха по-прости и ми напомняха на коваческите галдури, на които ме бе научил Тиркир. Тиркир взимаше парчета дърво и ми показваше как правилно да издълбая поредицата от руни. Разделяше уроците на групи: руни, които носят познание, морски руни за безопасно плаване; руни за здраве; руни против уруки, руни за родилки.

— Не се изненадвай, ако някои не подействат — предупреди ме той. — Самият Один научил на Игдрасил само осемнадесет магически руни. Много ще сме самонадеяни да мислим, че можем да постигнем повече.

Наблягаше, че не всичко се изчерпва с точността на изрязването. Всяка руна има собствена формула на изговаряне, която трябва да рецитирам, докато я изписвам, и която Транд ме караше да повтарям до съвършенство.

— Изговаряй думите правилно — казваше, — и няма да бъде необходимо да прибягваш до трикове, като да натриваш улеите с кръвта си, за да направиш по-мощна магията. Остави това на хората, чиято цел е да правят зло, не добро.

Транд ме предупреди следното:

— Ако галдрастафирът е направен зле, има вероятност да постигне резултат, обратен на желания. Това се дължи на двояката, противоположна природа на руните, дуалистичната природа на дара на Один. Така с неправилно изрязана руна, вместо да излекуваш, можеш да отнемеш здравето на човек.

Транд, по природа оптимист, отказа да ме научи на „лошите“ руни и като предпазна мярка настояваше в края на всеки урок да хвърляме учебните руни в огъня и да ги изгаряме до пепел, за да не попаднат в злонамерени ръце. Забелязах, че в такива случаи Транд оставаше до загасващия огън, втренчен в жаравата. Макар и никога да не говореше за миналото си, останах с впечатлението, че в мислите си е някъде далеч, далеч от тук.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

Краят на престоя ми при Гранд се реши на една битка с коне. Цялата област от месеци чакаше двубоя между двата жребеца. Битката, хеставиг, се състоя на неутрална територия за двата коня. За допълнителен стимул на поляната до голия манеж затвориха малко стадо кобили. Естествено доста хора бяха дошли да зложат на изхода. Когато пристигнахме, собствениците на двете животни стояха един срещу друг, хванали оглавниците. И двата жребеца вече се бяха запенили, цвилеха, опъваха се и танцуваха от нетърпение. Един чифликчия, който не беше местен, застана зад единия и за да го насъска допълнително, започна да го ръчка с къса пръчка в тестисите. Това накара Гранд да ми прошепне:

— Не би го правил, ако познаваше боговете. Може да си навлече лош късмет, като раздразни Локи.

Може би Гранд имаше предвид случката, в която пакостливият бог Локи се превъплътил в кобила, за да прелъсти злия гигант, приел формата на огромен жребец; или комичната случка във Валхала, когато възложили на Локи да забавлява дошлата на гости гигантка Скади. Локи се съблякъл, взел едно въже и завързал единия му край за брадата на козел, другият — за тестисите си, и двамата се теглили с писъци из залата, докато мрачната гигантка не избухнала в смях.

Тълпата извика — двата жребеца бяха пуснати и незабавно се хвърлиха един към друг, с оголени зъби и сумтящи от враждебност. Сблъскаха се, гневът им се изроди в бяс, и двата жребеца се изправиха на задни крака, като всеки се мъчеше да изрита другия с копитата си или да го ухапе по врата. Докато всички бяха погълнати от борбата, усетих как някой подръпва ръкава ми. Обърнах се и видях скромно облечен непознат мъж. Той ми кимна да го последвам и двамата се изтеглихме зад мъжете, които вече дюдюкаха при вида на първата пролята на терена кръв.

— Кари ме изпраца да ти предам нещо — каза непознатият. — Уредил е кораб за Оркни, който ще отплава от Ейрар след две седмици,

броено от днес. Каза, че ако искаш, можеш да тръгнеш с него. Ако решиш да предприемеш това пътуване, трябва да отидеш до Ейрар и да питаш за кораба на Колбейн Черния. Черния е от Оркни и е стар приятел на Кари.

Не се бях чувал с Кари от деня на Алтинга, когато отказа да приеме присъдата над Подпалвачите, но до мен стигаха много клюки. Кари подхванал лично, смъртоносно отмъщение. Пресрещнал група Подпалвачи и приятелите им, които се връщали от Алтинга и ги призовал на двубой. Те приели предизвикателството, защото с Кари имало само още един човек, мъж на име Торгейр, а Подпалвачите наброявали осем души. Само че Кари и Торгейр се били толкова добре, че убили трима от Подпалвачите, а останалите панически побягнали. Предводителят им Флоси отново предложил да преустановят кръвната вражда, като заплати щедра компенсация за смъртта на Нал, но Кари не се оставил да бъде умилостивен. Убедил ненамесения лично Торгейр да приеме предложението, но самият той изобщо не смятал, че е приключил с дълга към паметта на мъртвото си семейство.

Кари сега бе извън закона и всеки можеше да го убие. Воден от викингската си чест, за която вече споменах, сприваво се крил с месеци в тресавищата или при приятели чифликчии. Открил нов другар — дребен фермер на име Бьорн Белия, един наистина неочакван съюз, защото за Бьорн се говорело, че много приказва, а малко действа. Репутацията му била толкова лоша, че дори жена му не вярвала да има смелостта да тръгне на битка. Но Кари беше роден водач и някак вдъхновил Бьорн. Двамата обхождали острова, издирвали Подпалвачите и ги призовавали на бой, като всеки път тандемът печелел убедително. Бьорн пазел гърба на Кари, докато опитният дуелист нападал Подпалвачите. Осемнадесет Подпалвачи вече били мъртви, а останалите решили, че е по-мъдро да заминат в изгнание, вместо да бъдат сразени от Кари. В края на лятото за Норвегия поел последният Подпалвач. Предположих, че Кари сега подготвя своето изгнание.

Щом се прибрахме, казах на Гранд за съобщението на Кари. Учителят ми не се поколеба.

— Разбира се, че трябва да тръгнеш с него — ми каза твърдо. — Съдбата ви е свързана. Кари не е забравил обещанието, което ти е дал на Алтинга, и с предложението да те отведе в Оркни, спазва клетвата

си. Ти следва да признаеш благородството му, като приемеш предложението и тръгнеш с него.

След тези думи направи забележка, която показваше как — през цялото това време — е бил наясно с опасенията ми.

— Искам да отнесеш със себе си следния, последен урок: бъди честен и открит към всеки мъж или жена, държали се с добро с теб и ще се убедиш, че никога няма да останеш сам.

* * *

Колбейн Черния отплава от Ейрар в края на ноември. Беше късно за подобен преход, но случихме с времето и пътуването мина спокойно. Кари пожела да спрем при един стар негов приятел, Дейвид Белия, на остров Феър, който се пада между Оркни и Шотландските острови. Докато бяхме там, един рибар донесе, че Подпалвачите са на Мейнлънд, най-големият остров на Оркни. Били отпътували две седмици преди нас, но се сблъскали със силни ветрове, корабът им се отклонил от курса и поради лошата видимост се разбил на скалите на Мейнлънд и хората едва успели да слязат на брега. Нещастieto изправило Флоси и хората му пред истинска дилема. Една от жертвите на палежа, Хелги Налсон, бе бивш член на свитата на граф Сигурд. Имаше голяма вероятност, ако бъдат заловени, графът да ги осъди на смърт за убийство. Притеснените Подпалвачи изкарали една изпълнена с неудобства нощ на брега, скрити сред скалите и замаскирани под одеяла от мъх и водорасли. После Флоси решил, че няма друг избор, освен да прекоси острова до замъка на Сигурд и да се остави на милостта на владетеля на Оркни.

Сигурд веднага разбрал кои са, тъй като всички викинги говорели за изгарянето на Нал. Графът бил известен с избухливия си нрав и точно както се опасявали Подпалвачите, се разгневил и накарал да арестуват новодошлите. Но Флоси смело си признал вината за смъртта на Хелги Налсон, след което, позовавайки се на една древна традиция, предложил да заеме мястото на Хелги в свитата на графа. Сигурд намръщено приел. Подпалвачите му се заклели във вярност и сега се намирали под неговата защита.

Сигурд Дебелия, както го наричаха, беше езичник от старата школа и се гордееше с това. Поначало привличаше в свитата си опитни воители. Говореше се, че любимите му сезони са пролетта и есента, че още с пукването на пролетта пускал на вода бойните си кораби и тръгвал да граби съседите. После се връщал за лятото и веднага след прибирането на реколтата, тръгвал по море за втори викингски поход. Най-ценната му принадлежност бе бойното знаме, избродирано от майка му, прочута волва. На него бе емблемата на Один, Черния гарван. Твърдеше се, че това знаме гарантира победата във всяка битка, но съгласно своенравния характер на Один, знаменосецът ще умре на бойното поле. Предвид това предупреждение едва ли е учудващо, че само най-верните васали на Сигурд се осмеляваха да станат негови знаменосци.

Такъв бе мъжът, в чийто замък в Бирси бе протекла връзката на майка ми с Лейф Щастливеца, а жената, избродирала знамето с гарвана, беше довереницата на майка ми, Ейтне. Според същия този рибар, който ни донесе новината за Подпалвачите, майката на графа, макар и в напреднала възраст, била в отлично здраве.

Кари реши, че най-благоразумно за нас ще бъде да пристигнем в замъка на Сигурд Дебелия по време на фестивала „Джол“, когато щеше да има няколко дни пирове и полагане на клетви. Сигурд още следваше старата традиция и извеждаше голяма мечка — животно, свещено за бога на плодородието Фрей. Събрали се го докосваха и тържествено изричаха клетвите си за идната година. Вечерта сервираха изпечената на шиш мечка на голям пир, на който графът изваждаше на показ изобилието на земите си с огромни количества медовина и бира. За Сигурд фестивалът бе празник в чест на Йолнир друго от имената на Один, но нямаше нищо против християните да слоят „Джол“ с някой от своите църковни празници, стига да не се мешат в основното — яденето, пиенето, разказването на истории и тостовете.

Корабът на Колбейн хвана прилива и ни отведе през проход между островите Феър и Мейнлънд за по-малко от десет часа. Колбейн знаеше за един тих, пясъчен бряг. Дватама с Кари слязоха на сушата; другите останаха да пазят закотвения кораб.

Замъкът на графа се намираше на по-малко от половин час пеша от ниските дюни и все още имаше достатъчно светлина, така че го

зърнах за първи път. Много бях слушал за богатството и властта на Сигурд, които нямаха еквивалент в Исландия, и честно казано останах разочарован. Очаквах величествена сграда с кули, укрепления и каменни зидове, а ме посрещна един по-голям лонгхауз. Единствената разлика бе, че тронната зала на Сигурд бе значително по-голяма, почти три пъти по-обширна от най-голямата къща, която бях виждал, с дебели над метър стени. Но другото, каменните и торфени стени, дървените подпори и обраслият с трева покрив, бяха същите като тези на познатите ми от дете постройки. Отвътре огромната сграда бе също толкова мрачна, опушена и слабо осветена като по-скромните си роднини, затова с Кари и Колбейн успяхме да се шмугнем през главния вход, без да бъдем забелязани от многобройните гости. Заехме позиции на няколко крачки зад вратата. От там виждахме по цялата дължина на залата, но оставахме достатъчно далеч от централното огнище, където седяха Сигурд, свитата му и високопоставените гости.

Малка бе вероятността някой да разпознае Кари в полумрака, но бях забравил изостреното чувство за чест на Кари. Пристигнахме в интервала между развеждането на клетвената мечка и сервирането ѝ с ябълка в уста — траеше най-малко три часа, през което време събралите се обикновено ги забавляваха жонгльори, акробати и музиканти. Друга традиция е домакинът на пира да прикани всички високопоставени гости да разкажат по някоя случка. Едва си бяхме намерили места и граф Сигурд покани един от Подпалвачите, висок, дългунест мъж на име Гунар Ламбасон, да разкаже за смъртта на Нал и довелите до нея събития, очевидно с идеята, че разказ от първа ръка на това прочуто, скорошно събитие ще впечатли гостите.

В мига, в който Гунар Ламбасон отвори уста, стана ясно, че не го бива за разказвач. Исландците понякога са многословни в повествованията си, но речта на Гунар бе тромава. Имаше носов, дразнещ ухото глас и често забравяше нишката на разказа си, а и извъртя случилото се така, че да покаже делата на Подпалвачите в най-благоприятна светлина. Така както го разказа Гунар Ламбасон, семейството на Нал напълно заслужаваше да умрат сред пламъците дима на къщата си. Когато млъкна, най-изтъкнатият гост на Сиконте с разкошна, лъскава брада, попита как са се държали семейство Налсон в последните си часове. Гунар отговори пренебрежително. В началото се били добре, но после започнали да викат и молят за милост. Това

вече преля чашата за Кари. Стоях до него и през целия отегчителен разказ на Гунар чувах дълбокото му, гневно дишане. Сега Кари изръмжа бясно и тичешком прекоси залата. Като всички останали стоях и зяпнал го гледах как прескача протегнатите крака на насядалите по пейките мъже, докато се изравни с Гунар Ламбасон, който тъкмо бе седнал и се обръщаше да види на какво се дължи суматохата. Преди някой да успее да реагира, Кари извади прочутия си меч хапача в ръка и с едно-единствено замахване отсече главата на Гунар Ламбасон.

Пръв реагира ветеранът Сигурд.

— Хванете този човек! — изкрещя, сочейки Кари, застанал сред локва от кръвта на Гунар Ламбасон. Последва стреснато шушукане и неловка тишина. Никой не помръдна от мястото си. Традицията повелява на пирове оръжията да се окачат на стените, предпазна мярка срещу пиански дрязги, които могат да се изродят в кръвопролития. Кари успя да вкара хапача в залата само защото пристигнахме толкова късно, че пазачите на вратата вече бяха пиани и не ни претърсиха. Единствените въоръжени бяха охраната на Сигурд, все мъже, участвали в боеве с Кари и наясно с бойните му умения.

Кари погледна право към Сигурд и високо обяви:

— Някои биха казали, че просто ти направих услуга, като отнех живота на убиеца на бившия ти слуга Хелги Налсон.

Сред тълпата тихо се понесе вълна на одобрение. Флоси, предводителят на Подпалвачите, скочи на крака и на свой ред се обърна към Сигурд:

— Мога да говоря от името на Подпалвачите. Кари не е направил нищо нередно. Той не прие присъдата и компенсацията, която предложихме за смъртта на роднините му, и никога не е крил, че възнамерява да търси отплата. Направи само това, което го задължаваше дългът му.

Сигурд бързо улови настроението на събралите се.

— Кари! — избоботи гневно. — Ти се погаври с гостоприемството ми, но каузата ти е справедлива. С мое позволение ще напуснеш невредим тази зала. Но постъпката ти те поставя извън закона. По тази причина трябва незабавно да напуснеш Оркни и да не се връщаш, преди да изтече срокът на изгнанието ти.

Кари безмълвно се извъртя на пети и все още с окървавения меч в ръка, бавно прекоси залата към мястото, където стояхме двамата с Колбейн. Когато понечихме да пристъпим напред, Кари ни кимна и тихо каза на Колбейн:

— Да вървим. — Но на мен каза твърдо: — Доведох те в Оркни както обещах, но ти още не си изпълнил мисията си. Може би някой ден ще се срещнем пак.

С тези думи излезе от залата и изчезна в спусналия се мрак. Гледах го как се отдалечава, рамо до рамо с Колбейн, докато нощта ги погълна.

Графът бързо се върна към ролята си на щедър домакин. Още докато стражите му извличаха тялото на Гунар Ламбасон, Сигурд вече поръчваше още пиене, а след миг повика и готвачите и ги скастри, че се бавят със сервирането на мечката. Предполагам, че тайно се наслаждаваше на зрелището, което щеше да накара хората с години да помнят дадения от него пир. Прислужничките и робите измиха масите, а след това Флоси — и това наистина му правеше чест — се изправи и на висок глас поиска позволение да разкаже отново историята на подпалването на Нал, този път отдавайки дан на героизма на Нал и семейството му. Когато Сигурд махна с ръка в знак на съгласие, Флоси се обърна към хората и обяви, че ще започне пак, от самото начало. Слушателите му одобрително кимнаха. Викингите не само са ненаситни за подобни разкази, но и сякаш колкото по-често слушат една история, толкова повече я харесват.

Флоси едва бе започнал, когато стюардът на Сигурд разбута тълпата към мен.

— Ти ли си младият мъж, който пристигна с Кари Солмундарсон? — попита той. — Ела с мен. Графът има да ти каже нещо, почетният му гост също.

Последвах го през навалищата и се озовах до трона на графа.

Сигурд ме изгледа от горе до долу и ме попита за името ми.

— Торгилс — казах.

— Откога познаваш Кари?

— Не от много отдавна, господарю — отговорих уважително. — Помагах му миналата година преди Алтинга, но само за няколко дни. После той ме покани да го придружа на това пътуване до Оркни.

— Защо? — попита Сигурд.

— Защото знаеше, че искам да дойда тук и да разпитам за семейството си.

Сигурд сигурно щеше да ме попита какво точно имам предвид, но мъжът вдясно го изпревари:

— Какъв забележителен човек е тоя Кари, да влезе тук, без да му мигне окото, и изпълни кървавото си отмъщение под носовете ни, без дори да помисли за собствената си безопасност. Забележителна смелост.

— Кари от край време е прочут със смелостта си — отговори Сигурд и леко почтителният му тон ме накара да разгледам внимателно госта му. Беше най-скъпо облеченият мъж, когото бях виждал. На всяка ръка носеше поне по три тежки златни гривни, а по пръстените му блестяха великолепни цветни камъни. Всяка част от облеклото му бе изработена от най-фини материали в ярки цветове, обувките му бяха от мека кожа, а и за пръв път срещях мъж, който да използва парфюм. Небесносиньото му наметало беше обточено с богато избродирана златна шевица, а скъпоценната брошка, която придържаше наметалото към лявото му рамо бе просто изумителна. Брошката сама по себе си се среща често. Иглата завършва с халка, прокарваш иглата през плата, и я закрепяш, като завъртиш халката. Баща ми Лейф носеше брошка на пиروвете, но неговата изобщо не можеше да се сравни с украсението, изложено на показ от госта на Сигурд. Иглата — цял шиш — беше дълга почти колкото рамото ми, плоската халка — цяла ръка на дължина. И двете бяха от масивно злато. И това не бе всичко. По повърхността на златния пръстен имаше сложни преплетени фигури, а в тях — цяла галактика скъпоценни камъни, подбрани по цвят — аметист, син, жълт и няколко червени камъка, до рубин. Предполагам, че друга такава брошка нямаше по целия свят. Това, помислих, е цяло произведение на изкуството, достойно и за крал.

Сигурд се върна към разговора с наконтения си гост, без да изчака обяснение защо точно искам да посетя Оркни. Улових намръщената физиономия на дискретно застаналия зад нас стюард Сигурд и осъзнавайки, че графът е приключил с мен, тихо се изтеглих към стюарда.

— Забранено е да подслушваш държавни дела — изръмжа той за миг ми се стори, че знае, че съм шпионирал за Кари на Алтинга.

— Кой е мъжът с разкошната брошка? — попитах аз.

— Сигтригур, крал на Дъблин. Тук е, за да преговаря с граф Сигурд. Сигтригур търси съюзници за кампанията си срещу върховния крал на Ирландия, Брайън. Познавайки Сигурд Дебелия, се съмнявам да устои на възможността да заграби още плячка, дори и да не беше допълнителното изкушение от онази пачавра, Кормлод.

Стюардът забеляза, че си нямам и представа за какво става дума и махна на един от прислужниците.

— Ей, ти погрижи се за това момче. Намери му нещо за ядене и къде да преспи. После му измисли някаква работа. — След това и той ме забрави.

Фестивалът завърши с церемониалното загасяне на огъня с бира за плодородие през следващата година. Повечето гости се разотидоха, а аз се оказах затънал в работа. Дванадесетте дни пируване бяха оставили забележителен хаос. Включиха ме в метенето на боклуците и събирането и изгарянето на папура, намятан по пода. Помагах при почистването на голямата камина, търках пейки и изкопавах чамовете подгизнала пръст там, където гостите се бяха облекчили, без да се главоболят да прескочат до външните нужници. На моменти имах чувството, че оборите в Братахлид бяха по-чисти.

Крал Сигтригур още беше с нас. Трябва да течаха някакви преговори, защото забелязах, че двамата със Сигурд прекарват много време в заседателната зала със съветниците. Една от тях бе и майката на Сигурд, Ейтне. Прочутата волва действително излезе учудващо запазена за напредналата си възраст. Трябва да бе над седемдесет, но вместо прегърбената старица, която очаквах да видя, се оказа дребна, доста закръглена възрастна жена, пълна с енергия, хвърчеше из замъка, все изникваше отнякъде, държеше очите си на четири и малко неща убягваха от вниманието ѝ. Възрастта издаваме само оредялата ѝ сива коса. Ейтне бе почти плешива и току нервно наместваше забрадката си, за да не види някой темето ѝ.

Държеше отворени на четири и ушите си. Едва бях започнал да разпитвам старите прислужници какво помнят за Торгуна, отседнала в Бирси преди петнадесет години, когато отново бях привикан, този път в будоара ѝ зад тронната зала. Заварих майката на графа застанала така, че когато влязох, светлината от един малък прозорец падаше директно върху лицето ми. Повечето прозорци в Скандинавия са

просто малки дупки в стената, които се затварят с капаци при лошо време и студ. Богатството и рангът на Сигурд личаха по това, че прозорецът в покоите на майка му бе покрит с почти прозрачен слой биволски рог, който пропускаше част от мрачната, северна зимна светлина.

— Казаха ми, че си разпитвал за Торгуна, която живя тук преди много, много години — каза Ейтне. — Предполагам, че си синът ѝ.

Трябва да съм зяпнал от изненада, защото тя продължи:

— Не ме гледай толкова учудено. Цветът на очите и кожата ти са същите, а и формата на лицето ти е подобна.

— Не познавам майка си — казах. — Изпрати ме да живея при баща ми още като пеленаче, и вече бе мъртва, когато се върнах по местата, където е живяла.

— И къде е било това?

— Фродривър, в Исландия — отговорих. — Умряла, когато съм бил само на три.

— Да, май чух нещо подобно — рязко ме прекъсна тази странна, закръглена дребна жена.

— Говори се, че е имало знамения, преди да умре, а после са се явявали духове — подхвърлих плахо. — Станало заради нещата ѝ, дрехите и балдахина на леглото ѝ. Неприятностите секнали, когато изгорили вещите ѝ.

Ейтне нетърпеливо изсумтя.

— Трябва да са си изгубили ума! Нищо чудно, че е станало така, след като са дръзнали да си присвоят свещените вещи на една волва.

Пак изсумтя.

— Майка ти може да не беше първа красавица, но я биваше други неща. И не ти говоря за ръкоделие. Онези драперии ги донесе от Ирландия, беше ги ушила сама и изрекла над тях заклинанията.

— Нещо като писането на руни, ли? — изкоментирах аз.

Ейтне търпеливо ме изгледа.

— Да, като руните, но това е различно. Руните дълбаят и мъжете, и жените, но жените често предпочитат да бродират символите си. Бродериите са по-точни и в много отношения по-могъщи. Онези дрехи и драперии, които майка ти толкова ревниво пазеше, съдържаха мощна магия. Попаднали в ръцете на не когото трябва, са разбунили духовете от отвъдното.

Отворих уста да кажа нещо за мистичното знаме с гарвана, но размислих.

— Казаха ми, че с майка ми сте прекарвали много време заедно и се надявах да бъдеш така добра и да ми разкажеш нещо за нея.

— Разговорите ни бяха основно за обикновени неща — или неща, които не се отнасят за мъжете — отсече тя. — През повечето време майка ти странеше от другите. Беше едра жена — предполагам, че това го знаеш — и с доста избухлив нрав, затова и повечето хора гледаха да не се мяркат пред очите ѝ. Аз се сближих с нея, защото и двете говорехме ирландски, а и тя естествено разбра, че притежавам дарбата, също както аз веднага разбрах, че е волва.

— Казвала ли ти е откъде е? Или нещо за семейството си? — настоях аз. — Може би ще успее да открия роднините си, ако науча нещо за тях.

Ейтне ме изгледа със съжаление.

— Недей да се палиш толкова. Всички мислят, че произлизат от принцове или крале, но прародителите на повечето от нас са съвсем обикновени хора. Знаем само, че майка ти говореше превъзходен ирландски и пожелаеше ли, имаше добри маниери, което може и да значи, че е произлиerala от уважавано семейство. Веднъж спомена, че е от племе някъде от вътрешността на Ирландия. Не си спомням името му, нещо като Уа Руерк или Уа Руенейд. Само че ирландските племена обичат да се кръщават с нови имена и да се местят из острова си. Ирландците са с неспокоен дух и рядко се задържат на едно място. От толкова време живея в Оркни, че съм изгубила връзката с родината. Възможно е крал Сигтригур да знае за клана на майка ти, а може и да не го е чувал. Може да се води крал на Дъблин, но си е викинг от главата до петите. По-разумно е да отидеш в Ирландия и да разпиташ на място. Само недей да прибързваш, на запад вече воюват и в бъдеще положението само ще се влошава. За какво ли ти го казвам? Ти вече би трябвало да го знаеш.

Сигурно пак съм ѝ се сторил смутен, защото ме изгледа крадешком и каза:

— Не, може би не. Още си твърде млад. Както и да е, мога да ти уредя да тръгнеш със Сигтригур, когато най-после си замине. Което ще е скоро — няма нужда да си ясновидец, за да усетиш накъде духа вятъра. Той и мъжете му са като скакалци. Ще изядат всичките ни

запаси за зимата, ако Сигурд не им даде да разберат, че са просрочили гостоприемството ни. Посъветвах го да намали порциите им и да извади от запасите риба, които се поразложиха, когато миналата есен складовете ни подгизнаха от дъжда. Миризмата определено ще ги прогони.

Старицата удържа на думата си, а и диетата ѝ подейства. Сигтригур напусна Бирси след четиридесет и осем часа, а мен включиха към кралската свита по специална молба на майката на графа. Не успях да науча нищо повече за Торгуна, но се радвах да напусна Оркни. Забелязах, че един от Подпалвачите от време на време ми хвърля озадачени погледи, сякаш се мъчи да се сети къде ме е виждал. Беше от мъжете, които подслушвах на Алтинга и се опасявах, че скоро ще направи връзката. В такъв случай беше много вероятно някой ден да осъмна с прерязано гърло.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

Корабът на Сигтригур по нищо не отстъпваше на великолепната му брошка. Скандинавците може да не могат да тъкат разкошни, ефирни коприни или да издигат величествени позлатени кубета и огромни палати, каквито по-късно видях при пътешествията си, но пък нямат равни в строенето на кораби. Този на Сигтригур беше дракар, изящен, страховит и бърз, истински шедьовър. Строен бе на бреговете на Черната река в Ирландия, не спираше да се хвали с екипажа. Корабите на остмените, както се наричат скандинавците в Ирландия, по нищо не отстъпват на излезлите от корабостроителниците в Норвегия и Дания, тъй като ирландският дървен материал е също толкова, ако не и по-добър от дървото на север. Идвах от две страни, където масивните дървета са такава рядкост, че е немислимо да построиш голям кораб и в мига, в който се качих на борда на дракара, не можах да устоя и прокарах пръсти по внимателно подобрите една по една дъбови напречни греди и перфектно пасващите сглобки. Само пълен невежа не би оценил грациозно източения корпус и идеалната симетрия на редиците метални скоби, оригиналната дърворезба по дървените сглобки за мачтата и такелажа, и очевидната грижа, с която екипажът обсипваше кораба. Дракарът — казваше се „Спиндрифтър“ — целеше да заслепи с пищността си. При спуснатата котва екипажът опъваше в средата на палубата платнена тента, съшита от пет различни цвята плат, изпънати до такава степен, че заприличвахме на плаваща панаирджийска шатра. Веднага щом уловихме попътен вятър и излязохме в открито море, моряците опънаха платно с подобен цвят; корабът ни се носеше по вълните като пъстра, екзотична птица. Както подобава на един кралски кораб, „Спиндрифтър“ бе покрит със сложна дърворезба и ярка боя. Острият нос завършваше с озъбена фигура, от двете страни на която имаше виртуозна резба, греблата бяха нашарени със сини, златни и червени орнаменти, сложно преплетените декоративни въжета по кормилото всеки ден търкаха с бяла креда.

Позлатен бе дори медният ветропоказател с формата на гарван. Целта на „Спиндрифтър“ бе да впечатли и определено го постигаше.

Забелязал съм, че повечето мореплаватели страдат от моментна слабост, която настъпва през първия час, след като корабът благополучно излезе в открито море. Моряците, особено ако вече са плавали заедно, си отдъхват от облекчение, че отново са в затворения си, малък, познат свят. Когато и последното въже е навито и корабът се отправи по курса си, те се разприказват за престоя си на брега, сравняват преживяванията си, коментират видените места и хора, евентуално се хвалят със завоеванията си и гадаят какво ги чака в близкото бъдеще. Това е моментът, в който екипажът отново да се сработи и докато вътрешното течение ни отнасяше от Оркни, моряците на „Спиндрифтър“ като че ли забравиха, че сред тях има външен човек. Твърде незначителен да бъда забелязан, необезпокояван слушах коментарите им за успеха на посещението в Оркни и мнението им за задаващата се война и маневрите на краля и господаря им Сигтригур.

Чутото ме озадачи. Кралството на Сигтригур, Дъблин, бе малко, но същевременно най-богатото и стратегически най-добре разположено от викингските владения по периферията на Ирландия. Сигтригур извличаше максималното от царящия в него просперитет. Процъфтяващата търговия бе като златна кокошка и точно тя му позволяваше да се наслади на възлюбения си лукс — бижута и елегантни дрехи, разкошен кораб и подобрени храни и вина от Франция. Доходите му бяха толкова високи, че дори сечеше свои собствени пари. Никой друг владетел в Ирландия, дори върховният им крал, не можеше да си позволи подобна стъпка, а ето че видях как един от моряците извади кожена кесийка и преброи надницата си в малки фишеци сребърни монети, изсечени в двора на Сигтригур.

Колкото повече слушах моряците да се фукат с богатството на краля си, толкова по-прибързано ми се струваше решението му да се присъедини към въстанието срещу доказалия се ветеран Брайън, самоназначил се за „император на всички ирландци“, който кръстосваше страната с внушителна армия и печелеше битка след битка.

Брайън Борума твърдеше, че гони чуждите нашественици, но голяма част от армията му бе съставена от чужденци, най-вече остмени, така че основният мотив зад действията му бе фактът, че

Брайън е ревностен християнин, също като „свети“ Олаф Норвежки на времето си. Брайън пътуваше навсякъде с пасмина свещеници на Белия Христос, страховити на вид създания, като берсерки убедени в своята неуязвимост. Според един от моряците, светите мъже далеч не били толкова миролюбиви, колкото предполагала религията им. Морякът се намирал в Дъблин преди петнадесетина години, когато Брайън Борума влязъл в града и заповядал да изсекат една свещена горичка, храм на Тор. Група староверци препречили пътя на секачите, но светите отци се хвърлили напред и ги пребили с тежките си дървени броеници. Споменатата от моряка гора на Тор ми напомни за Снори и двойката му роля на свещеник и старейшина; върховният крал на ирландците, също слял религията с властта, ми се стори просто уголемена, а вероятно и по-безмилостна версия на познатия ми годи.

Шпионите на крал Сигтригур го бяха предупредили, че в следващата си кампания Борума отново ще се опита да завладее Дъблин и да наложи властта си над владетеля на провинцията, краля на Ленстър. Сигтригур сега всячески се опитваше да сформира съюз, който да разгроми очакваното нашествие и щедро гребеше от пълната си хазна за наемането на войски. Според моряците, в Бирси заложил хитър капан. Обещал, че ако Сигурд се притече на помощ, ще уреди брака му с Кормлод, бившата жена на Брайън Борума. Ръката на Кормлод бе неустоима примамка. Тя се падаше не само бивша съпруга на върховния крал, но и сестра на краля на Ленстър. Според Сигтригур, след смъртта на Борума бъдещият ѝ съпруг щеше да е в правото да предяви претенции за ирландския трон, и ще бъде подкрепен от племената в Ленстър. Забелязах, че докато обсъждаха плана, моряците се подсмиваха и пускаха иронични коментари. От думите им останах с впечатлението, че лейди Кормлод не е милата, отстъпчива съпруга, за каквата са я представили пред Сигурд, и че самият Сигтригур не възлага особени надежди на този план.

Хор изпрати на дракара лек попътен вятър, които ни преведе през крайбрежията и приливите в устието на река Дъблин. Моряците легнаха на веслата чак на последната пряка, при прекосяването на мръсната река до дървения вълнолом на кралския пристан.

Не бях виждал град, камо ли столица, и Дъблин ме изуми. В Гренландия, Исландия и Оркни няма градове, нито големи села, а ето че изведнъж се озовах пред плъзнали във всички посоки по хълма към

пристана сивкави къщи, магазини и улици. Дори не си бях представял, че толкова хора съществуват, камо ли, че могат да живеят на едно място. Къщите наистина бяха скромни, просто големи кирпичени колиби и покриви от слама или дърво. Но бяха толкова много и скупчени така близо една до друга, че ми се стори, че на южния бряг на река Дъблин живеят повече хора, отколкото в цяла Исландия. Порази ме и миризмата. Речният бряг представляваше гъста тиня, осеяна с всевъзможна разлагаща се смрад, и там явно облекчаваха нуждите си голяма част от гражданите. Над вонята се носеше натрапчивото „ухание“ на сажди и дим. Пристигнахме рано следобед през януари, тъкмо когато в Дъблин разпалваха огнищата. Димът излизаше от дупки в покривите; сякаш тлееше целият град. Започна да ръми, дъждът притисна дима от огнищата и миризмата на изгоряло дърво отведнъж изпълни ноздрите ни.

На кея чакаше стюардът на Сигтригур, който приветства господаря си и ни поведе нагоре по хълма към кралския дом. Калта бе покрита с талпи и ракитови леси, но все пак често се подхлъзвахме по мократа алея. През отворените врати виждах вътре в къщите отблясъка от пламъците на откритите огнища, неясните очертания на насядалите по пейките хора или някоя изправена над котлето жена, мръсните лица на децата, които надничаха през вратите, преди невидими ръце да ги издърпат обратно. Сигтригур и свитата му не бяха популярни и малцина бяха излезли да посрещнат краля на Дъблин.

Минахме през порта в градската стена, която едва сега забелязах, тъй като къщите отдавна бяха надраснали първоначалната Дъблинска крепост. Домовете в центъра на града бяха разположени по-нарядко. Тук се намираше замъкът на Сигтригур, подобен по размери и форма на този на граф Сигурд, но изграден от дърво, а не от торф.

По-особена бе единствено една стръмна, обрасла с трева могила зад замъка.

— Могилата на Тор, измърмори Айнар, морякът, споменал войнствените ирландски свещеници. — Побърканите фанатици може да изсякоха свещените дървета, но няколко удара с топора няма да изличат следата на Тор. Копринената брада от време на време прави по някое жертвоприношение там, за късмет. Иначе неговата богиня сигурно е Фрея. Би си продал душата да лее златни сълзи.

Тиркир ме бе научил още преди години във Винландия, че богинята на богатството лее златни сълзи по загиналия си съпруг. Не знаех кой е Копринената брада, но лесно се досетих. Когато питах моряка, той се изхили:

— Ти май наистина си от горите галилейски, а? Копринената брада е онова конте, кралят ни. Направо е влюбен в дрехите, парфюмите, меките си кожени обувки и пръстените, и не може да не си забелязал колко време отделя да реши, гали и подръпва бакенбардите си.

Аз обаче почти не го слушах. Бях застинал на място, втренчен в жената, която стоеше на входа към палата сред групата жени и прислужници, очакващи официално да приветстват краля. Предположих, че е на около петдесет. Бе много богато облечена в дълга синя роба със скъпи закопчалки на рамото, и сива коса, прибрана в копринена забрадка в тон с роклята. Трябва да бе важна личност, защото стоеше в предната редица, до по-млада жена, за която предположих, че е съпругата на Сигтригур. Вниманието ми привлече не роклята, а стойката ѝ и начина, по който гледаше крачещия към нея Сигтригур. На лицето ѝ бе изписано сприхаво нетърпение и решителност. Познавах и изражението, и позата. Имах чувството, че пред мен стои не сивокосата матрона, а съвсем друг човек. От спомена ми се повдигна — така гледаше Фрейдис Ериксдотир.

— Мърдай напред и спри да се пулиш — сръчка ме Айнар.

— Коя е сивокосата жена в предната редица? — попитах.

— Майката на Сигтригур, Кормлод. Ирландците ѝ викат Гормлейт.

Бях напълно объркан.

— Мислех, че Кормлод е жената, чиято ръка ще получи граф Сигурд, ако помогне на Сигтригур. А тя ще му помогне да стане върховен крал.

— Точно тя е. До миналата година бе съпруга на върховния крал Брайън, но той се разведе с нея заради някакви търкания. Сега твърди, че Брайън не заслужава да остане на трона. Мрази го толкова много, че ще подкрепи всеки, който се ожени за нея, за да се добере до престола. Ползва се със силно влияние, защото по една случайност е и сестра на крал Майл Морда от Ленстър, а по едно време е била женена и за Малаки, друг ирландски големец, който с години заговорничи и се бие

срещу Брайън за титлата върховен крал. Каквото и да се мъти, можеш да си сигурен, че Кормлод е замесена, а сега по-добре иди при стюарда на Сигтригур и виж дали ще намери къде да те настани.

Когато най-после успях да привлека вниманието на стюарда, Кетил, той ме изгледа раздразнено. Бродеше важно напред-назад, организираше пренасянето на разните сандъци и вързопи, донесени от господаря му от Оркни, викаше на прислужниците да донесат и сервираат обяда, и се опитваше да създаде впечатлението, че е жизненоважен за доброто управление на двореца, макар според мен повече да пречеше, отколкото да помагаше.

— Може временно да те направим кучкар — ми се сопна. — Един от ирландските главатари, с които води преговори кралят, изпрати подарък два рунтави вълкодава. Очевидно голям жест, ама за мен е проблем. Казват, че тия зверове могат да бъдат притежавани само от крале, така че гледай да са в добро състояние, в случай че ни посети бившият им собственик. — Отпрати ме с ръка и след миг вече мъмреше един прислужник, че извадил погрешни бокали за вечерята на краля.

Лесно открих новите си питомци. Щураха се в дъното на залата — високи, космати същества, които от време на време подскачаха объркани и сконфузени от ъгъл на ъгъл. Нямах абсолютно никакъв опит с кучета, но дори аз разбрах по свитите между краката опашки и клюмналите големи уши, че животните не са щастливи в новия си дом. Попадал бях на няколко кучета от тази порода в Исландия и знаех, че не са толкова страшни, колкото изглеждат. Успях да ги примамя навън и да им дам огризките, които им издействах от кухнята. Кучетата ме изгледаха тъжно и примигнаха с големите си, кръг тъмни очи, скрити под дългата козина. Очевидно разпознаха в ме некомпетентен, макар и добронамерен кучкар. Бях благодарен на грациозните животни, защото ми даваха извинение да се мотая наоколо и да се преструвам, че съм зает. Погледнеше ли някой към мен, демонстративно започвах да реша острите им, груби козини; хрътките се смилиха и ми го позволяваха, макар и да се опасявах, че все някога ще им писне от моята некадърност и ще ме разкъсат.

За щастие така и никой не подложи сериозно на въпрос ролята ми на кралски кучкар. Крал Сигтригур не изпитваше особена привързаност към животните, на които гледаше по-скоро като на

аксесоар към изящните си обувки. Единственото ми задължение бе двете животни да присъстват край трона му, докато провежда съвещания или се храни.

Кралицата майка Гормлейт ме плашеше, и то не само защото толкова често ми напомняше за Фрейдис, организаторката на клането във Винландия. В Гормлейт имаше някаква пресметлива студенина, която от време на време прозираше през позата ѝ на блага кралица майка. Беше все още много красива жена, слаба и елегантна; запазила бе моминската си фигура и със зелените си очи и пренебрежителен поглед приличаше на надменна котка. Имаше невероятни маниери — дори когато благоволяваше да отправи случайна забележка на нищожното кучкарче, — но във въпросите ѝ се криеше стоманена твърдост и не получеше ли отговора, който търсеше, обикновено се преструваше, че не го е чула и те притискаше, докато получи желания резултат. Виждах, че е пресметлива, манипулаторка и че е способна да накара сина си, контето Сигтригур, да изпълни всичките ѝ желаня.

А тя желаше власт. Подслушвайки на масата и след като от време на време уж случайно разпитах другите прислужници, научих, че Гормлейт страда не толкова, задето е била отблъсната като жена, колкото от факта, че амбициите ѝ са били осуетени.

— Омъжи се за Борума с надеждата да дърпа конците в Ирландия — каза ми един прислужник, — но не се получи. Брайън си имаше свои идеи как точно да управлява страната, скоро му писна от вечното ѝ натякване и я изпрати в тъмница за три месеца. Той може вече да е стар, но това не значи, че ще позволи да го води за носа една интригантка.

— Толкова ли амбициозна е наистина кралицата майка? — попитах.

— Почакай и ще видиш — презрително изсумтя прислужникът. — Изпрати сина си в Оркни, за да привлече на своя страна Дебелия Сигурд, и отиде дотам да предложи собствената си ръка, за да подслади сделката. Готова е на всичко, за да си отмъсти на краля.

Разбрах какво има предвид прислужникът чак в средата на март, почти седем седмици по-късно. Прекарах този промеждутък от време като прислужник в палата на Сигтригур, изпълнявах домакински задължения, учех ирландски език от робите и низшите прислужници и хранех и разхождах кучетата. Може би с описанието на шумните

пиянски изблици и груби маниери съм създал впечатлението, че викингите са недодялани, нечистоплътни диваци. Това не е така. Те съблюдават чистота толкова, колкото им го позволяват обстоятелствата, и макар и да звучи невероятно, мъжете са големи контета. Крал Сигтригур определено смяташе себе си за арбитър на добрия вкус и стил. Голяма част от времето си прекарвах в гладене на одеждите на придворните с тежък, гладък камък. С него пригладях шевовете на палтата и наметалата от богатите им гардероби, които те често сменяха. Решех не само твърдата козина на двете кучета, но и главите на царедворците. Те отделяха голямо внимание на прическите си и дори определяха изрично дължината и гъстотата на зъбците на гребените, които използвах. В Дъблин имаше специален магазин, в който ме изпращаха за нови гребени, със заръка да са от рогата на благороден елен, а не от обикновен бик.

Осъзнах напълно размаха на амбицията на Гормлейт и колко безмилостно се домогва до изпълнението на желанията си на един обяд в началото на пролетта. Отведох двете кучета зад трона на краля и отстъпих назад, за да ги наглеждам. Крал Сигтригур ревниво пазеше кралското си достойнство и последното, което исках, бе някоя от двете големи, сиви хрътки, да скочи и да грабне храната от ръката на краля.

— Сигурен ли си, че Сигурд ще удържи на думата си? — Попита го Гормлейт.

— Напълно — отговори синът й, който, захапал едно пилешко бутче, се мъчеше да опази бродираната си риза от мазнината. — Той е от старата школа, умира да води войни. А е и хитър. В двора държи сериозни мъже, исландци, отлъчени норвежци и прочее. Знае, че една кампания в Ирландия ще отвлече вниманието им, така че да не започнат да заговорничат срещу него в Оркни.

— И колко мъже мислиш, че ще успее да доведе?

— Твърдеше, че може да набере осемстотин, до хиляда.

— Но не ти се вярва?

— Ами, майко, не останах там достатъчно дълго да ги преброя — сприхаво отговори Сигтригур и избърса ръце в ленената кърпа, подадена му от един паж. Умираше да подражава на чуждестранния етикет.

— Моята информация е, че графът на Оркни може да набере петстотин, до шестстотин мъже, не повече. Не стигат — каза тя.

Сигтригур изсумтя. Разпознал бе острата нотка в гласа на майка си и знаеше какво се задава.

— Ако искаме да сме сигурни, че ще се разправим с мръсника Брайън, ни трябва повече хора — твърдо продължи Гормлейт.

— И откъде предлагаш да ги изнамерим?

— Един наскоро пристигнал от остров Ман търговец ми спомена тази сутрин, че на острова е пуснала котва сравнително голяма викингска флотилия. Предвождат я двама опитни предводителя, Бродир и Оспак Кривогледия.

Сигтригур въздъхна.

— Да, майко. Познавам и двамата. Срегнах Бродир преди две години. Изглежда внушителен. Косата му е толкова дълга, че я носи затъкната в колана. Староверец, разбира се. Говорят, че бил опитен в сейдура.

— Според мен трябва да привлечем двамата към нас — заяви майка му.

Сигтригур я изгледа опърничаво, после явно реши да приеме предложението ѝ. Подозирам, че отдавна се бе отказал да разубеждава майка си от машинациите ѝ.

— Добре — каза тя. — До Ман е по-малко от ден път.

За момент ми се стори, че кралят ще възрази, но той само за миг се поколеба, после раздразнително метна пилешкия кокал на едно от кучетата. После забравяйки за пажа със салфетката, избърса ръце туниката, показно се обърна и поведе разговор с жена си.

Желанията на Гормлейт бяха повеля за Кетил, който живееше в ужас от нея. Още същата вечер вдигна на крак целия дворец. Призори екипажът на „Спиндрифтър“ вече трябвало да е на борда и готов да отведе Сигтригур на остров Ман.

— А ти — ми каза злобно, — отиваш с тях. Вземи и кучетата. Според краля щели да бъдат чудесен подарък за онези двама разбойници. Предполагам, че ще си мисли, че са обучени бойни кучета, нищо че като гледам май предпочитат по цял ден да се излежават и пощят. Поне ще се отървем от тях.

Пътуването до Ман бе в студено и мокро време и двойно по-дълго от предвиденото. Беше ми жал за двата ми повереника — дращеца да се закрепят на нестабилната палуба, повръщаха и трепереха, и след като паднаха в трюма за поне двадесети път,

останаха да лежат там. Все така нещастни изглеждаха и когато заобиколихме откъм юг Ман, и на гребла тихо се промъкнахме в заслонения залив с викингската флотилия. Всичките ни щитове бяха окачени на планшира, а моряците се опитваха да изглеждат смирени. Сигтригур и телохранителят му стояха на предната палуба, невъоръжени и без ризници, знак, че идваме с мир. „Спиндрифтър“ определено беше най-големият кораб в залива, но нямаше да издържи на единна атака от събраните от Оспак и Бродир тридесетина кораба.

Никоя страна не се доверяваше на другата дотолкова, че да проведе срещата на кораба ѝ, затова и съвещанието се състоя в една шатра на брега. Сигтригур естествено искаше да се изфука с хрътките. Заех мястото си в свитата и се завлачих редом с двете болни кучета, чувствайки се настинал и нещастен почти колкото тях. Слепи за пронизващия вятър и барабанящия по шатрата дъжд, Оспак и Бродир изслушаха предложението на Сигтригур. Вече познавах похватите му и знаех какво ни чака. Сигтригур надълго говори колко обширни и богати са земите на върховния крал и как Брайън Борума е вече твърде стар да опази кралството си. Пример за старческото му изглупяване, изтъкна Сигтригур, е начинът, по който се отнесъл с жена си Гормлейт. Държал я в затвор три месеца, при все заплахата това да се приеме за обида от семейството ѝ, кралската фамилия от Ленстър. Брайън Борума е стар и немощен подчерта отново Сигтригур и според него една добре обмислена атака ще бъде достатъчна да го свали от трона и да открие пътя към плякосването на Ирландия.

Двамата викингски предводители слушаха безстрастно. Оспак бе слаб и обикновен на вид, с изключение на странния ъгъл, под който гледаше лявото му око, откъдето идеше и прякорът му, Кривогледия. Бродир бе по-внушителен, с цяла глава по-висок от Оспак, истински гигант. Всичко в него бе едро — имаше широко, грубо лице, крака като колони, и най-големите ръце и крака, които бях виждал. Най-запомняща се обаче бе косата му. Както Сигтригур бе казал на майка си, Бродир я носеше толкова дълга, че стигаше до под кръста му и той трябваше да я затъкна в колана си. Нетипично за викинг, буйният водопад коса бе черен.

Срещата приключи, без да се стигне до някакво решение. И Оспак, и Бродир заявиха, че искат да се допитат до главнокомандващите си и че ще съобщят решението си на следващата

сутрин. Докато потегляхме обратно към кораба си обаче, Сигтригур дръпна Бродир встрани и го покани да продължат преговорите на четири очи. Час по-късно викингът гигант се вмъкна под раираната тента на шатрата, която бяхме издигнали, за да се предпазим от отвратителното време. Остана там почти час. Ограниченото пространство не позволяваше особена интимност и мъжете по най-близките гребла чуваха всяка дума от разговора. Бродир искаше да научи повече за политическата обстановка в Ирландия, кой ще застане зад върховния крал и как точно ще се поделят трофеите. В отговорите си Сигтригур подслади условията на предложения съюз. Обеща на Бродир пръв да избира при разпределението на плячката, да получи специални премии и по-голям дял от Оспак, който командваше по-малко кораби и мъже. Бродир продължаваше предпазливо да отказва да бъде въввлечен в авантюрата и накрая Сигтригур повтори ефектния си жест от Оркни: обеща, че претърпи ли поражение Брайън Боруа, Гормлейт ще се омъжи за Бродир и така ще открие пътя му към трона. Забелязах, че няколко от моряците се извърнаха, за да прикрият усмивките си.

Бродир не се подведе.

— Наскоро не отправи ли същото предложение и към графа на Оркни — изръмжа гигантът.

Сигтригур дори не трепна.

— О, да, но Гормлейт промени решението си. Каза, че много повече предпочита за съпруг теб, не Сигурд Дебелия — макар и той да е мъж на място. Решихме, че няма защо да уведомяваме Сигурд за тази промяна в плановете.

В този момент Сигтригур забеляза присъствието ми. Свил се бях в дъното на кораба и една от хрътките унило ближеше ръката ми. На Сигтригур може и със закъснение да му хрумна, че е вероятно да съм шпионин на графа на Оркни.

— Като знак за уважението ми — продължи мазно, — бих искал да ти подаря тези великолепни ирландски хрътки, които да ти напомнят за родината на бъдещата ти жена. Хайде, нека сключим сделката и я подкрепим с този подарък. — Пресегна се, стисна мускулестата ръка на Бродир и двамата се заклеха в приятелство. — Трябва да дойдеш в Дъблин до месец и да се опиташ да убедиш и Оспак да те последва.

Бродир се изправи на крака. Бе такъв колос, че трябваше да се наведе, за да не отърка глава в мократа тента. Докато се обръщаше, ми каза: „Хайде, тръгвай“ и в следващия миг отново влачех нещастните кучета и ги прехвърлях през борда на дракара. Те се запряха, скимтейки, на ръба на кораба; Бродир, вече отминал напред, просто се пресегна, сграбчи ги за врата, по едно куче във всяка ръка, и ги понесе като палета към лодката.

Събудих се на сутринта, след неудобна нощ, свит между двете хрътки на предната палуба на бойния кораб на Бродир. Погледнах към мястото, където бе хвърлил котва „Спиндрифтър“. Огромният дракар го нямаше. Сигтригур бе решил, че мисията му е изпълнена и под прикритието на нощта се бе измъкнал към Дъблин, без съмнение, за да доложи на майка си, че е предложил ръката ѝ на вече двама амбициозни предводители.

Бродир ме повика някъде към средата на следобеда. Седеше в подножието на мачтата, с парче осушено овче месо в едната ръка и нож в другата. Режеше филийки от месото и ги мятеше в устата, скрита сред лъскавата му брада. Огледа ме изпитателно, сигурно подозираше, че съм шпионин на Сигтригур.

— Как се казваш и откъде си? — попита.

— Торгилс, господарю. Роден съм в Оркни, но израснах в Гренландия и на едно място, наречено Винландия.

— Никога не съм го чувал — изръмжа той.

— Последно живях в Исландия, в Западните фиорди.

— При кого?

— Първо бях на служба при Снори Годи, но той ме отпрати да живея при един негов роднина, Транд.

Бродир спря да яде и ножът застина на половината път към устата му.

— Транд? Как изглежда?

— Висок мъж е, господарю. Не толкова едър като теб, но му се носи славата на воин.

— Какъв шлем носи?

— От старите. Показа ми руните вътре.

— Знаеш ли какво значат?

— Да, господарю.

Бродир остави агнешката плешка и ме изгледа замислено.

— Познавам Гранд — каза тихо. — Преди няколко години водихме заедно поход в Шотландия. Какво друго ти разказа за себе си?

— Не знам много за него и миналото му, господарю. Той се опитваше да ме научи на обичаите на старата вяра.

— Значи си му чиракувал в сейдура? — бавно попита Бродир.

— Донякъде, господарю. Гранд ме научи на малко, но и бях при него само няколко месеца. Останалото прихванах случайно.

Бродир се извърна и надникна изпод тентата на кораба към небето, за да провери дали се очаква промяна във времето. Облаците обаче бяха все така гъсти.

Обърна се пак към мен.

— Някога бях последовател на Белия Христос за почти шест години. Само че така и не повярвах в него. Кръсти ме един странстващ свещеник и от този момент нататък късметът сякаш ми избяга. Големият ми син — сега щеше да е малко по-голям от теб — се удави, походите ми носеха малка печалба. Местата, които нападах бяха или прекалено бедни, или жителите им ни очакваха и бяха избягали с цялото си имущество. Тогава срещнах Гранд, отиваше при сестра си, женена за Остман в Дъблин. Присъедини се за малко към бандата ми. Преди да нападнем, принасяше жертви на Тор и пророкуваше. Предсказа, че ще имаме успех и голяма плячка. Битката бе ожесточена, отколкото очаквахме, защото не знаехме, че бирникът на шотландския крал същата вечер е отседнал в селото и води със себе си и стража. Прогонихме ги, разкопахме под пепелта от огнището им и открихме къде точно са закопали набързо сандъка с данъците. Вътре имаше двадесет марки сребро. С хората ми бяхме на седмото небе. Забелязах, че Гранд принесе част от съкровището в жертва на Тор. Оттогава правя същото преди и след всяка битка. Поканих Гранд да остане с мен, но той каза, че трябва да се върне в Исландия. Бил дал дума.

— Сигурно на Снори Годи, господарю — обясних аз. — Снори винаги се допитва до Гранд преди битка.

— Значи си му бил ученик?

— Да, но само за няколко месеца.

— Тогава ще видим дали наистина ставаш само за кучкар. Ще ме придружиш, когато принасям жертва на Тор.

Бродир и Оспак задържаха флотилията си в Ман още десет дни. Между двамата мъже се водеха усилен преговори. Бяха кръвни братя и Бродир сега се опитваше да убеди Оспак да го последва в съюза на Сигтригур. На Оспак не се нравеше амбициозния план на Бродир да се ожени за Гормлейт и смяташе, че новият план е изместил първоначалната уговорка за викингска кампания. Желанията на Оспак бяха по-земни от тези на Бродир — искаше плячка, не слава и колкото по-ентузиазирано описваше Бродир богатството на крал Сигтригур и предимствата му като съюзник, толкова повече Оспак гледеше на Дъблин като на място, което само чака да бъде плячкосано. Затова и се бавеше с решението си и многократно изтъкваше, че съюзът с крал Сигтригур е опасен. Върховният крал Брайън, отбелязваше Оспак, се ползва с далеч по-добра репутация като воин и дори да е вече стар, има синове, до един доказали се на бойното поле.

Накрая Бродир толкова се вбеси от цялото това протакане предложи на Оспак да се допитат до боговете за изхода на предстоящата кампания. Оспак, също староведец, веднага се съгласи. Издигнаха на брега голяма парна колиба. Споменах, че викингите толкова чистоплътни, колкото им позволяват обстоятелствата. Един от навиците им е да се къпят с топла вода, която в Исландия извира направо от земята; къпят се и в пара, което е вече малко по-сложно. Трябва да издигнеш малка и почти херметически уплътнена колиба да внесеш вътре горещи камъни и да ги залееш с вода, за да се изпълни с пара помещението. Ако това се повтори повече пъти от строго необходимото, хората се замайват от парата и липсата на въздух, и понякога припадат. Гранд ми бе казвал как това може да се прави, за да изпаднеш в транс и ако имаш късмет, да ти се присънват поличби или дори летящи духове.

Докато строяха парната колиба на брега, Бродир издигна малък олтар от камъни, много подобен на този на Торвал във Винландия и ме накара да изрежа върху парчета изхвърлено на сушата дърво руни за призоваване на видения. Когато внесоха нагретите камъни и ведро вода в колибата, Бродир взе руните ми и ги хвърли в жаравата. После изчака от малката влада да отлетят и последните езичета сивкав дим, съблече всичките си дрехи, уви коса около главата си и някак вмъкна огромното си тяло в колибата. Аз захрих отвора с едно дебело одеяло и без да ща си спомних за подобната колиба на шамана скрелинг.

Бродир остана в парната колиба поне час. Когато се появи отново, изглеждаше мрачен. Без да каже нито дума, бързо се облече и заповяда да го отведат на кораба му. Хората му, видели изражението на лицето му, не се осмелиха да питат дали е имал видения и какви са били те. На другия ден Бродир повтори процедурата, с все същия резултат, само дето излезе още по-навъсен. По-късно същата вечер ме повика и ми каза, че на следващия ден е мой ред.

— Гранд не би похабявал знанията си за човек, който не притежава дарбата. Утре ще заемеш мястото ми в парната колиба и ще ми кажеш какво си видял.

Можех да му кажа, че няма нужда да го правя — вече знаех. От две нощи сънувах кошмари. Вече знаех достатъчно за способностите си, за да осъзная, че сънищата ми повтарят неговите видения. В първия сън бях на борда на закотвен кораб. Изведнъж ушите ми забучаха, а от небето започна да се изсипва вряла кръв. Хората покрай мен се опитаха да се скрият от пороя. Много бяха попарени на един толкова сериозно, че умря. Сънят от втората нощ бе подобен, само дето след кървавия порои мечовете на мъжете изскочиха от ножниците си и започнаха да се бият един с друг, докато отново един моряк не изгуби живота си.

Когато одеялото на парната колиба се спусна зад гърба ми, излях вода върху камъните и оставих парата да парне устните и ноздрите ми и прогори дълбоко дробовете ми. Само затворих очи и се озовах обратно в съня си. Сега небето вместо кървав дъжд бълваше ята раздразнени гарвани. Приличаха на пърхащи черни парцали, грачеха и пикираха. Човките и ноктите им бяха от желязо, кълвяха толкова злобно, че ни принудиха да потърсим закрила под щитовете си. И за трети път изгубихме един моряк. Едното му око бе изкълвало, лицето — цялото в кръв; залитна сляпо, спъна се в защитната преграда на палубата, падна във водата и се удави в собствената си кръв.

Бродир ме събуди. Бях прекарал в парната колиба цели шест часа. Бродир нахлул вътре и ме открил безчувствен. Изчака ме да се посъвзема, след което повика Оспак на брега. Тримата се оттеглихме встрани така, че другите да не ни чуят, след което Бродир описа виденията си. Както и подозирах, бяха почти същите като моите сънища. Само че аз бях видял гарваните с железните човки. Когато Бродир изръмжа „Момчето има дарбата. Трябва да изслушаме и него“,

описах как гарваните на Один нападнаха кораба ни и унищожението, което нанесоха.

Само глупак не би разгадал предсказанията, а Оспак не бе глупав. Когато Бродир го попита дали ще се присъедини към съюза на крал Сигтригур, Оспак помоли да му се даде време за размисъл.

— Искам да се допитам до капитаните на корабите си — каза той. — Нека се срещнем на брега довечера, след здрач. Тогава ще ти дам отговора си.

Оспак се върна на брега почти по тъмно. Придружаваха го всичките му капитани, което не беше добър знак. Бяха въоръжени и изглеждаха нащрек. Разбрах, че се страхуват от Бродир, за когото освен че е много едър, се носеше мълвата, че е избухлив. Поуспокои ме мисълта, че сред староверците има поверие — което невинаги се спазва, — че не е на хубаво да убиеш човек след мръкнало, защото призракът му ще се върне да те преследва.

Решението бе ясно дори преди Оспак да заговори.

— Виденията няма как да носят по-лоши поличби — започна той. — Кръв от небето, умиращи мъже, оръжия, които се бият помежду си гарвани. Няма друго обяснение, освен че ни чака смърт и война и че братът ще се вдигне срещу брата.

Бродир се намръщи. До този момент се бе надявал, че Оспак и хората му ще се присъединят към него и че ще успее да запази цяла флотилията. Но безцеремонното тълкувание на сънищата не оставяше място за съмнение, че Оспак не само ще напусне флотилията, но и възнамерява да заложи съдбата си на страната на крал Брайън.

Бродир се разгневи, но само за миг. Стана, когато на тръгване Оспак мимоходом пак спомена гарваните.

— Може пък тези гарвани да са демоните от ада, за които все бълнуват християните. Особено обичали отметналите се от Белия Христос.

По-късно научих, че през християнския си период Бродир бил нещо като свещеник. Жилнат от жлъчната забележка, той пристъпи напред и понечи да изтегли меча си, но Оспак пък бе отстъпил извън обсега му, а капитаните му направиха крачка напред.

— Спокойно — каза им той, — не забравяйте, че нищо добро не идва от убийството по мръкнало.

След залез-слънце може да е забранено убийството, но не и отпътуването. Същата нощ Оспак и капитаните му тихо напуснаха на гребла залива. Никой от нас не се събуди, и впоследствие някои твърдяха, че Оспак трябва да ни е направил магия. Истината е, че няколко от моряците видяха ескадрилата на Оспак да се плъзга покрай тях в тъмнината, но не им достигна кураж да събудят останалите. Всички вече знаехме, че много скоро ще се срещнем отново на бойното поле.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

— Никой не може да избяга от решението на норните — тежко каза Бродир, докато затягаше токите и ремъците по плетената си бронирана риза. — Можем само да отложим часа, а дори и тогава ще ни е нужна помощта на боговете.

Пръстите му трепереха и за себе си реших, че не е вярващ колкото Гранд. Бронята на Бродир беше прочута. Говореше се, че е омагьосана — нито меч, нито копие могат да проникнат през брънките ѝ, а собственикът ѝ е неуязвим. Аз обаче реших, че Бродир не вярва във вълшебните свойства на бронята си, а я носи само като талисман. Или просто много малко бронирани ризи бяха по мярка на предводителя от Ман.

Хората на Бродир, почти седемстотин, се готвеха за битката. Позицията ни бе най-вдясно във великия съюз на Сигтригур, съставен от дъблински остмени, оркнитата на Сигурд, мъжете на крал Майл Морда от Ленстър и сбирщина ирландски бунтовници, възползвали се от възможността да се изправят срещу гнета на върховния крал. На един хвърлей място зад нас бе брегът, по който с пукването на зората се плъзнаха киловете на корабите ни.

Планът бе да хванем Брайън Борума неподготвен. През последните десет дни съюзниците се стичаха в Дъблин, откликвайки на молбата на крал Сигтригур да пристигнат преди големия християнски фестивал в края на март. Това ми се стори странно, тъй като и Сигурд и Бродир бяха заклетни староверци, но на проточилия се военен съвет в палата Сигтригур обясни, че умишлено е избрал датата, базирайки се на информация, предоставена от Гормлейт. Още като съпруга на Брайън Борума тя забелязала, че с годините религията все повече и повече обсебва мъжа ѝ. Ирландският крал дори дал пред нея обет никога да не води битки на големи християнски празници. Тогава, твърдял, е светотатство да се пролива кръв, а и те бездруго носят лош късмет. На това място викингските предводители си размениха нервни погледи. Сигтригур неволно бе засегнал болна тема. Сред викингите

вече се носеха слухове за съня на Бродир и мнозина смятаха, че ще бъде глупаво да продължим с кампанията след това обречено от боговете начало. Бродир не бе разказвал виденията си, аз също. Слуховете пусна Оспак. От Ман той отплава директно за Ирландия и лагера на Брайън Боруа. Трябва да очакваше огромна плячка от Дъблин, защото същия този ден с готовност се оставил да бъде покръстен от ирландските свещеници. Явно не отдаваше голямо значение на ритуала, защото без да губи време разпространи слуха за съня с гарваните, които предсказвали, че Бродир и хората му са обречени.

На съвещанието говори, и то много убедително, самата Гормлейт. Според нея основна роля в предишните военни успехи на Брайън Боруа е изиграл личният престиж на краля. Такъв бе ирландският обичай. Воините се стичат при предводител на клан, който минава за късметлия, а стигне ли се до битка, държат водачът им да предвожда атаката. Или великият съюз на Сигтригур ще спечели огромно предимство, ако предизвика армията на краля на бой тогава, когато самият Боруа не може да участва по заблудени религиозни причини. Единственият ден, в който Боруа със сигурност ще откаже да надене оръжие, бе мрачното честване на смъртта на Белия Христос. За Брайън Боруа това бил най-светият ден в годината, и следователно абсолютно немислимо точно на този ден лично да поведе мъжете си. Гормлейт изтъкна и че зловещият характер на празника допълнително ще обезкуражи хората му. Някои от по-религиозните войници ще последват примера на господаря си и ще откажат да се бият. Логиката ѝ бе призната дори от най-скептично настроените и предложението на Сигтригур нападението ни да бъде насрочено за Разпети петък, бе единодушно прието. Сигтригур предложи вечерта преди битката граф Сигурд и Бродир да се върнат на корабите си и да се престорят, че отплават. Идеята бе шпионите на Боруа по хълма над реката да му докладват за измяната на съюзниците на Сигтригур и това допълнително да приспи бдителността на краля и затвърди намерението му да не предприема военни действия.

Изтърканата измама очевидно не подейства. Вече потиснати от слухове за гарваните на Один, войските ни допълнително се обезкуражиха при гледката, която ни посрещна на брега. По хълма срещу ни бяха изведени и очевидно ни очакваха струпани редиците на

армията на краля. Още по-очевидно бе, че не изпитват угриzenia да пролеят кръв на светия ден.

— Я вижте — обади се съседът ми. Беше по-скоро моряк, отколкото воин, и лошо екипиран, само с копие и лек дървен щит, без шлем или броня. — Виждам хората на Оспак отсреща вдясно. Онзи там с дългата пика и сивото наметало е Вулф. Дължи ми половин сребърна марка от последната игра на зарове. Аз не си потърсих борча, защото си пада с тежък характер. Затова и му викат Вулф Кавгаджията. Е, във всеки случай днес има голяма вероятност да си оправя сметките с него.

И морякът, като мен, бе зачислен към тила на петте редици на стандартния клиновиден викингски строй. Най-добре въоръжените и опитни воители са в първата редица, доближили щитове на ръка разстояние един от друг. Младоците като мен и леко въоръжените помощни части изграждат тила. Замисълът е стената да поеме ударната вълна на атаката и да я спре със самата гъстота на щитовете, а през това време леко въоръжените части мятат копия над главите на челната редица. Нямах и представа какво точно се очаква от мен. Бродир ми нареди да сваля на брега двете така наречени бойни кучета, но в клиновидния строй нямаше място за подобни екзотични създания. Сега те нервно се стрелкаха напред-назад и усукваха каишите си. Докато се мъчех да ги овладея, случайно погледнах на ляво и за най-голяма моя изненада засякох поне половин дузина от Подпалвачите в редиците на доведените от Сигурд мъже. Бяха се заклели на Сигурд и сега бяха длъжни да изпълнят дълга си. Зад тях се издигаше прочутият боен флаг с черния гарван. Изведнъж се изпълних със съмнение. Дали пък не бях разтълкувал погрешно видението, се зачудих. Птиците с железните клюнове, които валяха от небето и кълвяха човешката плът, дали не символизираха пристигането на Сигурд и мъжете му отвъд Ирландско море и гарвана на знамето?

Объркването ми се усилваше от връзката между двете армии. Ето че се биех рамо до рамо с мъже, които ако знаеха за ролята ми в отмъщението на Кари, биха видели в мен враг. А морякът до мен стоеше срещу другар, с когото само допреди месец бе играл на зарове. Не че познанството по някакъв начин пречеше на викингите.

— Там ли си, Молдред? — провикна се през ничията земя между двете армии мъж от предната редица. Беше едър, набит и сивокос

добре въоръжен.

— Разбира се, задник такъв! — дойде отговорът от страната на върховния крал и напред пристъпи човек, който, като изключим, че бе малко по-нисък и носеше карирано ирландско наметало над бронята си, можеше да мине за близък на нашия войник.

— Няма какво да губим време, сега ще се види кой е по-добрият от двамата ни — извика нашият и под безстрастните погледи и на двете армии, застинали така, сякаш разполагаха с цялото време на света, двамата се втурнаха един към друг и всеки силно, макар и напосоки, замахна към другия.

И двамата отклониха удара с щита си, след което приклекнаха и предпазливо заобикаляха в кръг, като от време на време изскачаха напред за страховит удар със секирата, който врагът блокираше с кръглия си щит и на свой ред замахваше към вече излезлия извън обсег противник. Скоро тази тактика омръзна и на двамата. Трябва да сключиха някакъв взаимен „договор“ за самоунищожение, защото едновременно захвърлиха щитовете, хванаха секирите с две ръце и се втурнаха един към друг подобно на побеснели бикове, всеки твърдо решен да нанесе смъртоносния удар. Пръв удари мъжът с наметалото. Знаеше, че е с по-къси ръце, затова и докато замахваше, пусна секирата. Оръжието прелетя последния половин метър и нанесе на врага страховит удар до кокал встрани на главата. Викингът залитна, от раната шурна кръв, и все пак инерцията от атаката му и удара го накараха да продължи напред, докато секирата му не се стовари върху лявото рамо на ирландеца, срязвайки го дълбоко към врата. Ударът не обезглави жертвата, но все пак я уби. Ирландецът пръв се свлече на колене, после бавно се стовари ничком в калта; победителят, зашеметен и дезориентиран, с шуртяща по лицето си кръв, го надживя само с няколко секунди. Под погледите на двете армии викингът с разцепеното от секирата лице, залитайки, описа кръг и също се строполи бездиханен на земята.

— Виждаш ли някъде краля? — чух да пита някой пред мен.

— Май го мярнах преди малко на кон, но после изчезна — отговори нечий глас. — Там вляво е синът му Мърчад. Като че ли той командвал. А онзи наперен младок с червената туника и сините легинси е внукът му. — Присвих очи и видях пред една от дивизиите на врага да стои по-млад от мен младеж. Беше с лице към хората си,

ако съдех по дрехите, бяха ирландци, и размахваше ръце. Явно им внасяше някаква окуражаваща реч.

— Опасно пале — обади се трети глас. — Като всички в семейството.

— Сигурен ли си, че няма и следа от самия крал? Все пак е утешение за нас. — Говореше първият глас и по жалния му тон предположих, че се опитва някак да си вдъхне кураж.

— И не само той липсва — обади се кисело друг глас. Всички знаехме за какво говори. С фалшивото изтегляне на корабите крал Сигтригур бе очаквал да заблуди не толкова върховния крал, колкото собствените си съюзници. Преди заминаването ни предната вечер Сигтригур бе обещал на другата сутрин да ни чака на брега. Там обаче заварихме само хората на Майл Морда и няколко отряда кръвожадно настроени ирландски доброволци от севера, които наричаха Уи Нийлс. От дъблинския гарнизон бяха пристигнали само шепа войници, а най-добрите, личната охрана на Сигтригур, бяха останали да пазят Сигтригур и Гормлейт, предпочели да наблюдават битката зад стените на Дъблин. Едва ли имахме повод за радост и подозирам, че някои от мъжете ни с удоволствие биха видели лицето на крал Сигтригур откъм острата страна на мечовете си.

Почти нямах време да разсъждавам върху вероломството на Сигтригур, защото в този момент противниковите редици се раздвижиха. Нападнаха ни не в един организиран щурм, а нестройно и на вълни. Първи ирландците издадоха пронизителните си викове, които заглушиха по-гърления боен призив на северните съюзници, и се стекоха към нас като придошла река, размахвайки секири, мечове, пики и копия. Няколко се спънаха по неравния терен, паднаха по очи и изчезнаха под нозете на другарите си, но тези отпред продължиха напред, твърдо решени да развият колкото се може по добра скорост, преди да ударят стената от щитове. Когато сблъсъкът дойде, се чу оглушителен трясък, като от падащи дъбове и във въздуха изхвърча призрачен облак от сиво и бяло, тук-там поръсен с ярки песъчинки — прахът и кредата от няколкото хиляди щита, внимателно почистени и пребойдисани преди битката.

Буреносният първи сблъсък незабавно отстъпи на пълен хаос. Секирите глухо се стоварваха върху щитовете от дърво или опъната кравя кожа, стоманата звънко дрънчеше, носеха се крясъци и клетви,

викове, ридания, глухото хриптене на бореци се за живота си мъже. В далечината чух дивите, настойчиви трели на боен рог. Сигурно идваше от армията на краля, защото доколкото знаех, при нас нямаше тръбачи.

За секунди двете войски напълно разтуриха редиците си. Боят се водеше на групи. Забелязах, че викингите предпочитат да се бият с викинги, ирландците — с ирландци. Нямаше съгласуваност на действията, само отряди, скупчени около предводителя си. Флагът на Сигурд бе център на най-голямата и единна група; мъжете на Бродир като че ли се явяваха мишена на хората на Оспак. Моята роля в конфликта бе нищожна. Двете хрътки се паникьосаха при звука от първия сблъсък и побягнаха. Глупаво бях привързал каишките за китката си; животните бяха толкова силни, че ме извадиха от равновесие и позорно ме повлякоха по земята, докато най-последно кожените каиши не поддадоха, скъсаха се и животните хукнаха на свобода. Повече не ги видях. С мъка се изправях на крака и разтривах туптящата си китка, когато в земята зад мен тупна леко копие. Надигнах глава и видях един ирландски воин само на двадесетина крачки от мен. Беше от керните — леко въоръжени нападатели — и за щастие не му достигаха нито точност, нито смелост. В мига, в който осъзнах, че въоръжението ми се състои само от увесен под ризата ми малък нож, ирландецът може би реши, че е навлязъл твърде дълбоко в противниковите редици и хукна обратно, като босите му пети проблясваха над тревата.

Двете армии вече започваха да се измарят. Първо се изтеглиха нападателите. Последваха ги херсириите, викингските воители. И двете страни заеха предишните си позиции и пресметнаха цената на първия сблъсък. Загубите бяха жестоки. Тежко ранени мъже седяха по земята и се мъчеха да спрат някак кръвта от раните си; тези още на крака се подпираха на копията и щитовете си и дишаха на пресекулки, като изтощени бегачи. Разпръснати по полето лежаха десетки трупове. Навсякъде имаше кал и кръв.

— Май не само нашите съюзници са ненадеждни — отбеляза висок слаб воин, докато се опитваше да спре стичащата се в очите му кръв от раната от меч, цепнала челото му точно под линията на шлема. Гледаше към една голяма част от армията на краля, застанала встрани от останалите му войски. Свежият ѝ вид издаваше, че клиатерите,

както ирландците наричат воините си, са наблюдавали битката отдалеч.

— Пасмината на Малаки — обясни един от нашите остмени. — Имаше претенции за титлата висш крал, но Брайън Борума му грабна трона и сега Малаки дава мило и драго да си го върне. Включи ли се в битката, ще разберем кой печели.

— Направи стена от щитове! — извика с все сила Бродир. Хората му се строиха и отново склучиха щитове. Стройното раздвижване сред войските на краля по ниския хълм показва, че врагът се готви за втора атака.

Този път подбираха жертвите си. Елитът на ирландските сили бе охраната на Мърчад. Като най-голям кралски син, му се полагаше ескорт от професионални войници, много от които калени от годините участие в безбройните кампании на баща му. Най-страховити бяха гал-гаели, ирландците, известни като „Синове на смъртта“, които като малки се дават за осиновяване в семейства на остмени и са обучени на викингски бой. Съчетаваха умелото си боравене с оръжията с фанатизма на новопокръстените, а викингските им противници естествено гледаха на тях като на изменници и не им се церемоняха. В резултат от гал-гаелите се плашеха като от берсерките^[1]. При първата атака охраната на Мърчад си бяха набелязали мъжете на Майл Морда. Сега придвижиха позиция по ирландската бойна линия, обединиха се с хората на Оспак и удариха по Бродир и воините от Ман.

С викове и кръсци се стовариха върху ни, възползвайки се предимството, което им даваше наклона на хълма. Светкавичната им атака разчупи стената от щитове. Мърчад и охраната му преодоляха първата и втора редици на строя ни, по петите ги следваха бронираните войски на Оспак. Озовах се подмятан напред-назад сред крещяща, псуваща маса мъже. Стори ми се, че разпознах над един червено-бял щит да наднича лицето на Вулф, спривавия картоиграч. После копие порази право в гърдите високия воин пред мен. Мъжът изненадано изхъхри и падна назад, събаряйки и мен. Докато се мъчех да изпълзя изпод тялото му, един от лавиращите към атаката гал-гаели реши да си отдъхне от по-сериозната битка, погледна надолу и между другото ме цапардоса по гърба с опакото на секирата си. Гърбът ми издумтя така, че ирландецът трябва да го чу дори през врявата на битката. Мярнах как оголи устни в усмивка, преди да се извърне,

доволен, че е строшил гръбнака ми. Ужасната болка от изненадващия силен удар сякаш прогори тялото ми. Ахнах в агония и се свлякох по лице на земята. Виеше ми се свят, а когато опитах да помръдна, открих, че мога само да извъртя лице на една страна, и то колкото да дишам.

Проснат полупарализиран, наблюдавах битката, която се вихреше над и около мен. С лекота разпознах Мърчад. Беше въоръжен с дълъг, тежък меч, който размахваше с две ръце, за да си проправи път през разпръснатия ни боен строй. Нямаше нужда от щит, защото въоръжената му до зъби охрана се движеше от двете му страни, блокираше контраударите, но оставяше на Мърчад славната задача сам да убие противниците си. Видях го да покосява двама от най-добрите мъже на Бродир, на не повече от пет крачки от мястото, където лежах, после чух спешно да викат Мърчад на език, който дори сред вълните болка в гръбнака и гърдите, разпознах като ирландски. Някой тежко стъпи върху протегнатата ми ръка и мярнах ръба на сиво наметало. Затворих очи и се престорих на умрял, после внимателно надникнах и видях, че мъжът, който премаза ръката ми, е Вулф Кавгаджията. Още стискаше дългата си пика в ръка и крачеше право към великанския силует на Бродир, който с широки махове на секирата си отблъскваше фронталната атака на други двама от мъжете на Оспак. Бях твърде изтощен и шокиран да извикам и да го предупредя, дори и да исках да го направя. Това вероятно щеше да бъде и краят ми, защото нито галгаелите, нито остмените биха се поколебали да прободат проснат на бойното поле ранен. Вместо това проследих как Вулф се приближава на един хвърлей с пика от Бродир и зачаква шанса си. Замахна, когато секирата на Бродир поразии един от противниците му. Вулф се целеше в най-слабото място на прочутата бронирана риза на Бродир, под мишницата, където дори най-изкусният оръжейник не може да застъпи металните брънки по рамото и торса. Острието прободде сплитката и затъна в тялото на Бродир. Огромният пълководец залитна за миг, после се извърна и освободи оръжието си. Лицето му бе мъртвешки бледо, не знаех дали от болка от раната или от изненада, че прочутата броня — талисман му е изменила.

Вулф отстъпи половин крачка назад, все още стиснал пиката с обагрена от кръвта на Бродир връх, после пак замахна и улучи същото място, вероятно по-скоро чист късмет, отколкото поради трезва

преценка. Очаквах Бродир да контраатакува, но за мое слисване той започна да отстъпва. Прехвърли секирата в здравата си ръка и направи няколко крачки назад, с тяло приведено така, че да предпази ранената страна, но все пак му позволи да продължи да отблъсква със секирата нападателите си. По скованата му поза личеше ясно, че е ранен, а още по-ясно бе, че е десняк и не е свикнал да държи секирата в лявата си ръка.

Докато Бродир бавно отстъпваше, ми хрумна, че той изобщо не би следвало да се бие сам и никой от хората му не се бе притекъл на помощ. Бавно извъртях глава, за да видя какво става по другите фронтове. Звукът от битката вече замираще и предположих, че скоро ще има ново временно затишие, което да даде на двете армии възможност да се изтеглят и прегрупират. Легнал ничком на земята, не можех да видя какво става по останалата част от бойното поле, кой е понесъл по-тежки загуби или спечелил надмощие. Но сблъсъкът между хората на Бродир и Оспак беше смъртоносен. Зад тялото на високия войник, който ме бе съборил на земята, лежах още три трупа. Съдейки по бронята им, бяха от предната линия на строя и определено не се бяха дали лесно. Пред тях имаше две противникови жертви и един ранен (от кой лагер, не разбрах), който лежеше по гръб и стенеше от болка. Ръката му бе отсечена от китката, опитваше да се изправи до седнало положение, но осакатената ръка дотолкова го бе изкарала от равновесие, че изправеше ли се на по вече от десетина сантиметра, тихо простенваше и се свличаше обратно, и скоро вероятно щеше да умре от загуба на кръв.

Предпазливо започнах да проверявам собствените си рани. Протегнах първо едната, после другата си ръка и се претърколих встрани. Болката в гърба бе убийствена, но все пак ми оставаше утехата, че усещам десния си крак. Левият бе съвсем безчувствен и едва сега видях, че все още е затиснат под тялото на мъртвия войник. Предпазливо го освободих и рачешката се измъкнах изпод трупа. Починах си, за да набера сили, някак се изправих на ръце и колене, и опипах мястото, където ме бе поразила секирата. Под ризата напипах нещо остро и зъбато, и в продължение на един ужасяващ миг ми се струваше, че е краят на раздрало плътта ми счупено ребро. Оказа се счупената дръжка на малкия нож, който обикновено носех скрит в дървена кания на врата си. В суматохата ножът трябва да се бе

извъртял на гърба ми и бе поел цялата сила на удара. Пукотът, който гал-гаелът прие за гръбнака ми, всъщност бе дошъл от строшената на две дървена кания.

Бавно се изправих на крака, някак прогоних вълните световъртеж и закуцуках между разхвърляните мъртви и ранени мъже към единствения ми познат символ: знамето с черния гарван на граф Сигурд. Мъжете от Оркни се бяха събрали около предводителя си; броят им бе намалял значително, а поне половината от тези все още на крака бяха ранени. Самият Сигурд в центъра на групата бе невредим, затова предположих, че охраната му е изпълнила дълга си. После забелязах, че повечето оцелели от личната му стража са Подпалвачи. Всички исландци трябва да се бяха били заедно и точно това и ги бе спасило.

За моя изненада Сигурд Дебелия ме позна веднага.

— Ето го младият приятел на Кари Солмундарсон — провикна се безгрижно. — Нали искаше да видиш как е в Ирландия. Е, сега вече знаеш.

При споменаването на името на Кари няколко от Подпалвачите надигнаха глави. Вече бях сигурен, че Подпалвача, който се бе чудил кой точно съм, най-после осъзна, че ме е виждал на Алтинга. Добре, че поне засега нямаше как да предприеме нещо.

Сигурд се опитваше да привлече вниманието на заобикалящите го мъже. Тлъст бе като лоена топка, но пък смелостта му не отстъпваше на килограмите. Зачервен и прегракнал от викане, замарширува напред-назад, призовавайки мъжете си да се стегнат за следващия сблъсък, да се бият смело и защитят честта си. Магията, вплетена от майка ми в черния гарван държи, каза. Хората му засега наистина се ползваха с най-голям успех сред съюзниците на Сигтригур. Бяха отблъснали яростните атаки на врага по-успешно от останалите и сега Сигурд възхваляваше саможертвата на тримата мъже, посечени при изпълнението на дълга си.

— Докато ние тук говорим, валкюрите ги отвеждат към заслуженото им място във Валхала^[2]. Скоро ще разкажат как са дали живота си, за да защитят гарвана на Один.

Малцина от оркнитата изглеждаха впечатлени. Сториха ми се напълно изтощени и когато Сигурд призова кандидати за знаменосец при следващата атака, никой не се отзова. Настана неловка тишина.

После аз пристъпих напред. До ден-днешен не знам защо го направих. Може би бях замаян и дезориентиран от ударите, или реших, че Подпалвачите бездруго ме разпознаха и няма какво да губя. Изпитвах същото усещане за спокойствие и неизбежност, като преди години, като момче, пред колибата на скрелингите. Краката ми се движеха сами, тялото ми напълно се отдели от съзнанието. Имах чувството, че се нося над физическото си аз и спокойно наблюдавам действията на напълно непознат човек.

Изтръгнах знамето от пръстта. Сигурд първо ме изгледа стреснато, после шумно изрази одобрението си.

— Ето — извика на мъжете си, — вече си имаме талисман — знаменосец. Момчето не е въоръжено, но ще понесе черния гарван пред нас.

Ролята ми на знаменосец бе кратка и безславна. Армиите на върховния крал се стекоха към нас за трети път; отпред отново бе ударната група на Мърчад. Бяхме на бойното поле вече цяла сутрин и двете страни бяха понесли тежки поражения и бяха изтощени, но хората на Мърчад някак намериха сили да ни ударят още по-ожесточено от преди. Знамето на Сигурд се явяваше желан трофей. Първо по хълма на подскоци се втурна озверял ирландец с поличка явно твърдо решен да се докаже пред другарите си, като плени знамето. Последваха го двама мрачни норвежци — наемници, които тежко си проправиха път с мечовете през стената от щитове пред знамето. Оркнитата на Сигурд известно време се държаха. Стояха със склучени щитове и отблъскваха със секирите си врага. На две крачки зад тях, вече във втората редица на строя, ми оставаше само склонил глава да се подпирам на дръжката на знамето като на патерица. От болката в гърба изпадах в агония; отчаяно се мъчех да си спомня някое заклинание, което да ми помогне, но в главата ми беше пълна каша. По-скоро чувах и усещах сблъсъка, без да го виждам. Отново имаше виковете, вече много по-прегракнали, звънтене на метал, глухото туптене на срещнали се и падащи тела, натискът и блъскането, когато редиците ни се огънаха и започнаха да отстъпват. Дори не знам кой ни нападнаше — гал-гаели, керни или остмени. Изведнъж усетих ужасна болка в ръката, в която стисках дръжката, някой изтръгна знамето, а аз се превих напред и притиснах ранената си длан към корема. Чух викингска псувня; двама мъже се боричкаха за знамето, като всеки се

опитваше да изтръгне дръжката от хватката на другия. Никой не спечели — надигнах глава и видях как удар с меч вляво поражаваша един от охраната на Сигурд — Холдор Гудмундсон, Подпалвач. В същото време друг Подпалвач изникна зад съперника на Холдор и го осакати с нисък удар зад коленете. Мъжът залитна встрани и изчезна под краката на тълпата.

— Сбор при гарвана! — чух Сигурд през врявата. Самият дебел граф разбута мелето, сграбчи дръжката на знамето и го подаде на мъжа до себе си, поредния Подпалвач. — Торстайн, ти ще носиш флага ни.

— Не го докосвай, ако ти е мил живота — рязко предупреди глас. Един исландец, Азмунд Белия, избра точно този миг да измени на господаря си.

Торстайн се поколеба, после обърна лице. Разбрах, че правилно съм разтълкувал видението си. Поругахме символа на Один и гарваните сега бяха наши врагове.

Шишкавият, задъхан Сигурд може да не ставаше за пешак, но не бе и страхливец.

— Добре тогава — изръмжа той. — Щом никой не се наема да носи знамето, аз ще го направя, дори и да ми струва живота. Предпочитам да умра славно, вместо да побягна. И ако това ще е последната битка, значи имам нужда и от двете си ръце.

Изули червено-черното знаме от дръжката, сгъна го по дължина го уви като кърпа за глава около кръста си. После, с меч в едната ръка и кръгъл щит в другата, пуфтейки закрачи напред. Само шепа мъже го последваха, поне половината от тях Подпалвачи. Може и те да осъзнаваха, че с живота им е свършено, и след като са отлъчили завинаги от Исландия, им беше все едно дали ще умрат на бойното поле.

Последният сблъсък бе кратък. Сигурд се насочи право към най-близкия ирландски главатар, отново вездесъщия Мърчад. Почти нямаше бой. Мърчад взе копие от войника до себе си, прицели се и когато Сигурд приближи, го метна с все сила по него. Уцели го в гърлото. Графът се свлече на земята и в същото време малкото мъже, които бяха останали с него се обърнаха и започнаха да отстъпват към корабите. Миг по-късно чух лаещ вик и диво биене на барабани — Малаки заставаше със свежата си войска на страната на Брайън Борума.

Побягнах. Притиснал ранената си ръка към гърдите, бягах от смъртта. На два пъти се спъвах и падах по очи, пищейки от болката в гръбнака. Но всеки път се изправях и залитах напред, с надеждата да достигна корабите. Очите ми бяха пълни със сълзи от болката и едва виждах накъде отивам. Просто бягах с другите и гледах да не изоставам. Чух как се задави мъжът до мен, когато го порази стрела или копие в гърба. В следващия миг вече газех във вода, солените пръски хвърчаха към лицето ми, а вълните спънаха устремния ми бяг така, че едва не паднах напред. Надигнах глава и видях, че съм на брега, но далеч не в безопасност. Настъпил бе приливът и пясъчните плитчини, на които пуснахме котва сутринта, сега се намираха под вода. Разгромените ни войски можеха да достигнат кораб само с плуване.

С мъка газех, плъзгайки се по невидимите пясък и кал. Не всички покрай мен бяха бегълци, имаше и много преследвачи. Видях викинги на служба при Брайън Боруа да настигат и прерязва гърлата на сънародниците си, избрали да се бият за Сигтригур. Трупове плуваха по водата, приливът се обагри в червено. Отстъплението се бе превърнало в клане. Видях как младият внук на върховния крал се хвърли във вълните с развята коса и озарено от лудостта на битката лице. Приблужи две оркните, и двамата едри мъже с голи ръце ги хвана и натисна главите им под водата. Морето покрай тях закипя. Тримата се показаха няколко пъти на повърхността, преди да се уморят. После младежът и един от викингите повече не се появиха. Двата подгизнали от вода трупа отплуваха по лице, в мига, в който третият, вече прекалено изтощен да преплува последната отсечка, разпери ръце и се изгуби сред вълните.

Докато го гледах как потъва, разбрах, че раната в ръката и рамото ще ми попречи да доплувам до корабите. Обърнах се и изгазих обратно, като по някаква прищявка на боговете, никой не ме закачи. Мокър до кости и треперещ от студа и шока, излязох на брега и като ранено животно се огледах за убежище от враговете ми. Видях няколко храста на половината път нагоре по хълма. Простенващ от умора, някак се изкачих до тях. Последните стотина крачки вече едва дишах, скован от ужас, че всеки момент ще ме открият. Никой обаче не се провикна след мен. Стигнах храстите, но продължих сляпо напред, а когато бодилите забавиха крачките ми, се свлякох на колене и

запълзях, с притисната към гърдите ръка, също като откопчила се от капан ранена лисица, която търси убежище. Вече дълбоко в горичката, се строполих на земята и с мъка опитах да си поема въздух.

Трябва да съм изгубил съзнание. Събуди ме песен. В началото реших, че ушите ме подвеждат — чувах думите на химн, който баба ми, жената на Ерик Червения, пееше в дупката на Белия заек в Гренландия, само че не пееше жена, а хор от мъже. Изпълзях няколко крачки напред и видях, че убежището ми не е толкова надълбоко и защитено, колкото си мислех. Храстите образуваха само тънък пръстен покрай дърветата и от другата им страна започваше гора от млади дъбове, с поляна сред тях. Най-близките стволове създаваха илюзия за църковни колони, а направо на тревата бе издигнат малък преносим олтар. Пеенето идеше от половин дузина свещеници на белия Христос, които извършваха някаква церемония. Единият, на моя възраст, носеше голям, заметнат с покривка поднос. Застаналия до олтара свещеник бе възрастен човек, може би в началото на шестдесетте, прошарен и слаб. Трябва да е върховният жрец, помислих, защото останалите се отнасяха към него с огромно уважение, а и макар да бе гологлав, мъжът бе богато облечен. После чух пръхтене на кон и вляво видях голяма шатра, полускрита сред дърветата и разположена така, че от нея да се открива гледка към цялото бойно поле. Покрай нея се мотаеха половин дузина викинги. Съзнанието ми трескаво се опитваше да отгатне връзката между шатрата и религиозния обред, когато се разнесе тътен и от храстите, като огромна побесняла мечка, изскочи Бродир. Мярнах засъхналата вадичка кръв от раната по дясната му страна. Продължаваше да стиска секирата в непохватната си лява ръка. Младежът с подноса се опита да отблъсне атаката, като вдигна металната чиния като щит, но Бродир го отхвърли встрани с единствен скован удар на секирата си, а аз настръгнах от съчувствие, когато видях как острието отсича дясната ръка на момчето и оставя на мястото ѝ окървавено чуқанче. Бродир издаде странно гърлено ръмжене, с нов скован замах вдигна секирата към врата на стареца и полуотсече главата му. Възрастният мъж падна, изведнъж превърнал се във вързоп парцали, в същия миг, в който, вече прекалено късно, му се притекоха на помощ воините. Някои коленичиха до падналия свещеник, други, впечатлени от внушителния ръст на Бродир, предпазливо образуваха полукръг и започнаха да настъпват към него.

Бродир не оказа отпор, просто стоеше, леко полюлявайки се, с увиснала в лявата ръка секира. После отметна назад глава и извика:

— Нека стигне до всички, че крал Брайън падна от ръката на Бродир.

В същия миг осъзнах, че магията на черното знаме с гарвана ни е била изпратена от Один Измамника. Аз, последният, който носих знамето развято, бях оцелял, но изгубихме битката. Обратно, врагът спечели победа, но с цената на живота на предводителя си. Бях станал свидетел на победата на върховния крал и на смъртта на Брайън Борума.

Воините като че ли си поставиха за цел да заловят убиеца на краля жив. С вдигнати пред себе си щитове, внимателно и предпазливо настъпваха напред, принуждавайки Бродир да се изтегли към храстите. Той повече от всякога приличаше на огромна, ранена мечка, но сега животното бе обградено, ловът — към края си. Вече нямаше накъде да отстъпва, пътят му препречваха храстите. Обърнат с лице към враговете си, той направи още една крачка назад, после кракът му се закачи в нещо и Бродир падна.

Ловците буквално се хвърлиха се върху плячката си и Бродир изчезна сред прациящите клони. В суматохата отново изгубих съзнание. Последното, което видях, бяха гарваните с железни човки, прииждаха и прииждаха, докато накрая цялото небе почерня.

[1] Древни воители, непознаващи страха по време на бойни действия. — Б.ред. ↑

[2] Според митологията на северните народи Валхала е огромно място, принадлежащо на върховния викингски бог Один. То се намирало в Астард — храмът на всички божества — и приютявало героите, паднали в битка или загинали в голямо приключение. — Б.ред. ↑

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

Събудих се от внезапна пронизваща болка в рамото. Първо реших, че идва от раната в ръката, но болката сега бе от другата страна. Отворих очи и видях надвесен над мен воин непохватно да набива нита на оковите на дясната ми китка. Не бе улучил и дръжката на меч, която използваше вместо чук, се бе стоварила върху рамото ми. Извърнах глава, за да се огледам. Лежах в калта не далеч от храста, от който ме бяха измъкнали. С гръб към мен стояха около дузина ирландски и викингски воители, загледи в нещо в подножието на един от дъбовете. Беше трупът на Бродир, разпознах го по разкошната дълга черна коса. Бяха разпорили корема му. Впоследствие ми казаха, че е станало по настояване на наемниците в охраната на Брайън. Според тях нападението от засада над невъоръжения крал било дело на страхливец и следвало Бродир да се накаже по традиционния начин — докато е още жив, да разпорят корема му и извадят червата. Сега те висяха заковани за дъба. Истината, подозирам е, че наемниците целяха да отклонят вниманието от собствената си немарливост.

Ирландецът грубо ме вдигна на крака и на веригата на оковите ме отведе от лобното място на Бродир.

— Име? — попита с грубоват глас. Беше дребен, жилав мъж на около четиридесет години, облечен в обичайните за ирландците легинси с гамаша и широка риза, над която носеше късо наметало в кафяво и черно. В едната си ръка още стискаше меч; праметна малкия си кръгъл щит през ремъка му на рамо, за да си освободи другата за оковите.

— Торгилс Лейфсон — отговорих аз. — Къде ме водиш?

Казах го на ирландски и човекът ме изгледа изненадано.

— От хората на Сигтригур от Дъблин ли си? — попита.

— Не, дойдох с корабите от Ман, но не спадам към хората на Бродир.

Ирландецът кой знае защо ми се стори доволен да го чуе.

— Защо тогава си се бил с тях? — попита.

Беше твърде сложно да обясня как попаднах сред хората на Бродир, затова казах само:

— Грижих се за двете му бойни хрътки. — С което съвсем неволно реших съдбата си.

Не след дълго стигнахме мястото, където остатъците от армията на върховния крал трупаше трофеите от битката. Простото правило бе, че плячката отива у първия, стигнал до вражеския труп. Много от победителите вече бяха навлекли по няколко ката дрехи и безразборно натрупани едно върху друго всевъзможни бижута, много от които опръскани с кръв. Други носеха по четири-пет меча, сякаш се връщаха с дърва за огрев от гората, другарите им тъпчеха в мешките си плячкосани обувки, колани и ризи, свалени от мъртви, били се на тяхна страна. Един ирландец се фукаше със зловеща композиция от три отрязани глави с омотана една в друга коси. Мъжете на групички се караха за по-ценните предмети — брони или бижута. Споровете бяха най-често между войници на Малаки и окървавените воители на Боруа, на чиито плещи основно падна битката. Последните обикновено и печелеха, най-вече заради грозния, изтощен блясък в очите им, говорещ, че след толкова много кръв са готови да задържат заграбеното дори и ако трябва да пролеят кръвта на своите.

Ирландецът ме отведе при насядалите край един открит огън малка група мъже. До тях бе разхвърляна сравнително оскъдната им плячка — предимно оръжия, няколко шлема и остменски дрехи.

— Гледайте — каза и подръпна веригата ми. — Залових аркогада на предводителя от Ман.

Другарите му бяха впечатлени. Аркогад, както скоро щях да науча, значеше човек, грижещ се за хрътките, официална длъжност при ирландците, и то само в свитите на големците. Или за тях аз спадах към личната свита на Бродир, явяхах се плячка и сега бях роб на пленилия ме.

Малката ни група не се бави много на бойното поле. Бързо се разнесе слух, че Малаки, сега на практика предводител на армията победител, вече води преговори с все още скритата зад дъблинските стени Гормлейт, и че градът няма да бъде нападан, следователно няма да има трофеи. След смъртта на Брайън Боруа Малаки моментално бе предявил претенции за титлата върховен крал и Сигтригур бе обещал да го подкрепи, ако Малаки пожали Дъблин. Или истинските

победители от историческата битка бяха двамата командири, взели най-малко участие на бойното поле и разбира се, Гормлейт. Нещата се развиха така, че Гормлейт прекара следващите петнадесет години в Дъблин като безспорната сила зад трона, диктуваща всяка стъпка на крал Сигтригур.

Загубите сред истинските участници в битката бяха потресаващи. Почти всеки член на семейството на Боруа бе убит, в това число и двамата му внуци. Безразсъдният кураж на Мърчад в крайна сметка го погуби. Повалил на земята един от хората на Бродир и се навеждал да го довърши, но викингът замахнал с камата си и изкормил ирландеца. Една трета от воините на краля лежаха мъртви по бойното поле, почти същите бяха пораженията и сред врага. Ленстърската армия на Майл Морда бе напълно изличена, а само шепа викинги оцеляха след отчаяното отстъпление към корабите. Най-зле бяха пострадали оркнитата на граф Сигурд. По-малко от един на десет успя да спаси живота си. Загинала бе цялата свита на Сигурд, включително петнадесет от Подпалвачите, слабо утешение за мен.

Докато напредвахме към вътрешността на Ирландия, научих, че собственикът ми се казва Донакад Уа Далей и е това, което ирландците наричат „ри“ или „крал“. Титлата малко подвежда. Донакад стоеше начело на малък туат, миниатюрно кралство, разположено някъде в центъра на страната. В йерархията на други племена стоеше над дребен старейшина, но ирландците са горди, склонни към раздори хора и ревниво пазят разделението и отличителните белези на властта си, без значение колко скромна е тя. Имат няколко подразделения крале и Донакад стоеше на най-ниското стъпало, просто ри туат, или глава на малко племе, което вярва, че произлиза от един прародител, с легендарните подвизи на когото естествено силно се гордее. Донакад бе твърде незначителен, за да има аркогад. Имаше късмет дори с това, че притежава възрастен слуга, който носеше оръжията и очуканата му тенджера.

Пътувахме на запад с двадесетината мъже на Донакад, който пък гордо водеше окования си роб. В живота си не бях виждал по-зелена страна. Растенията бурно се разпъпваха, имаше огромни гористи отсечки, най-вече дъб и ясен, а между тях се простираха потънали в зеленина поляни. Почвата бе предимно мочурлива, но нашата пътека следваше едно по-добре дренирано, издигнато било от двете страни на

което се откриваше гледка към ширналата се долина, обрасла с обсипан с цветове татул. Бе толкова много, че вятърът на моменти вдигаше по пътеката истинска снежна буря от бели листенца. Пътеката ни обграждаха малки пролетни цветя, обагрени в тъмносиньо, светложълто и пурпурно, а във всеки храст като че се криеха най-малко по две пойни птици, дотам погълнати в любовните си песни, че ни обръщаха внимание чак като приближихме на ръка разстояние, а и тогава само подскачаха на горните клонки и продължаваха да тръбят чувствата си. Времето бе напълно непредсказуемо и в рамките на един-единствен ден се сблъскахме с всички сезони. Притъмнялото утро привика есенен вятър, който ни брулеше с такава ожесточеност, че трябваше да вървим приведени. Вихрушката последва пролетен промеждутък, който трая поне час, след което вятърът изведнъж изчезна и чухме отново песента на птиците, миг след което раздут черен облак изля върху ни страховита зимна градушка, която ни накара да вдигнем качулките на наметалата си и да потърсим прикритие под едно голямо дърво. До средата на следобеда облаците напълно се бяха разнесли и слънцето напече толкова силно, че сгънахме наметалата си и ги привързахме над раниците си, без да спираме, потни, да газим през локвите от пороя.

Донакад се оказа мъж с благ характер и съвсем не злопааметен. На третия ден заряза веригата и ми позволи да вървя с хората му. Не свали оковите от китките ми обаче, което бе особено тежко за лявото ми рамо — ръката, с която носех знамето с черния гарван, когато ме удариха, бе подута и отекла, и придобила грозен пурпурно жълтеникав оттенък. В началото си мислех, че повече няма да мога да си служа с пръстите, защото не можех да ги свивам и бяха изгубили всякаква чувствителност. Постепенно обаче отокът спадна и ръката започна да заздравява, макар и до ден-днешен да ме боли преди дъжд. Предполагам, че малките кокалчета са се счутили и впоследствие заздравели накриво.

Подминахме няколко малки селца, обикновено разположени встрани от пътя. Изглежда се радваха на благоденствие; покритите слама чифлици и външните постройки често бяха защитени с жив плет, но зеленчуковите им градини и пасищата оставаха извън защитния периметър, или очевидно имаше някакви закони. От време на време Донакад и мъжете му се отбиваха да разкажат на чифликчиите за

изхода от великата битка и да купят храна, която плащаха с дребни неща от плячката. Изненадах се, че не видях плевни, после се сетих, че ирландските зими са толкова меки, че пастирите могат да оставят добитъка да пасе навън целогодишно. Пътувахме по оживен път и често се разминавахме с други пътници — чифликчии, тръгнаха с добитъка си към местния пазар, амбулантни търговци и странстващи майстори. От време на време срещахме някой ри туатри, старейшини едно стъпало по-високо в йерархията от Донакад, властващи над няколко по-малки туата. Забелязах, че Донакад и хората му отстъпват почитателно встрани, за да направят път на потръсващия се на малкия си кон ри туатри и свитата му от поне двадесетина конника.

След като четвъртата или петата от тези надути кавалкади ни подмина, опръсквайки ни с кална вода, се осмелих да попитам Донакад защо ри туатри пътува с толкова голяма свита, след като местността очевидно е съвсем спокойна.

— Ритуатри не може да пътува сам. Това ще подбие цената на лицето му — отговори Донакад.

— Цената на лицето? — попитах. Донакад бе казал „лог нинек“ и реших, че не съм превел правилно думите му.

— Или честта си. Всеки човек си има стойност, на базата на която го съдят арбитражите или хората му. Един ри — тук изпъчи гърди и опита да си придаде по-царствен вид, което бе трудно в раздърпаните му, кални дрехи — трябва винаги да постъпва съгласно цената на лицето си. В противен случай в туата му ще настъпи хаос и разруха.

— Каква тогава ще е цената на Кормак? — опитах да се пошегувам. Забелязал бях, че ирландците имат добро чувство за хумор. Кормак, един от оръженосците на Донакад, бе изключително грозен. Имаше изпъкнали очи, широки, сплескани ноздри и злощастна бенка, минаваща през цялата лява страна на лицето му, от ухото до под яката на ризата. Донакад обаче прие въпроса ми съвсем сериозно.

— Кормак е свободен пастир с добро положение — държи половин дял в един впряг за оране — или цената му е две и половина млечни крави, доста по-малко от една кумал. Изплаща ми наем на стойността на една млечна крава годишно.

Реших да насиля късмета си. Кумал на ирландски е робиня или отговорът на Донакад можеше да хвърли светлина върху собственото

ми бъдеще като негова собственост.

— Извини ме, ако ти прозвучи неучтиво — казах, — ти също ли имаш цена? И как другите разбират каква е тя?

— Всеки знае цената на другия, на жената и семейството му — отговори той, без дори да се замисли. — От ритуатри, който току-що видяхме, чиято чест е осем кумала, до младока, който още живее на земята на родителите си, чието лице ще бъде оценено на по-ниска цена.

— Аз също ли имам цена?

— Не. Ти си работна ръка, не си свободен и следователно нямаш нито цена, нито чест. Разбира се, можеш да получиш обратно свободата си и с усилена работа и ум да спечелиш богатство. По-лесно е да изгубиш, отколкото да спечелиш чест. Един ри рискува цената си дори ако само хване инструмент с дръжка, било то чук, секира или мотика.

— Ами меч, ако го използваш като чук? — не се сдържах и Донакад ме перна през врата.

На четвъртия ден от похода ни се сблъсках с любопитен пример за тази странна ирландска идея за определена от тях цена за всеки в йерархията. Пристигнахме в едно малко село, където би било съвсем нормално да спрем и да купим храна, а не го направихме, нищо че запасите ни бяха на привършване. От бързия ход ме заболя гърбът, все още бе натъртен от онзи удар в битката, но спътниците ми само казаха да побързам и да не се мая, и че скоро ще получа лек за болката. Самите те ускориха крачка и изглеждаха определено доволни, сякаш очакваха да им се случи нещо приятно. Малко по-късно пред се появи постройка, по-голяма от обикновена ферма и разложена доста по-близо до пътя. Видях и няколко малки външни бараки, покрай които обаче нямаше нито обори, нито признаци за земеделие. Липсваше и защитна ограда от жив плет. Напротив, сградата изглеждаше отворена за всички и много приветлива. Без и миг колебание, спътниците ми кривнаха от пътеката към вратата и без дори да почукат, влязоха вътре. Озовахме се в голяма, уютна стая, пълна с пейки и столове. Над огнище в средата висеше казан, от който се издигаше пара. Мъж, очевидно собственикът на мястото, пристъпи напред, поздрави топло Донакад, с няколко официални фрази го приветства с добре дошъл и го покани да седне и да се отпусне след уморителното пътуване. След

това се обърна и прикани по подобен начин всеки от оръженосците — без мен и прислужника на Донакад, разбира се. Едва бяхме седнали и домакинът им донесе гарафи медовина и бира. Питиетата скоро бяха последвани от самуни хляб, домашно масло и сушено месо. Храна получихме дори аз и възрастният прислужник.

Ядох бързо, предполагайки, че скоро отново ще се отправим на път. Но за моя най-голяма изненада Донакад и оръженосците му като че ли имаха намерение да останат и се позабавляват. Домакинът им обеща топло ястие веднага, щом готвачът разпали фурната. После сервира още пиене, последвано от гозбата, и ново щедро разливане на медовина и бира. Оръженосците вече бяха започнали да си разказват истории — любимо забавление на ирландците, при които — също като на пира на граф Сигурд в Оркни — от всеки се очаква да забавлява останалите с някой интересен разказ. През цялото това време в стаята влизаха още пътници, които също биваха настанявани и нахранени. До вечерта залата бе вече пълна и ми стана ясно, че малката ни група ще пренощува в тази странна къща.

— Кой е собственикът на къщата? — попитах прислужника на Донакад. — От туата на Донакад ли е?

На човека очевидно му се спеше от умора и от силните питиета.

— Даже не е тукашен. Пристигна преди около четири години и много му потръгна — каза старецът и тихо се изкашля.

— Искаш да кажеш, че печели, като продава храна и пиене пътниците?

— Не, той не печели, а пилее пари — отговори старецът. — Вече натрупал богатство, гледал е крави някъде на север. Сега цената на лицето му е много по-висока и напълно заслужено. — Реших, че старецът е изглупял и няма смисъл да го разпитвам повече. Щях да разреша загадката на сутринта.

Оказа се, че следващата сутрин също не е подходящо време за въпроси. Всички страдаха от убийствено главоболие, а когато се накахме да поемем по пътя, слънцето бе вече високо. Изостанах малко, чакайки Донакад да плати на домакина ни за всичката храна и пиене, но той дори не го направи на въпрос, а домакинът ни изглеждаше също толкова приветлив, както когато пристигнахме. Донакад само измърмори няколко засукани благодарности, после пристигнахме останалите, които вече мрачно влачеха крака по пътя.

Присламчих се до стария слуга и го попитах защо си тръгнахме без да платим.

— Гостоприемството на бругу не се заплаща — отговори ми той, леко шокиран. — Ако платиш, ще го обидиш. Даже може да те дадат под съд.

— В Исландия, откъдето идвам, от чифликчията, особено ако е богат и може да си го позволи, се очаква да бъде гостоприемен и да предостави на потропалите на вратата му пътници подслон и храна. Само че не видях никой да работи около къщата. Изненадан съм, че не е избрал за дома си по-закътаното място.

— Нарочно я е построил до пътя — обясни старецът, — за да го посещават повече хора. Колкото повече хора приеме, толкова повече се покачва цената му. Така увеличава честта си, която за него е по-важна от богатството.

Какво ще прави бругу, когато спестяванията му свършат, старецът не обясни.

— Един бругу се нуждае само от три неща — приключи с една от любимите на ирландците сентенции, — винаги пълен казан, къща край оживен път и сърдечен поздрав за всеки.

Пристигнахме в туата на Донакад през втората седмица на белтейн, месеца, който в Исландия наричат времето за прибиране на агнетата в кошарите. След уморителното газене с неугледната команда на Донакад през калта на половин Ирландия, не очаквах дома му да е нещо особено, и въпреки това останах поразен от нищетата. Къщата представляваше просто малка, кръгла постройка с кирпичени стени и островърх сламен покрив, а вътрешността бе по-голяма и от крайпътния хан. Имаше няколко стола и пейки, спеше се върху тънки дюшеци, напълнени с изсушен папрат, а утъпканият пръстен под бе покрит с шавар. Навън имаше няколко обора, хамбар и малка ковачница, и къса редица конюшни, с които Донакад се гордееше, но в които понастоящем нямаше коне.

От разговорите на оръженосците му подразбрах, че Донакад и воините му са отишли да се бият за върховния крал не от вяроност, а с надежда за плячка, с която да облекчат несгодите на всекидневиеето си. Земята на клана поначало била неплодородна, а през последните три лета валяло толкова много, че нивите били наводнени и реколтата — погубена. Стадата пък нападнала чума и тъй като дребните крале като

Донакад отчитаха богатството си в глави добитък, загубата силно бе снизила положението им в йерархията. Битката при Клонтарф, както вече я наричаха, бе единственият светъл лъч за последните пет години.

Донакад ме зачисли да работя на полето и се отнасяше с мен добре, въпреки че бях роб. Позволяваше ми да почивам по обяд и вечер, а храната ми — черен хляб, масло и сирене, и от време на време месо — не бе много по-различна от това, което ядеше самият той. Имаше съпруга и пет деца, и ръчно изтъканите им дрехи издаваха ограничените им средства. Въпреки това не видях Донакад да отпрати странник — в Ирландия гостоприемство се очаква не само от бругу — и на два пъти през лятото прислужвах в къщата на пировете, които Донакад както подобава на един крал, даваше на поданиците си. Знаех, че храната и медовината за тях са едва ли не всичко, скътано в килера му.

Пасях кравите, грижех се за овцете и прасетата, правех и поправях огради. Лятото на открито ме промени физически и морално. Укрепнах и заякнах, гърбът ми оздравя, познанията ми по ирландски бързо се задълбочиха, а и открих, че имам дарба за езиците. Безпокоеше ме единствено раната в ръката. Макар и да ги раздвижвах и масажирах, пръстите оставаха изтръпнали и трудно си служех с тях, особено когато трябваше да хвана мотиката, за да режа торфа за зимния огън на Донакар или да се преборя с камъните, които вадехме от каменистите ниви и трупахме по синорите.

Жътвата бе слаба, но не катастрофална. Скоро забелязах Донакад започва да нервничи. Спря да подхвърля остроумните си забележки и понякога по цял час стоеше, притеснен и разсеян на едно място. От време на време нощем се будех и чувах как тихо разговаря с жена си, Шанейд, в преградената със завеси част от къщата, която наричаха свои покои. Сред откъслечните думи често чувах непозната дума — манчун. Когато питах за значението ѝ Маркан, възрастния прислужник, той се намръщи.

— Това е данъкът, който Донакад трябва да изплати на манастира през есента. Събират го всяка година и от пет години насам Донакад не може да го плати. Отпуснаха му още време, но дългът толкова нарасна, че ако изобщо успее да го изчисти, ще му трябват години.

— Защо дължи пари на манастира? — попитах.

— Туат като нашия трябва да има господар — отговори Маркан. — Много сме малки да оцелеем сами, затова полагаме клетва за вярност на някой крал, който ни защитава при нужда, в местните войни, споровете за пограничните земи и прочее. Ние му даваме подкрепата си, а него провъзгласяват за върховен крал на няколко туата или рангът му пораства. Дава ни и добитък, за който се грижим вместо него. Когато работата по полето приключи, му връщаме уговорената лихва в натура, под формата на мляко, сирене или телета, и помагаме с други неща.

— Но каква роля играе тук манастирът?

— Уговорката изглеждаше разумна по времето, когато я сключи дядото на Донакад. Според него абатството щеше да е по-умерен господар от предишния ни ри туатри, който вечно искаше войници за безкрайните си сръдни с околните крале или пък цъфваше със свитата си и оставаше със седмици, чувстваше се като у дома си и ни докарваше до просешка тояга. Дядото на Донакад измисли да преминем към манастира. Монасите нямаше да искат войници и нямаше да ни навещават толкова често.

— И какво се обърка?

— Всичко вървеше добре почти двадесет години. После на новия абат започнаха да му идват велики идеи. Той и съветниците му започнаха да изкарват патрона си по-свещен от останалите светци, а манастирът им трябваше да превъзхожда другите манастири. Абатът започна да събира зидари и работници, да изгражда нови параклиси и да наема най-добрите ювелири за витражите. А това струва много пари.

Още лог н-енек^[1], помислих.

— Манастирският ковчезник започна да изисква по-големи налози от добитъка, който ни бяха наели, тъй като нашите стада измряха. Наследникът му на поста пък измисли нов начин за набиране на средства. Сега всяка есен монасите правят обиколка из туатите и показват свещените си реликви. Богобоязливите трябва да изплащат манчуна, данъка за манастира, за да продължи строежите си абатът. Ако питаш мен, дотогава ще минат още няколко поколения. Искат пари дори за мисионерите, които изпращат в чужбина.

Забележката на Маркан ми напомни за Тангбранд, войнствения мисионер на крал Олаф, който така се изложи в Исландия. Само че не

знаех каква точно е религията на стареца, затова си замълчах.

— Кога се очаква да бъде следващото посещение на монасите?

— Патрон им е свети Киеран, празнуват деня му на деветия ден от септември. Така че вероятно ще ги видим през следващите седмица-две. Едно е сигурно: Донакад не може да погаси дълга си.

Някак очаквах реликвите на св. Киеран да са части от тялото му — бедрена кост или може би череп. Чувал бях, че поклонниците на Белия Христос боготворят тези зловеци останки. Оказа се, че нещата, които монасите донесоха след десетина дни са просто лични вещи — извитата глава на владишки жезъл и кожена торба, в която твърдыха, че се намира Библията на светеца. Жезълът определено бе доказателство на думите на Маркан, че манастирът е изхарчил големи суми за облажаването на светеца си. Закривеното парче старо дърво лежеше в изработено във формата на конска глава разкошно посребрено сандъче, обсипано със скъпоценни камъни. Вдигнаха лъскавото украшение така, че всички събрали се пред дома на Донакад да го видим и му се поклоним.

За моя изненада се отнасяха с още по-голямо благоговение към книгата. Твърдыха, че е същата чудотворна Библия, която св. Киеран винаги носел със себе си и изучавал през всеки свободен миг. Ставал да я чете при изгрев-слънце и залягал над страниците и късно през нощта, без почти да се отделя от нея. Разказът им неволно ми напомни за онзи ден през сенокоса, когато майка ми така и се изсушила след проливния дъжд във Фродривър. Един ден Киеран безразсъдно оставил книгата си отворена на земята. В отсъствието му паднал тежък дъжд. Когато светецът се върнал да прибере книгата, земята била подгизнала от влагата, но крехките страници били сухи като прахан и нямало нито петънце размазано мастило.

За да ни го докажат, монасите развързаха кожените ремъци на торбата, тържествено извадиха книгата и благоговейно ни показаха непокътнатите страници.

Подобни истории силно впечатляваха хората на Донакад, независимо че те не можеха да четат, нито да преценят колко стара е книгата. Последва доста неловък момент, когато групичката монаси в бозавите си дрехи, застанали наред пръстения под на дома на Донакад, поискаха да им се изплатят задълженията. Абатът се представляваше от ковчежника, висок, мрачен мъж, който с

прискърбен, но категоричен тон отправи искането си. От мястото си до стената, при Маркан, видях, че Донакад изглежда сконфузен и засрамен. Предположих, че се решава съдбата на лог н-енека му. Донакад смирено помоли монасите да позволят на него и хората му да изплатят задълженията си на части. Обясни, че жътвата за пореден път ги е разочаровала, че ще остави за себе си колкото да не умре от глад и през цялата идеща зима ще доставя храна на манастира. После извади най-силния си коз: като задатък за намеренията си ще заеме на манастира единствения си роб и изработеното от него ще послужи за гаранция срещу годишния дълг.

Тъжният ковчезник погледна към мястото ми до стената. Вече не носех верига или окови, но белезите по китките издаваха, че съм роб.

— Много добре — каза, — ще приемем младежът да дойде да ни работи временно, макар и това да не е манастирска практика. Но самият благословен Патрик някога е бил роб, значи има прецедент.

Така от собственост на Донакад, ри туати на Уа Далай, преминах в ръцете на монасите на манастира „Св. Киеран“.

[1] Ирландският израз за стойността на лицето. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

До ден-днешен гледам на времето, което прекарах в манастира, огромна благодарност и неподправена омраза и не знам дали да благодаря или прокълна тамошните си учители. Прекарах сред тях повече от две години, без да подозирам каква огромна привилегия е даденият ми достъп до знания. Съществуването ми се струваше безсмислено и ограничено, и често в отчаянието си изпитвах страх, че Един ме е изоставил. Поглеждайки назад, осъзнавам, че страданията ми са били само бледо подобие на това, което Всемирния отец е претърпял. Бе пожертвал окото си, за да отпие от извора на мъдростта на Мимир и бе висял в адски мъки от Дървото на живота, за да научи тайната на руните. Аз трябваше да понеса само самотата, отчаянието, студа и глада, и безкрайното повторение на догмата. Манастира „Св. Киеран“ напуснах със знания, до които ежедневно прибъгвах през остатъка от живота си.

Естествено това стана напълно случайно. В манастира отидох като роб, не човешко същество, и бъдещето ми бе мрачно като сивия есенен ден, в който пристигнах. Бях вноска за погасяване на дълг и единствената ми стойност се съдържаше в ръчния труд, с който щях да намаля неизплатените дългове. Затова и ме зачислиха като момче за всичко при каменоделците, с които и щях да остана, да мъкна и режа камъни, да точа длета и да опъвам макари и въжета, докато остарее и стана прекалено слаб за подобни прости задачи. Но боговете ми бяха предопределили различна съдба.

Манастирът е построен на върха на едно било от източната страна на бавна река, най-голямата в Ирландия. Също както домът на Донакад не бе дворец в обичайния смисъл на думата, и „Св. Киеран“ не представляваше внушителна сграда, а пръснати по хълма каменни параклиси, с разхвърляни помежду им скромни постройки, които приютяваха монасите, книгите и работилниците. Всичко това бе обградено от пръстен вал, който монасите наричат валум. Манастирът може да бе скромен — малки стаи, ниски врати, прости килии, но

амбиции му бяха епохални. В „Св. Киеран“ срещнах монаси, които бяха пътували из кралските дворове на Европа и проповядвали пред крале и принцове. Други задълбочено бяха запознати с древната мъдрост. Имаше художници и опитни занаятчии и наистина превъзходни поети, много бяха искрени *сейли де*, слуги Божии, както се наричаха. Неизбежно обаче сред тях имаше и глупаци, лицемери и садисти, които носеха същото расо.

Абат по мое време беше Айдан. Висок, оплешивяващ и безцветен мъж, с избелели сини очи и венец къдрава руса коса, изглеждаше така, сякаш са източили кръвта му. Прекарал бе целия си съзнателен живот в манастира, в който постъпил още като дете. Дори се говореше, че бил синът на предишния абат, въпреки че бе минал повече от век, откакто на монасите са позволявали да се женят. За пред света съблюдаваха строго безбрачие, но все още имаше такива, които поддържаха редовни връзки с жените от разрасналото се покрай светата обител село. Каквито и да бяха корените му, абат Айдан бе студен като риба и консервативен, но амбициозен. Ръководеше манастира по наследените от предците си непоклатими правила и странеше от нововъведенията. Предполагам сам би определил силата си в преклонението пред дългосрочните интереси и оцеляването на братството. Възнамеряваше да остави манастира по-силен и с осигурено бъдеще, и ако сухар като него изобщо осъзнаваше колко крехко и преходно е човешкото съществуване, то го правеше единствено и само за да съсредоточи енергията си върху по-трайните материални основи. Затова и абат Айдан бе насочил цялото си старание за увеличаване репутацията на манастира, надграждайки по-скоро материалните чудеса, а не светостта му.

Беше вманиачен на тема икономии. Брат Марианус, ковчежникът, се срещаше с абата по-често от всеки друг монах и се предполагаше да му дава почти всекидневен отчет на дължимите на манастира пари, данъците, настоящата стойност на притежаваното и разходите по управлението. Самият абат Айдан не бе алчен. Интересуваше го само престижът на „Св. Киеран“ и знаеше, че за нарастването му е необходим постоянен паричен приход. Жестока разправа чакаше всеки, застрашил този доход. В годината, преди да се озова в манастира, хванали кражба на манастирски овце. Виновникът бил публично обесен пред самата света обител. Още по-голямо раздвижване имало

през втората година на управлението на абата. Млад послушник избягал с няколко не особено ценни предмета — два метални съда от олтара и няколко страници от незавършен ръкопис от скриптория. Младежът изчезнал в нощта и успял да стигне чак до земите на туата си. Абат Айдан отгатнал за къде се е отправил и изпратил подире му потеря, чиито заповеди били да възстановят откраднатото и да доведат под стража провинилия се. Една от първите истории, които чух след пристигането си в „Св. Киеран“ — разказана ми с възмутен шепот, — бе как довели младия монах на дълго въже, с оковани ръце и разкъравен от камшици гръб. Другите монаси очаквали да му бъде наложено строго покаяние и останали озадачени, когато след само една нощ престой в манастира младежът бил отведен незнайно къде отвъд реката. След около месец до монасите стигнал слухът, че е оставен да умре от глад в една дълбока яма. Очевидно би било светотатство да се пролее кръвта на човек, на когото предстои да посвети живота си на Църквата, затова абатът възкресил този рядко използван метод на екзекуция.

Вещото финансово управление на абата носеше невероятна печалба. „Св. Киеран“ отдавна бе известен със скриптория си, чиито ръкописи с изящни илюстрации бяха прочути в цяла Ирландия, но сега за възхвалата на манастира и на Господ бяха впрегнати и много други умения. Абат Айдан окуражаваше обработката на скъпоценни камъни, емайл и стъкло. Много от хората, които изработваха ювелирите му бяха монаси. Създаваха предмети с изключителна красота по технологии, почерпени от древните текстове или научени в чужди страни. Често обменяха идеи със занаятчиите, които прииждаха в манастира, привлечени от репутацията му на щедър покровител на изкуствата.

Назначиха ме да работя при един от тези майстори, каменоделеца Сер Кредин. Сер Кредин имаше изненадващо крехък вид за човек, прекарал живота си в обработка на огромни каменни блокове с чук и длето. Бе от един далечен район на югоизток, където камъните от само себе си се трошат на кубове и плочи, и туатът му от незапомнени времена бе раждал каменоделци. „И последният глупак, казваше, може да раздробя каменен блок със сила, нужно е умение и въображение да видиш «формата» му и да знаеш как да я извлечеш от него. Това вече е

дарба от Бога.“ Когато за първи път чух тази забележка, помислих, че благодаря за уменията си на Белия Христос.

Абат Айдан го бе натоварил да изработи внушителен нов каменен кръст за манастира. Основата трябваше да представя сцени от Новия завет, а по дръжката да бъдат гравирани най-прочутите чудеса на св. Киеран. Монасите бяха дали на скулптора груби скици — възкресението на Белия Христос от гроба, разбира се, и дивата мечка, която в уста донесла клонки за първата колиба на св. Киеран — и следяха картините да бъдат правилно прехвърлени върху камъка. Оттам нататък обаче монасите бяха почти безсилни и всичко зависеше от опитните ръце на Сер Кредин. Само един майстор каменоделец знае какво ще се получи от всеки каменен блок и владее финото изкуство да насочва и обучава окото на зрителя. И разбира се, нанесеш ли удар с длетото, връщане назад няма, не можеш да изтриеш направеното, да започнеш наново и да изличиш мига.

Когато ме зачислиха към групата му, Сер Кредин вече почти привършваше масивната правоъгълна основа. Отнела му бе пет месеца усилен труд. Отпред, увит в саван, Христос се издигаше от ковчега си под погледа на двама войници с шлемове; на задната страна Петър и Христос ловяха човешките души с рибарска мрежа. Два по-малки крайни панела бяха прости фасетки, издялани от главния помощник на Сер Кредин; самият майстор вече работеше по голямата вертикална дръжка. Беше от твърд гранит, донесен със сал по реката и с мъка извлечен по хълма към работилницата. Когато пристигнах, камъкът лежеше на една страна под навес. Повдигнали го бяха на дървени блокчета, за да бъде на удобна височина на Сер Кредин. Първата ми задача бе да събирам каменните отломки от калта и по здрач да закривам полузавършената работа със слама срещу студа. По принуда изпълнявах и ролята на нощен пазач, тъй като не ми дадоха легло и спях свит върху балите слама. Преди закуска се нареждах при останалите слуги и просяците, които идваха в кухните за мляко и овесена каша. Закусвах клекнал при огромния каменен блок, който бързо се превърна в център на моето робско съществуване. След няколко дни събиране на отломки ме „повишиха“ да забързвам камъка всеки път, когато мълчаливият майстор — Сер Кредин — никога не коментираше хода на работата си и лицето му бе лишено от всякакво изражение дори и когато оглеждаше творбата си или правеше почивка.

След месец вече острых длетата на Сер Кредин и отговарях за метлата, а майсторът дори ми позволи да нанесе няколко удара по съвсем грубата работа, където нямаше и най-малка вероятност да напакостя с нещо. Въпреки обездвижената си лява ръка открих, че съм достатъчно сръчен и мога да издялам истинска фасетка. Открих и че подобно на много майстори, под неприветливата си външност Сер Кредин е добър и изключително наблюдателен човек. Забелязал бе, че съм по-любознателен от останалите и при възможност обикалям и изучавам манастира, и разглеждам поучителните релефи по каменните кръстове. Верен на себе си Сер не каза нищо. В крайна сметка беше майстор, а аз прост работник.

Късно една вечер, когато основата на дръжката на кръста бе приключена, прилежно изгладена и разграфена в ъглите, готова да бъде поставена в гнездото ѝ на пиедестала, Сер Кредин изрязва двадесетина странни резки. Изчака работниците да си тръгнат и сигурно с мисълта, че никой не го гледа, вдигна длетото и издяла чертите през един от ъглите. Направи ги толкова фино, че едва се виждаха, а и след като дръжката влезеше в гнездото, щяха да останат погребани. Ако не го бях забелязал случайно да се навежда над камъка с финото длето в ръка, нямаше да знам къде да ги търся. Когато си тръгна, приближих камъка и опитах да отгатна предназначението им. Определено не бяха поръчани от абата и монасите. В началото ги взех за руни, но пък бяха много по-прости от руните, които познавах — просто черти, някои дълги, други къси, групирани по няколко или наклонени настрани. Издялани бяха така, че едни оставаха от предната страна на разграфения камък, други на съседната страна, а трети пресичаха и двете. Бях напълно озадачен. След известно време се зачудих дали не ми се губи някоя скрита подробност. Прокарах пръсти по резките, но смисълът им все така ми губеше. Взех парче плат и въглен от пепелта на разпаления за обяда огън и с въглена прехвърлих върху плата символите. Изпънах парцала на земята и тъкмо се готвех да коленича и да го разгледам, осъзнах, че някой ме гледа. На вратата на една от монашеските колиби стоеше Сер Кредин. Вместо да се прибере в килията си както обикновено правеше, бе дошъл да види отново работата си.

— Какво правиш? — попита строго и тръгна към мен. Никога не го бях виждал така ядосан. Скочих на крака, но бе твърде късно да

скрия овъгленото парче плат.

— Опитвах да разчета резките по дръжката на кръста — изпелтечих. Усецах, че лицето ми пламти.

— Как така да „разчетеш“ — изръмжа майсторът.

— Реших, че са руни — признах.

Сер Кредин ме изгледа изненадан и изпълнен със съмнение.

— Знаеш да четеш руни? — попита той. Кимнах. — Ела с мен — лаконично рече Сер Кредин и бързо прекоси хълма до мястото, където бяха погребани монаси и някои умрели по време на поклонението си в светото място пилигрими. Хълмът бе осеян с паметни плочи. Само че Сер Кредин не се интересуваше от сетния пристан на монасите. Пристъпи пред нисък, плосък камък, побит дълбоко в земята. Горната му страна бе покрита с издялани символи.

— Какво пише тук? — попита той. Дори не се замислих. Надписът бе прост и който и да го бе направил, бе използвал опростена форма на фударка.

— В памет на Ингалд — отговорих и се осмелих да изкажа и мнение. — Сигурно е бил викинг или гал, умрял по време на посещението си в манастира.

— На повечето викинги, посетили това място, не са издигали паметни плочи — отново изръмжа майсторът. — Идвали са с корабите си по реката, за да грабят и обикновено са изгаряли целия манастир до основите. Без каменната му част, разбира се.

Без да отговарям, зачаках каква ще бъде следващата стъпка на господаря ми. Във властта на Сер Кредин бе да ме накаже жестоко. Прост роб, при това езичник, докоснал се до скъпоценния кръст на абата заслужаваше бичуване.

— Откъде си се научил да четеш руни? — попита Сер Кредин.

— В Исландия, а преди това в Гренландия и на едно място, наречено Винландия — отговорих. — Имах добри учители и научих някои разновидности, стари и нови.

— Значи имам помощник, който може да чете и пише, пък било и по свой си начин — каза учуден майсторът. Обяснението ми като че го задоволи.

Върнахме се при мястото, където огромната дръжка на кръста лежеше на скелето. Сер Кредин взе въглена, който бях използвал, изнамери парче плоско дърво и заглади единия му край с длетото си.

— Знам няколко руни и често съм се чудил дали има връзка между тях и моето писмо. Само че досега не съм имал възможност да ги сравня. — Направи няколко драски по ръба. — Сега ти — подаде ми дъсчицата и въглена. — Това са буквите, с които аз и предците ми си служим от поколения. Ти напиши своите букви, фударка или както там им казваш.

Над знаците надрасках буквите, на които ме научи преди толкова много години Тиркир. Още докато ги пишех, видях, че няма никаква прилика с писмото на майстора. Моите руни бяха с по-сложна форма, под ъгъл, а понякога и затворени вътре в себе си. Бяха и повече на брой от знаците на Сер Кредин.

Подадох му дъсчицата. Той поклати глава.

— Сам Огмий не би го разчел — каза.

— Огмий? — Не бях чувал името преди.

— Казват му и Медноустия или Слънцеликия, зависи с кого говориш. Научил е хората да пишат. Затова наричаме писмото си огам.

— Според моите учители тайната на писмото открил Один, което може би обяснява разликите в двете системи — осмелих се да предположа аз. — Два бога, две писмена. — Разговорът ни ми вдъхна смелост. — Какво точно написа на дръжката на кръста? — попитах аз.

— Името си и имената на баща ми и дядо ми. Открай време е обичай в семейството. Дяламе сцените, които ни наложат хора като абат Айдан, гордеем се с работата си и я вършим добре. Но накрая винаги се прекланяме пред миналото и тези, които са ни дарили с дарбата и които ще ни я отнемат, ако не им отдадем нужното уважение. Затова оставяме знака си, както ни е учил Огмий. Ще му направя и малко приношение под дръжката в деня, в който този кръст бъде поставен на пиедестала му.

Сер Кредин с нищо не издаде какво бе решил вечерта, когато узна, че мога да чета и пиша. Три дни по-късно ме извикаха при брат Сенесак. Познавах го по физиономия и знаех каква добра репутация имаше сред монасите. Беше сърдечен, енергичен мъж, може би на петдесет. Често го виждах да крачи, червендалест и с изражение, излъчващо спокойна целенасоченост, из манастира. Знаех, че отговаря за обучението на младите монаси и се ползва с популярност сред тях заради добродушния си нрав и очевидната си загриженост за благосъстоянието им.

— Влез — повика ме Сенесак, когато нервно се заковах на прага на малката му килия. Живееше в кирпичена колиба, обзаведена с маса, стол и сламеник. — Нашият майстор ми каза, че можеш да четеш и пишеш, и че си будно момче. — Погледна ме проницателно, отбелязвайки раздърпаната ми риза и следите от окови по китките ми. — Казва и че си трудолюбив и сръчен, и че след време можеш да бъдеш ценно попълнение за манастира. Какво мислиш?

Толкова бях изненадан, че не се сетих какво да отговоря.

— При нас постъпват не само синовете на заможните — продължи Сенесак. — Всъщност по традиция окуражаваме талантливите младежи. Със своите умения те често допринасят за манастира повече от материалните блага, които носят по-богатите ни послушници.

— Благодарен съм за загрижеността ви и на Сер Кредин, за добрите думи — отговорих, опитвайки се да спечеля поне миг да подреда мислите си. — Не съм си представял, че животът ми ще протече така. Но първото ми опасение е, че не съм достоен да отдам живота си в служба на Господ.

— Малцина новопостъпили са напълно сигурни в призванието си от мига на пристигането си тук, а и да са, аз лично имам едно наум за тях — отговори меко той. — Както и да е, смиреността е едно добро начало. А и никой не очаква да станеш веднага монах. Ще започнеш като послушник и като толкова много твои предшественици, под мое наблюдение ще изучиш почините на братството.

Беше предложение, което никой роб не би отхвърлил. Нямаше кой да плати откуп за мен, бях далеч от родните места и допреди миг, без никакво бъдеще. Отведнъж ми се предлагаше нова идентичност, дом и сигурно бъдеще.

— Вече обсъдих случая ти с абата — продължи Сенесак, — и въпреки че той не е особено ентузиазизиран, се съгласи, че трябва да ти дам възможност да докажеш на какво си способен. Думите му обаче бяха, че може да намериш службата на Господ за по-тежка от робството при един каменоделец.

Хрумна ми, че може би Один най-после е отворил очи за бедата ми и ми изпраща тази внезапна възможност.

— Разбира се, че с радост ще постъпя в манастира, на място по ваше усмотрение.

— Отлично. Сер Кредин каза, че името ти е Торгилс или Торгайс. Звучи твърде езическо. По-добре да си избереш ново, християнско име. Някакви предложения?

Замислих се малко, преди да отговоря, после — тихо отдавайки дан на Один Измамника — казах:

— Бих желал, ако може, да приема името Тангбранд. Така се е казвал първият мисионер, отнесъл учението на Белия Христос в Исландия, откъдето са родителите ми.

— Добре, нямаме друг монах с такова име. Значи от тук насетне ще бъдеш Тангбранд и ще се постареем да не посрамиш кръстника си. Може би някой ден ще се върнеш да проповядваш в Исландия.

— Да, господарю — смотолевих.

— Да, братко, не господарю. А и тук не казваме Белия Христос, само Христос или Исус Христос, нашият господар и спасител — отговори той, толкова искрено, че се почувствах леко засрамен. Надявах се никога да не открие колко катастрофално се бе провалил Тангбранд в битката със старата вяра.

Както и бе предупредил абата, физически животът на послушник в „Св. Киеран“ не се различаваше особено от дните ми при Сер Кредин. Задачите, които бях изпълнявал като роб, прозираха и в новите ми задължения. Вместо да премигам каменните отломки, метях килиите на монасите и изхвърлях помията. Вместо чука и длетото, сега стисках мотика и с часове блъсках приведен над каменистата почва по манастирските ниви. Дори дрехите ми бяха почти същите: преди носех широка туника от евтин плат, привързана с връв през кръста. Сега имах малко по-хубава туника от неизбелен памук с въжен колан, и сиво вълнено наметало с качулка; преди ходех бос, сега носех сандали. Основната промяна — към по-лошо бе дисциплината. Като роб от мен се очакваше да ставам призори и работя по цял ден, ако изкарам късмет с почивка за обяд, след което се свивах за добре заслужен сън, за да събера сили за следващия ден. Един монах, открих, почива много по-малко. Той става по тъмно, за да каже молитвите си, работи на полето или в скриптория, повтаря молитви през точни интервали от време и често си ляга по-изтощен и от роб. Дори храната не му носи кой знае каква утеха. На един роб върви да бъде недохранен, но и монасите ядяха съвсем малко по-добра, проста храна и често постеха.

Сряда и петък в „Св. Киеран“ бяха дни за пост и по-младите сред нас по възможност си издействахме двойни порции в четвъртък.

Всичко това обаче бе почти без значение. Благоволенieto на Сенесак отвори пред мен вратата към знанието и веднъж престъпил прага, се изгубих очарован в този непознат за мен свят. Като роб ми признаваха само ума на роб и ме учеха на неща, които се отнасяха за работата ми — как се лъскат тенджерите с пясък, как се рине торф, как да оправя изкривената дръжка на плуг, като я накисна в топла вода. Сега ме учеха на невероятно много и всевъзможни неща. Започнахме, разбира се, с римските букви. Сенесак ми даде книга с упражнения и малък дървен калъф с две восъчни плочи, на които написа буквите с метално стилo. Мисля, че дори той се впечатли от това, че научих цялата азбука само за три дни, и че до края на седмицата вече пишех смислени и относително безгрешни цели изречения. Може в мозъка ми да имаше механизъм, вече добре развит от руните — познанията за които държах в тайна — и той просто да се бе отпуснал от бездействие. Сега му трябваше само стимул и практика. Съучениците и учителите ми скоро започнаха да гледат на мен като на дете чудо. Може би за това мое умение спомогна и комбинацията от викингска и ирландска кръв, все народи, които силно ценят ритъма на езика. След по-малко от шест месеца вече четях и пишех на църковен латински и почти свободно си служех с френски, който изучавах от един брат, живял няколко години в Галия. И немският и езикът на англичаните ми представляваха малка трудност, тъй като бяха сравнително близки по произношение и речник до собствения ми език. След две години вече четях и гръцки.

Талантът ми запазваше благоволенieto на абат Айдан. Имах чувството, че само чака да кривна от правия път и да се опозоря, но дори той трябваше да признае, че съм звездата на манастира в основното изпитание за паметта — изучаването на псалтира със своите сто и петдесет псалма, с които се молехме и пеехме при богослужение. Обикновено на един монах му трябват години, за да научи елия псалтир наизуст, а повечето от монасите по онова време знаеха само най-известните и често повтаряни псалми. Изненадващо и за самия мен, открих, че само веднъж като чуех нещо, го запомнях дума по дума; скоро пеех куплетите, ред по ред, докато повечето ми съученици завалваха думите или се присъединяваха само на припева. Някой обаче

отбеляза, че това понамирисва на работа на дявола, защото, макар и да знаех думите, пеенето ми бе фалшиво, и дразнеше и обиждаше слуха.

Познанието на латинското писмо значеше, че вече мога да попивам всякаква информация от книгите. В началото ми бе трудно да получа достъп до библиотеката на манастира, защото брат Ейлби, библиотекарят, вярваше, че книгите са по-ценни от хората. И в известен смисъл имаше право, както признах, когато ме зачислиха да работя в скриптория. Поверените му ръкописи бяха гордостта на „Св. Киеран“ и невероятно ценни, дори само физически. За един-единствен голям том са нужни кожите на повече от сто телета, колосална инвестиция в една страна, в която богатството се измерва в добитък. В крайна сметка брат Ейлби започна да ми има доверие дотам, че да ми позволи да се ровя по лавиците с книгите. Открих, че повечето са библии, основно копия на евангелията, но имаше и трудове на класически автори като Вергилий, Хораций и Овидий, както и християнска поезия от Пруденций и Авсоний. Любимата ми книга бе един трактат по география от испански монах на име Изидор. Прекарах часове в бленуване по описаните от него екзотични страни, без да подозирам, че един ден ще имам възможността да видя много от тях. Като сврака можех да запамята ефектни цитати несвързана информация и произволните ми заемки от сериозните текстове скоро започнаха да дразнят учителите ми, по-възрастните и учени монаси, имащи задължението да преподават на послушниците предмети като история, право и математика.

От нас, послушниците, се очакваше не просто да трупаме знания, но да съхраним и разпространим най-ценните му елементи, а именно Светото писание, с други думи, да го преписваме. Раздадоха ни пак восъчните плочи и ни показаха как с метално стило и линийка се изписват буквите. Повтаряхме урока отново и отново, докато не ни обявяха за достойни да преминем на вече използван велен, по който повтаряхме едва забележимите, избелели линии, оставени от преписвачите преди нас, докато схванем принципа. На този етап вече сами правехме мастилото си от сажди от кандилата и комините. Едва когато започнехме да изписваме перфектно *diminuendo*, започвайки с голяма главна буква, следвана от все по и по-малки, докато окото вече не можеше да ги различава, на най-сръчните от нас се позволяваше да преминат на чист велен. Тогава и разбрах защо манастирът се нуждае

от несекващ приток млади монаси за прочутия си скрипторий. Причината бе същата, поради която имаше нужда от стада телета и агнета за велена — младите животни предоставяха перфектно чиста кожа, младите монаси — остро зрение. Най-добрите ни преписвачи бяха младежи, до мъже на средна възраст, сръчни, с добро зрение и забележително въображение.

Странно, материалите, предназначени да гаят окоето, в паметта ми са се запазили с миризмите си. За да омекнат космите и паднат полесно при изстъргването, накисвахме необработената кожа в зловонна смес от животински изпражнения и вода, след което я стабилизирахме във варовиков разтвор и тя замирисваше остро и свежо. Най-доброто ни червено мастило се правеше от шикалки, които миришат на кисело. Що се отнася до зеленото и синьото, видях ли тези цветове, още ми се струва, че подушвам морето. Получавахме ги от изстискания сок на крайбрежни молюски. Оставяхме течността да ферментира на слънце, при което екстрактът се променяше от зелен, в син, до пурпурен, без да губи миризмата на гниещи вътрешности на риби, която допълваше вонята на рибена мас, спойката на мастилото.

Превръщането на зловонните изходни материали в красотата на страницата само по себе си бе чудо. Никога не съм бил особено добър преписвач или илюстратор, но овладях достатъчно техники да оценя нужното умение. Гледах как един от най-добрите ни илюстратори украсява първата буква на Евангелието, затаил дъх при мисълта каква загуба ще е, ако ръката му потрепери. За тази работа е нужна твърда ръка и фина четка — за най-деликатните рисунки предпочитаха четка от косъмчета от катериче ухо — и рядка комбинация от въображение и геометрична дарба да преплиташ мотивите, които се увиват и извиват като филизи на неземно цвете. Интересно, напомняха ми рисунките, които бях видял — сякаш толкова отдавна — по изящния нос на кораба на крал Сигтригур. Откъде идва приликата между християнските главни букви и викингските кораби, не знаех. Още по-странно бе, че много от розетките завършваха с озъбена фигура. На кърмата на военните кораби я слагат, за да всеят страх у врага, но за нищо на света не можех да проумея какво прави в Светото писание. С това не твърдя, че отдадох кой знае колко размисъл по въпроса. Моят принос в преписите бе от време на време да вписвам някой ред в черно, със ситните букви, предпочитан от абат Айдан, защото така на всеки скъп

квадратен сантиметър велен се побираха повече думи. Моята задача бе да запълвам червените точки и ромбове, богато пръснати за украса. Работата понякога отнемаше часове, тъй като броят на орнаментите често достигаше стотици на страница.

Може би съм създал погрешно впечатление, че животът ми като послушник преминаваше по нивите, в класната стая или скриптория. Религиозното обучение бе нечовешки строго и за нещастие поверено на брат Огън, пълна противоположност на добрия брат Сенесак. Външният вид на брат Огън лъжеше. Изглеждаше благ, с тъмна коса и много тъмни очи, сякаш искрящи от чувство за хумор. Дори гласът му бе боботещ и веселяшки. Но всеки ученик, приел го автоматично за добряк, скоро се убеждаваше в грешката си. Брат Огън имаше зъл нрав и ужасно чувство за непогрешимост. Основният му метод на преподаване бе ученето наизуст. Искаше от нас да наизустяваме страница след страница от евангелията и писанията на Бащите на църквата, и после ни изпитваше върху текстовете. Любимият му похват бе да изпита някое момче и когато жертвата се запъне или сбърка, изведнъж да се обърне към друг ученик и да му изкрещи да продължи. Ужасен, вторият със сигурност бъркаше и тогава наставаше часът на брат Огън. Сграбчил двамата за косата, учителят ни продължаваше рецитацията сам, натъртваше на думите през стиснатите си зъби и с намръщено лице отмерваше фразите, като удряше една в друга главите на нещастниците.

Всеки послушник — трябва да бяхме около тридесетина — се нагаждаше по свой начин към неприветливия свят, в който се бяхме озовали. Повечето малодушно се пречупваха и следваха наложените им правила и рутина. Малцина изпитваха искрен ентузиазъм към монашеския живот. Един младеж — казваше се Енда и беше малко слабоумен — си науми да подражава на светите отшелници и без да уведоми никого, се изкачи на върха на кръглата кула. Това бе най-ефектната постройка в „Св. Киеран“, изящна каменна стрела, в дните на викингските набези служила за наблюдателница, а сега за камбанария. Енда се качи на самия връх, където естествено не можехме да го видим и остана там четири дни и нощи, докато ние останалите го търсихме безрезултатно. Разбрахме къде е едва когато чухме немощните му викове за хляб и вода, и видяхме края на спуснатото въже — не беше преценил правилно височината и то не

стигаше до долу. Брат Сенесак организира малък спасителен отряд, качихме се и свалихме Енда, вече твърде слаб да ходи сам. Отведоха го в лечебницата, където се възстанови, но случилото се като че ли още повече увреди главата му. Не знам какво се е случило с него, по всяка вероятност е станал монах.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

За двете години в „Св. Киеран“ се сприятелих само с един от съучениците си. Колман бе изпратен в манастира от баща си, заможен фермер. Стадата му били нападнати от чума и фермерът се помолил на св. Киеран и натъркал болните животни с кал, замесена с прах от пода на параклиса на светията. Всички животни оздравели, а фермерът бил толкова благодарен, че дал момчето — най-необещаващото измежду шестимата си синове — при монасите, за да се отблагодари на светеца за намесата му. Едър и верен, Колман заставаше на моя страна, когато другите послушници, ревниви, че ги засенчвам в класната стая, се обединяваха срещу ми и ме подиграваха за чуждоземните ми корени. Аз му се отплащах, като му помагах с уроците — падаше си малко зубрач. Двамата бяхме добра комбина, поставехме ли си за цел да разчупим каноните на монашеската дисциплина.

Спалните ни помещения се намираха от северната страна на манастира и през нощта по-смелите понякога прескачаха манастирския синор, за да вкусят от тайните на външния свят. Промъквахме се сред къщите, израснали покрай „Св. Киеран“, от сенките наблюдавахме как живее простолюдието и през тънките стени подслушвахме кавгите и разговорите им, плача на бебетата, пианските песни и хъркането. Внимавахме, защото имаше и такива, които биха ни издали на абата. А наказанието за това бе сурово, проснат по лице на пръстения под да рецитираш три или четири часа епитемии. В най-лошия случай ни караха да застанем с протегнати ръце, като кръст, докато ставите ни застържат от болка и под зоркия поглед на някой по-дебелокож брат да рецитираме, отново и отново „Прося опрощение, Господи“, „Вярвам в триединството“, „Моля Те за милост“. Милост нямаше. Един от послушниците, за втори път уличен в нощни набези, получи двеста удара с камшик.

Недалеч от манастира, скрит в гората имаше малък каменен параклис. Не знаехме кой го е построил или с каква цел; монасите твърдяха, че не знаят нищо по въпроса. Малката постройка беше

изоставена и бавно се разпадаше, но криеше, както открихме, своя тайна. Не знам кой от послушниците пръв откри неприличната скулптура. Трябва да е бил някой със забележително зрение, защото издяланият камък бе сбутан сред камънаците на входа и при нормални обстоятелства би убягнал на окоето. Който и да бе, спомена за находката на приятелите си, те на свой ред на останалите ученици, докато накрая статуята се превърна в нещо като талисман. Викахме ѝ Разгонената вещица и в един или друг етап от живота си се промъквахме, за да я съзерцаваме в параклиса. Беше гротескна като странните, озъбени зверове в книгите жена не в първа младост, гола, с три огромни гърди, увиснали от изпъкналите ѝ ребра. Седеше разкрячена, с ангелска усмивка и с пръсти разделяше устните към най-тайното си място. Цялостният ефект бе едновременно еротичен и демоничен.

„Откровенията“ на Разгонената разбира се възбуждаха доста непристойни разговори, в по-голямата си част невежи догадки, тъй като много рядко общувахме с жени. Дори може да се каже, че страховитата поза на Разгонената ни служеше за спирачка. Няколко от послушниците така се стреснаха и отвориха от реализма на скулптурата, че се съмнявам някога изобщо да са докоснали жена.

При мен не бе така. Изпитвах живо любопитство към противоположния пол и отделях доста време на опити да завържа запознанство с някоя моя връстница. Това бе едва ли не невъзможно. В манастира бяхме само мъже, а единствените редовни посетителки бяха жени, дошли от селото, за да посетят лечебницата или да се помолят в многобройните параклиси. Те за нещастие рядко биваха млади или привлекателни. Понякога зървахме някоя красива, неомъжена жена сред поклонничките в светилището на „Св. Киеран“; по-младите монаси я зяпахме в забвение, като си повтаряхме, че в любопитството ни няма нищо лошо, тъй като изкушението е само временно, а те ще останат няколко часа, след което завинаги ще изчезнат от живота ни.

Така бленуваната възможност да се запозная с момиче на моя възраст ми предостави, неволно, не кой да е, а брат Ейлби, библиотекарят. Нашият стожер на писаното слово бе така загрижен за благополучието на скъпоценните си томове, че увиваше всички по-важни книги в дълги ленени ленти, които после прибираще в кожени чанти, сачели. Един ден реши, че сачелът на Библията на самия свети Киеран — същата, която изложиха на показ пред дома на Донакад в

деня, в който ме предадоха за роб на манастира — се нуждае от поправка. За всяка друга книга в библиотеката брат Ейлби би поръчал нов сачел, но чантата на Библията бе нещо наистина специално — твърдеше се, че е ушита от самия светия. Или и дума не можеше да става да го изхвърлят и да поръчат нов. В същото време бе така раздърпан, че не правеше чест на паметта на светеца. Брат Ейлби реши да повери поправката на Бладнак, майстор от селото, изкусно владеещ дългия сляп бод. При тази техника конецът не се вижда — иглата, вместо да мине през кожата, се обръща и се прокарва по дебелината ѝ, и се изкарва на известно разстояние от мястото, откъдето е влязла. Доста рисковано е обаче да използваш бода на стара, крехка кожа. Имаш само една възможност да вкараш иглата, но не можеш да измъкнеш върха, тъй като оригиналната структура вече е нарушена. Затова и брат Ейлби искаше сачелът на св. Киеран да бъде поправен така, че за окото на незапознат да изглежда, че сачелът изобщо не е бил повреден. Бладнак бе единственият, способен да се справи със задачата.

Бладнак беше сакат. От дете неспособен да си служи с краката, се придвижваше из работилницата на кокалчетата на пръстите на ръцете си със завидна бързина. Това пък бе развило до невероятна степен силата и дебелината на ръцете и раменете му, което можеше само да послужи на човек, нуждаещ се от цялата си сила, за да прокара иглата през тежка, корава кожа. Но недъгът на Бладнак значеше и че ще е по-логично брат Ейлби да донесе повредения сачел в работилницата, вместо да пренасят майстора всеки ден до манастира. Сачелът на св. Киеран обаче бе толкова ценен, че Ейлби за нищо света не би го оставил без надзор. Накрая библиотекарят помоли абат Айдан за позволение човек от манастира да придружи сачела до работилницата на Бладнак и да остане там, докато поправката завърши. По това време вече бях от често срещаните лица в библиотеката и брат Ейлби реши, че съм подходящ за задачата. Абатът се съгласи, като постави условие да не живея в дома на кожаря, а да ям и спя в самата работилница, без да изпускам от очи сачела.

Нито абатът, нито нашият библиотекарят знаеха, че най-елегантните бодове по фината кожа, където се шие с ленен конец, толкова тънък, че не можеш да го пъкнеш с игла, а само през едва

забележима дупчица, задължително се правят от жени. В случая с Бладнак от дъщеря му Орлейт.

Как да опиша Орлейт? Дори след всички тези години гърлото ми се стяга, когато си я спомня. Беше на шестнадесет и с красивото си, стройно тяло не отстъпваше на никоя жена, която съм срещал. Лицето ѝ бе изящно, деликатните скули подчертаваха трапчинките на страните ѝ, нежната извивка на които завършваше с изваяна брадичка. Имаше къс, прав нос, безупречна уста и огромни тъмнокафяви очи. Косата ѝ беше орехова, но изглеждаше почти черна и почти неестествено изпъкваше на фона на бялата ѝ кожа. Бе наистина красива жена, а и ревниво се грижеше за външния си вид. Никога не видях и косъмче да стърчи от прическата ѝ или дрехите ѝ да не са перфектно чисти, изгладени и съчетани. Но най-странното е, че когато я зърнах за първи път, не видях тази красота. Въведоха ме в работилницата на баща ѝ, тя стоеше на пейката си и шиеше някакъв женски колан. Дори не я погледнах повторно, до такава степен бях недостоен да оценя зашеметяващата ѝ красота. Но само след ден вече бях неин пленник. В крехката грация на извивката на рамото ѝ, когато се привеждаше за ленени конци, в плавните движения на тялото ѝ, когато деликатно като сърна прекосяваше стаята, имаше нещо, което напълно ме заплени.

Тя бе току-що разцъфнала от детството и отзивчиво посрещна обожанието ми. През онези първи дни и двамата не можехме да направим почти нищо, за да дадем израз на чувствата си. На баща ѝ трябваше седмица, за да поправи скъпоценния сачел; през по-голямата част от това време налагаше покритие след покритие затоплена вълнена мас, за да омекоти и възстанови разсъхналата се кожа. Аз нямах какво да правя, освен да стоя и да гледам как работят бащата и дъщерята, и да се опитам да бъда полезен с нещо. Усещах присъствието на Орлейт силно, почти като физически контакт. Излезеше ли от стаята, работилницата сякаш изгубваше цвета и живота си и аз копнеех за завръщането ѝ. Два или три пъти успяхме да разменим по няколко неловки, свенливи думи, мъкнахме и заеквахме, изреченията така и оставаха недовършени, и двамата се страхувахме да не сбъркаме нещо. Но тези сковани разговори бяха възможни само когато Бладнак излезеше от стаята, което ставаше рядко, тъй като трябваше да положи невероятно усилие — балансиращ на кокалчетата на ръцете си да извлече долните си крайници от работилницата, за да

отиде до тоалета. Тримата се хранехме заедно, Орлейт носеше храната от кухнята. Сядахме в работилницата и ядохме мълчаливо, свързани по някакъв необясним начин помежду си. Сигурен съм, че Бладнак бе наясно какво става между мен и дъщеря му, но предпочете да си затвори очите. Недъгът му го бе научил да цени и най-незначителната трошица щастие и предполагам искаше и дъщеря му да вкуси от него поне веднъж.

Сачелът бе поправен и библиотекарят ни дойде да прибере ценната реликва. Докато двамата с него се връщахме в манастира, имах чувството, че сърцето ми ще се пръсне. През онази последна сутрин Орлейт шепнешком бе предложила да се опитаме да се срещнем след една седмица. Бе израснала край „Св. Киеран“, където всички наблюдателни деца знаеха за послушниците и как нощем излизат да шпионират селяните. Затова предложи да се срещнем малко след залез-слънце след една седмица пред манастирския валум.

Тази първа среща се превърна в повратен момент в спомените ми; Беше ранна пролет, имаше звезди, а тънкият сърп на луната хвърляше достатъчно светлина, за да видя Орлейт, застанала в сянката на един ясен. Леко разтреперен я приближих. Усещах дори уханието на дрехите ѝ. Тя се пресегна в мрака, докосна ръката ми и нежно ме придърпа към себе си. Това за мен бе един вълшебен, изпълнен с нежност миг. Държах я в обятията си, изпаднал в екстаз от топлината, податлива мекота на плътта ѝ и едновременно твърдите ѝ гърди.

Седмици след това имах чувството, че като насън плувам сред всекидневните си задачи, уроците, работата в скриптория и на полето. Мислите ми не се отделяха от Орлейт. Тя бе навсякъде. Представях си я в хиляди измислени ситуации и се опитвах да отгатна жестовите и думите ѝ. А когато се върнех обратно към реалността то бе само за да пресметна къде точно се намира в момента, какво прави, след колко време отново ще бъде пак в обятията ми. Доверието ми в Один, което бе започнало да се разколебава сред толкова много християнски плам, бързо се възвърна. Питам се кой ако не Один стои зад чудната промяна в живота ми. От боговете единствен Один разбира копнежите на човешкото сърце. И пак той награждава падналите в битка с красавиците във Валхала.

Трябваше да бъда по-предпазлив. Както прекрасно знаех, даровете на Один често бяха нож с две остриета.

Любовната ни авантюра продължи почти четири месеца, преди да настъпи катастрофата. Всяка от тайните срещи ми носеше опияняващо щастие. Предшествахте ги замайващ трепет, последван от притъпяващо всичките ми сетива миг върховно блаженство. Живеехме само за тези срещи, всичко друго изгуби значение. Понякога, връщайки се в мрака, усещах, че залитам. И ме объркваше не тъмнината, а физическото усещане за щастие. Разбира се, тримата послушници, с които делих килията си, знаеха за нощните ми похождения. В началото не казаха нищо, но след две седмици започнаха да ми отправят одобрителни, леко завистливи забележки, от тона на които разбрах, че има много малка вероятност да ме предадат. Веднъж един от монасите забелязал, че отсъствам, но приятелят ми Колман успял да му даде задоволително обяснение.

Течеше втората ми година като послушник, пролетта премина в лято и дързостта ми нарасна. Нощните ми срещи с Орлейт вече не ми стигаха. Копнеех да я видя през деня и успях да убедя брат Ейлби да дадем на поправка още два сачела. Бяха най-обикновени и почти без стойност; предложих аз да ги занеса в работилницата на Бладнак и библиотекарят се съгласи.

Приемът, който получих в работилницата, ме разтърси. Цареше неловка атмосфера, напрежение. Разчетох го по лицето на майката на Орлейт, която ме посрещна на вратата, след това и в реакцията на самата Орлейт. Когато влязох в работилницата, тя извърна от мен лице, но все пак видях, че е плакала. Баща ѝ, обикновено толкова сдържан, се отнесе към мен с непривична студенина. Предадох му двата сачела, обясних какво точно иска библиотекарят и напуснах дома им озадачен и нещастен.

На следващата ни среща при ясна разпитах Орлейт за странната атмосфера в къщата. В продължение на няколко мъчителни мига тя отказваше да ми каже защо е плакала. Бях много близо до отчаянието. Продължих да я притискам и накрая тя на един дъх ми каза истината. Родителите ѝ от много години се нуждаеш от редовна медицинска помощ. Недъгът на баща ѝ поразил ставите му, а ръцете на майка ѝ били повредени от годините, през които бе помагала на съпруга си в работилницата. Малкият пръст и на двете ѝ ръце бил постоянно извит навътре от вечното опъване на конците, а самите ръце вече били едва ли не болезнени, безполезни лапи. В началото използвали домашни

илачи, събирали билки и варели отвари, но с годините лековете спрели да им действат и в крайна сметка двамата били принудени да се обърнат към лечебницата на манастира. Възрастният брат Домнал, нашият доктор, им помогнал много. Забъркал сиропи и мазила, които имали направо чудотворен ефект, и кожарят и жена му били дълбоко благодарни на брат Домнал. В последвалите години започнали да го посещават редовно, на всеки два или три месеца през лятото и по-често през зимата, когато болката се усилвала. Отнасяли Бладнак до манастира на носилка и точно на една от първите визити кожарят бил забелязан от брат Ейлби и бил натоварен с поправката на сачелите в библиотеката.

Само че брат Домнал бе заплатил за безкористната служба в лечебницата с живота си. Манастирът и околните земи били поразени от чума и лекарят се заразил от дошлите за помощ болни. Той охотно направил тази последна саможертва, след което лечебницата преминала в ръцете на помощника му, брат Кайнек.

Сърцето ми подскочи, когато Орлейт спомена чумата и името на Кайнек. Знаех за чумата, навести ни късно през зимата и за мое нещастие покоси каменоделеца Сер Кредин. Поръчаният от абата огромен кръст още стоеше полузавършен, тъй като нямаше майстор, толкова опитен да довърши гравюрите. След чумата за лекар бе назначен брат Кайнек, на когото мнозина в манастира гледаха като на печално наследство от заразата. Брат Кайнек бе тромав, недодялан грубиян, който като че ли извличаше удоволствие от това да мъчи хората под претекст, че им помага. Ние, послушниците предпочитахме да понесем болката от някое по-леко счупване или дори дълбока рана, пред това да се поверим в ръцете му. Обичаше да причинява болка, докато намества костта или почиства раната. Често си мислехме, че е заради алкохола, тъй като Кайнек имаше подутото лице и неприятен дъх на човек, който прекалява с пиенето. От друга страна никой не се съмняваше в медицинските му познания. Чел бе книгите по медицина в библиотеката, помагал бе на Домнал и бе съвсем естествено да поеме поста лекар. Точно той след чумата настоя да струпаме на огромна влада всяка постелка, одеялата и дрехите си, с което ме накара да се запитам дали това не е имала предвид и майка ми във Фродривър с искането си да изгорят постелята ѝ.

Един ден, разказа ми Орлейт, придружила майка си и баща си на обичайната им визита в лечебницата и случайно привлякла вниманието на Кайнек. На следващия месец Кайнек съобщил на родителите ѝ, че вече няма нужда да идват в лечебницата, той лично ще се отбива в дома им с лекарствата, за да спести трудното за Бладнак пътуване до манастира. Решението на Кайнек изглеждало благородна постъпка, съвсем в духа на предшественика му. Още на първата си визита обаче Кайнек започнал да се домогва до ласките на Орлейт. Правел го с безсрамна самоувереност. Издействал си мълчанието на родителите ѝ, като ясно им обяснил, че ако отблъснат визитите му или по някакъв начин му попречат, докато е в дома им, вратата на лечебницата ще бъде затворена за тях. Подчертал и че ако Бладнак се оплаче на абата, поръчките от библиотеката ще секнат. Визитите на Кайнек бързо се превърнали в неописуема комбинация от добро и зло. Неизменно се държал като съвестен лекар. Пристигал навреме, преглеждал пациентите, отбелязвал си състоянието им и им давал медицински съвети и под неговите грижи здравето на Бладнак и съпругата му се подобрило. Но приключел ли с консултацията, Кайнек отпращал двамата от работилницата и настоявал да го оставят насаме с дъщерята. Вече не се учудвах, че Орлейт не смееше да ми разкрие какво точно става през времето, което прекарва затворена там с монаха; не бе казала и на родителите си. Най-лошото в целия този кошмар бе абсолютната увереност на Кайнек, че паразитизмът му ще продължи, докато се насити. На тръгване, оставяйки обезчестената Орлейт да плаче в работилницата, винаги спирал загрижено при Бладнак и го уверявал, че до края на месеца ще се върне да провери как се чувства.

Сърцераздирателният разказ на Орлейт само усили страстта ми нея и до края на тази ужасна среща я притисках в прегръдките си. Чувствах се едновременно изпълнен с желание да я предпазя, но и безпомощен. От една страна бях вбесен, от друга, зашеметен от острото усещане, че Кайнек се е погаврил не само с Орлейт, но и с мен.

После стана още по-зле. Все по-нетърпелив да видя Орлейт, рискувах да посетя къщата на кожаря посред бял ден, под предлог, че ме изпращат от библиотеката. Никой не ме спря. На следващата седмица повторих дръзката си постъпка и заварих Орлейт сама в

работилата. Цял час стояхме един до друг, хваната за ръце, докато най-после реших, че трябва да се върна в манастира, преди да забележат отсъствието ми. Наясно бях, че късметът в крайна сметка ще ми изневери, но и не бе по силите ми да направя каквото и да било. Толкова отчаяно се мъчех да намеря разрешение, че предложих на Орлейт да избягаме заедно, но тя веднага отхвърли идеята. Не можеше да изостави родителите си и особено недъгавия си баща, който зависеше от нея, още повече сега, когато майка ѝ не можеше вече да помага в работилницата.

Затова и приемам за ирония на съдбата това, че точно майка ѝ неволно стана причина за нещастieto. Дойде в манастира с приятели, за да се помоли в параклиса на св. Киеран. На излизане случайно видяла брат Ейлби и му благодарилa, задето продължава да ме изпраща да помагам на съпруга ѝ. Това естествено озадачило брат Ейлби, който същата вечер ме привика в библиотеката.

Заварих го до масата за четене. Стори ми се надут до пръсване от поверената му власт.

— Бил ли си в дома на Бладнак кожаря миналата седмица? — попита той хладно.

— Да, брат Ейлби. — Знаех, че библиотекарят лесно можеше да го провери, като разпита миряните, видели ме да отивам натам.

— С каква точно цел? Имаше ли разрешение да излизаш от манастира?

— Не, брат Ейлби. Идеята беше изцяло моя. Искан да попитам кожаря дали няма да ме научи на занаята си. Мислех, че така ще можем да поправяме сачелите на библиите тук, в манастира, и няма да трябва да плащаме на външни хора.

Отговорът ми бе находчив. По изражението на Ейлби разбрах, че очаква абатът също да одобри плана, тъй като Айдан по принцип приветстваше всичко, водещо до икономии за манастира.

— Много добре. Идеята има известни достойнства. Но все пак си нарушил правилата, като си напуснал манастира без позволение. В бъдеще няма да ходиш в града без разрешение от висшите монаси. Ще изкупиш грешката си, като отидеш в параклиса и изрецитираш целия сто и деветнадесети псалм, коленичил на фигел.

Отпрати ме с ръка, но аз не помръднах. Не защото наказанието бе сурово, макар и сто и деветнадесети псалм да е печално дълъг, което

щеше да направи фигела — заставане на колене с протегнати ръце — особено болезнен. Не, изведнъж изпитах странна, необузdana дързост и чувство за превъзходство. Изпълнен бях с презрение към брат Ейлби, задето е така лековерен.

— Излъгах — казах, без да си правя труда да крия превъзходството в гласа си. — Не ходих при кожаря, за да го моля да ме вземе за чирак, а за да видя дъщеря му.

Брат Ейлби, който до този момент се усмихваше самодоволно, зяпна от изненада и продължи да отваря и затваря беззвучно уста. Аз се завъртях на пети и излязох от стаята. Още докато го правех, знаех, че непоправимо съм съсипал живота си. След такива думи нямаше връщане назад.

Месеци по-късно осъзнах, че бунтът ми е бил вдъхновен от Один — одур, или бяс, който те кара да захвърлиш всякаква предпазливост и да прогониш благоразумието.

Знаех, че ще бъда сурово наказан, задето съм нарушил дисциплината на манастира и най-вече заради връзката си с жена. Това за монасите бе най-сериозното провинение. Все пак открих известно утешение в мисълта, че поне съм привлякъл вниманието на абат Айдан към Бладнак и семейството му и е малко вероятно Кайнек да рискува отново да се възползва от дъщерята, преди скандалът около поведението ми да отшуми. А може и примерът с мен да го откажеше завинаги.

Подценил бях злия характер на Кайнек. Трябва да се е досетил, че Орлейт ми е разказала за скотското му поведение и да е решил, че най-добре ще е завинаги да ме отстрани от пътя си. Вечерта абат Айдан свика висшите монаси, за да решат съдбата ми. Съдът се стоя в килията на абата и продължи няколко часа. За моя голяма изненада не решиха веднага да ме накажат, нито ме повикаха да дам обяснение за действията си. Много късно същата вечер приятелят ми Колман ми прошепна, че Сенесак иска да ме види, но не в килията си, а в малкия нов параклис от южната страна на манастира.

Заварих Сенесак толкова потиснат, че се почувствах виновен. Дължах му много, а бях излязъл недостоен за надеждите, които ми възлагаше. Точно Сенесак — сякаш толкова отдавна — бе убедил абата да ме освободят от робство и ми дадат възможността да се обуча за

монах. Винаги бе безпристрастен, разумен учител. Сигурен бях, че ако някой изобщо е казал нещо в моя защита, то това е бил той.

— Тангбранд, нямам време да обсъждам с теб мотивите за постъпката ти. Очевидно е, че не си подходящ за живота в „Св. Киеран“, за което от все сърце съжалявам. Надявам се един ден да възвърнеш смирението си дотам, че да се помолиш за прошка за стореното. Тук те повиках по друга причина. Докато обсъждахме поведението ти, брат Ейлби каза, че според него може да излезеш не само развратник, но и крадец. Твърди, че от копието на De Usum Partium, което ти си чел последно, за да упражниш гръцкия си, липсват няколко страници. Ти ли ги открадна?

— Не. Наистина взех книгата, но страниците вече липсваха.

Веднага заподозрях и кой ги е откраднал: на трудовете на Гален се позовавахме в медицинската си практика. Зачудих се дали Кайнек не е взел страниците — като лекар имаше постоянен достъп до книгата, — след което сам е насочил вниманието на библиотекаря към липсата.

Сенесак продължи:

— Имаше и друго, по-сериозно оплакване. Брат Кайнек — сърцето ми както обикновено подскочи, — изказа предположението, че си обладан от Сатаната. Изтъкна, че връзката ти с дъщерята на кожаря е прецедент. Когато дойде при нас, ти каза, че името ти е Торгилс, а впоследствие научихме, че си бил заловен при великата битка срещу викингите при Клонтарф. Преди много, много години друг един Торгилс оскверни този манастир. Дошъл от север с голяма флотилия бойни кораби. Бил отявлен езичник и водил жена си, блудница на име Ота. След като войските на Торгилс превзели манастира тази Ота седнала на олтара и пред публика заредила предсказания и се държала непристойно.

Въпреки сериозността на положението, не успях да сдържа усмивката си — пред очите ми лумна Развратната.

— Защо се хилиш глуповато? — попита гневно Сенесак, вече неспособен да сдържи разочарованието си. — Не разбираш ли колко сериозно е положението ти? Ако обвиненията излязат верни, те чака същата участ като на глупака, който избяга с реликвите преди две години. Сигурен съм в това. Не съм го казвал на никого, но когато абатът осъди онзи младеж на смърт, аз наруших клетвата

безпрекословно да се подчинявам на решенията му и го помолих да смекчи наказанието. Знаеш ли какво ми отговори той? Каза, че самият св. Колм Сили бил прогонен от абата си, след като го хванали да преписва книга без съгласието на собственика ѝ. Според абата кражбата на страниците е най-тежкото възможно престъпление, защото така завинаги лишаваш от тях притежателя на книгата. Затова и настоя виновникът да получи по-тежко наказание.

— Наистина съжалявам, ако съм те огорчил, но в обвиненията няма и капка истина. Ще изчакам абат Айдан да отсъди и каквото и да се случи, завинаги ще запомня добрината, която прояви към мен.

Твърдата нотка в гласа ми трябва да е направила впечатление на Сенесак. Изглежда ме изпитателно и в продължение на няколко секунди не каза нищо.

— Ще се моля за теб — каза накрая и покланяйки се пред олтара, се обърна и излезе от параклиса. Чух как отсечено се отдалечават стъпките му и това бе последният ми спомен от човека, дал ми възможността да се изуча, което ме изведе на съвсем различна пътека.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА

Сигурен бях, че конклавът ще реши, че съм виновен. И тъй като нямах желание да умра от глад като предшественика си, същата нощ събрах малкото си вещи — монашеското си пътническо расо, един нож, подарък от Сер Кредин, и здрава кожена пътническа торба, която сам си уших в работилницата на Бладнак. Стиснах ръката на Колман, измъкнах се от килията и крадешком се промъкнах до библиотеката. Насилих вратата и свалих най-големия сачел от гвоздеа, на който бе увесен. Знаех, че съдържа масивно копие на евангелието на Св. Матей. Измъкнах книгата и с острието на ножа си откъртих няколко от камъните, инкрустирани за украса на тежката корица — четири планински кристала, големи като орехи и червен камък с големина на гълъбово яйце. Камъните сами по себе си не бяха ценни, просто исках да нараня манастира по единствения известен ми начин, като бодна финансово абат Айдан. Увих плячката си в парче лен от обложката на евангелието и ги пуснах в торбата си. После се прокраднах до пръстения валум, обозначаващ границите на манастира и като толкова много пъти, отивайки на среща с Орлейт, се прехвърлих от другата му страна.

Имах едно-единствено преимущество пред нещастника послушник, когото бяха уморили от глад в ямата. Него го хванаха, защото се бе насочил обратно към туата си и абат Айдан лесно бе отгатнал крайната му цел. Всеки беглец би постъпил по същия начин. За ирландците единственото място, където си в безопасност, е сред свои и в земите на съседен туат, в примирие с твоя и познаващ правата ти. Но и тези права са безполезни пред абат, достатъчно силен да наложи своите закони и разпоредби. Затова и собствените му родени покорно бяха предали беглеца на сигурна смърт. Аз обаче нямах туат. Бях чужденец, без дом и семейство. Бях гонен отвсякъде, но пък липсата на корени значеше и че абатът няма да знае къде да ме търси.

Обхванат от моментна слабост, се замислих дали да не прескоча до дома на Бладнак и да се сбогувам с Орлейт. Бързо избих тази мисъл

от главата си. Така само щях допълнително да усложня живота ѝ. Монасите със сигурност щяха да разпитат нея и семейството ѝ къде съм заминал. По-добре бе да не знае подробности, дори часа на бягството ми. А и времето с Орлейт щеше да намали шансовете ми да изчезна безследно. Вече бях решил, че най-добрият маршрут е на запад, което значеше, че ще трябва да прекося голямата река, преди да се съмне.

„Св. Киеран“ е разположен на източния бряг на реката; пътят следва извивките на билото, после рязко се спуска към бента. Там монасите бяха издигнали мост, прочут с дължината и архитектурата си. Беше построен на масивни дънери, забити дълбоко в меката кал за колони, а до него се стигаше по дълъг павиран път през блатистата почва. Конструкцията се крепеше на солидни напречни греди, а самият мост представляваше няколко слоя трупи, оплетени с ракета и покрити с трамбована пръст. Реката на това място бе така широка, бреговете ѝ така ронливи и коварни, а теченията — толкова непредсказуеми, че мостът се ползваше от всички. По тази причина монасите събираха пътна такса, която отиваше за поддръжка му. Малцина пътуваха нощем, но за манастира бе добре дошъл всеки допълнителен приход, затова абат Айдан настояваше пазачът, който живееше в една малка колиба от източната страна на моста, да остава на поста си и през нощта.

Събитията на брега след битката при Клонтарф ме бяха научили, че много малко ирландци могат да плуват. Дори внукът на Брайън Боруа се удави в плиткото, защото бе слаб плувец. Обратно, едва ли има викинг, когато да не научат да плува още в ранна възраст. За един народ мореплаватели това е не само въпрос на оцеляване, у дома, в Исландия, плуването е и спорт. Плюс обичайните състезания любими бяха и двубоите по водна борба, при която целта е да задържиш противника колкото се може по-дълго под вода. Въпреки че не бях много добър плувец, според викингските изисквания, бях истинска риба, сравнен с ирландците. А и умението ми да плувам бе нещо, което монасите нямаше как да знаят. Затова и мостът, който би следвало да бъде препятствие, всъщност щеше да ми помогне. Предпазливо се смъкнах към брега на реката. Половината луна осветяваше достатъчно, за да виждам къде стъпвам, но за нещастие щеше да позволи на пазача да ме засече, ако по някакъв начин привлечах вниманието му. С всяка

стъпка почвата ставаше все по-мека, докато накрая се озовах затънал до глезените в кал. Внимателно вмъкнах крака от тинята и от застоялата вода се разнесе наситена призма на торф. Нямахме вятър, който да заглуши шума от една евентуална грешка, затова се движех много, много внимателно, в ужас да не стресна някоя нощна птица в тръстиката. Много скоро вече газех в сравнително топлата вода. Когато престанах да усещам дъното под краката си, навих пътническото си наметало на вързоп с кожената торба, привързах ги към гърба си и се метнах в реката. Бях твърде предпазлив да рискувам да преплувам наведнъж цялата ширина. Знаех, че наметалото и сачела скоро ще подгизнат и ще затруднят движенията ми, затова плувах от пилон до пилон, като гледах да стоя в сянката.

Хващах се тихо за всяка подпора, ослушвах се за шумове и усещах как течението подръпва тялото ми. Спрях, когато почти стигнах отсрещния бряг, откъдето отново започваше пътя. Това бе най-опасната отсечка. Западният бряг бе открит и дума не можеше да стане да изляза от реката точно там — щях направо да лъсна на лунната светлина. Поех си дълбоко въздух, потопих се и се пуснах от подпората. Течението незабавно ме отнесе надолу. Изгубих всякакво чувство за посока сред многото водовъртежи. Поне десетина пъти надигах глава за глътка въздух, после пак се оставях на течението. Дори не се опитвах да плувам, просто се показвах на повърхността, засмуквах въздух, после се изтласквах обратно под водата. Постепенно губех сила. Знаех, че ако не искам да се удавя, трябва да започна пак да плувам. При следващото излизане на повърхността по луната се ориентирах за посоката и загребах към брега. Гмуркането ме бе изтощило повече, отколкото очаквах. Раменете ме боляха, имах чувството, че съм се забавил твърде дълго. Наметалото и торбата ме дърпаха надолу. Непрекъснато опипвах с крака за дъното, все безрезултатно. Бях толкова изморен, че всеки път се нагълтвах с кална вода. Накрая все пак ударих на дъно, толкова меко, че не можеше да ми послужи за опора. Газех, залитайки, и махах с ръце вече твърде изморен да се притеснявам за шума. Исках единствено да стигна до твърда земя. Стиснах зъби и преджапах плиткото, докато най-последно сграбчих стиска острици. Останах да лежа там най-малко пет минути, преди да се почувствам достатъчно силен да се плъзна по корем напред и да се изтегля на по-твърда земя.

На сутринта трябва да съм приличал на блатен таласъм. Дрехите ми бяха целите в кал, лицето и ръцете — надрани и окървавени след пълзенето. От време на време болезнено кашлях, за да отстраня зловонните налепи по гърлото ми, спомен от всичката тази кална вода, която погълнах. И все пак бях сигурен, че никой не забеляза как прекосих реката. Когато абатът на „Св. Киеран“ разпратеше нареждане да ме спрат и върнат в манастира, вестоносците му първо щяха да говорят с пазача на моста, след това да вдигнат тревога сред хората по източния бряг на реката. Докато новината стигнеше западния бряг, щях да съм сравнително далече. В същото време ми бе ясно, че има много малка вероятност да им убягна за дълго време. Един пътуващ сам, отчаян младеж неизбежно щеше да събуди подозрения. Хванеха ли ме, щяха да ме третираат като избягал крадец или роб, да не говорим, че по китките си още имах бледи белези от оковите.

Изведнъж в съзнанието ми изплува детството в Гренландия и споменът за двамата бегачи на баща ми, робите Хаки и Хекия, как двамата всяка пролет тръгваха за планината, боси и с една торба храна за двамата, и как се прехранваха сами цяло лято. После, когато пристигнахме във Винландия, Карлсефни ги проводи да проучат брега. Без да трепнат, изчезнаха на подскоци в пустошта и се върнаха невредими. Щом Хаки и Хекия оцеляха в непозната Винландия, значи и аз можех да го направя в Ирландия. Нямах представа какво точно има отвъд голямата река, но бях твърдо решен да се представя не по-зле от робите на баща ми. Станах и превит одве започнах да си проправям път през туфите трева към редицата върбови храсти, които щяха да послужат за прикритие на първите крачки от бягството ми на запад.

Следващите дни са една голяма каша; не знам нито реда на събитията, нито кое в кой ден се случи. Една сутрин се спънах в корен и изкълчих глезена си толкова болезнено, че реших, че съм се осакатил. Имаше го и изникналото от нищото езеро, което ме принуди да го заобиколя. Помня, че стоях поне час сред дърветата, вирах се във водата и се чудех дали да я заобиколя отляво или вдясно. Не знам как взех решение, но отново поех, и през следващите няколко часа се чудех дали вървя в правилна посока, или се връщам по същата пътека, по която бях дошъл. Преживях и нощта, когато както обикновено заспах на земята, облеган на едно дърво, увит в наметалото, за да се събудя стреснат от шум, който в първия миг взех за вълчи вой. Цялата

нощ прекарах буден, готов да се изкатери на дървото, но никой не ме приближи. Призори бях толкова сънен, че чак след около час път забелязах, че ножът ми не е в канията. Подплашен от воя, го бях забравил на земята до мен. Върнах се по стъпките си и за щастие го открих да лежи там, където го бях оставил.

Не палех огън. Дори и да носех огниво, не бих рискувал с издайническият мирис на дим. Есента бе мека, така че нямаше нужда да се топля, а храна за готвене няха. Беше сезонът на ядките и дивите плодове — лешници, боровинки и къпини, сливи, трънки и диви ябълки. Разбира се, през повечето време бях гладен и коремът ме присвиваше от киселите плодове, но не се опитах да улова появилите се от време на време на пътя ми сърни и зайци. Бях страхлив колкото самите животни. Когато ги видех, се свивах в храстите, опасявайки се, че подплашеният дивеч ще привлече ловци.

През първата част от пътешествието си вървах през гори, разчистени ниви, пасища и тресавища. Често се натъквах на селца, а на два пъти попадах на краног, добре защитените домове, които ритуатрите строяха на изкуствени острови наред някое езеро. Основно ме притесняваха селските кучета. От време на време засичаха присъствието ми и ожесточено се разлайваха, принуждавайки ме набързо да отстъпя и заобиколя в по-широк кръг. Веднъж — два пъти деца, играещи в покрайнините на гората, едва не ме откриха, но пък присъствието им ми бе от полза. Виковете и шумът, който вдигаха, ме предупреждаваха, че наблизо има село.

Няхах представа колко на запад съм стигнал, но забелязах, че природата започва бавно да се променя. Гората вече не бе така гъста и имаше повече голи отсечки. Хълмовете все по-често завършваха с плешиви, каменисти върхове. Земята бе по-сурова и неприветлива, селищата по-малко, но пък отсъствието на гори ме правеше по-уязвим за окото. След пет дни дотолкова бях свикнал да се промъквам крадешком, че вече си мислех, че едва ли не съм невидим. Може би замаян от недояждането, се хванах, че пак си припомням фантазиите от детството си в Гренландия и си се представях в ролята на Один Невидимия, да пътувам по света, без никой да ме види.

Затова и разкритието през шестия ден от бягството ме хвана напълно неподготвен. Прекарал бях предишната нощ в един малък заслон, който си направих, като натрупах клонки над пролуката между

два големи камъка на едно голо бърдо. Скоро след като просветля, излязох от бърлогата си и заслизах по стръмния склон към долината. Отпред виждах горичка на брега на малък поток. Дърветата ще ми послужат за прикритие, помислих, а с малко повече късмет може да открия зрели плодове. Излязох на брега на потока. Водата беше прозрачна и плитка, красиво клокочеше над кафявите и черни камъчета, и бе пълна с растителност. Косите слънчеви лъчи изпъстриха със зайчета листата на храстите, отвсякъде се носеше птича песен. Мястото изглеждаше така невинно, сякаш никога не бе стъпвал човешки крак. Отметнах храстите и се проснах по корем, за да потопя лицето си във водата и да разхладя кожата си. После с удоволствие отпих. Изправих се отново на колене, загребах шепа вода и я плиснах по тила си. Докато избърсвах капките, случайно погледнах нагоре. От другата страна на потока, от не повече от десет крачки от мен, ме гледаше абсолютно неподвижен мъж. Шокиран осъзнах, че трябва да е бил там още когато пристигнах и че изобщо не съм го забелязал. Не бе направил опит да се скрие. Подвела ме бе неговата неподвижност и това, че гората беше пълна с напълно нормални звуци — песента на птиците, цвърченето на насекомите, ромона на поточето.

Погледнах мъжа право в лицето; изражението му не се промени. Стоеше там и спокойно ме разглеждаше. Изглеждаше толкова мирен и вгълбен в себе си, че не изпитах страх.

Непознатият носеше дълго наметало, почти като моето, от сива вълна; не видях да носи оръжие, само прост дървен жезъл. Предложих, че е на около петдесет, лицето му бе гладко избръснато, със задебеляла от стихииите кожа и правилни черти. Сивите очи не се откъсваха от мен. Но това, което ме накара и аз да го зяпна, бе косата му. Бе обръснал темето си от ухо до ухо, а по тила косата му бе почти до раменете. Чел бях за тази прическа в манастирската библиотека, но не бях очаквал да я видя на живо. Монасите от „Св. Киеран“ — тези, които още имаха коса — се придържаха към римската фризура. Мъжът пред мен още носеше косата си като монах, стига само прическата му да не бе минала от мода, забранена от Църквата от преди почти от двеста години.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

— Ако си гладен или жаден, мога да ти предложа храна — каза привидението.

Изправих се глуповато на крака. Непознатият, без да се обръща, пое през храстите. Не виждах да има пътека, но покорно прегазих потока и го последвах. Не след дълго излязохме на една горска поляна. Между два големи дъба имаше малка колиба, спретнато построена от клони и покрита с пирен. До нея бяха подредени дърва за огрев, а саждите по един голям къс скала и оставеният наблизко начернен тиган издаваха къта за готвене. На един глог висеше мех за вода. Непознатият се пхна в колибата и се появи с малка торба в една ръка и плитка дървена паница с голяма буца нещо меко и жълто в другата. Изсипа част от съдържанието на торбата в купата, разбърка с дървената лъжица и ми я подаде. Оказа се масло със сушени плодове и зърна печен ечемик. Маслото беше граниво. Изведнъж усетих колко съм гладен. Изядох всичко.

Непознатият продължаваше да мълчи. Гледайки го, предположих, че трябва да е отшелник. Монасите в „Св. Киеран“ понякога ни говореха за тези дълбоко религиозни мъже, които се оттеглят на някое диво място, далеч от другите човешки същества, да живеят сами и да разговарят със своя Бог. Мнозина от тях се вдъхновяваха от примера на св. Антоний и се опитваха да следват почина на отшелниците в пустинята. По поведение не се различаваха много от стълбниците, на които се опита да подражава и горкият Енда в „Св. Киеран“. Странното бе, че този полубръснат отшелник е така гостоприемен. Истинските отшелници не гледаха с добро око на натрапниците. Не виждах олтар или кръст, а и той не благослови храната, преди да ми я подаде.

— Благодаря за яденето — казах, подавайки му паницата. — Моля да приемеш извиненията ми, ако съм навлязъл в обителта ти. Чужд съм по тези земи.

— Виждам — каза спокойно. — Не съм отшелник, макар на времето си да бях монах, какъвто, подозирам, си бил и ти. — Трябва да разпозна откраднатото расо, а може и да приличах на монах, по говора или по начина, по който поех паницата.

— Казвам се... — Не знаех дали да му кажа истинското или монашеското си име, от страх, че може да е чувал за избягал послушник на име Тангбранд. И все пак в проникателния поглед на мъжа имаше нещо, което ме подтикна да го изпитам. — Казвам се Адамнан.

Схвана намека ми — Адамнан значи „плах“ — и покрай очите му се образуваха бръчици.

— Бих казал, че Ку Глас би ти подходило повече.

Все едно говорехме с гатанки. На ирландски „ку глас“ значи „сива хрътка“, но и човек, който бяга от закона или изгнаник от чужбина, понякога и двете. Мълчаливият странник, който и да бе той, беше изключително наблюдателен и много ерудиран.

Реших да му разкажа истината. Започнах със залавянето си в Клонтарф и историята на робството си, как станах послушник в „Св. Киеран“ и събитията, довели до бягството ми от манастира. Не му споменах само за кражбата на камъните от Библията.

— Може сега да бягам от монасите и да съм странник в тази страна, но в Ирландия дойдох с надеждата да издирия рода на майка ми.

Той ме изслуша мълчаливо и после каза:

— По-разумно ще е да се откажеш да издирваш майчиното си семейство. Начинанието би значело да пътуваш от туалет на туалет из цялата страна и да задаваш въпроси. Хората не обичат да ги разпитват, особено пък непознати. А и дори да успееш да издириш рода на майка си, може да се разочароваш. Любопитството ти от друга страна със сигурност ще събуди любопитство и рано или късно ще стигне до вниманието на абата на „Св. Киеран“, който няма да е забравил, че манастирът има сметки за уреждане с теб. Ще те върнат там, за да изтърпиш наказанието си. Честно казано, не мисля, че можеш да очакваш съчувствие от абата. Християнската представа за справедливост не се основава точно на милосърдието.

Трябва да съм го изгледал със съмнение.

— Повярвай ми. Поназнайвам нещичко за закона. — Кое то, както впоследствие се убедих, бе съвсем неточно.

Мъжът, когото взех за отшелник, се оказа един от най-уважаваните брайдъмейни в Ирландия. Името му бе Окайд, но местните хора често го наричаха Моранд, което бе голям комплимент, защото истинският Моранд, един от първите брайдъмейни, се бе превърнал в легенда с това, че никога не е издавал несправедлива присъда.

Учителите ни в „Св. Киеран“ ни бяха предупредили за брайдъмейните, и с пълно право. Това са учени мъже, донякъде съдии, но не точно. Влиянието им е силно много преди в страната изобщо да са чули за Белия Христос, и много, ако не и повечето ирландци, особено в по-отдалечените райони, все още изпитват дълбоко уважение към тях. Преклонението изпълваше с ярост монасите, тъй като брайдъмейните произлизат от някогашните мъдреци, занимавали се с медицина и правораздаване. Ирландците ги наричат с друго име, което учените — християни правеха всичко възможно да охулят, и все пак най-близката дума в църковния латински, с която можеха да ги опишат, бе маги.

Запознат съм с темата, защото съдбата ми бе отредила да прекарам в компанията на Окайд почти толкова време, колкото при братята в „Св. Киеран“ и от него научих повече, отколкото от всички ерудирани монаси, взети заедно. Разликата бе, че в манастира имах достъп до книги, от които основно черпех знанията си. Окайд напротив, гледаше на писаното слово като на проява на слабост. Брайдъмейните не записват законите и обичаите — те ги запаметяват. Това представлява невъобразим подвиг за паметта и още помня как Окайд един ден ми каза, че са нужни най-малко двадесет години, за да изучиш закона на брайдъмейна, който пък се явява само основата.

С гордост бих написал, че Окайд ме взе за свой ученик, но истината беше малко по-различна. Той просто ме покани да остана колкото пожелае, а аз открих спокоен пристан при него. През следващите две години му служех като помощник и слуга, а често бях и събеседник. Нямахше амбиции да ме прави свой ученик, вероятно мислеше, че паметта ми е вече твърде слаба. Брайдъмейните започват обучението си много, много млади. Преди са имали специални училища, които са почти на изчезване и знанието се предава от баща на син, а и на дъщеря, тъй като има изтъкнати жени-брайдъмейни. Случайната ни среща бе чист късмет. Всяка година Окайд прекарваше

само няколко месеца в горската си обител, през останалото време бродеше из страната. Но горското убежище за него бе от съществена важност и в резултат можеше да разпознае песента на пойна птица и следите на сърни, вълци, бобри, зайци или катерици, да назове всеки храст, билка и цвете и да изброи медицините им свойства. Освен брайдъмейн бе и знахар и раздаваше на хората не само справедливост, но и медицински съвети. Живееше толкова тихо и смирено, че дивите зверове не се страхуваха да го оближат. Сърните излизаха на полянката пред колибата и с муцуна търсеха из пепелта от огъня ни изпаднали зрънца. Опитомихме един заек, който без никакъв страх се бе залутал в краката ни. Окайд не проявяваше сантименталност към животните. Втората ми зима с него се случи особено студена. Снегът се задържа цяла седмица, а езерата замръзнаха. В колибата бе леденостудено и едва не умряхме от глад. Заекът ни спаси — на яхния.

— Първите закони на брайдъмейна са вдъхновени от пустошта — ми каза веднъж той. Често използваше фразата „естествена справедливост“. — Тълкуванието на фенекас, законите за свободните хора, е отговорна работа. Една погрешна присъда може да съсипе нечий живот, а вредата се предава на поколения напред. Затова имам нужда редовно да се завръщам към първоизточника, към ритъма и тайните на природата. — Усмихна се. — Колко по-лесно би било, ако можех да надяна една от тежките железни яки на първите брайдъмейни. При лоша присъда яката се стягала до задушаване, поправели ли присъдата, я разхлабвали.

— Но как така са издавали погрешни присъди? — попитах аз. — Монасите от „Св. Киеран“ ми казаха, че брайдъмейните си остават друиди, говорят със злите духове и освен че могат да летят, правят и богохулни предсказания. Значи трябва да са могли да виждат в бъдещето и да разберат, ако са на погрешен път.

— Вярно е, че в ония дни някои друиди са били обучавани за гадатели и заклинатели — отговори той. — Но тези дни са минало, а голяма част от предсказанията всъщност са били резултат от дълго наблюдение. Например по животните в гората мога да позная какво ще е времето. Хората, които изучават движението на звездите знаят какво точно ще се случи на небето и на базата на знанията си могат да предскажат събития като лунни или слънчеви затъмнения. Подобни неща впечатляват хората, които не са способни да забележат знаците

или не осъзнават стойността на натрупаната мъдрост. Шестстотин и тридесет години е периодът от време, което звездобройците използват, за да измерят един-единствен звезден цикъл. И сам можеш да си представиш каква сила се крие в толкова много натрупана мъдрост.

Пътешествията на Окайд определяха собствения му звезден календар. Първия път, когато напусна гората след пристигането ми, бе малко преди тринадесетия месец на годината. Тринадесети месец в календара на Белия Христос няма, но за хората, измерващи времето по луната, той очевидно съществува и настъпва три или четири пъти на десетилетие. Окайд го наричаше стария месец. Тогава ме покани да го придружа. Пътят ще е тежък, но имал задължението да отсъди делата на конфедерация на четири туата далеч на северозапад. Тамошните хора толкова почитали старата вяра, че нарекли родината си Кейрпи, в памет на един от най-великите друиди, предполагаем син на бог Огмий.

Преходът наистина бе дълъг, шест дни сред все по-мрачни била и скали до крайната ни цел, сравнително голям краног. Носех очуканата си кожена чанта с един кат дрехи за смяна, бялата роба на Окайд и малко сушени плодове и зърно. Самият Окайд не носеше нищо ценно, никакви символи на професията си, само платнена торба през рамо и остър сърп, с който разчистваше дребните храсти, когато спяхме на открито или режеше крайпътни билки. Лечебни растения, обясни той, се срещат по всяко време на годината, стига да знаеш къде да ги търсиш. Някои се берат през пролетта, когато са най-сочни, други — когато цъфнат през лятото, трети — когато корените им заспят или вържат през есента. На това пътуване той събираше корените на репей, от които правеше настойки за кожни болести и изгаряния. Веднъж с върха на косата си изрови корените на змийски лапад, лек за трихофития.

— Счупената ти ръка — каза ми един ден — щеше да заздравее много по-бързо, ако знаеше как да се погрижиш за нея.

— Какво трябваше да направя?

— Да намериш корена, който наричат костонамествач — среща се много често, — да го стриеш на каша и да го втриеш в раната. Така щеше да намалиш отока и болката. Същата кашичка, разтворена във вода, може да се използва за болести на стомаха и дори да се дава на деца с коклюш.

Окайд Лечителя приемаха радушно във всяко селище по пътя. Той като че ли можеше да предпише лек за всяка, дори и за тежка болест. Даде на един нещастник, който кашляше така, сякаш дробовете му всеки миг щяха да се пръснат, някаква мазна напитка от плода на воден копър, а честите пристъпи на друг облекчи с екстракт от корени на дилианка.

— Латинското му име е валериан — ми обясни, докато приготвяше зловонното лекарство. — Значи „в добро здраве“. Но с него трябва да се внимава. Прекалиш ли с дозата, ще приспиш пациента завинаги.

Щях да питам Окайд откъде знае латински, когато дойде притеснена майка, чието дете страдало от силно възпалено гърло и Окайд ме изпрати да набера от глога, който подминахме на идване и от който жената щеше да приготви отвара за малчугана.

Селяните се отнасяха към Окайд с почит, граничеща със страхопочитание. Потърсехме ли подслон, винаги ни настаняваха в най-личния дом, и никой не ни разпитваше къде или по каква работа отиваме. Споменах за това на Окайд, а и за факта, че не носи оръжие и не иска разрешение от жителите на туата да прекоси земите им, и го попитах дали това не е опасна проява на недоглеждане за един странник. Той ми отговори, че брайдъмейните се ползват с привилегии и могат да бродят навсякъде, без да се страхуват дори от разбойници. Неприкосновеността им, обясни той, произлиза от ширещото се сред селяните поверие, че вдигнеш ли ръка срещу брайдъмейн, ще те сполети голямо нещастие.

— Това е едно от поверията от зората на друидите. Християнските свещеници, макар и да мърморят, че друидите били изпратени от дявола, проявиха достатъчно разум да обърнат нещата в своя полза. Сега твърдят, че същото важи и за свещениците, и понякога разнасят и излагат на показ реликвите си, за да укрепят протекцията. Не забравяй — добави той, — че това невинаги спира крадците, особено ако реликвата е ценна.

Сетих се за камъните, моят трофей от голямото евангелие, и си премълчах.

Старейшините на четирите обединени туата чакаха Окайд да разреши натрупалите се дела. Вече видях как исландците раздават правосъдие на Алтинга и ми бе интересно лично да разбере как

прилагат законите си ирландците. Случаите се разглеждаха в съвещателната зала на кранога. Окайд седеше на нисък стол, обграден от старейшините. Изслушваха ищците, след което викаха обвиняемите да представят своята версия за събитията. Понякога някой старейшина задаваше въпрос или добавяше уместна за случая подробност, но самият Окайд почти не се обаждаше. И все пак, когато моментът на издаване на присъдата наближеше, всички събрали се изчакваха брайдъмейнът да се произнесе. Окайд неизменно започваше с препратка към по-ранен обичай и цитираше „естественния закон“; често си служеше с архаични думи и фрази, които не всички от слушателите му разбираха, но поради голямата си почит го изслушваха с уважение и никога не оспорваха решението му. Окайд рядко издаваше присъда затвор или физическо наказание. Установеше ли, че е извършено престъпление, обясняваше сериозността му и предлагаше да се изплати съответната компенсация.

Първите случаи бяха сравнително тривиални. Хората се оплакваха от влезли в пасищата им чужди коне и волове, прасета, нахлули в зеленчуковите им градини, имаше дори един случай, в който глутница оставени без надзор хрътки бяха нахлули и замърсили един двор с изпражненията си. Окайд търпеливо изслушваше подробностите и решаваше кой е в провинение — собственикът на земята, задето не е оградил по-добре имота си, или собственикът на животните, задето им е позволил да се отлъчат. После издаваше присъдата. Наложил на мъжа с прасетата двойна глоба, защото животните му не само бяха изяли зеленчуците, но и бяха извадили корените им със зурлите си и допълнително затруднили възстановяването на градината. Мъжът, който се оплакваше от влязлото в нивата му стадо, изгубил делото, защото оградата му не била достатъчно висока и здрава. В случая с провинилите се кучета, Окайд отсъдил в полза на ищеца.

Препоръката му била собственикът на кучетата да почисти двора и да обезвъзмезди стопанина под формата на масло и брашно, в количество равно на изгребаните кучешки изпражнения. Тази присъда предизвикала широки одобрителни усмивки сред публиката.

С напредването на деня случаите ставаха все по-сериозни. Имаше две бракоразводни дела. При първото жената искаше официално да се раздели със съпруга си на базата на това, че

последният е затлъстял до импотентност. Един поглед към дебелия съпруг разреши делото. Окайд присъди на жената повечето от общата им собственост на основание, че дебелакът е и мързелив и очеводно е допринесъл с много малко за приходите на домакинството. Вторият случай бе по-сложен. Съпругът твърдеше, че жена му е посрамила честта му, флиртувайки с един съсед, тя — че той е направил същото, разказвайки на приятелите си интимни подробности от сексуалния им живот. Двойката все повече се разпалваше, докато Окайд не пресече кавгите им, обявявайки, че никоя страна не е виновна, но пък с брака им очевидно е свършено. Препоръката му бе да се разделят, като всеки отнесе нещата, които първоначално е внесъл за домакинството. Къщата оставаше за жената, която имаше да отглежда деца.

— Откъде знаеш, че ще изпълнят присъдата ти? — попитах Окайд вечерта. — Няма кой да приложи решението ти, след като си тръгнеш.

— Всичко зависи от уважението на хората към брайдъмейна — отговори той. — Не мога да ги задължа да изпълняват присъдите ми, но сигурно си забелязал, че се опитвам да изляза с решение, което да се приеме и от двете страни. Целта ми е да възстановя равновесието в общността. Не предлагам смъртна присъда дори за най-жестоките убийства. Екзекуцията на убиеца няма да съживи жертвата. Определено е по-разумно убиецът и роднините му да изплатят компенсация на семейството на мъртвия. Хората ще се замислят, преди да вдигнат ръка, когато знаят, че от последиците ще пострадат собствените им близки.

— Ами ако компенсацията е толкова голяма, че роднините не успеят да съберат парите?

— Това също влиза в обучението на брайдъмейна — отговори ми той. — Наше задължение е да знаем номиналната стойност на всеки човек и на всяко провинение, и как да променяме размера на компенсацията в зависимост от редица обстоятелства. Един ри, например, има по-голяма стойност от един ейтак, обикновен човек. Затова ако пострада ри, компенсацията за него ще е по-висока. Но пък ако вината е у него, ще трябва да изплати и по-голяма компенсация, отколкото бих присъдил на един ейтак.

Окайд изслушваше случаите, в кранога прииждаха нови и нови хора, докато закъснелите станаха толкова много, че бяха принудени да

се разположат за нощта по съседните земи. Задаваше се зима и овчарите, и краварите сваляха стадата си от далечните пасища. Излишните животни се колежа, а месото, което не отиваше за сушене, печаха на открито. Настана празнична атмосфера. Хората се тъпчеха с месо и се наливаха с медовина и бира. Появиха се няколко сергии. Съборът бе много по-малък от исландския Алтинг, но приликата все пак ме поразя.

Сред ирландците усещах и някаква скрита нервност, защото се падаше навечерието на Самхайн, Деня на мъртвите.

През последния ден от съда на Окайд на пътеката към кранога се събра голяма тълпа хора. Много носеха съчки, цареше странна смесица от веселие и мрачен трепет. На портата на кранога се появи Окайд, метнал проста бяла мантия над обичайната си туника. В едната си ръка държеше дълъг жезъл, в другата — малкия си сърп. Зад него идеха старейшините на обединените туати. Малката група прекоси пътеката и се отправи към нивите; тълпата ги последва. В далечината имаше малка горичка. Вече бях забелязал дърветата, предимно лешници, защото периметърът покрай тях бе разчистен, но те стояха непокътнати сякаш от самото създаване на света.

Окайд влезе в гората. В средата ѝ имаше малко езерце. Десетина от старейшините започнаха да секат растителността около него. Окайд, застанал спокойно със сърпа в ръка, наблюдаваше отстрани приготвянията. Скоро бе толкова тъмно, че се различаваха само неясните очертания на тълпата сред по-тъмните сенки на дърветата. Хората се смълчаха, само от време на време проплакваше дете.

Окайд пристъпи към езерото и започна да декламира. Редеше изречение след изречение на език, който не разбирах. Интонацията му бе напевна, сякаш рецитираше стихотворение, думите глухо отскачаха от околните дървета. Събралите се слушаха, затаили дъх. Водата на езерото бе индиговосиня и само от време на време слаб полъх набраздяваше повърхността ѝ и разпръскваше отразената пълна луна, която ту се появяваше, ту изчезваше зад плъзналите по небето облаци.

След около половин час Окайд млъкна и се приведе напред. Бялата му роба ясно очертаваше движенията му, мярнах и проблясъка на сърпа в дясната му ръка. Той се пресегна и отсече стиска сухи ревели от брега на езерото. Не видях как, но след миг в ръката му затанцува блед пламък и плевелите пламнаха. Пламъците се

разраснаха; отразяваха се от бялата материя на робата и осветяваха лицето му така, че очите му изглеждаха потънали в почти непрогледен мрак. После пристъпи към купчината лешникови клонки и мушна сред тях факела. Клоните лумнаха. След секунди огънят гореше толкова силно, че оранжевите му езици се извиваха на височина колкото човешки бой. Старейшините започваха да пристъпват напред и да хвърлят в огъня донесените дърва. Чух бързото пукане на пламтящото дърво, а към небето по горещите въздушни течения полетяха искри. Не след дълго от огъня се излъчваше такава топлина, че лизна лицето ми и трябваше да вдигна ръка, за да предпазя очите си.

Сред тълпата се разнесе тих одобрителен шепот. През пламъците видях как от всяко семейство напред пристъпя по един човек. Лицата им, осветени от бушуващия огън, ми се сториха напрегнати, сякаш хората бяха изпаднали в транс. Много се спряха толкова близо до огъня, че реших, че ще се подпалят. Хвърляха в пламъците дребни предмети — различих малка парцалена кукла, детска обувка, шепя семена, зряла ябълка, дарове на хора, които искат идната година да им донесе деца или богата реколта, или благодаряха за вече проявено благоволение.

Огънят бързо изгоря. В един миг бе огромно зарево, в следващия се срина в пелена от пламъци. Тогава главата на всеки род пристъпи и пъхна главня в жаравата. Щом се подпалеше, се обръщаха, събираха семействата си и се отправяха обратно към домовете и шатрите си. Щяха да пазят факела цяла нощ и да разпалят с него огнищата, изгасени в края на лятото. Зрелището бе забележително, сякаш ято светулки танцуваха в мрака. Някой докосна лакътя ми. Обърнах се и разпознах икономата на един от старейшините. Той ми кимна да го последвам и двамата се отправихме към кранога. На половината път погледнах назад. Виждах отблясъка на жаравата и до нея облечената в бяло фигура на Окайд. Стоеше с гръб към нас, към езерото. Протегнал бе и двете си ръце към небето и ми се стори, че видях как проблясва острието на сърпа му, когато го хвърли в езерото.

Това бяха тайни, в които нямаше как да бъда посветен. Икономът ме хвана за рамото, за да е сигурен, че няма да се върна при Окайд и ме поведе към мястото, където чакаха хората му. Идваха от най-отдалечения от обединените туати и бяха направили лагера си на разстояние от кранога. Придружителят ми ме изведе в кръга, където

хората се бяха събрали да отпразнуват успешното приключване на церемонията. Запалили бяха огън със свещения факел и насядали по земята, ядяха, пиеха и се забавляваха. Посрещнаха ме с кимвания и усмивки. Някой пъхна в ръката ми дървена чаша медовина, друг ми подаде печено овче ребро и ми направиха място да седна. Ръфайки месото, огледах лицата им. За първи път бях сам сред истински ирландци. Бяха се отпуснали, сега за тях бях гост, не военнопленник, роб или послушник. Оставих настроението на околните да ме завладее и в следващия миг едва не подскочих от изненада — на около една трета от обиколката на кръга от мен стоеше Торвал Ловеца. Знаех, че е невъзможно. За последен път го бях видял, когато обиден на Карлсефни и Гудрид, Торвал напусна селото ни във Винландия и отплува с още петима души, за да изследва брега. Така и не чухме повече за него и предположихме, че е бил убит от скрелингите или че се е удавил, макар и някой да каза, че Тор никога не би позволил да се удави човек, толкова предан на старата вяра.

Зяпнах привидението. Не бях виждал мъртвец да се връща сред живите от преди единадесет години и призрака на гренландеца Гарди. Торвал бе остарял. Брадата и косата му бяха нашарени със сиво, по лицето му имаше дълбоки бръчки, а масивните му рамене се бяха прегърбили от възрастта. Но клепахът на лявото му око бе все така увиснал, а видях, сега по-блед сред бръчките и белега от мечите нокти, който ми правеше силно впечатление като дете. Носеше нахлупена кожена шапка, така че не виждах дали и той е изгубил върха на лявото си ухо. Облечен беше в обичайните дрехи на ирландските атери, пъстри легинси и елек от овча кожа върху груба ленена риза. На земята пред него лежеше видимо тежък меч.

Опитах се да запазя спокойствие. Взел бях присърце думите на Снори Годи, че притежаваш ли дарбата, дори и да ти се привиди нещо е по-разумно да се престориш, че всичко е напълно нормално. Продължих да дъвча месото, като от време на време хвърлях поглед към Торвал, чудейки се дали призракът ме е познал. После забелязах, че мъжът вдясно от него се обърна и му каза нещо. Целият настръхнах. Не само аз виждах привидението. Тогава реших, че може да съм оставил въображението да ме подведе. Мъжът от другата страна на огъня не бе Торвал, просто някой, който прилича на него.

Станах, изтеглих се назад и заобиколих кръга. Колкото повече приближавах, толкова по-сигурен бях, че това наистина е Торвал. Имаше същите едри, неугледни ръце, а мярнах и окачената на врата му огърлица от мечи нокти. Нямахше как да не е Торвал. Как обаче се е озовал сред ирландците, и то облечен като воин?

Застанах малко зад дясното му рамо и нервно го повиках:

— Торвал?

Той не реагира.

— Торвал? — повторих по-високо и този път мъжът се обърна и ме изгледа въпросително. Имаше същите почти безцветни сини очи; помнех как се втренича в мен в конюшната преди толкова много години, когато за първи път ме разпитаха за дарбата ми.

— Торвал — потретих, после продължих на нордически: — Аз съм, Торгилс, не ме ли позна? Аз съм, синът на Лейф, от Братахлид в Гренландия.

Торвал продължи да ме гледа неразбиращо, само дето леко се намръщи. Не разбираше и дума от това, което му казвах.

Хората наоколо вече ме гледаха любопитно. Започнах да губя надежда:

— Торвал?

Гласът ми смутено заглъхна. Мъжът изръмжа и ми обърна гръб.

Върнах се бавно на мястото си, засрамен до мозъка на костите си. За щастие медовината вече си казваше думата и странната ми постъпка се изгуби сред всеобщото веселие. Опитвайки се да разгадая загадката, продължих да надзъртам към Торвал, или който и да бе този мъж.

— Кой е онзи там, с големия меч? — попитах съседа си.

Той погледна към мъжа с белега.

— Казва се Ардал, шампион на ри, макар и повече да бездейства, откакто се обединихме с другите туати. И добре че стана така, бездруго е вече старичък за тази работа.

Спомних си предупреждението на Окайд да не прекалявам с въпросите и реших, че ще е по-добре да изчакам до другия ден и да се допитам до брайдъмейна.

— Шампион на краля? — повтори Окайд. — Това е старо звание, което вече почти не се използва. Обикновено е най-добрият воин в туата, който служи за охрана на ри. Представява краля и ако между

два туата избухне спор, който трябва да се разреши с единоборство между двама избрани бойци. Защо питаш?

— Вчера видях човек, когото взех за един мъж, когото познавах преди много, много години, когато още живеех на север. Казаха ми, че името му е Ардал и че е, или е бил, кралски шампион. Само че съм сигурен, че е и някой друг, а това изглежда невъзможно.

— Не мисля, че го познавам. С кого казваш, че беше? — попита Окайд.

— Седеше сред хората от най-далечния туат, онзи до брега.

— Сигурно говориш за Уа Кананейн. — Чакахме в кранога официално да се сбогуваме с местния ри и Окайд се обърна към иконома му. — Познаваш ли мъж на име Ардал?

— Само по име. Много мълчалив мъж. И нищо чудно. Вълните го изхвърлили полумъртъв и първо решили, че ще умре. Само че в дома на ри успели да го изправят на крака, след което станал слуга там. После се оказало, че го бива с оръжията и в крайна сметка стана шампион на краля. Добър обрат за човек, който е бил *фудир синад о муир*.

Не бях чувал досега фразата. *Фудир* е някой наполовина свободен или задържан срещу откуп, а *синад о муир* значи „престъпление на морето“. Тъкмо щях да питам иконома какво точно има предвид, когато човекът продължи:

— Ако искате да го видите, ще трябва да изчакате следващата година. Повечето хора от Уа Кананейн поеха към дома си още рано призори.

— Какво те кара да мислиш, че познаваш този Ардал? — изглежда ме Окайд.

— Той и приятелят му, ковач на име Тиркир, бяха първите ми учители в старата вяра — отговорих. — Само че го мислех за мъртъв.

— Може и да е мъртъв — отбеляза Окайд. — Самхайн е сезон, в границата между живите и мъртвите е най-тънка и тези, които вече не са сред нас, могат най-лесно да я преминат. Това, което си видял, може да е бил приятелят ти, завърнал се за кратко в нашия свят.

— Но икономът каза, че живее по тези земи от няколко години.

— Тогава може би си си представил приятеля си във формата на този Ардал. Подходящо име за кралски шампион. Значи човек с куража на мечка.

Берсерк, помислих, а може и да бе заради огърлицата от мечи нокти.

Така и не разгадах мистерията с Ардал, защото на следващия самхайн се разболях. Хвана ме треска, вероятно от влагата в горската колиба на Окайд, когато се случи, много дъждовното, дори и за Ирландия, лято. Окайд ме остави в един крайпътен хан; стопанката му ме подложи — следвайки инструкциите на Окавд — на еднообразна диета от целина, сурова или в рядък бульон. Лекарството подейства, но пък завинаги намразих вкуса на този влакнест зеленчук.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА

Карах вече деветнадесетата си година, а положението ми на придружител на дивия брайдъмейн предлагаше много малко възможности за контакти с другия пол. Още страдах по Орлейт и често се чудех какво е станало с нея. Чувството за вина след случилото се ме накара да се замисля дали някога ще успея да завържа истинска връзка с жена.

Отношението на Окайд към тях само засили объркването ми. Един ден пред него се явиха две жени, едната от които дълбоко бе пробола другата с кухненски нож. И двете бяха съпруги на един по-дребен крал. Изправиха ги пред Окайд с обяснението, че ранената е първата съпруга, и че тя е започнала кавгата. Нахвърлила се на новодошлата, дни след като съпругът ѝ се омъжил за втори път.

— Колко дни по-късно? — попита Окайд.

— Два.

— Тогава и двете са еднакво виновни — постанови брайдъмейнът. — По закон първата съпруга има право да нарани втората, при условие че раната не е смъртоносна и че нападението се извърши през първите три дни. Втората съответно има право да отвърне на удара, но трябва да се ограничи в рамките на драскане, скубане и обиди.

Според закона на брайдъмейните словесните атаки бяха също толкова тежко престъпление, като нападенията с оръжие от метал или дърво. Думите, веднъж ми каза Окайд, са смъртоносни и по-остри и от най-острата кама. Можеш да нанесеш по-големи щети, като измислиш на врага си остроумен, злонамерен прякор, отколкото като изгориш дома му или унищожиш реколтата му. Той после изрецитира пълен списък устни нарушения на закона, от тайно изречени магии и подигравки до зловни забележки и обиди, довели до кавги. Стигнаше ли се до съд, всяка категория се таксуваше различно.

— Монасите твърдят, че друидите са използвали магии и клетви — ми каза Окайд, — но те всъщност ги бъркат със силата на словото.

Целта на един друид, стремящ се към сана фили олам, майстор на думите, е да овладее най-престижната, най-трудна дисциплина, включването на думи за възхвала, поезия, ирония или присмех.

Беше денят, в който ми разказа за времето, когато сам бе носил монашеското расо. Бяхме ловили риба в потока и сега седяхме на дънер пред горската му колиба. От храстите с пълно гърло запя кос. Окайд се приведе напред, затвори за миг очи и се заслуша в песента, после започна да рецитира:

*Имам колиба в гората, за която знае само моя Бог;
с ясен от едната страна и лешник от другата,
прикрива я огромното дърво на могилата.
Колибата ми е малка, и не е малка,
там се кръстосват познатите пътеки и
косът пее от горския си замък.*

Млъкна, отвори очи и ме погледна.

— Знаеш ли кой го е написал? — попита.

— Не. Ти?

— Де да бях аз. Каза ми ги един християнски отшелник. Когато за първи път дойдох в тези гори, го заварих тук, на същото това място. Това е неговата колиба. Вече беше стар човек, в мир със себе си и света. Не помнеше откога живее тук и знаеше, че не му остава още много. Срецнах го два пъти. След две години наминах пак да видя как е и да му донеса храна. За благодарност той ми подари това стихотворение. На следващото ми идване бе вече мъртъв. Открих тялото му и го погребях така, както той би искал. Не можах да забравя стиха и накрая реших да отида в манастира му и да вадя мястото, родило такива запомнящи се думи.

Окайд постъпил в манастира като послушник и след няколко месеца вече бил пръв по успех. Никой не знаел, че преди се е подвизавал като брайдъмейн. Обръснал главата си, за да прикрие издайническата тонзура, а на монасите казал, че е прекарал трихофития. С феноменалната си, тренирана памет, ученето му се удавало с лекота и скоро знаел наизуст трудовете на ранните християнски автори.

— Джером, Киприян, Ориген и Грегорий Велики... Били са невероятно прозорливи мъже — каза той. — Останах дълбоко впечатлен от ерудираността и вярата им. И все пак стигнах до извода, че в по-голямата си част в писанията си просто преразказват много по-ранни истини, истините, на които вече ме бяха обучили. Затова накрая реших, че предпочитам да се върна към старата вяра. Напуснах манастира, но поне разбрах защо християнството толкова лесно завладя хората ни.

— Защо?

— Християнските свещеници и монаси надтворяват над вече утвърдените основи. Самхайн, нашият Ден на мъртвите, стана Нощта на вси светици; Белтейн, възраждането на живота, на който палим огън, превърнаха във Великден, на който се пали пасхалния огън; благословената Бриджит, която лично аз особено почитам, защото е богиня на лечителите, поезията и учението, превърнаха в християнска светица. Понякога се чудя дали това не значи, че старата вяра все още живее и че можех да остана монах и да почитам боговете в различните им форми.

— И никой в манастира не попита за онзи отшелник? Все пак е бил един от тях.

— Както вече те предупредих, монасите често са сурови към хората, загърбили техния начин на живот. Бяха му прикачили прякор, Суибни Гелт, на Лудия Суини, който полудял, след като един християнски свещеник го прокълел. Прекарал остатъка от живота си в гората сред дърветата и съчинявал стихове, докато не го убил един пастир. Но такава е силата на думите, че подозирам, че стиховете на Лудия Суини ще надживеят хората, които му се подиграваха.

В навечерието на третия ми самхайн с Окайд той обяви, че тази година вместо в Кейрпи ще тръгне на изток, към гроба на Тлачга, дъщерята на прочутия друид Мог Рут. Изтъкната друидка Тлачга се бе прочула с прозорливостта на присъдите си и бе обичай брайдъмейните да се събират на всеки пет години на гроба ѝ, да обсъждат по-заплетените си случаи и да уеднаквяват присъдите си. Хълмът на Тлачга отстои на половин ден път от замъка на върховния крал в Тара, който също присъства на пира през самхайн.

— Това е един от най-големите събори в Ирландия — ми каза — и може би ще е най-разумно Адамнан Плахия да остане тук. От друга

страна пък за теб това ще е възможност да провериш дали се ползваш с благоволението на Диармид.

Това бе стара негова шега. От острия му поглед не бе убягнало как все оглеждам крадешком младите жени. Според легендата Диармид носел на челото си „знака на любовта“, дар от тайнствена девица, който карал жените да се влюбват лудо в красивия младеж.

Големият събор в подножието на хълма на Тлачга беше зрелище, което надмина всичките ми очаквания. Суетнята и натруфеността на събралите се за кралските празненства създаваха жизнерадостно впечатление. Пристигнаха няколко хиляди души и всеки старейшина се опитваше да впечатли останалите. Придворни, изкарали на показ скъпи пръстени, торкви и брошки, наперено крачеха между тълпите. Според правилата не можеше да внесеш на празненствата оръжия с дълги остриета и дръжки, но камите бяха позволени и носени така, че да блесне умелата им изработка и украса. Изложени бяха коне и хрътки, дори няколко колесници, които подскачаха и се клатушкаха зад впряговете проскубани бойни понита. Колелата на старомодните возила бяха боядисани в контрастни ярки цветове и когато се завъртаха, приличаха на детски играчки.

Има ли покрай ирландците коне и кучета, ще има и състезания и игри. Когато с Окайд пристигнахме, вече бяха побили в земята дървените колове на трасето, покрай което хората се трупаха сутрин и вечер, за да гледат надбягванията. Понякога участваха само двама конника, но по-чести бяха общите надбягвания с награда за победителя. Запотените, запенени коне диво препускаха при виковете на тълпата и плющящите камшици на ездачите си, обикновено хърбави младежи. На втория ден в Тлачга попаднах и на нещо, което на незапознат би заприличало на пародия на битка. Два тима побеснели мъже диво замахваха един към друг с плоски тояги. От време на време някой падаше на земята с окървавена глава. Отстрани изглеждаше, че участващите се удрят с необузdana злоба, но предметът на вниманието им всъщност бе малка твърда топка, която всяка страна се опитваше да запрати през противниковата врата. Ударите по главата бяха или се предполагаше, че са случайни.

Гледах играта заплепен, защото бях участвал в нещо подобно — макар и съпроводено с по-малко насилие и страсти — през детството си в Исландия. Застанал встрани, се опитвах да открия разликите с

исландската версия, когато изведнъж силно ме цапардосаха по тила. Ударът трябва да е бил по-силен от тези по игрището, защото пред очите ми притъмня.

Събудих се с познатото вече усещане, че лежа на земята с овързани китки. Този път болката бе по-слаба, защото ме бяха завързали с кожени каиши, а не с железни окови. Имаше и друга, по-сериозна разлика — когато отворих очи, се озовах лице в лице с ковчежника на „Св. Киеран“.

Брат Марианус се взираше надолу с изражение на погнуса, примесена със задоволство.

— Мислеше, че ще ти се размине, а?

Поклатих немощно глава. Имах убийствено главоболие, а усещах и как на тила ми се образува огромен оток. Сигурно ме бяха праснали с бухалка, но и силен удар с тежък кръст щеше да свърши същата работа. После се сетих за Окайд. Остави ме да гледам състезанията и отиде да търси другите байдъмейни, и най-вероятно не знаеше какво ми се е случило. Имаше си важна работа и не се ли появях, най-вероятно щеше да предположи, че съм се отлъчил в търсене на силна напитка или нежни развлечения, а можеше да реши и че изобщо съм решил да го напусна.

— Скоро ще се убедиш, че е едновременно грях и престъпление да крадеш църковна собственост — мрачно каза ковчежникът. — Съмнявам се да изпитваш уважение към моралните последици от греха, но криминалните ще окажат по-голям ефект върху човек с твоя долен характер.

Бяхме в шатра, над мен стърчаха двама манастирски ратаи. Зачудих се кой ли от двамата ме е ударил. По-младият имаше празния поглед на слуга, готов да изпълни всяка заповед, по-възрастният пък сякаш определено се радваше на затрудненото ми положение.

— Хората ми ще те отведат обратно в манастира, където ще бъдеш съден и ще получиш наказанието си. Тръгвате утре — продължи брат Марианус. Предполагам, че си се отървал от откраднатата църковна собственост, значи те чака максимално наказание. Съгласен ли сте с мен, абате?

Извъртях глава да видя кой още е вътре — с ръце, хванати на гърба абат Айдан надничаше през отвора на шатрата така, сякаш му се искаше да няма нищо общо с плебейската кражба и бягството.

Сетих се за Окайд и как веднъж обясни законите на християните. Статутът на абатите, каза, им служи основно, за да събират пари от местните хора. Те хитро са възприели принципът на брайдъмейна, че има ли нарушено правило, то нарушителят следва да заплати глоба. Затова и каната, както наричат законите си, е валидна само на териториите, контролирани от абата. Отвъд тях, бе казал Окайд, важи не манастирският, а кралският закон.

— Призовавам правото си да бъда съден от кралски маршал^[1] — казах аз. — Тук, в Тлачга, съм извън юрисдикцията на манастира. Имам право на защита от кралския закон, защото съм чужденец. Сами го признахте, когато за пръв път ме разпитвахте преди приемането ми за послушник.

Брат Марианус ме изгледа гневно.

— Кой те научи на закони, теб, нагло пале.

— Той е прав — прекъсна го абат Айдан. — По закон има право да бъде изслушан от кралския маршал, въпреки че това няма да повлияе на присъдата му.

Изпитах леко задоволство. Бях преценил правилно абата. Толкова стриктно се придържаше към законите и буквоедството, че се бях отървал от връщането в „Св. Киеран“ и от лапите на брат Кайнек, който, знаех, е истинският ми враг.

— Отведете го вън и завържете здраво и ръцете, и краката му, за да не изчезне пак — нареди абат Айдан и после, обръщайки се към ковчежника, продължи: — Брат Марианус, ще съм ти задължен, ако се свържеш с хората на краля и ги попиташ дали при първа възможност не биха разгледали случая на Торгилс или Торгайс, известен и като Тангбранд, обвинен за кражба на църковно имущество.

И така късно на следващия ден отново се озовах на съд, този път обаче не като наблюдател. Обвиняемият бях аз. Делото ми се разгледа в тронната зала на замъка на местния ри, скромно помещение, побиращо най-много стотина зрители. Самият крал, разбира се, не бе там. Представляваше го маршалът му, отегчен мъж на средна възраст, с мазно, кръгло лице, проскубан мустак и големи кафяви очи. Заприлича ми на изморен тюлен. Не беше очаквал да му представят допълнително дело толкова късно през деня, и искаше да приключи с него час по-скоро.

Избутаха ме в центъра на залата, с лице към маршала. Седеше на проста дървена маса; вдясно от него бе писарят, свещеник, който си водеше бележки на восъчна плоча. След него имаше още десетина мъже, някои седнали, други прави. Очевидно бяха свещеници, макар да не разбрах дали са съветници, съдебни заседатели, прокурори или само наблюдатели. Срещу тях стоеше по-малобройната група на брайдъмейните, сред които за мое облекчение видях Окайд. Стоеше отзад и с нищо не издаде, че ме познава.

Процедурата бе делова. Ковчежникът изреди обвиненията срещу мен, как съм постъпил в манастира, как съм измамил доверието и щедростта на монасите, как в деня след бягството ми открили библиотеката разбита, а няколко скъпоценни орнамента от едно евангелие били откършени от обкова им. Преди това изчезнали няколко страници от важен ръкопис, като за кражбата подозираха отново мен.

— Възстановено ли е някое от откраднатите неща? — попита без всякакъв интерес маршалът.

— Не, нито едно. Обвиняемият изчезна безследно, макар и внимателно да го търсихме нашир и дълж. Едва вчера, две години по-късно, един от хората ни го видя тук, на фестивала, и го разпозна.

— Какво наказание искате? — попита маршалът.

— Справедливото наказание за тежка кражба. Смърт.

— Не бихте ли се задоволили с арбитраж и евентуално изплащане на компенсация? — Въпросът дойде от ляво на маршала, от брайдъмейните. Насочен бе към ковчежника и видях как няколко християни се размърдаха и настръхнаха. Враждебността им бе очевидна.

— Не — стегнато отговори ковчежникът. — Как изобщо би изплатил компенсацията този нещастник? Няма семейство, което да гарантира за него и очевидно тъне в нищета. До края на живота си не ще успее да изплати сумата, съответстваща на загубата на манастира.

— А няма ли да е уместно да простите престъплението на просяка? Нали това проповядвате — опрощение на греховете?

Ковчежникът гневно изгледа брайдъмейна.

— Нашата света Библия ни учи, че този, който опрощава престъпление, сам върши такова — каза той. Видях църковните лица да кимат одобрително, напълно доволни от отговора. Никой не ми

зададе въпрос — думата на беглеца нямаше никаква тежест срещу тази на висш монах, особено пък със статут на ковчезник. И по църковния закон, и по закона на брайдъмейните, стойността на показанията зависи от ранга на съответната страна, затова каквото и да кажех, нямаше да бъде взето под внимание. От мое име можеше да говори човек, равен на или по-висш от ковчезника, а никой не изпитваше особено желание да се застъпи за мен. Както знаех от самото начало, въпросът не бе дали съм виновен или невинен, а каква точно ще бъде присъдата ми.

— Постановявам обвиняемия за виновен в кражба на църковна собственост — без колебание обяви маршалът, — и нареждам да го застигне наказанието, назовано от ищеца. — Понечи да стане, очевидно нетърпелив да приключи с делата за деня и да се прибере за вечеря.

— Един правен въпрос... — намеси се тих глас. Окайд, бих го разпознал навсякъде. Говореше на маршала и като всички останали, напълно ме игнорираше.

Маршалът намусено се върна на мястото си и зачака какво ще каже Окайд.

— Ищецът твърди, че обвиняемият е чужденец и няма семейство или роднини по тези земи, следователно няма как да компенсира или възстанови откраднатото. Същото би следвало да важи и за присъдата на съда, сиреч на престъплението на човек без семейство или роднини, които да го научат на добро и лошо, трябва — при дадените обстоятелства — да се гледа като на деяние, извършено поради незнание. В такъв случай престъплението е *синад о муир* и следва да бъде наказано като такова.

Нямах представа за какво говори Окайд. Брат Марианус обаче определено го разбра, защото предпазливо започна:

— Младежът е виновен за сериозна кражба. Престъплението му е извършено срещу манастира „Св. Киеран“ и манастирът има право да изпълни присъдата.

— Ако манастирът е ощетената страна — спокойно отговори Окайд, — значи наказанието трябва да се извърши в съответствие с монашеския закон, нали? Няма ли тогава да е по-уместно да позволите на своя Бог да реши съдбата на този млад мъж? Нали по точно този начин светците ви доказват вярата си в него?

Ковчежникът определено се подразни. Последва кратко мълчание, докато измисли какво да отговори, а през това време се намеси маршалът, който пък започваше да се отегчава от проточилите се дебати.

— Отсъждам провинилия се на *синад о муир*. Присъдата му ще бъде изпълнена на най-близкия бряг.

Реших, че ще ме удавят като пале, с привързан за врата камък. Но когато на следващия ден ме отведоха при изкараната на брега лодка, тя ми се стори твърде малка, за да се поберем аз и човекът, който ще ме изхвърли зад борда. Беше малко по-голяма от кошница; корпусът ѝ бе направен от леки върбови клонки, привързани с ремъци и покрити със съшити парчета биволска кожа. Лодката, ако паянтовото корито изобщо можеше да се нарече така, бе в окаяно състояние. Шевовете на няколко места бяха скъсани, кожата — напукана и съдрана, а ремъците толкова разхлабени, че цялата конструкция се бе кипнала на една страна. Собственикът ѝ трябва да я бе зарязал на брега като абсолютно негодна да бъде пусната по вода и точно заради това, осъзнах, че я бяха подбрали.

— Ще трябва да изчакаме вятъра — каза по-старият от манастирските слуги, които ме ескортираха до тук. — Според местните следобед духал по няколко часа. Достатъчно да те изпратим на последното ти пътешествие.

Слугата се наслаждаваше на ролята си. През половиндневното ни пътуване до брега не изтърва нито една възможност да ме унизи, като от време на време ме спъваше, после, докато още се мъчех да стана на крака, с все сила дръпваше въжето. Нито абат Айдан, нито ковчежникът решиха, че си струва да присъстват на изпълнението на присъдата ми. Бяха изпратили слугите да свършат тази работа, присъстваше и дребен служител на съда, който щеше да докладва за изпълнението на наказанието. Освен тях имаше само шепа любопитни зяпачи, повечето деца и старци от местното рибарско село. Един от старците прехвърляше шепа дребни пари от едната си изкривена ръка в другата, а устните му мърдаха, докато отново и отново ги броеше. Предположих, че е бившият собственик на паянтовата лодка, която, също като мен, бе обречена.

— От селото до „Св. Киеран“ ли си? — попитах по-стария слуга.

— Какво ти влиза в работата? — изръмжа той.

— Мислех, че може би познаваш Бладнак кожаря.

— И какво, ако го познавам? Ако си мислиш, че ще се появи по някакво пратено от небето чудо и ще зашие лодката, преди да отплаваш в нея, значи си по-голям оптимист от Маелдуин, когато е отплавал за Благословените острови. На сакатия Бладнак наистина ще му трябва чудо, за да долети навреме. — Изсмях се горчиво старият слуга. — Не му стигаха всичките страдания, а на всичкото отгоре изгуби и дъщеря си.

— Как така я изгуби?

Слугата ме погледна с много омраза.

— Да не си мислиш, че съседите не са забелязали какви ги вършиш? Орлейт забременя, заради теб, и имаше усложнения. Накрая трябваше да отиде да се лекува в манастира, но и в лечебницата не можах да ѝ помогнат. И тя, и бебето умряха. Брат Кайнек каза, че не може нищо да се направи.

Пригади ми се. Сега разбрах откъде идва злобата на слугата към мен. Нямах смисъл да протестирам, че може и да не съм бащата на детето.

— Съжалявам — казах тихо.

— Ще съжаляваш още повече, когато вятърът те обърне. Надявам се да умреш в морето толкова бавно, че да ти се прииска да са те удавили; а ако раздрънканата ти лодка все пак доплува до някой бряг, дано попаднеш в ръцете на диваци. — След което ме изрита толкова силно, че изгубих равновесие и тежко се стоварих на пясъка.

Сега знаех какво се е случило с Ардал. Открили са го след корабкрушението в лодка на брега. Племената край Кейрпи са предположили, че е престъпник, пуснат по море за наказание. Достигне ли такъв човек случайно суша, откривателят му получава пълни права над него и може да го убие или да го пороби. Това и значеше *фудир синад о муир* — изхвърлен от вълните човешки плавей, осъден на вечно робство.

Както и се очакваше, в ранния следобед вятърът промени посоката си и задуха силно откъм запад, към океана. Двамата манастирски слуги се надигнаха, с лекота подхванаха очуканата малка лодка и я пуснаха на вълните. Единият остана да я придържа; другият се върна и изригвайки ме силно в ребрата, ми нареди да се замъкна до водата и да вляза в лодката. Тя се поклащаше и се въртеше

обезпокояващо; през кожата започна да се просмуква вода и след секунди на дъното вече имаше няколко сантиметра. По-старият слуга, който подочух, че се казва Джарлат, се наведе да пререже кожените каиши на китките ми и ми тикна едно гребло.

— Надявам се Господ да не прояви към теб повече милост, отколкото към Орлейт. Аз лично така ще тласна лодката ти, че се надявам да те отнесе направо в ада. Определено няма да можеш да догребеш обратно срещу вятъра, а след няколко часа вълните ще са толкова високи, че ще потопят лодката ти, ако дотогава вече не се е обърнала. Мисли за това и страдай!

Тъкмо щеше да отблъсне лодката в дълбокото, когато му извикаха да спре. Беше служителят, изпратен да докладва за изпълнението на присъдата ми.

— Законът позволява само едно гребло, не и платна или кормило, за да не можеш да догребеш до брега и да зависиш само от вятъра, който Господ ти изпрати — каза той, когато изгази до нас. — Но законът позволява и една торба храна... Дръж...

Подаде ми износена кожена чанта с рядка овесена каша и ядки, омесени във вода. Познах любимата храна на Окайд, познах и кожената торба — беше същата, която взех при бягството си от манастира. Стара, покрита с мръсотия и опърпана, бях я поправял много пъти, защото оригиналната кожа излезе достатъчно здрава да издържи новите бодове. Притиснах чантата към гърдите си и когато той й другарят му започнаха да отблъскват малката черупка към дълбокото, пръстите ми се плъзнаха по дебелиите шевове. Напипах твърдите издутини на камъните, които бях откраднал от „Св. Киеран“. Висенето в работилницата на Бладнак не бе отишло нахалост. Бях се научил да режа и припокривам кожата толкова чисто, че шевовете да не се виждат, и тъкмо там бях скрил плячката си. Сега със закъснение разбрах, че Окайд през цялото време е знаел за скрития ми товар.

Джарлат бе решил да не стъпя повече на твърда земя, че продължи да гази напред много, след като другарят му се беше върнал. Вълните вече го покриваха до гърдите, а по-големите заплашваха да го залееят целия. Тласна за последен път лодката и вятърът бързо ме отнесе в открито море. Все още стиснал чантата, се приплъзнах и седнах на дъното на лодката, за да я направя по-стабилна. Нямах смисъл да поглеждам назад. Човекът, който ми беше помогнал, не бе

там. Знаех, че без намесата на Окайд при разглеждането на делото ми щях да свърша като нещастния крадец на овце от „Св. Киеран“, на бесилка пред манастирската порта. Щеше ми се някак да благодаря на Окайд за всичко, което направи за мен, от онова първо утро при потока. Едва ли бих намерил подходящи думи. Окайд си остана енигма. Не проникнах в съкровените му мисли, нито научих защо е избрал да бъде брайдъмейн или кое го крепеше по тежкия му път. Той така и не излезе от черупката си. Боговете му бяха различни от моите и никога не ги бе обсъждал с мен, знаех само, че са древни и велики. Скрытата зад загадките им мъдрост го бе направила умен и практичен, и го бе надарила със забележителна прозорливост за човешката природа. Ако беше староведец, щях да го взема за Один, само че без тъмната, жестока страна. Мълчаливият ми дан към него, докато вълните ме отнасяха в морето, бе да призная, че ако има човек, на когото искам да приличам, това е Окайд.

В началото с все сила стисках стените на малката лодка, която залиташе и лудо се въртеше по вълните, после се наклони на една страна и увисна под остър ъгъл, сякаш всеки миг щеше да се преобърне и да ме изхвърли в морето. При всяко завъртане изпъвах крака и се опитвах да противостоя на внезапното движение. Скоро обаче разбрах, че е по-добре да се отпусна и да оставя лодката да приеме обичайната си форма и да заплава по вълните. Повече ме притесняваше постоянно прииждащата вода. Просмукваше се през пукнатините и процепите в кожата и с всяка нахлула вълна. Ако не направех нещо, лодката щеше да се напълни и да потъне.

Изпих на един дъх кашата и използвайки празната кожена торба за черпак, започнах да изгребвам водата обратно в морето. Действието, повторено отново и отново, до безкрайност, отвлече съзнанието ми от страха, че ще се преобърна и ще умра. Хванах се, че мисля за моя събрат *фудир синад о муир* Ардал. Колкото повече мислех за него и бях убеден, че приличаше на Торвал Ловеца, толкова по-сигурен бях, че е бил той. Ако е така, си мислех, докато внимателно изхвърлях поредния мях вода обратно в морето, значи Торвал е преплавал целия океан от Винландия в малка лодка и със седмици е бил подхвърлян от вятъра и теченията. Нечовешкото изпитание трябва да бе изтрило паметта му; не помнеше кой е, нито ме позна, но бе оцелял. Торвал бе преживял кошмара, значи можех да го направя и аз.

Невъзможно бе да преценя кога залезе слънцето. Небето беше покрито толкова плътно с облаци, че светлината просто избледня. Вече не различавах брега откъм кърмата. Хоризонтът ми се сведе до малък кръг черно, бурно море, по което пробягваха белите отблясъци на гребените на вълните. Продължих да изгребвам водата, ръцете ме боляха, тясната ми роба залепна за гърба. Ближех пръските по лицето си, а с тях започнах да усещам и жажда.

Трябва да е било почти полунощ, когато облаци започнаха да се разнасят и се появиха първите звезди. Вече бях така изтощен, че почти не забелязах, че вълните са спаднали и се удрят по-рядко в лодката. Неусетно зарязах торбата и се отпуснах, но после надигналата се от течовете вода ме принуди да се захвана пак за работа.

В кратките почивки си мислех за всички свръхестествени съвпадения в живота ми. Откривах мотив, от самия миг, в който майка ми ме отпрати още невръстно дете. Многократно в живота ми се появяваха хора, надарени със свръхестествени качества — приемната ми майка Гудрид можеше да вижда дрогари и привидения; Транд владееше магиите на галдрастафира; на Бродир се бе явило същото видение за гарваните на Один, Окайд бе говорил за мистичната си връзка с древните ирландски друиди; а я имаше и кратката среща с шамана в онази гора във Винландия. Колкото повече мислех за тези съвпадения, толкова повече се успокоявах. Животът ми до този момент бе така странен, до такава степен различен от монотонното живуркане на околните, че в него трябваше да има скрита цел. Всемирния отец, заключих, не ме е превел през толкова много изпитания, само за да ме остави да се удавя в студените, сиви води край Ирландия. Има други планове за мен. Защо иначе да ми показва толкова много чудеса и ми позволи да науча толкова много? Седнал сред водата, плискаща се на дъното на лодката, се опитвах да отгатна какви точно ще са плановете му.

Размишлявах върху миналото си и едва забелязах, че вятърът е утихнал. Над водата се спусна тишина, вече едва усещах вълнението. В малката лодка, която вече не се движеше, а само леко се поклащаше на вълните, сякаш висях на повърхността на морето, обграден от тъмнината на небето и мастиленочерните дълбини под мен. Започна да ми се струва, че напускам тялото си, че духът ми се понася. От

изтощение, слънчасване или по волята на Один, изпаднах в подобно на транс вцепенение.

После нечия ръка ме сграбчи за рамото и разруши магията.

— Късмет! — каза гласът. Надигнах глава и видях брадясало викингско лице.

Беше посред бял ден, лодката ми опираше в малък боен кораб. Един моряк се пресягаше да ме издърпа на борда.

— Я виж ти, подарък от самия Ньорд.

— Много жалък подарък, бих казал — отбеляза другарят му, докато помагаше да ме извлекат, все още стиснал чантата си, на борда. След това презрително нанесе на лодката такъв ритник, че малката лодка подскочи и потъна.

— Нека Один Фарматир, Богът на товарите, те възнагради — успях да избъбря.

— Е, поне говори свястно — каза трети глас.

Спасителите ми бяха диваци или поне така биха ги назвали монасите от „Св. Киеран“, макар моята дума да бе различна — бяха викинги, пътуващи към дома след сезон на брега както впоследствие щях да науча, Бретан. Имали късмет, хванали неподготвени и ограбили два малки манастира, след което търгували с вино и грънци по малките пристанища още по на юг. Сега пътуваха на север. Малко след изгрев-слънце нощната вахта забелязал на леките вълни да се появява и отново да изчезва малка черна точка. Догребали да проверят; седял съм толкова неподвижно, че в началото ме помислили за мъртъв.

Викингите смятат, че да спасиш някого в морето, носи късмет както за спасителя, така и за спасения и ме посрещнаха радушно. Треперех от студ, затова ме увиха в едно свободно моряшко наметало и ми дадоха сушена китова мас, обичайното при дълго излагане на студ и влага. След като се съвзех, ме разпитаха кой съм. Имах много за разказване и това ми спечели популярност. Викингите обожават добрите разкази. Разказвах моите отново и отново и с всяко повторение ставах все по-добър и все по-изкусно подреждах разказа си. Накратко започнах да разбирам колко удовлетворяващо е да си разказвач на саги, особено когато срещнеш възприемчива публика. Научих, че само шепа викинги оцелели след великата битка при Клонтарф. Няколко пъти спасителите ми ме молеха да опиша хода ѝ, къде точно се е биел всеки, как е бил облечен, кои оръжия са се

оказали най-добри, кой какво и на кого е казал и дали еди-кой си е умрял с чест. И винаги, когато стигнех до мястото, когато Бродир от Ман нападна от засада върховния крал и го посече, макар да знаеше, че ще заплати за това с живота си, слушателите ми се умълчаваха и най-често посрещаха края на разказа ми с одобрителна въздишка.

Докато разказвах историята за поне двадесети път, ми хрумна, че това може да е било намерението на Один — да бъде честен летописец на старата вяра и на истината за ширналия се свят на викингите. Защо иначе Окайд да ми казва, че в думите се крие повече сила, отколкото в оръжията? Или Сенесак в „Св. Киеран“ да ме насърчава да чета римски и гръцки букви и да пиша с молив и стило? Или Тиркир да ми показва как да режа руни? Или всички те бяха Один в многото му превъплъщения, всяко от които ме подготвяше за по-нататъшния ми път?

Ако е бил Один, значи този ръкопис доказва, че съм оправдал доверието му. А по-нататък ще опиша как в следващия етап от живота си пътувах още по-надалеч и взех участие в още по-забележителни събития.

[1] Средновековен дворцов съдия. — Б.пр. ↑

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Торгилс, син на Лейф Щастливеца и Торгуна, е историческа личност. В сагата на Ерик Червения пише: „Момчето... пристигна в Гренландия и Лейф го призна за свой син. Казват, че този Торгилс дошъл в Исландия през лятото преди чудесата във Фродривър. Торгилс после отиде в Гренландия и целият му живот като че ли беше омагьосан.“

Въображаемите събития от живота на Торгилс в тази книга са базирани основно на исландските саги, велик сборник в съкровищницата на световната литература, често превеждан, особено от „Пенгуин“. Поемата, която Окайд рецитира, е от сборника „Келтска литература“ на Кенет Хърлстън, публикуван от „Рутледж & Кегън Пол“, 1951 г.; и преработените последователни издания на „Пенгуин“ от 1971, 1973 и 1975 г.

Тим Северин

Издание:

Автор: Тим Северин

Заглавие: Синът на Один

Преводач: Елисавета Маринкева

Година на превод: 2005

Език, от който е преведено: английски

Издание: Първо

Издател: СИЕЛА — СОФТ ЕНД ПАБЛИШИНГ

Град на издателя: София

Година на издаване: 2005

Тип: роман

Националност: Английска

Отговорен редактор: Антония Халачева

Редактор: Надя Калъчева

Технически редактор: Божидар Стоянов

Художник: Любомир Пенев

Коректор: Надя Калъчева

ISBN: 978-954-649-842-7

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1663>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.